

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 811
Παρασκευή 27 Φεβρουαρίου
Πέμπτη 4 Μαρτίου 2004
Τιμή: 4 Ευρώ

Ο Γιωργάκης δραπετεύει! Εμείς πάμε αριστερά!

Αλλη φωτογραφική διάταξη νόμου:
φορά αυτή για τη Φώφη

ενεντεύξεις με τους
Κουβέλη και Π. Λαφαζάνη

ριβάλλον: μία εικοσαετία μιζέριας,
ασιμότητας, οπισθοδρομήσεων

ρί εκσυγχρονισμού
παρωχημένης κουλτούρας

Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας:
ως παλιά και όπως με την Κούρκουλα

ερικανικές εκλογές

ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΝ
ΝΤΙΜΠΕΪΤ!

16 ΦΕΒ. 2005

ΑΝΔΡΕΑΣ
25.2.2005
ΑΝΤΙ

8-9822

09>

Steven Runciman

Ο ΣΙΚΕΛΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Η Ιστορία του Μεσογειακού Κόσμου στα τέλη του 13ου αιώνα

Στις 30 Μαρτίου 1282, την ώρα που οι καμπάνες του Παλέρμο λούσαν τους πιστούς στον Εσπερινό, οι Σικελοί πολίτες κατέλαβαν τη φρουρά και την Κυβέρνηση του Βασιλιά τους. Ο Ρουντίνι θεωρεί το περιστατικό αυτό σαν το αποκορύφωμα της γλωσσικής όπως πάντα διήγησής του, που καλύπτει όλη τη Μεσόγειο του 13ου αιώνα και τονίζει το σημαντικό ρόλο που το επεισόδιο έπαιξε στην Ιστορία του Βυζαντίου.

José Luis Sampedro

Η ΣΕΙΡΗΝΑ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Η παθιασμένη διαδρομή μιας γυναίκας μέχρι να φτάσει στην Αλεξάνδρεια όπου δύο άντρες θα σφραγίσουν τη μοίρα της.

Anche Min

MANTAM MAN

Η Anchee Min μας προσφέρει ένα μυθιστόρημα γεμάτο πάθος, προφητείες και αγώνα για επιβίωση, ζωγραφίζοντας με λεπτό τρόπο το ζωντανό πνεύμα μιας γυναίκας, από τις πιο εντυπωσιακές μορφές του Εικοστού Αιώνα.

Barry Cunliffe

ΠΥΘΕΑΣ Ο ΕΛΛΗΝ

Εξερευνητής και Θαλασσοπόρος

Το εκπληκτικό ταξίδι του Πυθέα, του πρώτου πολιτισμένου ανθρώπου που πάτησε το πόδι του στα βρετανικά νησιά, τις Γερμανικές ακτές και τις Εβρίδες, που ταξίδεψε στην Ισλανδία και στις παρυφές των παγόβουνων.

André Glucksmann

Ο ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΒΣΚΗ ΣΤΟ ΜΑΝΧΑΤ

Ο André Glucksmann μας καλεί να αναλογιστούμε τα γεγονότα απόλυτης βίας υπό το φως των μεγάλων λογοτεχνικών έργων. Δυστυχώς πριν, συγγραφείς όπως ο Φλωμπέρ, ο Πούσκιν, ο Τσέχοφ πρόβλεψαν και αποκάλυψαν αυτή την ανατροπή αξιών. Κι ο Ντοστογιέβσκι βάπτισε τους υπότιτλους στα ρεπορτάζ του C.N.N.

Antony Beevor

ΒΕΡΟΛΙΝΟ Η ΠΤΩΣΗ 1945

Ο Antony Beevor, χρησιμοποιώντας καινούργιο υλικό από τα πρώην σοβιετικά αρχεία, καθώς και από τα αντίστοιχα αμερικανικά, βρετανικά, γαλλικά και σουηδικά, έχει αναπαραστήσει τις εμπειρίες όλων εκείνων που εγκλωβίστηκαν στον εφιάλτη της τελικής πτώσης του Τρίτου Ράιχ. Μια ιστορία περηφάνιας, ηλιθιότητας, φανατισμού, εκδίκησης και αγριότητας, αλλά και ηθικής υπομονής, αυτοθυσίας και επιβίωσης κάτω από αντίξοες συνθήκες.

από το 1926

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

ΖΗΤΑΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 21 / 106 81 ΑΘΗΝΑ / ΤΗΛ.: 210 3815433 - 210 3822251 / FAX: 210 3816661 / e-mail: cotsos@govostis.gr

www.govostis.gr

Περίοδος Β' • Έτος 31ο • Τεύχος 811

Παρασκευή 27 Φεβρουαρίου-

Πέμπτη 4 Μαρτίου 2004

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Εμείς ψηφίζουμε Αριστερά	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Θέλουν διπολική Βουλή, αλλά η Αριστερά δυναμώνει	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• Εφημερολόγια από την Εφήμερη (Όλγα Ι. Φωτακοπούλου)	13
• Φώτης Κουβέλης: Συνέντευξη στο <i>Αντί</i>	14
• Παναγιώτης Λαφαζάνης: Συνέντευξη στο <i>Αντί</i>	16
• Ρεπόρτερ: Γιώργο, μήπως θα τιμωρήσεις και τη Φώφη;	19
• Ρεπόρτερ: Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας και η έκλειψη της Σελήνης	20
• Κώστας Κολιγιώργος: Το χρονικό μιας τιτανομαχίας: Μέρος προτελευταίο	22
• Βασίλης Ζήσης: Requiem για το ΠΑΣΟΚ	24
• Αλέκος Τζιόλας: «Διαβάσω το χρέος μου...»	25
• Σωτήρης Λέτσιος: Νέοι ψηφοφόροι μπροστά στην κάλπη	27
• Χρήστος Γούδης: Η ιδεολογική τερατογένεση μιας νεωτερικής Cosa Nostra	28
• Τ.Κ.Δ.: Όταν ο Σ. Κόκκαλης θυμώνει...	30
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	31
• Α. Καζαμίας: Ο ετερόφωτος Λαϊκισμός	32
• Γ. Γιαχανατζής: Ο σθηκωμένος γιακάς του Giorgos και ο θυμός της Αριστεράς	34
• Βασίλης Κ. Δωροβίνης: Περιβάλλον: Μια εικοσαετία μιζέριας, στασιμότητας και οπισθοδρομήσεων	36
• Π. Καζάκος: Περί ηθικής, εκσυγχρονισμού και παρωχημένης κουλτούρας	39
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	42
• Ουίλλιαμ Μάλλινσον: Αμερικανικές εκλογές 2004	44
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	48
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	49
• Χ.Δ. Αργυρόπουλος: Αποχαιρετισμός στον Ανδρέα Κίτσο-Μυλωνά	53
• Δημήτρης Χαρίτος: Ο έρωτας στα χρόνια της «αιωνιότητας»	54
• Ειρήνη Μουντράκη: Δύσκολες αναμετρήσεις	56
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Το ρολόι που λειώνει	57
• Σάββας Πατσαλίδης: Το πολιτικό θέατρο σήμερα: Δυνατότητα ή ουτοπία;	58
• Χρήστος Μαυρής: Ο «Νεκρόδειπνος» και ο Κυβισμός	60
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Οθόνες	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63

Σκίτσο εξωφύλλου: Τάσος Αναστασίου

ΕΜΕΙΣ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ του 2004, όλοι το ομολογούν, θα μείνουν στα χρονικά. Όχι στην ιστορία βεβαίως, γιατί ήδη έχουν εκπέσει σε μια χαριτωμένη περιπετειούλα. Οι εκλογές στις οποίες οδηγούμαστε σε ένα δεκαήμερο, θα μείνουν απλώς στα ανέκδοτα, στις παροιμίες και στις γελοιογραφίες των σκιτσογράφων. Δυστυχώς αυτή είναι «εν συντομία» η πραγματικότητα.

ΠΩΣ ΦΤΑΣΑΜΕ μέχρι εδώ; Όλοι αναζητούν την απάντηση, αφού μέχρι τώρα δεν έχουν υπάρξει εκλογές στις οποίες να απουσίαζε σε τέτοιο βαθμό η ουσιαστική πολιτική συζήτηση, εκλογές στις οποίες τα πάντα να έχουν μετατραπεί σε φανταχτερό τηλεοπτικό σόου όπου όλοι οι πολιτικοί σπαταλούν ώρες και ώρες σε ατέρμονες συζητήσεις για δήθεν πολιτικά προγράμματα, που όμως παραμένουν μέχρι τέλους σαν μαγικές εικόνες.

ΟΛΟΙ ΤΟ ΒΛΕΠΟΥΝ και τους εντυπώνεται καλά. Όλοι βλέπουν ότι η «μεγάλη καινοτομία» των φετινών εκλογών είναι μόνον ο ευτελισμός θεσμών και ανθρώπων, αποτέλεσμα μιας αγωνιώδους προσπάθειας του κυβερνώντος κόμματος να παραμείνει με νύχια και με δόντια γαντζωμένο στην εξουσία – μιας προσπάθειας που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του προεκλογικού κλίματος.

ΝΑ ΘΥΜΙΣΟΥΜΕ πώς μεταχειρίστηκε ο υιός Παπανδρέου τους θεσμούς; Ή πώς ξέπεσαν και ευτελήθηκαν άνθρωποι – οι άνθρωποι του ΠΑΣΟΚ; Δεν μπορεί να αναφέρει κανείς το «πιο πρόσφατο παράδειγμα», γιατί κάθε ώρα που περνά γινόμαστε μάρτυρες νέων σπαρταριστών επεισοδίων που «βγαίνουν» από τα τηλεοπτικά κανάλια, από τα ραδιόφωνα ή τον Τύπο. Θυμόμαστε πάντως ακόμη –και με θλίψη ανακαλούμε στη μνήμη– τον κ. Ν. Αθανασάκη να διακηρύσσει, σε τόνους υψηλούς, ότι «είτε το θέλετε, είτε δεν το θέλετε, δύο διεκδικούν την πρωθυπουργία και μ' αυτούς θα γίνει η τηλεοπτική αναμέτρηση», να κάνει συμφωνίες για την «αναμέτρηση», για να ανακαλέσει τελικά εντός 24ώρου. Τέτοιες εικόνες θα μας αφήσουν στη μνήμη οι εκλογές της 7ης Μαρτίου.

ΤΕΤΟΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ συνθέτουν την παρακαταθήκη που μας αφήνει η νεο-παπανδρεϊκή περίοδος του ΠΑΣΟΚ, που μόλις άρχισε και σύντομα θα τελειώσει, αν και κανείς δεν γνωρίζει πώς. Ο γιος του Ανδρέα Παπανδρέου κατάφερε μέχρι σήμερα να ευτελίσει το κόμμα του. Θα το ευτελίσει όμως ακόμη περισσότερο την επομένη των εκλογών. Πριν από ένα μήνα προβλέπαμε τη μαύρη για τον Γιωργάκη ημέρα του «ντιμπέιτ». Τώρα προβλέπουμε την αποφράδα για το ΠΑΣΟΚ ημέρα της συζήτησης στη Βουλή επί των προγραμματικών δηλώσεων της νέας κυβέρνησης, όπου το ΠΑΣΟΚ θα έχει την... τύχη να εκπροσωπηθεί από τον νέο αρχηγό του. Για να καταφέρει, και πάλι, να προσφέρει στο αντίπαλο κόμμα τη νίκη, χωρίς αυτό να κουνήσει το δαχτυλάκι του. Εάν προλάβει βεβαίως ο Γιωργάκης να πάει στη Βουλή ως αρχηγός του ΠΑΣΟΚ. Διότι και γι' αυτό πια πρέπει να αμφιβάλλουμε. Άλλωστε τα στελέχη του κόμματος ζουν σε τέτοια ανασφάλεια που ούτε και γι' αυτό στοιχηματίζουν.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ όμως δεν αποτελούν την ουσία της πολιτικής. Το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να μας απομακρύνει εντελώς από την πολιτική και μας οδηγεί κάθε μέρα στα... παρτάκια του Γιωργάκη.

Η ΧΩΡΑ, σε δέκα ημέρες, θα περάσει σε νέα φάση και θα οδηγηθεί σε νέους δρόμους. Αλλά μήπως η ΝΔ θα ανταποκριθεί στα σύνθετα νέα προβλήματα; Θα καταπολεμήσει αποφασιστικά τη διαφθορά και τη διαπλοκή, όταν και δικά της στελέχη έχουν εμπλακεί με τα σκοτεινά συμφέροντα, τους προμηθευτές και τους εργολάβους που έχουν εθιστεί στη λοβιτούρα; Θα προσπαθήσει να ανορθώσει το παραλυμένο κράτος, διατηρώντας παράλληλα και τη φροντίδα των ασθενέστερων τάξεων; Ο προσανατολισμός της Παιδείας και ο πολιτισμός που επαγγέλλεται δεν διαφέρει από εκείνον του ΠΑΣΟΚ.

ΠΡΕΠΕΙ, γι' αυτούς τους λόγους, να «δραπετεύσουμε» από τον κόσμο της διαπλοκής και της διαφθοράς, της μικρόνοιας και της αναληψίας. Και εδώ έρχεται η Αριστερά. Η οποία, έξω από τις συναλλαγές της εξουσίας έχει διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό –δεν λέμε απόλυτα– την ευαισθησία και τα οράματα ενός κόσμου που φροντίζει και τους άλλους πολίτες, εδώ και γύρω μας, αλλά και προσέχει και επιμελείται τη φυσική τάξη. Αυτός είναι ο κόσμος για τον οποίο πρέπει να παλέψουμε. Βεβαίως, αν όλη η Αριστερά βρεθεί –και πρέπει να βρεθεί– ενισχυμένη, δεν θα αλλάξει ο κόσμος, αλλά θα είναι δυνατό να ελεγχθούν περισσότερο οι όποιες αυθαιρεσίες.

ΓΙ' ΑΥΤΟ, ας γυρίσουμε την πλάτη στις γελοιότητες του Γιωργάκη. Η Αριστερά είναι εδώ...

ΣΤΟ DEBATE
ΧΟΡΑΝΕ ΟΛΟΙ :

ΤΟ ΠΑΣΟΚ,
Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ
ΠΑΡΑΤΑΞΗ, ΤΟ
ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ
ΜΠΑΜΠΑ ΜΟΥ,
ΤΟ ΚΟΜΜΑ
ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

...ΚΑΙ ΑΝ
ΠΕΡΙΣΕΥΕΙ
ΚΑΜΙΑ ΘΕΣΗ
ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ...

Τα Pedia

Pezi...[®]

4/6/12

Θέλουν μια διπολική Βουλή αλλά η Αριστερά δυναμώνει!

...ΚΑΙ, ξαφνικά, την Τρίτη, λίγο πριν από τα μεσάνυχτα, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Γ. Παπανδρέου ανακάλυψε ότι θα ήταν προτιμότερο αν, στο διαβόητο «ντιμπέιτ» με τον αρχηγό της ΝΔ Κ. Καραμανλή, έπαιρναν μέρος και οι αρχηγοί των άλλων πολιτικών κομμάτων – επιλογή την οποία, ως εκείνη τη στιγμή, απέκρουε (και απέκλειε) άρδην!

ΤΙ ΥΠΑΓΟΡΕΥΣΕ, όμως, την απόφαση αυτή του Γ.Α. Παπανδρέου; Σύμφωνα με το *Βήμα*, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ αποφάσισε να «ρίξει το γάντι» σε όλους εκείνους που τον επέκριναν για αντιδημοκρατική συμπεριφορά, προκειμένου ν' αποδείξει ότι «η θέση του υπέρ του διαλόγου είναι πάγια και αδιαμφισβήτητη». [Όπως είναι γνωστό, το *Βήμα*, μέσω επιφανών αρθρογράφων του, είχε υποστηρίξει ότι η θέση του Γ.Α.Π. για αποκλεισμό των άλλων πολιτικών αρχηγών ήταν πολιτικά

ορθή. Διαφορετικά –έγραψε– θα έπρεπε να προσκληθεί και ο κ. Λεβέντης, πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων, το κόμμα του οποίου, στις προηγούμενες εκλογές, είχε συγκεντρώσει το 0,34% των ψήφων του εκλογικού σώματος!] Σε αντίθεση με το *Βήμα*, η *Καθημερινή* χαρακτήρισε τη νέα τοποθέτηση Παπανδρέου «άτακτη φυγή», προκειμένου «ν' ακυρώσει την αναμέτρηση με Καραμανλή». Όπως και αν έχει το πράγμα –υποστήριξε η *Καθημερινή*– η στάση του κ. Παπανδρέου στερείται σοβαρότητας: «Όλα φαίνονται πως εξελίσσονται υπό το κράτος παρορμήσεων, χωρίς σχέδιο και καμία πρόνοια, όχι για το μέλλον, ούτε ακόμη και για το επόμενο 24ωρο. Κάτι που, προφανώς, δεν ταιριάζει σε σοβαρό διεκδικητή της εξουσίας».

«ΔΕΝ ΘΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΑΣΕΙ»!

ΑΛΛΟΙ ΣΧΟΛΙΑΣΤΕΣ πιστεύουν

ότι τη νέα «τοποθέτηση» του Γ.Α. υπαγόρευσε η διαπίστωση επιτελής του στενού του περιβάλλοντος, σύμφωνα με την οποία «γινόμαστε καταγέστοι, όταν, από τη μια καλούμε την αριστερά να συνεργασθεί μαζί μας (ακβέστερα να μας ψηφίσει!) και, την ίδια στιγμή, της κλείνουμε την πόρτα στο τηλεοπτικό διάλογο». Όπως είναι γνωστό, ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, με εστολή που είχε στείλει στους Γ. Παπανδρέου και Κ. Καραμανλή, την προηγούμενη εβδομάδα, σημείωνε πως δυο κόμματα που διεκδικούν την κυβέρνηση, είναι ασφαλώς το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ και, ως εκ τούτου, η συζήτηση μεταξύ των αρχηγών τους έχει μεγάλη σημασία... Ταυτόχρονα, όμως –μπλήρωνε– δεν χωρεί αμφιβολία για να σχηματίσει ολοκληρωμένη άποψη ο έλληνας πολίτης, «πρέπει να γυρίσει πώς τα δύο κόμματα και οι έργο υποψήφιοι πρωθυπουργοί απαντι

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2002)

Α' εξάμηνο 2002

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)
δυο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
754 έως και 766 (ο 56ος)
και 767 έως και 778 (ο 57ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών
Στους τόμους του περιοδικού ANTI
αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Β' εξάμηνο 2002

στην κριτική της αριστεράς».

ΤΗΝ ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗ Γ. Παπανδρέου υπαγόρευσε, εξάλλου, σύμφωνα με μιαν άλλη εκδοχή, η διαπίστωση ότι, παρά το κλίμα «σκληρού ντέρμπι» που καλλιέργησε κυρίως η κυβερνητική παράταξη (προκειμένου να παγιωθεί η αίσθηση ότι η αναμέτρηση περιορίζεται μεταξύ δύο μόνο κομμάτων), η δύναμη της αριστεράς δεν είχε ανακοπεί! «Άρα ο τηλεοπτικός αποκλεισμός της ήταν ζημία και όχι κέρδος». Ενδεικτική, από την πλευρά αυτή, ήταν και η ομιλία του Μήτσου Κωστόπουλου, στη Θεσσαλονίκη: Αυτή η εκλογική αναμέτρηση -είπε- είναι η πιο κρίσιμη από τη μεταπολίτευση του 1974, καθώς ο Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς δίνει μια σκληρή μάχη σε δύσκολες και αντίξοες συνθήκες. Παρά τις «μετεγγραφές», ωστόσο, τους μεταπράτες, τους δασοδολοφόνους, τους πολιτικούς χρηματιστές, τους μηχανισμούς των μεγαλοσυγκροτημάτων του Τύπου και τους λογής άλλους, που επιχειρούν να εξαφανίσουν την αριστερά και να φτιάξουν μια θλιβερή, διπολική και νεοφιλελεύθερη Βουλή, «αυτό δεν θα τους περάσει»!

Ο «ΠΙΟ ΔΥΣΚΟΛΟΣ» ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, κι ενώ εμείς ασχολούμαστε, αποκλειστικά σχεδόν, με την προεκλογική αναμέτρηση, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, από κυβερνητικής πλευράς (εφόσον δεχθούμε ότι υπάρχει ακόμα «κυβέρνηση Σημίτη»!) δεν ακούγεται λέξη για τις συνομιλίες της Λευκωσίας, οι οποίες συνεχίζονται σε τεταμένη ατμόσφαιρα. Ο Ντενκτάς όχι μόνο εγείρει θέματα, έξω από το πλαίσιο του σχεδίου Κόφι Ανάν, αλλά έφθασε να ερωτά -και να ελέγχει- τον πρόεδρο Τ. Παπαδόπουλο, για τα αμυντικά συστήματα της Εθνικής Φρουράς! (Αυτό, όταν η Τουρκία εξακολουθεί να διατηρεί, επί κυπριακού εδάφους, 30.000 κατοχικό στρατό.)

ΟΣΟ ΓΙΑ τους Αμερικανούς, τα ενδιαφέροντά τους -σε ό,τι αφορά τα «καθ' ημάς»- επικεντρώνονται στην έκβαση των εκλογών της 7ης Μαρτίου, στο Κυπριακό, στα ελληνοτουρκικά και στην... ονομασία της ΠΓΔ της Μα-

κεδονίας! Την ίδια στιγμή, μέσω φιλικών τους κύκλων, αφήνουν να υπονοηθεί ότι «ο Γ. Παπανδρέου θα είναι (σε σύγκριση με τον Κ. Καραμανλή) πιο δύσκολος διαπραγματευτής», άρα οι ευφυείς Έλληνες, που δεν ανέχονται τις αμερικανικές πιέσεις κ.λπ., ξέρουν ποιος θα προστατεύσει καλύτερα τα ελληνικά συμφέροντα. [Εξυπακούεται ότι θα τα προστατεύσει αποτελεσματικότερα ο «πιο δύσκολος διαπραγματευτής».]

ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΘΑ ΠΕΙ ΑΓΚΥΡΑ

ΕΝΤΥΠΩΣΗ, όμως, προκαλεί και το γεγονός ότι, ενώ οι Αμερικανοί πιέζουν, ασφυκτικά, την Αθήνα και τη Λευκωσία, για λύση του Κυπριακού πριν από την 1η Μαΐου, από το λεξιλόγιό τους απουσιάζουν πολιτικοί όροι όπως: «τουρκική εισβολή», «τουρκική κατοχή», «αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων» και άλλα ομοειδή. Σε σημείο ώστε ο Ντενκτάς να ζητεί σήμερα «παραμονή των τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο, ακόμα και μετά την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»! Ντενκτάς, όμως, θα πει Άγκυρα. Και η Ουάσιγκτον σαφώς υποστηρίζει την Άγκυρα, η οποία, παρ' όλα όσα λέγονται και γράφονται, συζητεί πάλι με τους Αμερικανούς την περίπτωση αποστολής τουρκικών στρατευμάτων στο Ιράκ!

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ δεν είναι, βέβαια, εύκολο εγχείρημα. Ιδιαίτερα όταν η ηγεσία των Κούρδων του Ιράκ απέρριψε, τις μέρες αυτές, το προσχέδιο μεταβατικού συντάγματος που της είχε υπο-

βάλει, πριν από ένα μήνα, ο αμερικανός αρμοστής Πολ Μπρέμερ. Η ηγεσία των Κούρδων ζητεί «ευρεία αυτονομία», η οποία, μεταξύ άλλων, θα εξασφαλίζει τον έλεγχο των στρατιωτικών δυνάμεων που θα βρίσκονται στο κουρδικό έδαφος. Για όλα τα παραπάνω, θα περίμενε κανείς ότι κάτι θα είχε να μας πει ο, μέχρι χτες, υπουργός Εξωτερικών Γ.Α.Π. ή ο «υπηρεσιακός» πρωθυπουργός Κ. Σημίτης. Όμως κανείς τους δεν άρθρωσε λέξη! Άλλο τόσο, κανείς τους δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να εξηγήσει γιατί δεν ζητήσαμε, λόγω εκλογών, μικρή αναβολή στην έναρξη των συνομιλιών της Λευκωσίας, όπως έπραξε, σε αντίστοιχη περίπτωση, και η Τουρκία. Και, όμως, το επόμενο στάδιο, αν δεν αποδώσουν οι συνομιλίες Παπαδόπουλου-Ντενκτάς, θα είναι οι «τετραμερείς», διάβαζε Παπαδόπουλος, Αθήνα, Ντενκτάς, Άγκυρα.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, η ζωή προχωρεί: Με τους Παλαιστίνιους να προσφεύγουν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, εναντίον του Τείχους που υψώνει στη Δυτική Όχθη η κυβέρνηση του Σαρόν και με τον εκπρόσωπο του «βασιλείου της Ιορδανίας» (πρίγκιπα Ζαϊντ αλ-Χουσεϊν) να στηρίζει την προσφυγή αυτή, επειδή «η ανέγερση του Τείχους θα προκαλέσει μεγάλο κύμα παλαιστινίων προσφύγων προς την ανατολική όχθη του Ιορδάνη». Είπατε τίποτε περί «ιορδανικής αλληλεγγύης» στον αγώνα του παλαιστινιακού λαού;

ΑΝΤΗΝΩΡ

TEST-EVENTS

Προχωρούν ή όχι τα έργα των Ολυμπιακών; Πληρούν ή όχι τους όρους ασφαλείας οι εγκαταστάσεις; Γιατί προβληματίζομαστε για το μέλλον των αγώνων; Τα καλύτερα δοκιμαστικά γίνονται από τους πολιτικούς που περιοδεύουν σε αθλητικούς χώρους στο Λεκανοπέδιο και όπου αλλού διεξαχθούν αγώνες. Να, προχθές ο Γιώργος εγκαινίασε και το αθλητικό κέντρο στο Γαλάτσι. Ποιος είπε ότι δεν είναι έτοιμα;

Σως

ΑΙΤΗΜΑ

Κύριε Λαμπράκη, μπορώ, προκειμένου να περνάω από την οδό Πέτρου Κόκκαλη, να λέω ότι είμαι φίλος σας; Όχι. Ευχαριστώ πολύ.

Μανωλάκης Βομβιστής

ΤΟ «ΝΤΙΜΠΕΪΤ»

Τελικά ο μεγάλος αρχηγός, ο Γιωργάκης, τα κατάφερε. Έφερε στο ΠΑΣΟΚ έναν νέο αέρα, ένα νέο πνεύμα, με νέες ιδέες –όπως η «δημοκρατική παράταξη»–, με νέες αρχές –όπως του διαλόγου–, και αξίες, με τις οποίες θα κινηθεί αποφασιστικά για να πραγματοποιήσει τις ρήξεις, τις τομές, τις ανατροπές που ευαγγελίζεται, με στόχο τη «νέα εποχή».

Το είδαμε όλη την εβδομάδα που πέρασε με τις διεργασίες για κείνο το περίφημο «ντιμπέιτ» – για να χρησιμοποιήσουμε και τον αμερικάνικο όρο, έτσι για να είμαστε ακριβώς μέσα στο νέο πνεύμα.

Κουράστηκε λίγο μέχρι να αποφασίσει αν πρέπει να κάνει τη χάρη στον Καραμανλή (της Δεξιάς), αν τον βολεύει στο πρόγραμμά του, τι πρέπει –και τι μπορεί– να συζητήσει μαζί του, πόση ώρα θα κρατήσει η συζήτηση, αν θα στέκονται όρθιοι ή θα είναι καθιστοί, ποιοι δημοσιογράφοι θα κάνουν τις ερωτήσεις και όλες

αυτές τις αναγκαίες λεπτομέρειες. Αλλά τελικά το αποφάσισε, μέσα στο γενικό ενθουσιασμό των στελεχών, των μελών και των φίλων του ΠΑΣΟΚ για τον σοβαρό, υπεύθυνο, δυναμικό και αποφασιστικό νέο αρχηγό.

Βέβαια τα άλλα κόμματα, τα αριστερά, διαμαρτύρονταν και ζητούσαν –αν είναι δυνατόν!– να συμμετάσχουν κι εκείνα στο «ντιμπέιτ», λες και καταλαβαίνουν από τέτοιους όρους και τέτοιες συνήθειες. Δεν βαριέσαι, έλεγε, *ας τα να φωνάζουν, θα τους περάσει στο κάτω-κάτω, είτε μας αρέσει είτε όχι, εγώ και ο Καραμανλής είμαστε οι πρωταγωνιστές του παιχνιδιού και το παιχνίδι είναι για δύο, οι άλλοι δεν μας χρειάζονται.*

Κάποιοι όμως είδαν αλλιώς τα πράγματα. Λένε για κάποια ευαίσθητα στελέχη, άλλοι λένε για τη... μαμά. Ποιος ξέρει; Έτσι κι αλλιώς νύχτα, μαύρα μεσάνυχτα ήταν. Το θέμα είναι ότι, εκεί που όλα ήταν έτοιμα για τη μονομαχία, το σκηνικό ανατράπηκε και με μια ξαφνι-

κή ανακοίνωση δήλωσε ότι λαξε γνώμη και δέχεται συμμετάσχουν στη συζήτηση και οι άλλοι, οι μικροί, οι αστεροί. Και το ωραίο: Τα σλέχη, τα μέλη και οι φίλοι να χειροκρότησαν ενθουσιμένοι για τη σοφή και δημοκρατική απόφαση του αρχηγού.

Με τέτοια ευαισθησία, με τέτοιες νέες ιδέες, με τέτοια στη στη δημοκρατία (κάποιοι λένε και στον σοσιαλισμό) με αρχές όπως, *ας πούμε, «διάλογος» και άλλα κόλπα, ΠΑΣΟΚ ζητά την ψήφο του λαού, για να ξανακυβερνήσει.* Αμ δε! **Τ.Κ.**

ΣΑΞΕΚΟΜΠΟΥΡΓΚΟΦΣΚΙ

Κι όμως, δέκα χρόνια μετά την εκφορά από τα χείλη του ίδιου του Ανδρέα Παπανδρέου του φληναφήματος ότι το ΠΑΣΟΚ δήθεν «δεν κληρονομείται, δεν χαρίζεται και δεν τεμαχίζεται σε τιμάρια» (4/1994), το κόμμα αυτό κληρονομήθηκε (2/2004) από τον κ. ΓΑΡ.

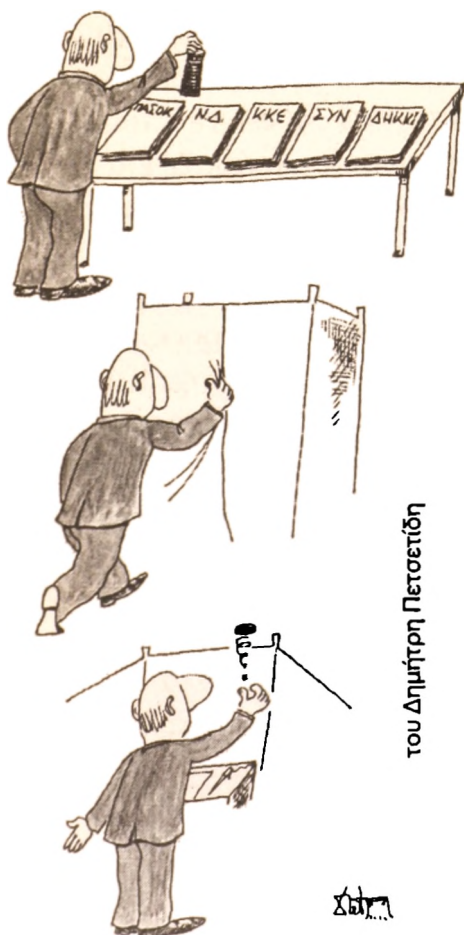
Προηγουμένως (6/1996) είχε δωρηθεί, με νομική βάση της (προσωρινής) δωρεάς στον κ. Κων. Σημίτη της πρωθυπουργίας (1/1996) και της αρχηγίας (6/1996) τα δέκα συμβολαιογραφικά πληρεξούσια έγγραφα, με τα οποία επί εικοσαετία (1974-1994) ο κ. Κων. Σημίτης υπήρξε ο διορισμένος αναπληρωτής αρχηγός του ΠΑΣΟΚ, νομικά μόνος τοιούτος. Φυσικά, μετά το θάνατο του Ανδρέα Παπανδρέου, αμέσως «εκλέχθηκε» αρχηγός του ΠΑΣΟΚ.

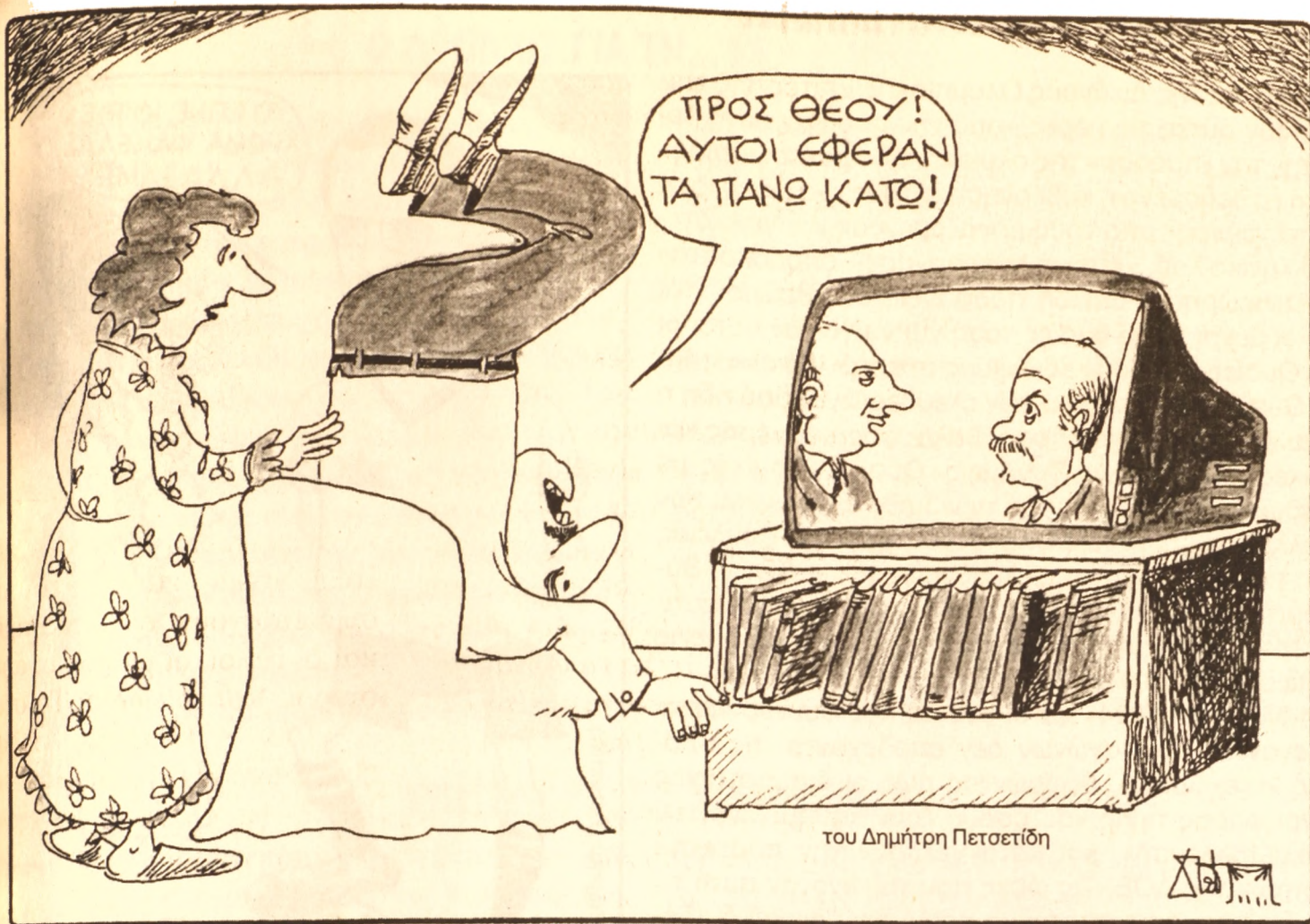
Άλλωστε, ήδη τρεις νέοι και μία νέα, ωραιότατα παιδιά, τιμαριούχοι στο Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ, κατά τεμαχισμό της ιδεολογίας του κόμματος αυτού ως «σοσιαλιστικού», διαψεύ-

δουν και την τρίτη παράμετρο του φληναφήματος «δεν τεμαχίζεται».

Τέλος, το συναφές των ανωτέρω «δόγμα» του Ανδρέα Παπανδρέου «μόνος θεσμός ο λαός» (6/1989), ως εκλογικό προ-φληνάφημα, η επιχής αναβίωση από τον κ. Σημίτη της «θεωρίας του κηπουρού» (8-1-2004), σε συνδυασμό με την κατσίφαιρα «θεωρία του θυρωρού» και προς την εφαρμογή της από το κόμμα Ν.Δ. στο πρόσωπο του δικού της αρχηγού, σθέτουν τον επικίνδυνο για τη χώρα νέο μιθριτισμό, σύμφωνα με τον οποίο το εκλογικό σώμα πρέπει να θεωρεί φυσιολογική την κληρονομότητα περί τα αιρετά αξιώματα της πολιτικής και άχρηστη, περίπου, την συνταγματική αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Τουθ' όπερ «σαξέκομπουργκόφσκι» αλά ελληνικά μετά την 1-5-Άλλο τι; Μήπως διευρύνσεις, νέες, ενδամ πλευρες;

Πρ. Μιχαηλίδης

ΚΑΙ ΓΙΑ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΟΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ενώ το τεύχος αυτό του Αντί όδευε προς το τυπογραφείο, ο προϊστάμενος της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών έδωσε εντολή για άσκηση συμπληρωματικής ποινικής δίωξης εναντίον του επιχειρηματία Σωκράτη Κόκκαλη, εναντίον του οποίου εκκρεμεί ήδη δίωξη για οκτώ κακουργήματα. Η νέα δίωξη αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες («ξέπλυμα βρόμικου χρήματος»), πράξη κακουργηματική, την τιμωρία της οποίας προβλέπει ο Νόμος 2331/1995. Συγκεκριμένα ο Σωκράτης Κόκκαλης κατηγορείται ότι από το 1995 μέχρι τις αρχές του 2001 εισέπραξε και εξακολουθεί να κατέχει, επενδύει και γενικά να εκμεταλλεύεται χρήματα προερχόμενα

από τις εγκληματικές δραστηριότητες της Στάζι, η οποία διενεργούσε εκτεταμένο λαθρεμπόριο όπλων μέσω δικών της εταιρειών στη Μέση Ανατολή και την ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου με τη συμμετοχή και ελλήνων εμπόρων όπλων, τα ονόματα των οποίων περιλαμβάνονται στη νέα δικογραφία.

Όπως έχει ήδη αποκαλύψει το Αντί, μετά το 1989 και ενώ η Ανατολική Γερμανία είχε ήδη καταρρεύσει ο Κόκκαλης εισέπραξε από την Στάζι και άλλους θεάρεστους φορείς του καθεστώτος 100 εκατομμύρια γερμανικά μάρκα, χωρίς να υπάρχουν εμπορικές πράξεις που να τα δικαιολογούν. Σε μια προσπάθειά της να δικαιολογήσει την εξαφάνιση αυτού του τεράστιου ποσού στα τα-

μεία του Κόκκαλη, η γερμανική Βουλή το συνέδεσε με πληρωμές προς «πολυάριθμα πρώην κορυφαία υπηρεσιακά στελέχη της Στάζι», προκειμένου να επιβιώσουν στις νέες συνθήκες. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι ο Ρόκκο τα κράτησε για λογαριασμό του. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση πρόκειται για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος.

Υπενθυμίζουμε ότι η συμπληρωματική δίωξη ασκείται στο πλαίσιο της γνωστής δικογραφίας που έχει σχηματιστεί από τις αρχές του 2001, ύστερα από προκαταρκτική εξέταση που διενήργησε ο ίδιος ο σημερινός Προϊστάμενος της Εισαγγελίας κ. Δ. Παπαγγελόπουλος. Όπως είναι γνωστό, η δικογραφία αυτή αφορά σωρεία κακουργηματικών πράξεων,

όπως κατασκοπία, απάτη, υπεξαίρεση κ.λπ. Αλλά παρά το γεγονός ότι το περασμένο καλοκαίρι η Εισαγγελέας Εφετών κ. Κοντοθανάση επέστρεψε τη δικογραφία για περαιτέρω ανάκριση και ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών κ. Κολιούσης ζήτησε πρόσφατα το ίδιο πράγμα, η δικογραφία συνεχίζει να εκκρεμεί ακόμα. Δείγμα κι αυτό ασφαλώς των προφανών και εγγενών δυσκολιών της δικαιοσύνης στην άσκηση των καθηκόντων της, αλλά και των ενδόμυχων πόθων πολλών για κλείσιμο μιας υπόθεσης, οι πτυχές της οποίας μαρτυρούν σε όλο της το μεγαλείο τη διαπλοκή που μαστίζει το δημόσιο βίο. Τη νέα ποινική δίωξη παράγγειλε με έγγραφό του ο Εισαγγελέας Εφετών κ. Αντ. Μύτης.

ΑΛΛΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΛΛΟ ΤΣΙΡΚΟ

Με ξυλοπόδαρους, ζογκλέρ, τυμπανιστές, πομπές και υποδοχές (δύο!) επρόκειτο να κάνει την πολιτική εμφάνισή του ο Γ. Παπανδρέου στη Θεσσαλονίκη την Τετάρτη. Το πάρτι μάλιστα είχε ξεκινήσει με ευθύνη των τοπικών στελεχών από την Τρίτη. Όλα αυτά για να καταλήξει να μιλήσει στο χώρο της συγκέντρωσης υπό την «ομπρέλα» βεγγαλικών να φωτίζει τον ουρανό.

Μετά από όλα τούτα, ελάχιστη σημασία έχει τι είπε. Όπως έλεγαν και οι παλιές νοικοκυρές, «στις πατάτες γιαχνί φαίνεται η τέχνη της μαγειρίσας». Δηλαδή στην τέχνη της να νοστιμίσει μια απλή πατάτα. Τον καλό μεζέ τον ψήνεις απλά, δεν έχει ανάγκη τις φοριτούρες για να είναι νόστιμος.

ΦΛΟΓΑ

ΦΙΝΤΕΛ

Ευτυχώς που υπάρχει κι ο Φιντέλ, γερασμένος μα όχι γέρος, να λαιοδορεί τον ευήθη του Λευκού Οίκου και να συναρπάζει τους τελευταίους νοσταλγούς της Επανάστασης με επαναστατικά μέσα. Ο Φιντέλ διατηρεί ακόμη την κερκόπορτα της ιστορίας ανοιχτή. Κι αυτό είναι πολύ σπουδαίο.

Μ.Σ.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΔΗΜΑΡΧΟΣ

Την έκθεση ορκωτών λογιστών για τη λειτουργία της Τεχνόπολης επί δημαρχίας Αβραμόπουλου αποκάλυψε η *Ελευθεροτυπία* την προηγούμενη Τρίτη. Έκθεση την οποία φέρεται να πήρε στα χέρια της η Ντόρα Μπακογιάννη «αμέσως μόλις ανέλαβε τη δημαρχία» και την «έκρυβε ως κόρην οφθαλμού». Το τι περιγράφεται στην καλά κρυμμένη μέχρι πρότινος έκθεση μπορούμε να το υποθέσουμε εύκολα: στην εποχή της διαπλοκής ζούμε εξάλλου. Ο χρόνος διαρροής της όμως παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, ειδικά αφού «ζητούν και τα ρέστα» –και καλά κάνουν– από τον αρχηγό της Ν.Δ., για το «αν γνωρίζει το περιεχόμενο της έκθεσης». Λάθος άνθρωπο όμως ρωτάνε. Πρώτα την δήμαρχο η οποία κάποτε θα γίνει και πρωθυπουργός, κατά την προφητεία του μπαμπά της, θα έπρεπε να ενοχλήσουν.

ΦΛΟΓΑ

ΟΙ ΦΙΛΟΙ

«Εγώ και οι φίλοι μου αποφασίσαμε», είπε ο Α. Σαμαράς αναφερόμενος στη στήριξη της ΝΔ. Ποια είναι η σημασία της δήλωσης; Ότι στο κόμμα όλοι οι ψηφοφόροι δεν ξεπερνούσαν τους φίλους που ένας άνθρωπος αποκτά στη ζωή του;

Σως

ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΥΝ ΤΗ «ΛΕΥΚΗ ΣΗΜΑΙΑ»

Επιθεωρητές της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής επιθεωρούν αυτές τις μέρες –από την προηγούμενη Τετάρτη– την «πρόοδο» της ολυμπιακής προετοιμασίας. Με αυτό το δεδομένο η κυβέρνηση ζήτησε ένα είδος ιδιότυπης «εκεχειρίας» από τους εργαζόμενους και γενικότερα τον ελληνικό λαό, ώστε να λειτουργήσει «απρόσκοπτα» αυτή η επιθεώρηση. Επειδή προφανώς δεν θεωρούνται αρκετές οι μέχρι τώρα θυσίες τους για να γίνουν αυτοί οι αγώνες. Θυσίες οικονομικές, ύψους αρκετών τρισεκατομμυρίων. Θυσίες περιορισμού των ελευθεριών, αφού ήδη η Αττική θα ελέγχεται από ξηράς, θαλάσσης και αέρος και από ειδικές αμερικανικές δυνάμεις. Θυσίες θεσμικές με νομοσχέδια για τον περιορισμό των διαδηλώσεων και των αφισοκολλήσεων, τρομοκρατία στους χώρους δουλειάς με στόχο τις συνδικαλιστικές ελευθερίες των πολιτών. Θυσίες ακόμα και σε αίμα, εκατοντάδων νεκρών και τραυματισμένων εργατών θυμάτων της αφόρητης εκμετάλλευσης και της πίεσης για να ολοκληρωθούν έγκαιρα τα έργα.

Η καμπάνια «αντί-2004» και οι φορείς που συντάσσονται κριτικά εναντίον των αγώνων δεν αποδέχονται τις προσκλήσεις «εκεχειρίας», θεωρώντας πως οι διαμαρτυρίες τους είναι φόρος τιμής «σε όσους ζουν καθημερινά την άγρια εκμετάλλευση», και καταγγέλλουν την παρουσία επιθεωρητών της ΔΟΕ. Τις ώρες που τυπωνόταν αυτό το τεύχος είχε προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί διαδήλωση «ενάντια στον ολυμπιακό εργασιακό μεσαίωνα», με αφετηρία την Ομόνοια και κατάληξη το υπουργείο Εργασίας.

ΦΛΟΓΑ

ΠΡΟΣ ΤΙ Η ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ;

Αναίσχυνη παροχολογία, εικονική πραγματικότητα, ανεξέλεγκτες δημοσκοπήσεις, πακτωλός χρημάτων για διαφήμιση, μεταγραφές ποδοσφαιρικού τύπου για λόγους πολιτικών σκοπιμοτήτων, τηλεοπτικές κοκορομαχίες, αυτή είναι η εικόνα της προεκλογικής περιόδου, όπως την αντιλαμβάνεται ο μέσος πολίτης, που αρνείται να μετατραπεί σε καταναλωτικό θύμα και εύλογα αναρωτιέται: ποιο είναι τελικά το νόημα της προεκλογικής περιόδου, όταν τα δυο μεγάλα κόμματα ευτελίζουν στο διάστημα αυτό κάθε έννοια του δημοκρατικού μας πολιτεύματος;

Ξαφνικά θυμούνται, οι «μεγάλοι μονομάχοι», διάφορες ομάδες του πληθυσμού (που επί τέσσερα χρόνια αγνοούσαν), τους αγρότες, τους συνταξιούχους, τους άνεργους, τους μετανάστες, τους τοξικομανείς, και με φιλανθρωπικού χαρακτήρα επισκέψεις επιχειρούν να εκμαιούσουν ψήφους.

Δισεκατομμύρια ευρώ ρίχνονται στη «μάχη» της εικονικής πραγματικότητας, επικοινωνιολόγοι και σύμβουλοι δημοσίων σχέσεων πληρώνονται αδρότατα για την προβολή των υποψηφίων, για τη διαμόρφωση ενός «ωραίου προφίλ», που δε θα θυμίζει σε τίποτα τα πεπραγμένα της 4ετίας που προηγήθηκε.

Οι δημοσκοπήσεις δίνουν και παίρνουν για τη διαμόρφωση κλίματος που θα επηρεάσει θετικά τους αναποφάσιστους, αυτούς τους οιονεί επικίνδυνους,

απρόβλεπτους «αντάρτες» κάθε κόμματος που διεκδικεί την εξουσία. Έτσι η «μάχη» καταλήγει να δίνεται για το 10-15% του πληθυσμού, λες και μόνο γι' αυτό νοιάζονται τελικά τα κόμματα της εξουσίας.

Μόνοι ωφελημένοι απ' αυτή την ιστορία είναι φυσικά οι επαγγελματίες του είδους: εταιρείες δημοσκοπήσεων, επικοινωνιολόγοι, σύμβουλοι δημοσίων σχέσεων, ιδιοκτήτες ΜΜΕ, διαφημιστικές εταιρείες. Και πάντως στους ωφελημένους δεν είναι σίγουρα ο πολίτης, δεν είναι η δημοκρατία, δεν είναι ο πολιτισμός, δεν είναι η αξιοπρέπεια, δεν είναι η ουσία και το περιεχόμενο της πολιτικής.

Κι επειδή είναι δύσκολο, ως μέθοδος αντίστασης στην υποτίμησή μας, να βρεθούν 80% των πολιτών που θα δήλωναν αναποφάσιστοι (θα είχε πλάκα αλήθεια), ίσως ως μόνη λύση να μένει (γιατί όχι;) η κατάργηση της προεκλογικής εκστρατείας των κομμάτων.

Έτσι θα μπορούσαν να μπουκτούν τα πράγματα στη σωστή τους θέση και το κυβερνών κόμμα να κρινόταν με βάση το έργο της τετραετίας, η δε αντιπολίτευση να κρινόταν με βάση τον έλεγχό της προς την κυβέρνηση, με τις προτάσεις που κατέθεσε και με το κατά πόσο ενημέρωσε και κινητοποίησε τους πολίτες. Έτσι θα παύαμε κι εμείς να νιώθουμε ως πολίτες μιας χρήσης, μόλις για ένα μήνα πριν από τις εκλογές.

Μαρίνα Βήχου

του Δημήτρη Πετροσίδη

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ... ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

Σε συνέντευξή του στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, ο Γιωργάκης μάς κάνει μάθημα περί «συμμετοχικής δημοκρατίας». Μας λέει λοιπόν ότι «η κινητοποίηση για την επίτευξη των επιθυμητών λύσεων προϋποθέτει την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των πολιτών».

Τι σημαίνει αυτό; «Οι πολίτες –εξηγεί– πρέπει πρώτοι να εκδηλώσουν την επιθυμία τους για επιβολή των επιθυμητών λύσεων εδώ και τώρα(!), άρα πρέπει, ξεπερνώντας μηχανισμούς και κατεστημένα, να πάρουν στα χέρια τους την υπόθεση της αντιμετώπισης των προβλημάτων τους. Αυτή είναι έννοια της συμμετοχικής δημοκρατίας». Και πιο κάτω μας λέει ότι «η δημοκρατική παράταξη» πρέπει να μετασχηματισθεί εκτός των άλλων και «σε επιφυλακτική κοινωνικών

και ατομικών πρωτοβουλιών». Δηλαδή, σε απλά ελληνικά, να ξεχάσουμε τα κόμματα, να ξεχάσουμε τον συνδικαλισμό και τους όποιους κοινωνικούς φορείς, να «πάρουμε τα πράγματα στα χέρια μας», για να δούμε χαϊρί.

Και για να καταλάβουμε, οι ελαιοπαραγωγοί της Αχαΐας, που δέρονται εδώ και μέρες από την αστυνομία επειδή διαμαρτύρονται γι' αυτά που τους χρωστά το κράτος; Είναι εκτός του πνεύματος της «νέας εποχής», βιάστηκαν να διαμαρτυρηθούν πριν αρχίσει η «νέα εποχή», τρώνε ξύλο από μια «άλλη» κυβέρνηση που ο Γιωργάκης θέλει να ξεχάσει, ή απλώς διαμαρτύρονται σε λάθος εποχή, δημιουργώντας πονοκέφαλο στο νέο αρχηγό;

Τ.Κ.Δ.

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ, ΛΙΓΗ ΝΤΡΟΠΗ!

Τα ίδια πρόσωπα που εδώ και ένα χρόνο επιχειρηματολογούσαν υπέρ της πολιτικής που ασκούσε η κυβέρνηση και τους τελευταίους μήνες υπέρ της μοναδικότητας του Κώστα Σημίτη ως του καταλληλότερου να κυβερνά αυτόν τον τόπο, είναι τα ίδια που σε μια νύχτα ξέχασαν τον κ. Σημίτη και άρχισαν να επιχειρηματολογούν υπέρ της μοναδικότητας του Γ. Παπανδρέου και στη συνέχεια υπέρ της κάθε, λογικής ή παράλογης, άποψης που εξέφραζε ο νέος αρχηγός. Τα ίδια άλλωστε πριν από μερικές ημέρες ακόμα διαρρήγνυαν τα ιμάτιά τους, υποστη-

ρίζοντας ότι ο περίφημος τηλεοπτικός διάλογος, το γνωστό «ντιμπέιτ», έπρεπε να γίνει –στο πλαίσιο του δικομματικού παιχνιδιού– ανάμεσα στους δύο υποψήφιους πρωθυπουργούς· και τα ίδια που, μέσα σε μια νύχτα πάλι, άρχισαν να επιχειρηματολογούν υπέρ της δημοκρατικότητας του Γιωργάκη, που αντιλήφθηκε ότι πρέπει ο τηλεοπτικός αυτός διάλογος να γίνει ανάμεσα στους αρχηγούς όλων των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή.

Επιτέλους, λίγη ντροπή, κύριοι!

Τ.Κ.Δ.

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Στέφανος Μάνος-Στέφανος Τζουμάκας, Δημήτριος Ανδρουλάκης-Δημήτριος Μαρωνίτης, Ανδρέας Ανδριανόπουλος-Αντρίκος Παπανδρέου, Πέτρος Κουναλάκης-Πέτρος Ευθυμίου, Νίκος Μπίστης-Νίκος Χριστοδουλάκης, Μαρία Δαμανάκη (χωρίς αντικαταστράτια). Ένας θίασος που σπάει ταμεία με την μακράν καλύτερη κωμωδία της Μεταπολίτευσης. Guest Stars: Κ. Τσουκαλάς, Γ. Βέλτσος, Τ. Πατρίκιος, Β. Μπάρμπα, Ε. Κούρκουλα, Σ. Ράπτη. Σκηνοθεσία: Γ. Παπανδρέου. Παραγωγή: Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Σκηνικά: Α. Φασιανός. Μουσική: Χ. Νικολόπουλος, Ν. Μαμαγκάκης. Χορηγοί: Intracom-Actor.

Ν. Μολ.

ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΓΑΤΟΣ

Τι ρόλο θα έχει ο Μάνος στο ΠΑΣΟΚ; Αυτό που με τη γνωστή του γλαφυρότητα περιέγραψε ο Μίμης Ανδρουλάκης: «Δεν έχει σημασία τι χρώμα θα έχει αυτός ο γάτος, αλλά τι ποντίκια πιάνει. Εάν απλώσει ο γάτος (Μάνος) το χέρι στο τυρί, τότε θα τον βαρέσω». Προβλέπω ότι το νέο πόννημα του Μίμη θα έχει τίτλο: «Η πράσινη ποντικοπαγίδα».

Ψιψίνος

ΜΗΝΥΜΑ

Ακούγεται ο χαρακτηριστικός ήχος της αποστολής μηνύματος στο κινητό τηλέφωνο. Το ανοίγω και βλέπω το εξής: «Την Τετάρτη 25 Φεβρουαρίου θέλω να βρεθούμε ξανά μαζί». Τι ωραία! Κάποια παλιά μου φιλενάδα θα ήθελε να τα ξαναφτιάξουμε, σκέφτηκα όλο χαρά. Να όμως που ήταν ο Παντελής Οικονόμου και με καλούσε σε προεκλογική ομιλία του! Ξαφνικοί «έρωτες» ενόψει εκλογών...

Σως

ΔΙΑΣΩΛΗΝΩΜΕΝΟΣ

Μαζί με άλλους που περνάνε για μεγάλοςχημοι εθέαθη και ο κ. Ιωακείμης στην έκθεση «Η άλλη όχθη». Αν και ήταν διασωληνωμένος, ήρθε ο άνθρωπος. Στο παραλίγο θα πρόφτανε και σε συζήτηση για το Outlook.

Ο κ. ΓΕΝΙΚΟΣ ΤΟΥ ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Από την κ. Θεοδώρα Σταθούλια, επιστημονικό συνεργάτη στα ΤΕΙ Αθήνας, πήραμε το γράμμα που ακολουθεί και το δημοσιεύουμε στις σελίδες αυτές, εξαιτίας του ιδιαίτερου ενδιαφέροντός του:

«Με βάση κείμενο-ερμηνεία του κ. Γενικού του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κ. Τσουροπλή, στήθηκαν εκλεκτορικά για να τακτοποιήσουν προεκλογικά δικά τους παιδιά. Αυθαίρετα ο Γενικός αποφασίζει μόνος του, χωρίς να περάσει από καμία διαδικασία του υπουργείου, ότι το επιστημονικό προσωπικό σε προεκλογική περίοδο δεν εξαιρείται του νόμου.

Έτσι στήθηκε και το εκλεκτορικό ακόμα και για την ίδια την ειδική γραμματέα του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κ. Δ. Μάνεση-Κυριάκη, για την εκλογή της στο ΤΕΙ Αθήνας ως αναπληρώτριας καθηγήτριας. Με συνοπτικές διαδικασίες (17.02.04) που βάνουσα απαξιώνουν κάθε επιστημονική δεοντολογία και ηθική το εκλεκτορικό αποφάσισε για την εκλογή της. Αναρωτιέται κανείς αν η απόφαση αυτή και όποιες άλλες φτάσουν πριν τις εκλογές στο γραφείο του υπουργού θα υπογραφούν από τον κ. Ευθυμίου.

Λίγοι θυμούνται ίσως ότι ο Γενικός είχε εκδιωχθεί από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. επί υπουργίας του κ. Γ. Παπανδρέου. Μετά από χρόνια βρήκε τρόπο και ξαναμπήκε για να φτιάξει έναν μηχανισμό και για την κατανομή του Γ' Κ.Π.Σ. με καθηγητές-μηχανισμό από τα διάφορα τμήματα πληροφορικής.

Κανένας δεν βρέθηκε μέχρι τώρα, δημοσιογράφος ή πολιτικός, να ρωτήσει για τις επιτροπές και το μοίρασμα της καθόλου ευκαταφρόνητης χρηματοδότησης των προγραμμάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ μέσω του Γ' Κ.Π.Σ.

Αλλά αυτό είναι ένα άλλο θέμα που απαιτεί πολύ δουλειά για να καταδειχθεί το εύρος του αλλά και η σημασία του για το ίδιο το μέλλον του εκπαιδευτικού συστήματος και των δομών του.

του Δημήτρη Πετσετίδη

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

• Από το **Βήμα της Αιγιάλειας:**
Σημίτης Ι

«Καληνύχτα σας κ. Σημίτη...

...Και βέβαια κανείς δεν μπορεί να κατηγορήσει προσωπικά τον Σημίτη για ανεντιμότητα! Όμως, ευθύνη για την επιλογή και έλεγχο των συνεργατών του και για ανοχή της διαφθοράς, ανεπιφύλακτα του καταλογίζει η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων!

Η κοινή γνώμη τον θεωρεί υπεύθυνο γιατί εμπιστεύτηκε πρόσωπα ανέντιμα που έβλαψαν τον τόπο! Έχασε τον έλεγχο και άφησε όλους αυτούς τους κυρίους που τον περιέβαλλαν, να ασκήσουν την εξουσία κατά τρόπο προκλητικό και ζημιογόνο! Ο Αισχίνης έλεγε: «Όταν ανέντιμα πρόσωπα αποκτούν εξουσία, γίνονται πρόξενοι εθνικών συμφορών!». Ο δε Ισοκράτης συμβούλευε τους άρχοντες: «Όταν αναλάβετε εξουσία, να προσέχετε να μη χρησιμοποιείτε ως συνεργάτες σας ανθρώπους υπόπτους, γιατί για τα δικά τους αμαρτήματα εσάς θα βαρβαίνουν οι ευθύνες!!».

Και αυτές οι ευθύνες, κ. Σημίτη, οπωσδήποτε σας βαρβαίνουν!! Αποτύχατε στην επιλογή των στελεχών και συνεργατών σας!

Χρησιμοποιήσατε ανθρώπους, πολλοί από τους οποίους υπήρξαν «ύποπτοι» και «ανέντιμοι» και τους ανεχτήκατε! Ανεχτήκατε τη διαφθορά!! Καληνύχτα σας, κύριε Σημίτη! (Γαβρίας)»

Σημίτης ΙΙ

«Πρωθυπουργός κοντού σωματικού και πολιτικού αναστήματος, περίπου ενός τρέχοντος μέτρου και σαράντα εκατοστών, γελών αδιακόπως άνευ λόγου, εξηφανίσθη μυστηριωδώς!

Ο πρωθυπουργός, κατά την ημέραν της εξαφάνισής του, φορούσε γκρι κοστούμι, μπλε-σαξ υποκάμισο και μεταξωτή πράσινη γραβάτα!

Τελευταία φορά εθεάθη να εξέρχεται του διαμερίσματος της οδού Αναγνωστοπούλου εκ του Κολωνακίου, μετά του Γεωργίου Α. Παπανδρέου εις τον οποίο καθώς λέγεται είχε παραδώσει εν κρυπτώ την αρχηγία του... «δημοκρατικού» κόμματος του ΠΑΣΟΚ, κάτω από αυστηρώς... δικτατορικές διαδικασίες!

Έκτοτε αγνοείται η τύχη του και δημιουργούνται υπόνοιες ότι ο πρωθυπουργός μας, έχοντας απωλέσει παντελώς τη μνήμη του, περιπλανάται ασκόπως, λησμονώντας την ευθύνη της διακυβέρνησής του... μαλθακού και άμοιρου λαού μας!

Το γεγονός δε ότι, μετά την απρόσμενη αυτή εξαφάνιση, τα πάντα εις την χώρα μας, έχουν γυρίσει ανάποδα και οι Έλληνες περπατάμε ακυβέρνητοι με το κεφάλι κάτω και τα πόδια ψηλά, ευρισκόμενοι σε βαβυλωνιακή σύγχυση, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, ο εξαφανισθείς πρωθυπουργός μας, μη... υγιής φρένων πια, σαρκάζει εκδικητικά για το χάλι εις το οποίο μας οδήγησε, κρυπτόμενος στο σκότος της αφάνειάς του!

Ως εκ τούτου παρακαλείται ο γνωρίζων τι περί αυτού, όπως ειδοποιήσει το πλησιέστερον γραφείον απωλεσθέντων ειδών, προκειμένου να τεθεί εις την διάθεσιν οιοδήποτε ήθελε να τον... αναζητήσει.

(Τάκης Καλλιγιάς)»

• Προκλητικός προεκλογικός αυτοσαρκασμός από την εφημερίδα **Η άποψη** της Νάξου.

«Τι έγινε, πάλι εκλογές έχουμε; Άντε, μπαίνουμε στον προεκλογικό πυρετό, που εξιτάρει τον νεοέλληνα.

Μπορεί να παραπονιόμαστε ότι οι εκλογές φέρνουν προβλήματα οικονομικά, ηχορρύπανσης, αφισορρύπανσης κ.λπ., αλλά πετάμε τη σκούφια μας για τη διαδικασία. Φουντώνουν οι συζητήσεις στα καφεενεία. Οι εκλογολόγοι της κάθε παρέας είναι αναλυτικοί και ενημερωμένοι, ξέρουν ανά πάσα στιγμή προς ποιο κόμμα γέρνει η ζυγαριά της νίκης. Τα παράπονα για τους μεν ή τους δε βροχή. Ήρθε η ώρα να εκφραστούμε κι όχι μόνο με την ψήφο μας. Ήρθε η ώρα να τα βάλουμε κάτω και να υπολογίσουμε ποιο είναι το συμφέρον μας, ποιος θα δώσει τα περισσότερα, κι όχι φυσικά χρήματα αλλά ταξίματα. Τώρα έχουμε τη δύναμη, πρέπει να την εκμεταλλευτούμε. Εμείς έχουμε ξεπεράσει τις διαμάχες των κομμάτων, έτσι κι αλλιώς όλοι ίδιοι είναι. Τον εαυτόλη μας πρέπει να νοιαστούμε! Και μετά έχουμε χρόνο να γκρινιάξουμε για ό,τι στραβό.

Άντε και σε καλή μεριά!»

Εφημερολόγιο

Πέμπτη 19 Φεβρουαρίου

• Παρατηρώ ότι οι επιστολές εξακολουθούν να παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή μας. Μια ρομαντική φίλη μου μάλιστα έχει καταργήσει τα τηλέφωνα. Με τη ρομαντική φύση της συμφωνούσε κάποτε και η οικογένεια Παπανδρέου. Ευτυχώς, γιατί διαφορετικά πώς θα μάθαινα ότι ο Ν. Παπανδρέου-βερσιόν 3.1 πιστεύει ότι «Πρέπει και οι σοσιαλιστές να βγάλουν λεφτά κι αυτοί!» ή ότι ο μπαμπάς του και ο παππούς του ήταν «οι πιο διάσημοι και κακόφημοι πολιτικοί στην Ελλάδα», «αυτής της καταραμένης χώρας», όπως φέρεται να έχει γράψει σχετικά σε φίλη του. Διαβάζω στο *Νέμεσις* τα περί των επιστολών της οικογένειας Παπανδρέου και μαθαίνω ότι ο «μεταμφιεσμένος έλληνας με αμερικάνικη καρδιά» θεωρεί ακόμα ότι ο γαμπρός του «είναι 100% για τα πανηγύρια». Η δε μαμά του φέρεται να γράφει στο φίλο της Στάνλεϊ Σάινμπαουμ ότι «υπάρχει δόση αλήθειας στο ότι είμαστε μια πολιτική δύναστέα. Προσωπικά δεν μου άρεσαν ποτέ οι δυναστείες, αλλά αυτές που ήξερα είχαν λεφτά. Η μικρή μας δυναστεία δεν έχει, γι' αυτό εκμεταλλευόμαστε το όνομα». Προσωπικά, αν ήθελα ποτέ να γράψω σε φίλο μου ή σε φίλο της μαμάς μου, οπωσδήποτε θα χρησιμοποιούσα ταχυδρομικό περιστέρι ή σήματα καπνού ή σημειωματάκια στο ψυγείο (εξίσου ρομαντικά όλα).

• Σου έστειλα ένα γράμμα και απάντηση δεν έλαβα. Και ο πρόεδρος Καραμανλής είναι ρομαντικός. Το καλοκαίρι του 2000 είχε στείλει επιστολή στον πρωθυπουργό Σημίτη «για από κοινού αντιμετώπιση της διαπλοκής». Το είπε σήμερα σε ομιλία του σε εκδήλωση του Ινστιτούτου Κ. Καραμανλής, πλην όμως «η απάντηση δεν δόθηκε ποτέ». Το πλήγωσε το παλληκάρι μ' αυτή του τη σκληρότητα και το βρίσκει μπροστά του σήμερα που ο πρόεδρος Καραμανλής τού δίνει μαθήματα «πολιτικού πολιτισμού» και τη βγαίνει από

αριστερά στο ΠΑΣΟΚ. Πιο αριστερά δεν γίνεται, αφού είπε: «Η συμμετοχική δημοκρατία, κατά την αντίληψη της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, δεν αναγνωρίζει δικαίωμα λόγου στην Αριστερά». Με αυτή του την ατάκα απαντά στον Γ.Α. Παπανδρέου τον μικρό, ο οποίος δεν απάντησε καν στο «γράμμα» της Αριστεράς για διάλογο μεταξύ όλων των πολιτικών αρχηγών.

Παρασκευή 20 Φεβρουαρίου

• Διαβάζω σήμερα στον τύπο για την «εκροή καταθέσεων 7,6 δισ. ευρώ» που έδειξαν τα στοιχεία του ισοζυγίου για το 2003 που δημοσιοποίησε η Τράπεζα της Ελλάδος. Τα χρήματα αυτά σύμφωνα με το κεντρικό πιστωτικό ίδρυμα κατευθύνθηκαν σε *geros* ή άλλες καταθέσεις στο εξωτερικό, αποτέλεσμα της ενοποίησης των ευρωπαϊκών αγορών, αλλά και των αρνητικών επιτοκίων που υπάρχουν στην Ελλάδα. Τα ίδια στοιχεία δείχνουν ακόμα ότι το 2003 αυξήθηκαν κατά 60% σε σχέση με το 2002 οι τοποθετήσεις των ξένων επενδυτών σε ελληνικά ομόλογα. Και τι σημαίνει αυτό; Αυτή είναι και η αύξηση του δυσθεώρητου ύψους του «κρυφού χρέους» που η κυβέρνηση παριστάνει ότι αγνοεί.

Σάββατο 21 Φεβρουαρίου

• Ενώ έχω ήδη αναχωρήσει για την αγαπημένη μου Πάτρα (καρναβάλι γαρ), οι *New York Times* έγραψαν για ένα σκάνδαλο ύψους 75 εκατομμυρίων δολαρίων που ταλανίζει την κυβέρνηση Μαρτέν στον Καναδά. Τα οποία λέγεται ότι έκαναν φτερά από τα ταμεία του κράτους για τα ταμεία «φίλων του κόμματος». Σιγά το ποσό για να ασχοληθούν! Αλλού τόσα χρήματα δεν είναι ούτε ένα απλό «δωράκι που έκανε ο φίλος από μόνος του στον εαυτό του», όχι να ασχοληθεί και ολόκληρη κυβέρνηση για να του το δώσει.

Κυριακή 22 Φεβρουαρίου

• Έλα στο θείο (Σαμ)!, μας είπε με συνέντευξη του στην

Καθημερινή ο πρώην πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Αθήνα Μπερνς – σε σχέση με τη «βοήθεια» που αφειδώς θα μας προσφέρει το ΝΑΤΟ για την ασφάλεια των Ολυμπιακών, «αν του το ζητήσουμε». Αίτηση για «βιασμό» (προς κάτι τέτοιο μού φέρνει) πρώτη φορά ακούω. Όμως θα περιμένει «μέχρι οι ελληνικές αρχές αποφασίσουν ποιες είναι οι απαιτήσεις τους... Πρέπει να αφήσουμε τους Έλληνες να αποφασίσουν πότε θέλουν να φέρουν αυτό το θέμα σε μας», είπε. Έτσι πρέπει, σιγά σιγά, να ωριμάσει μέσα μας η ιδέα. Να περάσουν και οι εκλογές.

• «Η διάκριση Αριστεράς-Δεξιάς έχει ακόμα νόημα», για τον Ουμπέρτο Έκο. Σε συνέντευξή του στην *Καθημερινή* όμως προσθέτει: «αλλά οι έννοιες έχουν αλλάξει ριζικά σε σχέση με παλιότερα. Η Δεξιά δεν σημαίνει συντηρητισμό ούτε η Αριστερά σημαίνει επανάσταση... Οι κομματικές παρατάξεις έχουν αναθεωρήσει πολλά από όσα πίστευαν στο παρελθόν». Φανταστείτε τι θα έλεγε και κυρίως τι θα πάθαινε, αν γνώριζε τι συμβαίνει στη σημερινή ελληνική πολιτική σκηνή (όπως ομολόγησε οι γνώσεις του για την Ελλάδα σταματούν στον Καβάφη).

• Διαβάζω τον εύγλωττο τίτλο συνέντευξής του Γ.Α. του μικρού στην *Ελευθεροτυπία*: «Φλερτ στους "δεν ξέρω"»! Και η λεζάντα κάτω από φωτογραφία που αναδεικνύει τη γοητεία του: «Νικητής θα είναι αυτός που θα έχει καλύτερη "σκηνική" παρουσία και όχι αυτός που θα τάξει περισσότερα»! Εννοείται ότι ο λόγος γίνεται για το ντιμπέιτ της ερχόμενης Πέμπτης. Η επικοινωνιακή ομάδα που τον περιβάλλει με τη φροντίδα της, πιστεύει ότι «μια χειρονομία, ένα χαμόγελο ή μια αγενής απάντηση θα επηρεάσουν αποφασιστικότερα τους ψηφοφόρους από μια εξαγγελία ή από ένα μέτρο». Συμφωνώ! Yes! Διότι, σκέφτομαι: τι θέλει ο ψηφοφόρος; Ό,τι και μια γυναικά! Ένα χαμόγελο, κάνα

λουλουδάκι, κάνα δαχτυλιδάκι (προαιρετικά), κανένα λούτρινο αρκουδάκι, τα βιολιά πάνω από το κεφάλι να παίζουν, να της λες όλο το βράδι πόσο όμορφη είναι, και κυρίως πόσο πολύ πολύ την αγαπάς! Έτσι οικοδομείται μια πολύ πολύ όμορφη σχέση με την κάλπη! Και κυρίως μέχρι αυτή. Μετά, βλέπουμε.

Δευτέρα 23 Φεβρουαρίου

• Καθαρά Δευτέρα σήμερα και μια διαφορετική «ρύπανση» με απασχολεί έντονα. Σύμφωνα με έρευνα που έγινε για λογαριασμό της Ένωσης Ενδιαφερόμενων Επιστημόνων, στις ΗΠΑ, αποκαλύφθηκε «ευρεία μόλυνση» συμβατικών καλλιεργούμενων φυτών με αλληλουχίες DNA που προέρχονταν από αντίστοιχες γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες.

Τρίτη 24 Φεβρουαρίου

• Νάτη πάλι μια επιστολή μπροστά του. Στις 15/2 ο Γ.Α. ο μικρός, σε απαντητική επιστολή του προς τον «αγαπητό Κώστα» (Καραμανλή) σχετικά με το ντιμπέιτ, απέκλειε τη συμμετοχή των κομμάτων της Αριστεράς σ' αυτό. Απόψε το βράδι και κάτω από το βάρος της πίεσης ο Γ.Α. έβαλε «στο παιχνίδι» και την Αριστερά. Εμένα όμως κάτι άλλο μού έκανε εντύπωση. Το *in.gr*, η ιστοσελίδα του ΔΟΛ, παρουσίασε την εξέλιξη ως εξής: «Τηλεοπτικό διάλογο μεταξύ όλων των πολιτικών αρχηγών ζητά (sic) ο Γ. Παπανδρέου»! Μάλιστα. Όχι «αποδέχεται», «ζητά».

Τετάρτη 25 Φεβρουαρίου

• Μια μικρή «νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου» ήταν αυτή που μεσολάβησε σχετικά με το debates. Μετά από πολύωρο παρασκήνιο και διαβουλεύσεις, κατέληξαν σε απόφαση. «Και οι πέντε θα είναι υπερόχοι» είναι ο τίτλος του προγράμματος που θα παρακολουθήσει για δυόμιση ώρες το πανελλήνιο από τις 9.00 αύριο το βράδι.

Η απουσία ουσιαστικού πολιτικού λόγου εκ μέρους των δύο «μεγάλων μονομάχων» του δικομματισμού στην παρούσα προεκλογική διαδικασία δεν είναι τυχαία. Αντίθετα υποκρύπτει τη θέλησή τους να επιβάλουν ένα διπολικό σύστημα, με μια αποϊδεολογικοποιημένη πολιτική, στην οποία θα πρωταγωνιστούν χωρίς την παρουσία «ενοχλητικών» τρίτων, αποκαλύπτει την ταυτότητα των απόψεών τους σε κρίσιμους τομείς της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής της χώρας και, τέλος, αναδεικνύει τον ορατό κίνδυνο της επέλασης και εγκατάστασης και στην Ελλάδα των αρχών της αμερικανοκίνητης νεοφιλελεύθερης

παγκοσμιοποίησης. Τις διαπιστώσεις αυτές κάνει εκ μέρους του Συνασπισμού της Ριζοσπαστικής Αριστεράς ο Φώτης Κουβέλης, υποψήφιος στη Β' Αθήνας, ο οποίος τονίζει ότι, στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση ιδιαίτερα του Συνασπισμού προβάλλει ως απόλυτη αναγκαιότητα, με στόχο την όσο πιο πλατιά παρουσία του στη Βουλή που θα προκύψει από την εκλογική αναμέτρηση της 7ης Μαρτίου, για να αποτελέσει έναν ισχυρό πόλο ενότητας στον χώρο της Αριστεράς και αντίστασης στις όποιες αντιλαϊκές και αντεργατικές πολιτικές επιλογές των «μονομάχων».

Φώτης Κουβέλης:

«Η ενίσχυση της Αριστεράς μοναδικό όπλο κατά της λαίλαπας του νεοφιλελευθερισμού»

Τη συνέντευξη πήρε ο Τάκης Διαμαντής

• Πώς σχολιάζετε το προεκλογικό κλίμα, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί κυρίως από τα δύο μεγάλα κόμματα που διεκδικούν την εξουσία;

— Νομίζω ότι εκείνο που υπάρχει είναι η απουσία της δημοκρατικής αντιπαράθεσης επί της ουσίας των προβλημάτων. Αυτά που λέγονται από το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ είναι γενικόλογα, αόριστα και, κυρίως, δεν έχουν το στοιχείο της πολιτικής δέσμευσης. Υπάρχει ο επικοινωνιακός ορυμαγδός, υπάρχει η προσβλητική πια για τον πολιτισμό, όσο και για την δημοκρατική λειτουργία του τόπου, μεροληψία πολλών μέσων ενημέρωσης και αντιλαμβάνεται κανείς ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα φαινόμενο προώθησης μιας πολιτικής αποϊδεολογικοποιημένης, μιας πολιτικής, ας χρησιμοποιήσω τον όρο, «αποπολιτικοποιημένης».

Σε ό,τι αφορά τον Συνασπισμό, ανεξάρτητα από τις μεγάλες δυσχέρειες που έχουμε στη μετάδοση του πολιτικού μας λόγου, της πολιτικής μας απο-

ψης, από τα μέσα ενημέρωσης, εκείνο που επιδιώκουμε με τις συγκεντρώσεις που κάνουμε, με την επαφή μας στους χώρους δουλειάς με τον κόσμο, είναι

να μεταφέρουμε τη συζήτηση επί της ουσίας των προβλημάτων, δηλαδή αυτά που προσδιορίζουν την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα, και βεβαίως όχι ξεκομμένη αλλά σε συνδυασμό και με όλα εκείνα που την ετεροκαθορίζουν και που αφορούν στα ζητήματα της παγκοσμιοποίησης.

• Ποιο θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι το διακύβευμα αυτών των εκλογών;

— Σ' αυτές τις εκλογές διακυβεύεται το αν θα μπορέσει να εγκατασταθεί το προωθημένο διπολικό πλέον και όχι δικομματικό πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο παράγει μονοπολική, παράγει την ίδια επί της ουσίας συντηρητική πολιτική. Κατά τη γνώμη μου, αυτό είναι το κρίσιμο διακύβευμα και βεβαίως από τη σύνθεση της νέας Βουλής που θα προκύψει μετά τις εκλογές θα εξαρτηθούν πάρα πολλά πράγματα· και δεν αναφέρομαι μόνο στην εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά και σε ζητήματα που έχουν σχέση

με εξελίξεις που θα συντελεσθούν στον ίδιο τον πυρήνα της πολιτικής ζωής και μάλιστα στο κεντρικό της επίπεδο.

• *Το ΠΑΣΟΚ, ή όπως αλλιώς πρόκειται να ονομασθεί, επαναφέρει μόνιμα τον κίνδυνο «επιστροφής της Δεξιάς», για να προβάλλει διλήμματα στους ψηφοφόρους. Πόσο έχει υπόσταση αυτή η κινδυνολογία;*

— Αν μου επιτρέπετε πρώτα ένα σχόλιο για το πώς θα λέγεται, δεν είναι τυχαία επιλογή του Γ. Παπανδρέου να χρησιμοποιεί τον όρο «δημοκρατική παράταξη». Πρόκειται για μια επιλογή που έχει σχέση με αυτό που είπαμε πριν, την προσπάθεια εγκατάστασης αυτού του διπολικού συστήματος, όπου από τη μια θα υπάρχει η λεγόμενη «δημοκρατική παράταξη» και από την άλλη η επίσης λεγόμενη «συντηρητική παράταξη». Πρόκειται για ελάφρυνση της πολιτικής από πολιτικές δεσμεύσεις, από συγκεκριμένα πολιτικά χαρακτηριστικά.

Από την άλλη τώρα, η Δεξιά είναι έτσι κι αλλιώς παρούσα στη λεγόμενη «δημοκρατική παράταξη» και μάλιστα με εξαιρετικά δυναμικά στοιχεία, όπως ο κ. Μάνος και ο κ. Ανδριανόπουλος, αλλά και με όσα ο Γ. Παπανδρέου αναφέρει σε κρίσιμους τομείς της κοινωνικής μας ζωής, όπως το ασφαλιστικό, η παιδεία, η εργασία κ.λπ. Αυτή είναι η συντηρητική πολιτική και η διαχωριστική γραμμή δεν βρίσκεται πια στο παλιό σχήμα, Δεξιά από την μια και δημοκρατικές δυνάμεις από την άλλη. Αυτό αφορούσε σε άλλες εποχές, όταν διακυβευόνταν η εμπέδωση της δημοκρατίας ή η διεύρυνση της δημοκρατίας. Σήμερα η διαχωριστική γραμμή βρίσκεται ανάμεσα στη συντηρητική νεοφιλελεύθερη πολιτική και στη δημοκρατική επί της ουσίας προοδευτική πολιτική. Εκεί είναι η διαχωριστική γραμμή.

Βεβαίως εγείρεται για άλλη μια φορά η ψευδεπίγραφη διαχωριστική γραμμή του παρελθόντος, με σαφή προσπάθεια να ληλατηθεί η ψήφος της Αριστεράς, διότι η ψήφος της σύγχρονης, της ανανεωτικής, της ριζοσπαστικής Αριστεράς θεωρείται ως η κρίσιμη εκλογική μάζα για τον καθορισμό του τελικού εκλογικού αποτελέσματος. Έχω όμως τη βεβαιότητα και την εκτίμηση ότι αυ-

τό το δίλημμα δεν βρίσκει πια πρόσφορο έδαφος και ότι οι προοδευτικοί αριστεροί πολίτες δεν εγκλωβίζονται πια σ' αυτόν τον αποπροσανατολιστικά διλημματικό λόγο.

• *Αυτό δικαιολογεί την επιμονή του ΠΑΣΟΚ στην αφαίμαξη της Αριστεράς.*

— Βεβαίως και θα επιμείνει εκεί ακριβώς, για το λόγο που προανέφερα, διότι θεωρεί ότι η ψήφος της Αριστεράς είναι κρίσιμη εκλογική ύλη — και είναι κρίσιμη. Μάλιστα είμαι έτοιμος να ακούσω να διατυπώνεται ακόμα και πρόσκληση για μετεκλογική συνεργασία.

• *Μα ήδη το είπε προχθές δημόσια ο κ. Παπανδρέου.*

— Το είπε και θα το ξαναπεί, όπως εκτιμώ, με μεγαλύτερη ένταση. Θεωρώ όμως ότι η πρόταση αυτή είναι εξαιρετικά προσχηματική και γίνεται προκειμένου να εξασφαλισθούν ψήφοι που θα φύγουν από την Αριστερά για να μετακινηθούν, όπως υπολογίζουν, προς την κάλη του ΠΑΣΟΚ. Πρέπει επίσης να πούμε ότι τέτοιες προσκλήσεις έχουν γίνει και στο παρελθόν, έχουν γίνει και από τον Κ. Σημίτη και έχουν γίνει κατά κόρον, μόνο που δεν πείθουν, αλλά ευτελίζουν την όλη υπόθεση της πολιτικής.

Συγκεκριμένα, πρόκειται για την καινούργια εκδοχή της πρόσκλησης για την κεντροαριστερά που είχε κάνει παλιότερα ο κ. Σημίτης, η οποία είχε κάποια αποτελέσματα γι' αυτούς, με την έννοια ότι κάποιους τους έπεισε και ανταποκρίθηκαν. Αλλά σήμερα νομίζω ότι έχει ξεφτίσει ακόμα και το σύνθημα της κεντροαριστεράς, διότι καμία σύγκλιση δε μπορεί να γίνει για τη μετάτοπιση προς προοδευτική κατεύθυνση, με δεδομένη την πολιτική που ασκήθηκε και την πολιτική που υπόσχεται ο Γ. Παπανδρέου και που είναι, επαναλαμβάνω, συντηρητική και νεοφιλελεύθερη σε κρίσιμους τομείς.

• *Μήπως όμως και ο Συνασπισμός με τη στάση του άφησε περιθώρια στο ΠΑΣΟΚ να αισθάνεται ότι μπορεί να τον χρησιμοποιεί στις επιδιώξεις του;*

— Όχι, δεν άφησε κανένα τέτοιο περιθώριο, ούτε ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Οικολογίας, πολύ δε περισσότερο ο Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς. Αντίθετα, πρόκειται

για μια σταθερή, εξαιρετικά σταθερή θέλω να σας βεβαιώσω, πολιτική μας επιλογή ότι δεν συζητούμε για κεντροαριστερά. Όχι από κανένα πολιτικό φετιχισμό, αλλά γιατί έχουμε μπροστά μας μια συντηρητική πολιτική που δεν αφήνει κανένα περιθώριο για να συζητήσει κάποιος ένα τέτοιο ζήτημα.

• *Τι επιδιώκει ο Συνασπισμός σ' αυτές τις εκλογές;*

— Ο Συνασπισμός, αναφορικά με τις εκλογές της 7ης Μαρτίου, επιδιώκει δύο πράγματα: Το ένα είναι να βγει ενισχυμένος στη νέα Βουλή, διότι από τη σύνθεσή της θα εξαρτηθούν πολλά και σημαντικά ζητήματα, και το δεύτερο είναι αυτή η συμπίεση με τις δυνάμεις της ριζοσπαστικής Αριστεράς να πάει πολύ μακρύτερα από την ημεροχρονολογία της 7ης Μαρτίου 2004. Εμείς πιστεύουμε ότι υπάρχει ένα ζήτημα κι αυτό αφορά στον κατακερματισμό του κόσμου της Αριστεράς και το ζήτημα αυτό πρέπει να το αντιμετωπίσουμε. Η κοινωνική Αριστερά είναι παρούσα και πρέπει να εκφρασθεί, πολύ δε περισσότερο όταν βλέπουμε την επερχόμενη λαίλαπα του νεοσυντηρητισμού, μια λαίλαπα η οποία εκπορεύεται και από τους δύο πόλους του διπολικού συστήματος.

• *Σε τι μεταφράζεται η αντιμετώπιση του κατακερματισμού της Αριστεράς;*

— Αυτό βλέπω να μεταφράζεται πρώτον με πύκνωση των κοινών δράσεων σε πάρα πολλούς τομείς και —γιατί όχι;— σε μια προοπτική χρόνου, όχι πολύ μακρινή —αυτό είναι η θέλησή μου και η ευχή μου—, να δούμε αυτή τη συλλογικότητα να εκφράζεται με περισσότερο συγκεκριμένο τρόπο και με πιο σαφή πολιτικά χαρακτηριστικά.

• *Εδώ και πολύ καιρό, περισσότερο όμως κατά την παρούσα προεκλογική εκστρατεία, βλέπουμε ότι από το ευρύ φάσμα της Αριστεράς, στο στόχαστρο βέβαια κυρίως του ΠΑΣΟΚ, αλλά και του ΚΚΕ, ίσως και της ΝΔ, παρ' όλο που αυτή δεν το εκφράζει άμεσα, βρίσκεται ο Συνασπισμός. Πώς θα το ερμηνεύατε αυτό;*

— Αυτό είναι ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον ερώτημα, διότι αυτός ο Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, αυτή η σύγχρονη Αριστερά, δεν υπόσχεται ότι αφήνει την επίλυση των προβλημά-

των σε μια κοινωνία σοσιαλιστική. Βεβαίως έχουμε πάντα τον στρατηγικό μας στόχο για τον δημοκρατικό σοσιαλισμό, αλλά ξέρουμε ότι, μέχρι να φτάσουμε εκεί που διεκδικούμε, υπάρχει μια σύνθετη ευρωπαϊκή όσο και παγκόσμια πραγματικότητα, υπάρχουν συσχετισμοί και πρέπει σήμερα με γνώση και θέληση να προσπαθήσουμε όποιες τომές μπορούμε να κάνουμε, όποιες μεταρρυθμίσεις, όποια απόκρουση των συντηρητικών επιλογών. Και αυτή η σύγχρονη Αριστερά, που αγωνίζεται και με γνώση και με θέληση, είναι ενοχλητική. Εκείνο που θέλουν οι δύο πόλοι είναι μια Αριστερά που θα αναφέρεται γενικώς και αορίστως στα ζητήματα και θα παραπέμπει στην επίλυσή τους σε μια άλλη κοινωνία. Δεν θέλουν αυτή την Αριστερά που έχει τον παρεμβατικό της ρόλο κι ενοχλεί. Είναι χαρακτηριστικό το πόσο έδειξαν η κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ την ενόχλησή τους όλο το προηγούμενο διάστημα από τις παρεμβάσεις του Συνασπισμού μέσα στη Βουλή για τα ζητήματα της οικονομίας, της διαφάνειας και της διαχείρισης του δημοσίου χρήματος, ή για την απομάκρυνση της πολιτικής από την χειραγώγηση εκ μέρους των οικονομικών κέντρων. Ε, αυτή η Αριστερά ενοχλεί...

• *Τι μπορεί να περιμένει ο Συνασπισμός από το εκλογικό αποτέλεσμα της 7ης Μαρτίου;*

— Η εκτίμηση μου, με απόλυτη πολιτική ειλικρίνεια, είναι ότι ο Συνασπισμός θα είναι παρών στη νέα Βουλή. Αυτό βλέπω, αυτό καταγράφω. Βλέπω ότι κάθε μέρα αυξάνεται η συσπείρωση των μελών και των οπαδών και βεβαίως μιλώ με την κλίμακα του δικού μας μεγέθους, δεν αναφέρομαι σε τίποτε υπερβολές. Επίσης θεωρώ σημαντικό για την εκτίμησή μου το γεγονός ότι οι επιλογές του Γ. Παπανδρέου, αναφορικά με την ένταξη στο κόμμα του δύο κατ' εξοχήν εκφραστών του νεοφιλελευθερισμού, του Μάνου και του Ανδριανόπουλου, λειτουργούν απωθητικά για εκείνους τους πολίτες που με ανιδιοτέλεια και αγνότητα πίστεψαν στα όσα το ΠΑΣΟΚ έλεγε ή υποσχόταν για σοσιαλισμό, και είναι δυνατό να έχουμε από αυτό το χώρο κάποιες συμμετοχές στη δική μας προσπάθεια προς τις εκλογές.

Την κρισιμότητα των εκλογών της 7ης Μαρτίου τονίζει ο υποψήφιος του Συνασπισμού της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στη Β' Αθήνας Παναγιώτης Λαφαζάνης, ο οποίος, αναφερόμενος στις επικίνδυνες και απωθητικές για το λαό μεταμορφώσεις των δύο πρωταγωνιστών του δικομματισμού, που προκαλούν φόβο καθώς προμηνύουν ένα δύσκολο αύριο για τον τόπο, προειδοποιεί για τον ορατό επίσης κίνδυνο της αμερικανοποίησης της πολιτικής μας ζωής – και όχι μόνον αυτής – και καλεί όλες τις αριστερές δυνάμεις να πλαισιώσουν το ενωτικό ψηφοδέλτιο του Συνασπισμού, ώστε μετά την 7η Μαρτίου οι πολίτες, οι εργαζόμενοι, να μη βρεθούν μόνοι απέναντι στην αλαζονεία, τον αυταρχισμό και την αναλγησία της εξουσίας, ανεξάρτητα από ποιο κόμμα θα την εκφράζει.

Παναγιώτης Λαφαζάνης: «Γιατί αξίζει να δώσουμε τη μάχη»

Τη συνέντευξη πήρε ο Τάκης Διαμαντής

• *Τι χαρακτηρίζει κατά τη γνώμη σας την παρούσα προεκλογική περίοδο;*

— Ουδέποτε είχαμε στην Ελλάδα προεκλογική περίοδο με τόσο πυκνές πολιτικές εξελίξεις, και μάλιστα τόσο ραγδαίες που κανείς δεν μπορούσε να τις διανοηθεί πριν από έξι μήνες ή ένα χρόνο. Νομίζω ότι αυτό είναι το βασικό χαρακτηριστικό αυτής της προεκλογικής περιόδου και δείχνει ότι γίνονται μεγάλες ανακατατάξεις στους δύο βασικούς πολιτικούς σχηματισμούς που συναπαρτίζουν τον συναινετικό δικομματισμό.

Βεβαίως το πιο εκπληκτικό είναι αυτό που γίνεται με τον Γ. Παπανδρέου. Κατ' αρχήν έχουμε τις εξαγγελίες του, που είναι ηχηρές αλλά και άκρως επικίνδυνες και δείχνουν ότι ακολουθεί μια γραμμή ακραίου νεοφιλελευθερισμού, τόσο που εντυπωσιάζει μεν αλλά και προκαλεί φόβο για το πού το πάει και ποια θα είναι η Ελλάδα του αύριο με ένα ΠΑΣΟΚ – ή όπως αλλιώς θα λέγεται – στο οποίο θα ηγείται ο Γ. Παπανδρέου. Μου έκανε εντύπωση για παράδειγμα πριν από μερικές ημέρες, όταν μίλησε για την παιδεία και είπε ότι

θα πάμε τώρα και θα αναζητούμε χορηγούς για τις έδρες των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων – ένα εφιαλτικό σενάριο, που έχει ήδη δοκιμασθεί στο εξωτερικό και έχει οδηγήσει σε καταστάσεις απερίγραπτης φρίκης.

Είναι πάρα πολύ ανησυχητικά αυτά που εξαγγέλλει και φυσικά δεν θεωρώ καθόλου τυχαίο να περιλάβει στο ψηφοδέλτιο επικρατείας τους Μάνο και Ανδριανόπουλο από την μια και τη Δαμανάκη με τον Ανδρουλάκη από την άλλη. Η κίνηση αυτή δεν είναι μόνο για εκλογική συνεργασία, που κι αυτό έχει τη σημασία του, αλλά είναι και κίνηση στρατηγικής και προοπτικής για το ΠΑΣΟΚ. Στην ουσία πάει να μετατρέψει το ΠΑΣΟΚ σε μια νεοφιλελεύθερη αμερικανοατλαντική παράταξη. Βεβαίως αυτό έχει προκαλέσει σοβαρό προβληματισμό σ' εκείνο το τμήμα του κόσμου του ΠΑΣΟΚ που το ακολούθησε διαχρονικά και το στήριξε χωρίς να έχει οφέλη από τη νομή της εξουσίας και τη διανομή των λαφύρων.

• *Και το οποίο βεβαίως δεν ενημερώθηκε πριν για τις προθέσεις του...*

—Το αντίθετο, έκανε ένα πραξικόπημα, προκειμένου να τα πραγματοποιήσει αυτά. Πήρε πρώτα τις ψήφους των μελών και των οπαδών του κόμματος και μετά αποφάσισε τη διεύρυνση.

• *Τι προοπτικές έχει ο Συνασπισμός από αυτή την εκλογική μάχη και πώς κινείται για να πετύχει ένα καλό αποτέλεσμα;*

—Ο Συνασπισμός συνέβαλε στο να διαμορφωθεί ένα ενωτικό ψηφοδέλτιο στον χώρο της Αριστεράς. Ένα ψηφοδέλτιο που δεν έγινε μόνο για τις εκλογικές ανάγκες, αντίθετα είναι το αποτέλεσμα μιας ενωτικής προσπάθειας που έχει ξεκινήσει εδώ και χρόνια και που κατέληξε στη συνεύρεση όλων αυτών των δυνάμεων και άλλων ακόμα που δεν συμμετέχουν μεν στις εκλογές αλλά στηρίζουν το ψηφοδέλτιο. Δυνάμεις με τις οποίες συμμετέχουμε επί χρόνια στο Χώρο Διαλόγου και Δράσης της Αριστεράς και κυρίως συναντηθήκαμε μέσα από το Κοινωνικό Φόρουμ, ως τμήμα του Ευρωπαϊκού και του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ, στα κινήματα και τους αγώνες εναντίον της νεοφιλελεύθερης και αμερικανοκρατούμενης παγκοσμιοποίησης, όπου κατορθώσαμε να βρούμε μια κοινή γλώσσα, κοινή έκφραση.

Γι' αυτό λέμε ότι το ενωτικό ψηφοδέλτιο εκφράζει μια πολιτική συναντίληψη ουσιαστικότερη. Το όραμά μας είναι στις συνθήκες που δημιουργούνται να διαμορφωθεί μια όσο το δυνατόν πλατύτερη συνεργασία της Αριστεράς. Όλων των δυνάμεων που αντιστέκονται στον δικομματισμό, που αντιμάχονται τα νεοφιλελεύθερα δόγματα και θέλουν να διαμορφώσουν προϋποθέσεις μιας εναλλακτικής αριστερής προοδευτικής προοπτικής για τη χώρα μας αλλά και ευρύτερα. Και αυτό το όραμα θέλουμε και θα προχωρήσει μετά τις εκλογές. Δεν υπάρχει καμία δύναμη που μπορεί να το ανακόψει.

• *Μέσα σ' αυτή τη σουρεαλιστική εικόνα και το αλαλούμ που έχει δημιουργηθεί κυρίως από τα δύο μεγάλα κόμματα, σ' ένα προεκλογικό παιχνίδι από το οποίο λείπει ο ουσιαστικός πολιτικός λόγος, ποιο είναι το μήνυμα που στέλνει ο Συνασπισμός;*

—Το μεγάλο μήνυμα που προσπαθούμε να περάσουμε είναι ότι ο δικομματι-

σμός πρέπει να συγκεντρώσει το χαμηλότερο δυνατό ποσοστό. Ότι πρέπει ο απλός πολίτης, ο εργαζόμενος, ο αγρότης, ο μικρομεσαίος επαγγελματίας, η γυναίκα, οι νεολαίοι να μην ψηφίσουν ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε τη ΝΔ, διότι από τις 8 Μαρτίου, που θα σβήσουν τα φώτα της προεκλογικής περιόδου, οι πολίτες, οι εργαζόμενοι θα βρεθούν μόνοι τους απέναντι σε μια αλαζονική και πάλι, αυταρχική, ανάληψη εξουσία, η οποία θα βλέπει μόνο τη διαπλοκή, με εκείνη ή την άλλη μορφή, καθώς δεν ξέρουμε ποια κυβέρνηση θα είναι, θα βλέπει τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, τους επιχειρηματικούς ομίλους, τις αγορές και τις προτεραιότητες της παγκόσμιας κυριαρχίας των ΗΠΑ.

Εμείς δεν το θέλουμε, αντιτασσόμαστε σ' αυτό και λέμε στους πολίτες ότι αυτόν τον κίνδυνο διατρέχουν. Λέμε επίσης ότι δεν πρέπει να περάσει η αμερικανοποίηση της πολιτικής μας ζωής, η οποία μάλιστα δεν θα περιορίζεται μόνο στην πολιτική, αλλά θα είναι και οικονομική, κοινωνική και κυρίως, το υπογραμμίζω, πολιτιστική.

Επίσης τονίζουμε στους πολίτες ότι υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις σε όλα τα προβλήματα...

• *Όπως...*

—Όπως για παράδειγμα στην πρόταση για το 35ωρο, που φαίνεται ουτοπική σήμερα. Όμως, αν θέλουμε σοβαρά να

αντιμετωπίσουμε την ανεργία με τις σημερινές συνθήκες της τεχνολογικής επανάστασης, όπου μειώνεται εκ των πραγμάτων το εργατικό δυναμικό σε κάθε επιχείρηση, δεν είναι δυνατό να μην πάμε σε μια νέα γενναία, δραστική μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών. Και αυτό δεν θα φέρει ούτε μείωση της παραγωγικότητας, ούτε περιορισμό της ανάπτυξης. Αντίθετα θα δώσει τεράστια ώθηση και στην ανάπτυξη και στην παραγωγικότητα. Άλλωστε διαχρονικά τα προβλήματα αυτά αντιμετωπίστηκαν πάντοτε με διαρθρωτικές αλλαγές βελτίωσης του χρόνου εργασίας.

• *Πού οδηγεί, αλήθεια, την Ελλάδα αυτή η εκλογική αναμέτρηση;*

—Πιστεύω ότι οι εκλογές αυτές αποδεικνύονται πολύ πιο κρίσιμες από όσο φανταζόμαστε, ίσως οι πιο κρίσιμες σε όλη τη Μεταπολίτευση. Και δεν θα ήθελα να δω μετεκλογικά μια δικομματική Ελλάδα να γίνεται, από την άποψη της εξωτερικής πολιτικής για παράδειγμα, σαν τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, οι οποίες ακολουθούν σήμερα μια ακραία φιλοαμερικανική γραμμή εντός της Ευρώπης. Δεν πρέπει η Ελλάδα να γίνει το πειραματόζωο για να περάσει το αμερικανικό πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Και νομίζω ότι αυτό είναι ένα πολύ μεγάλο ζήτημα, που πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ενόψει της ψήφου της 7ης Μαρτίου. Γιατί από τις 8 Μαρτίου τα πράγματα θα είναι πιο δύσκολα χωρίς τις δυνάμεις της Αριστεράς στη Βουλή.

• *Πώς σχολιάζετε την πρόταση του Γ. Παπανδρέου για μετεκλογική συνεργασία με τον Συνασπισμό;*

—Σε λάθος κόμμα απευθύνθηκε ο Γ. Παπανδρέου. Την πρότασή του, εφόσον ζητάει μετεκλογική συνεργασία, έπρεπε να την κάνει στη ΝΔ, διότι με τη ΝΔ δεν τους χωρίζει απολύτως τίποτε. Είναι δύο κόμματα στη συσκευασία μιας πολιτικής. Μόνο ως κακόγουστο αστείο μπορεί να εκληφθεί, ένα ΠΑΣΟΚ που επιβεβαιώνει τη νεοφιλελεύθερη στροφή του, με τους Μάνο και Ανδριανόπουλο, να κάνει προτάσεις συνεργασίας προς την Αριστερά. Υποτιμά τον ελληνικό λαό και μάλλον

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Εκδόσεις Νησίδες, 37003 Σκόπελος,
τηλ.: 2424-023277, 023283,
231-0263363, 6937745452

www.nissides.gr

**Χρίστος Τσολάκης, Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική
Τρίτος τόμος**

- Ο Νίτσε και η πολιτική. Ολοκληρωτισμός ή δημοκρατία;
- Το όραμα του υπερανθρώπου. Μία ερμηνεία του έργου του Νίτσε «Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα»

• **Τα έργα του Φρίντριχ Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:**

- Χαραυγή
- Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
- Πέρα από το καλό και το κακό
- Το λυκόφως των ειδώλων-Αντίχριστος

- *Ίδε ο άνθρωπος (Ecce homo)*

- Η θέληση για δύναμη
- Γενεαλογία της ηθικής
- Η γέννηση της τραγωδίας
- Κείμενα για την Ελλάδα

• **Πετρ Κροπότκιν, Αναμνήσεις ενός επαναστάτη**

• **Ζιλ Λιποβετσκί, Η εποχή του κενού**

• **Πωλ Βιριλιό, Αυτό που έρχεται**

- Η πληροφορική βόμβα
- Η διαδικασία της σιωπής
- Καθαρός πόλεμος

• **Ζαν Μπωντριγιάρ, Η καταναλωτική κοινωνία**

- Συνθήματα

• **Μαρκ Φερό, Η ιστορία υπό επιτήρηση**

• **Κρίστοφερ Λας, Η κουλούρα του ναρκισσισμού**

• **Νικόλαος Μουτσόπουλος, Άγνωστα βυζαντινά κάστρα της Μακεδονίας**

• **Άλντους Χάξλεϋ, Θαυμαστός καινούργιος κόσμος**

• **Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, Ο σωσίας**

• **Άρθουρ Κάιςλερ, Το μηδέν και το άπειρο**

• **Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, Μυθοπλασία**

• **Τόμας Μπέρνχαρντ, Οι Φτηνοφαγάδες**

• **Φούλα Λαμπελέ, Το άλλο ανάστημα**

- *Ίο (διηγήματα)*

- *Διακοπή ταξιδιού (διηγήματα)*

• **Ζήσης Σαρίκας, Ψίχουλα (μικρά πεζά)**

- *Μισές δουλειές*

• **Απόστολος Λυκεσάς, Διηγήσεις ευχαριστημένων ανθρώπων (μικρά πεζά)**

• **Στέφανος Μπολής, Μαθηματικά και ποίηση**

- *Λυρικά ουρανογραφήματα*

• **Χριστίνα Φλόκα, Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη**

- *Εγώ, ο Αμάραντος (Τα βότανα στο δημοτικό τραγούδι)*

• **Τα μυθιστορήματα του Αργύρη Παυλιώτη**

- *Ολέθριος δεσμός*

- *Ο φόνος θέλει τέχνη*

- *Το δίχτυ*

• **Χάννα Άρεντ, Άνθρωποι σε ζοφερούς καιρούς (Λούξεμπουργκ, Μπένγκιαμιν, Μπρεχτ)**

• **Κώστας Τομανάς, Χρονικό της Θεσσαλονίκης**

• **Τσβετάν Τόντοροφ, Απέναντι στο ακραίο**

• **Νταϊνβιντ Ρήσμαν, Το μοναχικό πλήθος**

• **Εύα Φοργκάς, Μπάουχαους: Ιδέες και πραγματικότητα**

δείχνει ότι ο Γ. Παπανδρέου τελεί σε σύγχυση, αμηχανία και φόβο μπροστά στο εκλογικό αποτέλεσμα – και ο πνιγμένος από τα μαλλιά του πιάνεται. Διότι το ΠΑΣΟΚ επιχείρησε να συνθλίψει τον Συνασπισμό ιδιαίτερα και κάποια στιγμή πίστεψε ότι τέλειωσε μαζί του. Ωστόσο αυτή τη στιγμή όλοι τους ανησυχούν με την ανοδική πορεία μας και βγαίνουν στις ομιλίες τους και ομολογούν ότι καταπλήσσονται από την ανθεκτικότητα της απήχησης του Συνασπισμού. Νομίζω λοιπόν ότι γι' αυτούς τους λόγους κάνει κάποιες κινήσεις που είναι τελικά αστείες, κωμικές.

• *Ένα άλλο ερώτημα ωστόσο είναι:*

πώς, αφού λέει ότι θέλει μια μετεκλογική συνεργασία, την ίδια στιγμή απέκλειε τον Συνασπισμό, όπως και τα άλλα μικρά κόμματα, από μια δημόσια συζήτηση, την οποία ο ίδιος περιόριζε μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων;

— Είναι η εφαρμογή στην πράξη της «συμμετοχικής δημοκρατίας» και του «διαλόγου» του Γ. Παπανδρέου, ο οποίος θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχουν δύο μόνο παίκτες. Όλοι οι άλλοι δεν μπορούν να μετέχουν στο παιχνίδι αυτό. Και το χειρότερο: η θεώρηση αυτή δείχνει μια βαθύτερη αντιαριστερή λογική και κατεύθυνση του Γ. Παπανδρέου, που βλέπει την Αριστερά μόνο ως χώρο λεηλασίας ψήφων και όχι ως υπαρκτή πολιτική δύναμη με ρόλο σ' αυτή τη χώρα.

Δεν νομίζω όμως ότι ο Γ. Παπανδρέου είναι σε θέση να σβήσει μια πολύ μεγάλη παράδοση δεκαετιών της Αριστεράς στη χώρα μας. Και πολύ περισσότερο δεν μπορεί να υπονομεύσει το μέλλον των αριστερών ιδεών, οι οποίες προσπαθούν να επαναθεμελιωθούν, να αναζητήσουν το νέο στίγμα τους στη σημερινή εποχή.

Η υπαναχώρησή του στη συνέχεια καταδεικνύει την αδυναμία του στη λήψη αποφάσεων, υπεκφυγή, αμηχανία και πανικό. Στην ουσία ο Γ. Παπανδρέου θα ήθελε, αν μπορούσε, να μη συζητήσει με οποιονδήποτε και για οτιδήποτε. Γι' αυτό άλλωστε ματαίωσε αδικαιολόγητα και την προγραμματισμένη για την Πέμπτη τηλεοπτική μονομαχία με τον Κ. Καραμανλή, αφήνοντας εκτεθειμέ-

να όλα τα στελέχη του που σχολίαζαν εκ των προτέρων την υπεροχή του Παπανδρέου στη συζήτηση αυτή. Ίσως ο κ. Παπανδρέου αποδειχθεί λίγος για τα καθήκοντα που έχει αναλάβει.

• *Αυτή τη στιγμή ο Γ. Παπανδρέου εξαγγέλλει μια «νέα εποχή». Από ποια αφετηρία όμως ξεκινά, όταν εδώ και πολλά χρόνια ήταν βασικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ και των κυβερνήσεών του, άρα συνυπεύθυνος για την πολιτική που ασκήθηκε; Και επίσης, πού στηρίζει τις τομές, τις ρήξεις και τις ανατροπές που διακηρύσσει ότι προτίθεται να κάνει, αν και δεν τις εξηγεί ακριβώς;*

— Όλη η διαδρομή του Γ. Παπανδρέου στην πολιτική ήταν να αποφεύγει να συγκρουσθεί με οποιονδήποτε και για οτιδήποτε. Λείαινε όλες τις γωνίες, έκανε καλές δημόσιες σχέσεις, χαμογελούσε πολύ, αλλά έλεγε πολύ λίγα και συνήθως κοινότοπα πράγματα. Απέφευγε να μπει στην αντιπαράθεση, απέφευγε να αναδείξει –αν είχε να αναδείξει– κάποια θέματα, να τα φέρει στο προσκήνιο, να τα παλέψει, ν' ανοίξει δρόμους. Είναι πρωτοφανές ότι περνούσε από τα υπουργεία χωρίς να φαίνεται, πράγμα που έκανε και στο υπουργείο Εξωτερικών, όπου το μόνο που έκανε ήταν να παραδώσει την εξωτερική πολιτική της χώρας στον αυτόματο πιλότο των προτεραιοτήτων των ΗΠΑ στην περιοχή μας και γενικότερα στην Ευρώπη. Γιατί περί αυτού πρόκειται. Αυτή ήταν η πολιτική του Γ. Παπανδρέου και δε νομίζω ότι χρειάζονται ιδιαίτερες ικανότητες γι' αυτή την πολιτική.

Από την άλλη πλευρά, ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου επιχειρεί να διαγράψει το παρελθόν, ενώ ήταν συμμετοχος και συνυπεύθυνος σε ό,τι έγινε αυτή την περίοδο. Αλλά αν υπάρχει κάποιος κόκκος αλήθειας –και υπάρχει– στη «νέα εποχή» που λέει σήμερα, είναι η αμερικανοποίηση της πολιτικής μας ζωής, δηλαδή να περάσουμε σε μια νέα πολιτική φάση, στην οποία δεν θα υπάρχουν ιδεολογίες και πολιτικές διαχωριστικές γραμμές, τα πολιτικά σύνορα θα έχουν καταρρεύσει και θα υπάρχουν το πολύ δυο κόμματα που θα λειτουργούν με τη λογική του σούπερ-μάρκετ, με τη λογική των πολιτικών καλλιστείων.

Γιώργο, μήπως θα τιμωρήσεις και τη Φώφη;

Μια φωτογραφική διάταξη του Ν. 3146/2003
προκειμένου να ευνοηθεί η Φώφη Γεννηματά

του Ρεπόρτερ

Ο α αποπέμψει άραγε ο Γιωργάκης τη Φώφη Γεννηματά – για να αναφερθούμε επί του παρόντος σε μία μόνον από τις πολλές περιπτώσεις στελεχών του κομματικού μηχανισμού του ΠΑΣΟΚ; Τι τέλος πάντων θα επινοήσει ο τόσο ευφάνταστος νέος αρχηγός του κόμματος; Θα τους «βάλει τιμωρία» για τη φωτογραφική διάταξη που ψήφισε η κυβέρνηση τον Μάιο του περασμένου χρόνου; Και οι συνεργοί στη νέα αυτή (ν)τροπολογία υπουργοί Κ. Σκανδαλίδης, Ν. Χριστοδουλάκης, Φ. Πετσάλνικος και Κ. Στεφανής θα δώσουν άραγε κάποια εξήγηση;

Όπως φαίνεται, η τροπολογία Πάχτα καθώς και η διάταξη που σήμερα αποκαλύπτει το Αντί είναι σταγόνες στον ωκεανό ευνοϊκών για τους ημετέρους ρυθμίσεων που συντελέστηκαν όλα τα περασμένα χρόνια. Τι θα κάνει η όποια μελλοντική κυβέρνηση; Θα αναζητήσει τις σκανδαλώδεις αυτές ρυθμίσεις και θα τις καταργήσει ή θα τις αποσιωπήσει για να επιβεβαιωθεί άλλη μια φορά το γνωστό ότι η υποκρισία περισσεύει και τα σκάνδαλα τελικώς κουκουλώνονται;

Στον Ν. 3146/2003 η τροπολογία στην οποία γίνεται αναφορά στη συνέχεια είναι μία μόνον «λεπτομέρεια» από δεκάδες όμοιες με τις οποίες βρίθει και αυτός ο νόμος. Ψάχνοντας, ψάχνοντας, ανακαλύπτουμε καθημερινά και κάποια νέα φωτογραφική διάταξη.

«ΕΙΔΙΚΗ ΜΕΤ' ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΑΔΕΙΑ»

Στον νόμο 3146/2003 για την «Οργάνωση και άσκηση του εκλογικού δικαιώματος των ετεροδημοτών και άλλες διατάξεις» που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Τεύχος Α', φύλλο 125 της 23 Μαΐου 2003), υπάρχει το άρθρο 11 στην παράγραφο 3 του οποίου αναφέρεται:

• Το εδάφιο α' της παρ. 1 του άρθρου 113 του Π.Δ. 30/1996 (ΦΕΚ 21 Α'), όπως

τροποποιήθηκε και ισχύει έκτοτε, αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στον Πρόεδρο Ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, στον Νομάρχη, τους βοηθούς Νομάρχη και τους επάρχους, που είναι δημόσιοι υπάλληλοι, γιατροί του Ε.Σ.Υ., καθηγητές Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., υπάλληλοι φορέων του δημόσιου τομέα, όπως αυτός οριοθετείται με την παρ. 6 του άρθρου 1 του Ν. 1256/1982 ή εργαζόμενοι και δικηγόροι με έμμισθη εντολή σε δημόσιες επιχειρήσεις, τράπεζες και οργανισμούς κοινής ωφέλειας, που εξήλθαν ή εξέρχονται του δημόσιου τομέα, στις Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων ή στην Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων χορηγείται ειδική άδεια, μετ' αποδοχών, για όλο το διάστημα που ασκούν τα καθήκοντά τους.»

Ο νόμος υπογράφεται στις 22 Μαΐου 2003 από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τους υπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης Κ. Σκανδαλίδη, Οικονομίας και Οικονομικών Ν. Χριστοδουλάκη, Υγείας και Πρόνοιας Κων. Στεφανή και Δικαιοσύνης Φ. Πετσάλνικο.

Με τη διάταξη αυτή επωφελήθηκε κατ' αρχάς η κ. Φώφη Γεννηματά χάριν της οποίας και ψηφίστηκε. Βεβαίως επωφελήθηκαν και άλλοι των οποίων ο κατάλογος είναι μακρύς. Πρόκειται για μια διάταξη που αφορούσε τουλάχιστον εκατό υπαλλήλους της ΔΕΗ, της Εθνικής και άλλων υπηλλήλων καθώς και δικηγόρους βολεμένους ως νομικούς συμβούλους στις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας.

Ιδού τα θαύματα του ΠΑΣΟΚ, του τρόπου που βολεύονται τα στελέχη του και η εξήγηση του παθιασμένου αγώνα που δίνουν όλοι μαζί τις ημέρες αυτές για... «την Δημοκρατική Παράταξη», δηλαδή για το δικό τους προσωπικό βόλεμα. Με το ίδιο πάθος μάχεται και ο κολλητός του

Γιωργάκη τέως «Ρηγάς» Νικήτας Λιοναράκης ο οποίος διαχειρίζεται τα μυστικά κονδύλια του ΥΠΕΞ για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που συνέστησε κατά σωρεία ο Γιωργάκης.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

«Έγινε κριτική γιατί το νομοσχέδιο αυτό περιέχει εκτός από τις διατάξεις για την ψήφο των ετεροδημοτών και άλλες διατάξεις. Μα εγώ τόνισα από την αρχή ότι όλο το νομοσχέδιο είναι λοιπές διατάξεις... Εγώ δεν καταλαβαίνω αυτή την κριτική... Είναι ένα νομοσχέδιο σκούπα»... Στον τόνο αυτό συνέχισε ο υπουργός κ. Λάμπρος Παπαδήμας και με φιλοσοφικές παρατηρήσεις του ποδαριού να εξηγεί τι σημαίνει «πολιτική» κ.ο.κ. Τα περί «σκούπας» αντικατέστησε ο κ. Π. Παυλόπουλος με τον όρο «φρουτιέρα»!

Σκούπα ή φρουτιέρα, αυτή είναι η πάγια πρακτική όταν συντάσσονται και ψηφίζονται νόμοι από τη Βουλή των Ελλήνων.

Ο βουλευτής κ. Ι. Κεφαλογιάννης στην ομιλία του στις 18.4.2003 παρατήρησε ότι το προς ψήφιση νομοσχέδιο «έχει δεκαοκτώ άρθρα. Τα δύο μόνον αναφέρονται στους ετεροδημότες. Τα υπόλοιπα δεκαέξι είναι έξω από το αντικείμενο του νομοσχεδίου»!

Η περίπτωση της τροπολογίας Πάχτα είχε αναδείξει αυτό το πρόβλημα, αν και ξεχάστηκε στη συνέχεια αμέσως. Αυτή η τακτική των κυβερνήσεων συνεχίζεται τα τελευταία χρόνια προκειμένου να εξυπηρετούνται οι κάθε λογής κομματικοί φίλοι. Το καθεστώς όμως αυτό έχει δημιουργήσει συγχρόνως μια πολυπλόκαμη πολυνομία την οποία γνωρίζουν να «χειρίζονται» μόνον οι ειδικοί συντάκτες-φωτογράφοι των νομικών διατάξεων και των ποικίλων τροπολογιών.

Εισηγητής της πλειοψηφίας στο νομοσχέδιο ήταν ο βουλευτής Αιτωλοακαρνα-

νίας κ. Γιάννης Βαϊνάς, ο οποίος βρήκε το νομοσχέδιο μελετημένο και άψογα συντεταγμένο. Παρέκαμψε το άρθρο 11, αναφέρθηκε όμως σε άλλο άρθρο, συγκεκριμένα στο υπ' αριθμ. 10, το οποίο όλως περιέργως και αποκλειστικά θυμήθηκαν και όσοι αρμόδιοι ή αναρμόδιοι ρωτήθηκαν σχετικά στην πορεία αυτής της έρευνας.

Στην εισηγητική του ομιλία ο βουλευτής της ΝΔ Γιάννης Λαμπρόπουλος είχε παρατηρήσει μεταξύ άλλων ότι η πρακτική των τροπολογιών και των νόμων-«σκούπα» είναι αντίθετη με το Σύσταγμα που έχει ψηφιστεί.

Ο εισηγητής του ΚΚΕ κ. Αντ. Σκυλλάκος και του Συνασπισμού κ. Φώτης Κουβέλης στις ομιλίες τους είχαν μείνει στο άρθρο 11 και το σχολίασαν παρατηρώντας ότι δημιουργεί σειρά από αντιφάσεις και προβλήματα.

Το άρθρο 11 του νόμου 3146/2003 ψηφίστηκε στο τέλος σύμφωνα με το πάγιο τελετουργικό και την κομματική πειθαρχία μαζί με άλλα επτά –τα μισά δηλαδή από τα 16 άρθρα του νόμου– μόνον από τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ.

Μέσα στην προεκλογική βαβούρα τα στοιχεία αυτού του άρθρου ίσως λησμονηθούν και είναι βέβαιο ότι κάποιοι θα τα προσπεράσουν σκόπιμα.

Όμως η υπόθεση «άρθρο 11 του νόμου 3146/2003» είναι μια πολύ βρόμικη ιστορία, χαρακτηριστική του τρόπου που άσκησε την εξουσία το ΠΑΣΟΚ την τελευταία εικοσαετία, «βελτιώνοντας» καθημερινά τις μεθόδους παραπλάνησης και συστηματοποιώντας την εξασφάλιση προνομίων δια τους ημετέρους με τρόπο κομψό και αδιαφανή – με τρόπο που να ξεγελούν ακόμη και τους δικούς τους βουλευτές. Διότι δεν ήταν βεβαίως όλοι μνημένοι στα τερτίπια του κάθε υπουργού, είτε Λάμπρος Παπαδήμας λέγεται αυτός είτε Χρήστος Πάχτας.

Και το πιο σημαντικό και χειροπιαστό:

Στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτοί που καρπώθηκαν τα οφέλη από τη φωτογραφική αυτή διάταξη είναι επίλεκτα στελέχη του ΠΑΣΟΚ όπως η κ. Φώφη Γεννηματά. Να τους χαίρεστε, κύριοι Παπανδρέου και Σημίτη! Άξιος ο μισθός σας και υπεράξιοι οι δικοί τους διπλοί και τριπλοί μισθοί. Η πατρίς σας ευγνωμονεί απαξάπαντες!

Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας και η έκλειψη της Σελήνης

του Ρεπόρτερ

Όπως παλιά... Το βαθύ κράτος της Δεξιάς που γνώρισαν άλλες γενιές, το ζούμε και σήμερα σε κάθε κρατικό όργανο και μηχανισμό, ως βαθύ κράτος του ΠΑΣΟΚ πλέον. Έτσι και στο Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, ένα αρχαιότατο ίδρυμα που συστήθηκε το 1947, στα χρόνια του Εμφυλίου, με πρόεδρο τον –διάδοχο τότε– Παύλο και αντιπρόεδρο τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών. Μέχρι σήμερα που το Ίδρυμα πρασινοφρουρείται (πρόεδρος ο καθηγητής στη Μέση Παιδεία κ. Τριαντάφυλλος Μαργαρίτης και διευθύνων σύμβουλος ο Γρ. Τασούλας), έχουν περάσει από αυτό, εκτός από βασιλιάδες και αρχιεπισκόπους, ακαδημαϊκοί, δάσκαλοι και δικτάτορες (βλ. περίπτωση Γ. Παπαδόπουλου). Ενώ λοιπόν είναι «επανδρωμένο με ονόματα πρώτης γραμμής», το ΕΙΝ έχει κακοπάθει αγρίως. Για το παρελθόν του έχουν πολλά ακουστεί· για το μέλλον του θα ακουστούν προσεχώς. Εμείς, πριν προχωρήσουμε, θα πρέπει να τονίσουμε ότι συναντήσαμε από τους «αρμόδιους» και τους «υπευθύνους» περιφρόνηση και αλαζονεία «στην άσκηση του δημοσιογραφικού μας καθήκοντος», όπως περισπούδαστα ονομάζεται και η πιο απλή έρευνα. Λόγος επαρκής για να μας κάνει περισσότερο επίμονους. Απλώς σημειώνουμε ότι θα επανέλθουμε.

Προς το παρόν θα μείνουμε σε μια μικρή, απλή, συνηθισμένη ιστορία, η οποία χρεώνεται μεν στην τέως υφυπουργό κ. Ελένη Κούρκουλα, διεκπεραιώθηκε όμως από τον πολύπειρο και αμαρτωλό μηχανισμό του ΕΙΝ:

Αδιαφάνεια, προχειρότητα, συγκάλυψη. Και προχωρούν για το επόμενο.

Η κυρία Ελένη Κούρκουλα, διακεκριμένη υφυπουργός Παιδείας, καρατομήθηκε πέρυσι στις 7 Ιουλίου για λόγους που δεν είναι άσχετοι με όσα αποκαλύπτουμε στη συνέχεια. Ο μίνι εκείνος ανασχηματισμός επισκιάστηκε από το θόρυβο για την αναρρίχηση του Μ. Χρυσόχοϊδη στη γραμματεία του κόμματος και την αποπομπή Λαλιώτη. Υπήρξε βεβαίως και η αμφίπλευρη «ανάδειξη» των Ν. Μπίστη και Β. Κοντογιαννόπουλου στην κυβέρνηση. Χρειάστηκε γι' αυτό η απομάκρυνση του «καλού παιδιού» Στ. Μπένου, αλλά και του υφυπουργού Ανάπτυξης Χρ. Θεοδώρου, του οποίου ο γαμπρός είχε τις συνήθειες για πασοκικούς υπουργούς ύποπτες και περίεργες συναλλαγές. Ε, μέσα σε τόση βαβούρα ποιος να σκεφτεί τη «Σελήνη» της φωσκολικής «Λάμψης»; Έφυγε και η Ελένη Κούρκουλα ως μεσότητος μόνον απασχόλησε τις παραπολιτικές στήλες.

Και όμως η απομάκρυνση της κ. Κούρκουλα δεν ήταν άσχετη με ένα σκάνδαλο πρώτης σειράς. Πληροφορίες για το σκάνδαλο λέγεται ότι έφτασαν μέχρι τα «ανώτατα κλιμάκια», οπότε ακολούθησε η... έκλειψη της Σελήνης. Αλλά το κοκκαλάκι της νυχτερίδας που προστάτευε πάντοτε το ΠΑΣΟΚ λειτούργησε άλλη μια φορά. Η υπόθεση σκεπάστηκε και ξεχάστηκε: Σκουπίστε, τελειώσατε! Αυτό ήταν όλο.

Είχαν προηγηθεί φιέστες, παράτες, τηλεοπτικά σόου και κοινές εμφανίσεις με τον υπουργό Πολιτισμού κ. Ευ. Βενιζέλο. Γι' αυτήν άλλωστε τη φιάστα δούλεψε η κυρία υφυπουργός: οι εκλογές θα έφταναν, κάπως έπρεπε να γίνει γνωστότερη ακόμα, και μάλιστα «για το υπουργιλίκι», η κα Ελένη Κούρκουλα. Η ευκαιρία βρέθηκε. Τον Ιούνιο του 2003 θα γινόταν στη χώρα μας η 11η Biennale Νέων Καλλιτεχνών της Ευρώπης και της Μεσογείου.

Η υπόθεση που χρεώθηκε στην κ. Κούρκουλα είναι η ανάθεση στο ΕΙΝ και η οργάνωση της 11ης Biennale Νέων Καλλιτεχνών. Ενώ αρμόδια για την οργάνωση της έκθεσης ήταν η Γ.Γ. Νέας Γενιάς, η κ. υφυπουργός αποφάσισε να τη διεκπεραιώσει το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας. Και εδώ αρχίζουν τα παρα-

τράγουδα. Κατάληξη; Για τη μεν «οικογένεια» ήταν η αντικατάσταση της κας Κούρκουλα από τον «εμπειρότερο και παλαιότερο» κ. Γ. Θωμά, αλλά για την λειτουργία των θεσμών (άγνωστη κατάσταση, είναι αλήθεια) ήταν η αδιαφανής και πλημμελής λειτουργία της οργανωτικής επιτροπής της έκθεσης αλλά και η κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος. Για το τελευταίο, τις συνθήκες δηλαδή της οικονομικής διαχείρισης της έκθεσης, οι αρμόδιοι, δηλαδή οι διοικούντες το ΕΙΝ, αρνήθηκαν να μας βοηθήσουν. Η συνήθης αλαζονεία, για να διατυπώσουμε τον ελαφρότερο χαρακτηρισμό.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Την οργάνωση αυτής της έκθεσης η χώρα μας είχε συμβατική υποχρέωση να πραγματοποιήσει το 2003. Η κα Κούρκουλα ως αρμόδια φρόντισε εγκαίρως για τη διοργάνωσή της. Σε συνεργασία με τον τότε υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Φλωρίδη έγινε η συγκρότηση της οργανωτικής επιτροπής και προβλέφθηκε η χρηματοδότηση της έκθεσης. Στην επιτροπή επιλέχθηκαν οι εξής:

1. Διαγόρας Χρονόπουλος, σκηνοθέτης, Πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, ως Πρόεδρος (σ.σ.: ο κ. Χρονόπουλος ήταν σύζυγος της κας Κούρκουλα)
2. Κωνσταντίνος Οικονόμου, δικηγόρος
3. Αντώνης Κιούκας, αναπληρωτής διευθυντής Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης
4. Γιώργος Τζιριτζιλάκης, αρχιτέκτων
5. Δ. Παπαδημητρίου, μουσικοσυνθέτης
6. Σοφία Σπυράτου, χορογράφος και
7. Μάγδα Κολοπανά, συνεργάτης ΓΓΟΑ, μουσικολόγος.

Γραμματέας της οργανωτικής επιτροπής ορίστηκε η κα Παρασκευή Ανδρέου, με αναπληρώτρια την κα Σοφία Ιωάννου.

Οι εργασίες της οργανωτικής επιτροπής άρχισαν τον Οκτώβριο του 2002 και συνεχίστηκαν μέχρι τις 15.6.2003. Στην υπουργική απόφαση για τις δαπάνες της έκθεσης αναφέρεται: «προκαλείται δαπάνη για το έτος 2002 ύψους 23.770 ευρώ και για το έτος 2003 ύψους

43.579 ευρώ». Βεβαίως υπήρξε η σχετική και καθιερωμένη πλέον υπέρβαση της προβλεφθείσας δαπάνης, εξού και η άρνηση των αρμοδίων-αναρμοδίων να μας ενημερώσουν σχετικά.

Τι έγινε τελικά με την έκθεση; Επέτυχε; Ήταν μέσα στα προγραμματισμένα πλαίσια οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν; Υπήρξαν κάποια προβλήματα;

Λοιπόν, υπήρξε πλήθος προβλημάτων:

- Δεν συντάχθηκε έκθεση πεπραγμένων της επιτροπής, με αποτέλεσμα να μην γνωρίζει κανείς πώς καταναλώθηκαν τα δισ. που «παίχτηκαν».

- Τα έργα των καλλιτεχνών δεν είχαν ασφαλιστεί, με αποτέλεσμα να καταστραφούν αρκετά, και σήμερα οι καλλιτέχνες δεν μπορούν να βρουν άκρη.

- Οι εκπρόσωποι της διεθνούς οργανωτικής επιτροπής της Biennale, της BJCEM, που εδρεύει στο Τουρίνο της Ιταλίας, τα έχουν χαμένα. Ζητούν κάποιον αρμόδιο στην Ελλάδα και άκρη δεν βρίσκουν.

Αυτά τα έργα και οι ημέρες της κας Κούρκουλα στο υφυπουργείο όσο διάστημα το «υπηρέτησε». Σήμερα βγαίνει στα παράθυρα και τρέχει η γλώσσα της. Δεν ανοίγει όμως –ακόμα– η γλώσσα των κυρίων που στεγάζει το ευαγές Έθνικό Ίδρυμα Νεότητας. Αλλά εμείς –και αυτοί ή κάποιοι άλλοι– ελπίζουμε να τα ξαναπούμε. Υπάρχουν ακόμα κάποια ερωτήματα.

Έκδοση αναθεωρημένη με πολλές αποκλειστικές φωτογραφίες

David Irving

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Ζ. ΠΗΓΗΣ 21, 10681 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ: 210 3815433 – FAX: 210 3816661

<http://www.govostis.gr>

Μέρος
Προτελευταίο

Το χρονικό μιας τιτανομαχίας

Κούλουμα 1

Ανήμερα της Καθαρής Δευτέρας, οι δύο μονομάχοι προσάρμοσαν τις ανάγκες της προεκλογικής τους εκστρατείας στα Κούλουμα. Ο Γιώργος Παπανδρέου βγήκε με φόρμα και σακίδιο, καβάλησε ένα ποδήλατο και έκανε μια βόλτα για να τον πάρει η τηλεόραση. Ευτυχώς που δεν μένει κοντά στη θάλασσα, γιατί ήταν ικανός να βγει από το σπίτι του φορώντας μάσκα και βατραχοπέδιλα. Ευτυχώς επίσης που οι εκλογές γίνονται πριν από τις 25 Μαρτίου και δεν θα προλάβουμε να τον δούμε με φουστανέλα. Οι ρεπόρτερ, που είχαν βρεθεί εκεί εντελώς τυχαία και τον περίμεναν μία ώρα να επιστρέψει, μας ενημέρωσαν ότι ο Γιωργάκης έκανε δεκαπέντε χιλιόμετρα στην άγρια και επικίνδυνη φύση της Εκάλης, γεγονός που συμβολίζει την πορεία προς τα εμπρός, την οικολογική διάσταση της πολιτικής του, την καλή φυσική του κατάσταση, και το πόσο μαλάκες μάς θεωρεί το επικοινωνιακό του επιτελείο. Στην εύστοχη δημοσιογραφική ερώτηση *πώς τα βλέπετε τα πράγματα κ. Παπανδρέου*, απάντησε ότι *σήμερα είναι μια μέρα γιορτής και εύχομαι καλή Σαρακοστή και καλή υγεία σε όλους.*

Κούλουμα 2

Ο Κώστας Καραμανλής με τη σύζυγό του Νατάσσα και τα δίδυμα βγήκαν να κάνουν μια βόλτα στην παραλία της Ραφήνας, χαιρετώντας τον κόσμο και ακολουθούμενοι από πλήθος τηλεοπτικών συνεργείων που βρέθηκαν εκεί τυχαία.

Όπως μας πληροφόρησε η κα Καραμανλή, γιατί ο Καραμανλής δεν ήξερε, το αγοράκι το είχαν μασκαρέψει Αλαντίν και το κοριτσάκι Βασίλισσα της Νύχτας, αλλά με την καλή έννοια, όχι σαν τη Ζωζώ Σαμπουτζάκη. Οι κάμερες απαθανάτισαν για μια φορά ακόμα τον πρόεδρο να κουβαλάει τα παιδάκια με αυτό το στοχαστικό ύφος που έχει πάντοτε σε τέτοιες περιστάσεις, σαν να αναρωτιέται γιατί δεν έχουνε χερούλια ώστε να μεταφέρονται πιο εύκολα. Η βόλτα στη Ραφήνα συμβολίζει προφανώς το ενδιαφέρον του μελλοντικού

της και εύχομαι καλή Σαρακοστή και καλή υγεία σε όλους, γεγονός που δείχνει ότι η σύγκρουση μεταξύ των δύο θα είναι σκληρή και ότι πάμε για ντέρμπι.

Η ανθρώπινη διάσταση της πολιτικής

Μιας και η σοβαρότερη διαφωνία που έχει προκύψει ανάμεσα στα δύο μεγάλα κόμματα είναι πάνω στους όρους διεξαγωγής του ντιμπέιτ, και άλλα ζητήματα για συζήτηση δεν φαίνεται να υπάρχουν, οι εκατέρωθεν υποψήφιοι βάλθηκαν να προβάλλουν την ανθρώπινη διάσταση της προσωπικότητάς τους, με προφανή στόχο να μας συγκινήσουν. Ο Χρήστος Παπουτσής μάς αποκαλύπτει ότι διαφώνησε με το κόμμα του πάνω στο ασυμβίβαστο, προφανώς επειδή πιστεύει ότι η πολιτική έχει ανάγκη από επαγγελματικά επιτυχημένους ανθρώπους όπως ο ίδιος. Ο Γιώργος Αλογοσκούφης μάς εξομολογείται ότι δεν αποχωρίζεται ποτέ το λάπτοπ, την κιθάρα και τη ρακέτα του, εργαλεία πολύτιμα για την τεκμηρίωση των πολιτικών του θέσεων. Πιο πρακτική η Σοφία Καλαντζάκου, έχει στενή σύνδεση με το λάπτοπ, το κινητό της και τον Πελοποννησιακό Πόλεμο του Θουκυδίδη, ενώ ο Νάσος Αλευράς συνδέεται με τα μανικετούκουμπα του θείου του. Αγαπημένο τραγούδι της Ελένης Κούρκουλα είναι το *Βάλαμε*

μας ηγέτη για την οικογένεια, ενώ τα μωρά θα μπορούσαν να τα είχαν ντύσει και εξωγήινους, που συμβολίζει την πορεία προς το μέλλον και τις νέες τεχνολογίες. Απαντώντας σε μια βλακώδη ερώτηση που του απηύθυναν οι δημοσιογράφοι, για λόγους ίσης μεταχείρισης με τον αντίπαλό του, ο κ. Καραμανλής είπε ότι *σήμερα είναι μια μέρα γιορ-*

φωτιά στα φρένα και μας έμεινε το γκάξι, αλλά αυτή τουλάχιστον δεν θα ήθελε να παίξει στον κινηματογράφο τον Ιντιάνα Τζόουνς, όπως ο Άρης Σπηλιωτόπουλος. Ο Δημήτρης Κουτσόγιωργας δηλώνει ότι είναι εξαρτημένος από το δαιμόνιο της ψυχής του και η Άντζελα Γκερέκου ότι από τις διαχρονικές αξίες θεωρεί ως περισσότερο υπερτιμημένη

την εξωτερική ομορφιά. Αγαπημένο τραγούδι της Φάνης Πάλλη-Πετραλιά πάντως είναι ο Ολυμπιακός Ύμνος, τον οποίο συνηθίζει να τραγουδάει όταν κατεβάσει κάνα ποτηράκι παραπάνω και έρθει στο τσακίρ κέφι.

Γαμώ τα υπουργεία σου

Ο Γιώργος Παπανδρέου δεν θέλει την Αριστερά στον διάλογο των πολιτικών αρχηγών, διότι ανησυχεί μήπως μαζευτούνε πολλοί και δεν υπάρξει ουσιαστική συζήτηση σε βάθος, μιας και αυτό που τον απασχολεί κυρίως είναι να πληροφορηθούν οι πολίτες επί της ουσίας των πολιτικών ζητημάτων. Είπε όμως ότι, σε περίπτωση που έρθει στα πράγματα, εξετάζει το ενδεχόμενο να δώσει μερικά υπουργεία στο Συνασπισμό, που είναι λιγούρης και στερείται πολιτικής αξιοπρέπειας, σύμφωνα τουλάχιστον με την πληροφόρηση που του παρέσχε ο Μπίστης. Ο Συνασπισμός απέφυγε τον πειρασμό να του απαντήσει πού να τα βάλει τα υπουργεία, για να μην ανοίξει ιστορίες με την εκσυγχρονιστική ανανεωτική του πτέρυγα, που θεωρεί ότι πριν απορριφθεί η πρόταση, θα έπρεπε να ρωτήσουμε έστω και για λόγους ευγένειας για ποια υπουργεία πρόκειται. Δυστυχώς η ιστορία διδάσκει ότι την τελευταία φορά που η Αριστερά πήρε υπουργεία σε κυβέρνηση Παπανδρέου καταλήξαμε σε μακελειό, και εισήλθαμε σε μια μακρά εποχή διώξεων και συγκρούσεων, την οποία, έτσι όπως εξελίσσονται τα πράγματα, συχνά συλλαμβάνουμε τον εαυτό μας να νοσταλγεί. Ο Ανδρουλάκης και η Δαμανάκη χαιρέτισαν την πρόταση και δήλωσαν κατηγορηματικά ότι θα προσχωρούσαν αμέσως στη Μεγάλη Δημοκρατική Παράταξη, αν δεν είχαν προσχωρήσει ήδη.

Ανοιχτό σχολείο

Το «ανοιχτό σχολείο» είναι η πιο φρέσκια προγραμματική συνεισφορά του ΠΑΣΟΚ, η οποία μάλιστα ξεκίνησε να υλοποιείται από τώρα, πριν τις εκλογές και ενώ η βουλή έχει κλείσει, γεγονός

που δείχνει ότι η συγκεκριμένη πρόταση δεν είναι τόσο μπαμπέσικη όσο ακούγεται, αλλά ενδεχομένως πολύ περισσότερο. Συγκεκριμένα «Ανοιχτό Σχολείο» είναι να προσφέρεις στον εργολάβο τη δυνατότητα να εκμεταλλεύεται ένα τμήμα των σχολικών κτηρίων για πάρκινγκ, καταστήματα και καφετέριες, πράγμα που η οπισθοδρομική εκπαίδευση του προηγούμενου αιώνα δεν είχε σκεφτεί ποτέ να διαπράξει. Το ζήτημα πήρε έντονη ιδεολογική χροιά, δεδομένου ότι ένα σχολείο που συστεγάζεται με υπόγειο πάρκινγκ είναι σαφώς πιο ανοιχτό στη γνώση και τις προκλήσεις του μέλλοντος και ώριμο να εφοδιάσει τους μαθητές με τις αντιλήψεις της νέας χιλιετίας. Το ανοιχτό σχολείο, μαζί με το ανοιχτό νοσοκομείο, το ανοιχτό υπουργείο και το ανοιχτό αστυνομικό τμήμα, αποτελούν τον έναν από τους δύο πυλώνες του οράματος Γιωργάκη για το σύγχρονο κράτος αλληλεγγύης και την κοινωνία της πληροφορίας. Ο άλλος είναι τα μεταλλαγμένα και οι πωλήσεις τουριστικών ακινήτων οροσειρών, σε συνδυασμό με τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης και την οικοπεδοποίηση του Ελληνικού. Σχετική αναφορά υπάρχει και στο τη-

λεοπτικό σποτ του ΠΑΣΟΚ, όπου ο Γιώργος Παπανδρέου «διαβάει το χρέος του στα μάτια αυτών που θέλουν ανατροπή σε όσα επιχειρούν να μας γυρίσουν πίσω», με την μπαρούφα στην πρώτη γραμμή και τα ιδιωτικά συμφέροντα στη δεύτερη.

Ο συνήγορος του παππούλη

Ιδιαίτερης βαρύτητας όμως είναι και η εξαγγελία Γιωργάκη για σύνδεση όλων ανεξαιρέτως των ΚΑΠΗ με το ίντερνετ, μέτρο που θα επιτρέψει σε μεγάλο αριθμό ηλικιωμένων να εξοικειωθούν με τις νέες τεχνολογίες και να καταστούν ανταγωνιστικότεροι στην αγορά εργασίας. Οι 550 ηλεκτρονικοί υπολογιστές που απαιτούνται για την εφαρμογή της ιστορικής αυτής μεταρρύθμισης σε πανελλαδική κλίμακα, θα προκύψουν από τη συγχώνευση των

υπουργείων Παιδείας και Εργασίας, μαζί με κάποιες καρέκλες γραφείου, ένα πορτατίφ και κάτι μεταλλικούς φοριαμούς που δεν χρειάζονται πλέον. Παράλληλα με τη σύνδεση στο διαδίκτυο, ο Γιώργος Παπανδρέου εξήγγειλε και τον Συνήγορο του Ηλικιωμένου, που αναμένεται να εξασφαλίσει συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης σε χιλιάδες χαμηλοσυνταξιούχους. Ο Συνήγορος του Ηλικιωμένου θα προβάλλεται από το Μέγκα Τσάνελ κάθε Τετάρτη, πριν από το κεντρικό δελτίο ειδήσεων, με παρουσιαστή τον Καφετζόπουλο, και θα έχει πολλές εκπλήξεις, πλούσια δώρα και κληρώσεις για ταξίδια και πολυτελή αυτοκίνητα. Το σχέδιο εντάσσεται στο όραμα του Γιωργάκη για πορεία προς το αύριο με τον χαμηλοσυνταξιούχο στην πρώτη γραμμή. Διακηρυγμένος στόχος της Δημοκρατικής Παράταξης είναι η στήριξη των χαμηλοσυνταξιούχων, με στόχο τον διπλασιασμό τους μέσα στην επόμενη πενταετία, βάσει ενός προγράμματος κοινωνικής ανασυγκρότησης προς τα κάτω, που επεξεργάζεται αυτή την περίοδο ο σ. Στέφανος Μάνος.

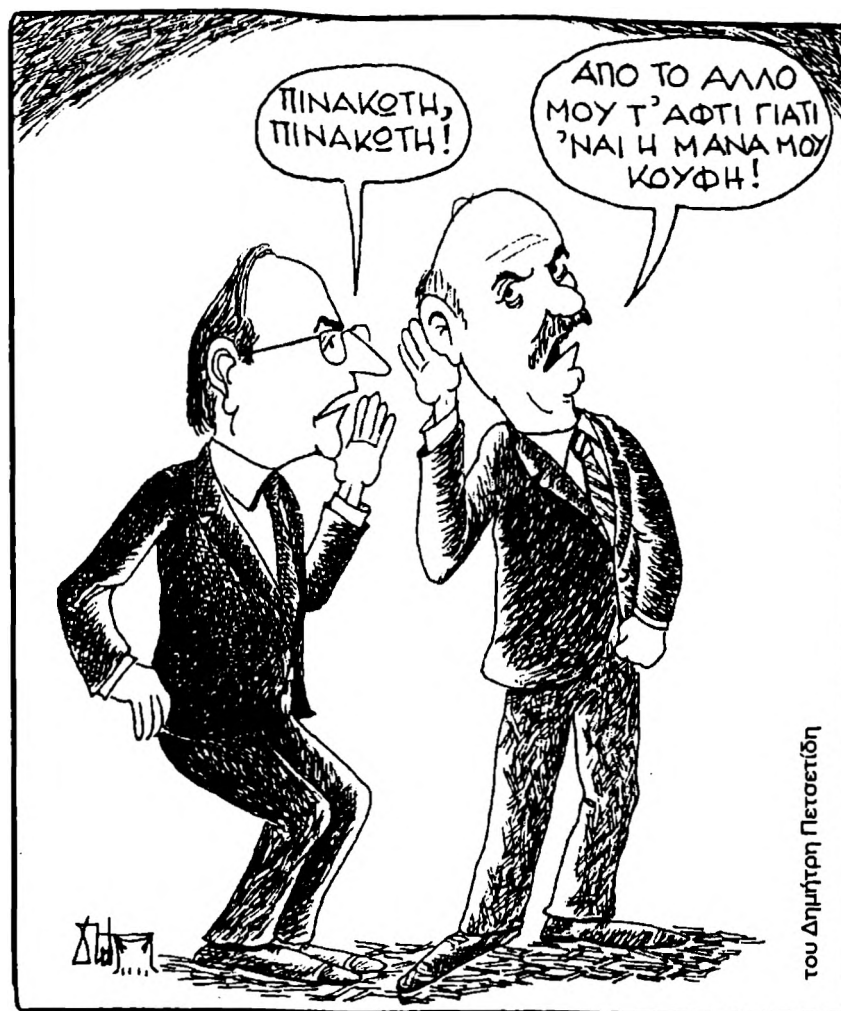
ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΛΙΓΙΩΡΓΟΣ

Requiem για το ΠΑΣΟΚ

του Βασίλη Ζήση

Τελικά το πιο επιτυχημένο προεκλογικό σλόγκαν είναι αυτό που έλαβαν στα κινητά τους πολλοί Αθηναίοι: «Ψηφίστε ΝΔ για να μην ξανάρθει η Δεξιά». Και δεν πρόκειται για ευφυολόγημα. Αν, σύμφωνα με το ιστορικό λεξιλόγιο της ελληνικής αριστεράς και ιδίως του ΠΑΣΟΚ ο ορισμός της «επάρατης δεξιάς» είναι καταρχήν ταυτόσημος με την «αμερικανοκρατία», τότε η σημερινή Δεξιά βρίσκεται εκεί που βρίσκονταν τόσα χρόνια οι ορκισμένοι εχθροί της. Έγραφε στις 22 του Γενάρη το *Ποντίκι*, μια εφημερίδα η οποία ως γνωστόν θεωρεί εαυτή προπύργιο του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα: «Οι Αμερικανοί, με τον Χρυσοχοϊδη στο κόμμα και τον Γιωργάκη αναβαθμισμένο στην κυβέρνηση, είχαν το κεφάλι τους ήσυχο – εκείνος δεν είχε παρά να οργανώσει τον προεκλογικό αγώνα όσο καλύτερα γινόταν». Και όχι μόνον· αναφερόμενη η καλή εφημερίδα σε όσα προηγήθηκαν της εκπαράθρωσης Σημίτη γράφει: «Οι μεγάλοι μας σύμμαχοι ενδιαφερόντουσαν για τις ελληνικές πολιτικές εξελίξεις, έβλεπαν ότι ο Σημίτης τελειώνει, γούσταραν Γιωργάκη και δεν γούσταραν Καραμανλή».

Πριν από μισόν αιώνα ο Τσώρτσιλ και ο Πιουριφόνι εγκαθίδρυσαν την αμερικανοκρατία στην Ελλάδα, με πρώτο όχημα τον αποκαλούμενο –δεν γνωρίζω για ποιον ακριβώς λόγο– «Γέρο της Δημοκρατίας», τον Γεώργιο Παπανδρέου. Σήμερα το επιτελείο του Τζωρτζ Μπους, ο οποίος έχει και μια προτομή του μακαρίτη Ουϊνστον στο γραφείο του για να εμπνέεται, εγκαθιδρύει την νέα αμερικανοκρατία μέσω του εγγονού του προηγούμενου, Γεωργίου Παπανδρέου επίσης. Η αντιαμερικανική ρητορική και ο αντιιμπεριαλιστικός βερμπάλισμός του γιου του πρώτου και πατέρα του δεύτερου, του μακαρίτη Ανδρέα Παπανδρέου δηλαδή, ήταν προφανώς μια κακή παρένθεση για την Ουάσιγκτον. Η οποία από του σημείου να αναζητεί τους τρομοκράτες της 17N στην Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ

έφτασε σήμερα να παρασημοφορεί τον γραμματέα του ως ασπίδα εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας. Και να στέλνει τον Κώστα Λαλιώτη στα αζήτητα της πολιτικής σκηνής επειδή διαδήλωσε, λένε, εναντίον της αμερικανικής επέμβασης στο Ιράκ.

«Μας δουλεύουν κανονικά», θα πείτε, και δικαιολογημένα. Κάθε άλλο, οι άνθρωποι παίζουν σοβαρά και βαδίζουν βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου, το οποίο θα το έχει εκπονήσει ασφαλώς ο προαιώνιος οικογενειακός εχθρός των Παπανδρέου, η τρισκατάρατη CIA. Για όποιον αμφιβάλλει, παραπέμπουμε στο γνωστό δημοσίευμα των *Los Angeles Times*, το οποίο είχε προκαλέσει έκπληξη και θυμηδία στους τότε προύχοντες του ΠΑΣΟΚ επειδή προέβλεπε, προ τετραετίας, ότι ο Μιχάλης Χρυσοχοϊδης θα είναι ο μελλοντικός... πρωθυπουργός. Βεβαίως ο κ. Χρυσοχοϊδης

δεν έγινε ακόμα πρωθυπουργός, αλλά είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι έστειλε τον Λαλιώτη στο σπίτι του και αναδεικνύεται στον δεύτερο μετά τον Γιώργο ισχυρότερο πόλο στο ΠΑΣΟΚ.

Αλλά για ποιο ΠΑΣΟΚ μιλάμε; Αν βρισκόμουν στη θέση των πολιτικών αρχηγών της αντιπολίτευσης, θα βάσιζα την προεκλογική μου εκστρατεία σε ένα και μόνο σημείο: θα καλούσα καθημερινά τον Γιώργο Παπανδρέου να μου απαντήσει αν θα διαλύσει ή όχι το ΠΑΣΟΚ μετά τις εκλογές. Αν, όπως είχε προαναγγείλει προ καιρού και ο κ. Χρυσοχοϊδης, θα αλλάξει τη σημαία και το όνομα. Τολμώ και εγώ μια προαναγγελία. Το νέο κόμμα θα το λένε μάλλον «Δημοκρατική Παράταξη», αν κρίνω τουλάχιστον από τις επίμονες αναφορές της *Αυριανής* στην ονομασία αυτή.

Την επικείμενη αλλαγή της ονομασίας

επιβεβαίωσε ο ίδιος ο Γ. Παπανδρέου από το Λονδίνο, στις 23 Ιανουαρίου, όταν δήλωσε ότι «το κόμμα μπορεί να αλλάξει όνομα, αν το ζητήσει η βάση». Και για να προλάβει μήπως του φύγει η βάση πριν από τις εκλογές, πρόσθεσε: «δεν έχουμε μιλήσει για την αλλαγή ονόματος» – δηλαδή δεν έχουν μιλήσει ακόμα, αλλά θα το κάνουν λίαν προσεχώς. Αποκάλυψε όμως ότι έχουν ήδη μιλήσει «για την αλλαγή του τρόπου λειτουργίας, των θεσμικών λειτουργιών, του τρόπου συμμετοχής, το πώς θα ξεπεράσουμε τις αγκυλώσεις, τα μικροκατεστημένα και την γραφειοκρατία». Αν έμοιασε σε κάτι στον μπαμπά του ο Γιώργος, αυτό είναι σίγουρα ο βερμπαλισμός. Αλλά τι εννοεί πίσω από τη φρασεολογία αυτή;

Τι θα έχει μείνει μετά την «αλλαγή του τρόπου λειτουργίας και των θεσμικών λειτουργιών» (την αλλαγή δηλαδή του Καταστατικού του ΠΑΣΟΚ), το «ξεπέραςμα» των «αγκυλώσεων» (σαν να λέμε την εμμονή της βάσης στο ιστορικό ΠΑΣΟΚ), των «μικροκατεστημένων» (λέγε με Λαλιώτη) και της «γραφειοκρατίας» (αυτό είναι σαφέστατο, εννοεί τον Σημίτη). Θα έχει μείνει ένα

νέο κόμμα, είναι η απάντηση. Ή μάλλον περισσότερα από ένα κόμματα.

«Ποιο ΠΑΣΟΚ; Το ΠΑΣΟΚ θα διαλυθεί μετά τις εκλογές», έλεγε τις προάλλες στη Χαριλάου Τρικούπη ο κ. Πα-ναγιωτακόπουλος, γνωστός και ως «συγκεντρωσιάρχης» του Ανδρέα. Διαβάζοντας τις σημερινές φιλοκυβερνητικές εφημερίδες για τις μετεκλογικές εξελίξεις, ένα είναι το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει κανείς: Ο Γιώργος θα φτιάξει ένα νέο κόμμα, κατά τα αμερικανικά πρότυπα, ένα κόμμα χειροκροτητών δηλαδή. Με τον τρόπο αυτό θα εξωθήσει όσους δεν θα συμφωνούν μαζί του (βλ. «ιστορικό ΠΑΣΟΚ») να φύγουν και να φτιάξουν ένα άλλο κόμμα. Θα προχωρήσει δηλαδή σε διάσπαση του ΠΑΣΟΚ. Εδώ όμως εισέρχονται τα «εκ του πονηρού».

Ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο διάδοχός του, ο Κώστας Σημίτης, κυβέρνησαν τη χώρα τόσες δεκαετίες επειδή το ΠΑΣΟΚ κυριαρχούσε στον πολιτικό χώρο που αποκαλείται «κεντροαριστερά». Τα σκάνδαλα όμως και οι ιστορικές αναγκαιότητες (βλ. τέλος Μεταπολίτευσης) «τελείωσαν» το ΠΑΣΟΚ και ο μόνος τρόπος για να ηγηθεί εκ νέου ο

Παπανδρέου και όσοι τον στηρίζουν στην «κεντροαριστερά» είναι να διασπάσουν το ΠΑΣΟΚ και να ποντάρουν στο σχηματισμό πολυκομματικών κυβερνήσεων.

Ας υποθέσουμε ότι γίνονται οι εκλογές, ο Γιώργος τις χάνει όπως είναι πανταχόθεν αναμενόμενο, προχωρεί στην ίδρυση της Δημοκρατικής Παράταξης, η όπως αλλιώς θα το λέει, και οι «παλαιοκομματικοί» με το Λαλιώτη ή χωρίς φεύγουν. Ποια θα είναι η συνέχεια; Τι θα κάνει ο Τσοβόλας; Και, κυρίως αυτό, τι θα κάνει ο Μητσοτάκης που δεν έχει πάψει να υποστηρίζει ότι η κορούλα του η Ντόρα «θα γίνει πρωθυπουργός»; Μα πώς θα γίνει, αφού ο «καραμανλισμός», οι ορκισμένοι δηλαδή εχθροί του «μητσοτακισμού» θα έχουν κερδίσει το παιχνίδι στις 7 Μαρτίου; Οι ευφυέστατοι αναγνώστες του Αντί γνωρίζουν ήδη την απάντηση, αλλά έχουμε την υποψία ότι την γνωρίζει και ο Κ. Καραμανλής. Γι' αυτό αναμείνατε στο ακουστικό σας. Η προεκλογική περίοδος δεν θα τελειώσει στις 7 Μαρτίου.

Κατά τα άλλα, εμείς ηρεμούμε. Το ΠΑΣΟΚ τελείωσε.

«Διαβάζω το χρέος μου...»

Του είπαν να «αεριστεί» και αυτός «ενεργήθηκε»

Δυστυχώς για λόγους πολιτικής ευπρέπειας δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω την αυθεντική διατύπωση της λαϊκής έκφρασης, αλλά τους ιατρικούς της όρους. Ο πολιτικός πολιτισμός δεν επιτρέπει, όταν πρόκειται για χυδαίες καταστάσεις, να χρησιμοποιείται η κυριολεκτική έκφρασή τους, αλλά ευγενικότερη ως και ευφημιστική, όπως ούτε η προσωπική σύνδεση των τελεστών της, για να είναι δυνατή η ανενόχλητη επανεκτέλεσή τους.

- Τον κάνανε αρχηγό του κόμματος για προεκλογικούς λόγους κι εκείνος απαίτησε ισοβιότητα σ' αυτή τη θέση και την εξασφάλισε.

- Τον αναδείξανε απλώς αρχηγό, αλλά εκείνος ανέδειξε τον εαυτό του σε μεσσία.

- Τον απαλλάξανε από τη συνενοχή προσωρινά, για την προεκλογική περίοδο μόνο, κι εκείνος, αφού εξέλαβε την απαλλαγή ως μόνιμη, προβαίνει στην ηθική και πολιτική εξόντωση των συνεργών του.

- Του αναγνώρισαν την υπεροχή του λόγω ονόματος για προεκλογικούς λόγους κι εκείνος τους αντιμετωπίζει σαν πραγματικούς ηλίθιους.

- Τον εξουσιοδοτήσανε εν λευκώ να κάνει ό,τι θέλει –αυτό επέβαλλε η ανάγκη εμπέδωσης της μεσσιανικής ιδέας–

κι εκείνος επέβαλε το δικό του ιδεολογικό και πολιτικό χάος στο κόμμα τους.

- Του δώσανε το ελεύθερο να ανατρέψει τις θέσεις τους κι εκείνος τις ανέτρεψε, αντικαθιστώντας τες με διάφορες τυχάρπαστες από δω κι από κει.

- Του είπαν ότι χρέος έχει ο καθένας τους να παλέψει για την κατοχύρωση των κοινών προσωπικών τους συμφερόντων, κι εκείνος διαλαλεί στο πανελλήνιο «Διαβάζω το χρέος μου», για να εννοεί ότι κανένας από όλους τους αλλά ούτε και κάποιος άλλος Έλληνας πολίτης έχει χρέος ή, κι αν έχει, δεν μπορεί να το διαβάσει. Και αυτό το ασυγκάλυπτο φτύσιμο της δημοκρατίας

και όλων των Ελλήνων το κάνανε τηλεοπτική πολιτική διαφήμιση.

• Του είπανε μ' ένα λόγο να «αερίστει» και αυτός «ενεργήθηκε».

Όμως δεν είναι μόνο ο νέος τους αρχηγός που ξεπέρασε το όριο του ελεύθερου που του δόθηκε από το κόμμα. Είναι και το ίδιο το κόμμα που ξεπέρασε το όριο του δικού του ελεύθερου, που του δόθηκε για την προεκλογική συγκυρία από την κοινωνία. Είναι και αυτό που «ενεργήθηκε». Η «αποχαλίνωση» είναι σύμπτωμα της αφαίρεσης των χαλιναριών και η αναίρεση της δημοκρατίας, η κατάλυση δηλαδή των ασφαλιστικών δικλείδων ελέγχου των εξουσιών, φέρνει

κατά την εξέλιξή τους τις υπερβολικά δύσσομες πολιτικές καταστάσεις.

«Πέτρο, κλάσε με μέτρο», μας θύμιζε κάποτε ο κ. Μαρωνίτης αναφερόμενος στον Καστοριάδη, βλέποντας βέβαια την πνευματική πράξη του τελευταίου ως αυτοτελή και όχι ως σπέρμα εγγενών μετεξελίξεων. Ποιος ξέρει τι να κάνει άραγε αυτός ο δύσμοιρος τώρα, που μετά από μεταπήδηση βρέθηκε στο δρόμο των νέων εποχών και των δυσσομιών τους. Όμως δεν πρέπει ν' απελπίζεται. Λίγα βήματα πιο πέρα –είναι ο ίδιος δρόμος– θα συναντήσει τους επιδρομείς στο Ιράκ και θα προμηθευθεί μάσκες κατά της δυσσομίας από αυτούς.

Τις έχουν κατασκευάσει κατά μεγάλες ποσότητες, για να προφυλαχτούν όλοι τους από τα χημικά όπλα μαζικής καταστροφής που έκρυβε ο Σαντάμ.

Όμως, όπως λέει πάλι ο λαός μας, «με τις πορδές δε βάφονται αυγά», πολύ δε περισσότερο με τις πορδές, όποια εξέλιξη κι αν έχουν αυτές, δεν κερδίζονται οι εκλογές, γιατί κριτής της έκβασής τους είναι ο ίδιος και αυτά που πιστεύει τα εννοεί και τα εφαρμόζει.

Δεν είναι εξάλλου στη θέση της εξουσίας –θυμάται εν τω μεταξύ ότι του υποσχέθηκαν και αυτή τη θέση–, ώστε να μην ξέρει τι πιστεύει, τι λέει και τι κάνει. Με την ψήφο του θα υλοποιήσει τα πιστεύω του.

Και μετά από τις χαμένες εκλογές, όχι, δε θα τους μείνει η κατάργηση του κόμματος «αμανάτι». Θα ξυπνήσει και πάλι το θηρίο και θα δείξει με βρυχηθμούς τις άγριες διαθέσεις του. Τότε, που «το σανίδωμα θα υποχωρήσει από την πίεση τη μεγάλη του ήλιου», για τότε οι «προτομές αυτοκρατόρων», κι ας πήραν ισοβιότητα, θα σαρωθούν στο έδαφος και για τότε η δημοκρατία θα «λάβει την εκδίκησή» της από την παρωδία του ενός εκατομμυρίου ψήφων, κανείς δε θα το καταλάβει. Οι πολιτικοί, όταν θίγονται τα προσωπικά τους συμφέροντα, δεν αντέχουν άλλο στη σιωπή. Η ιδεολογία και οι αρχές δεν τους πειράζει αν θίγονται και υπομένουν ευχαρίστως σιωπηλοί. Αν όμως πειραχτούν τα ζωτικά τους συμφέροντα, ξυπνάει το επαναστατικό μέσα τους. Γιατί γι' αυτά ζούνε, γι' αυτά πολιτεύονται και γι' αυτά πεθαίνουν. Τότε είναι που θα πούνε του «αυτοδιαβαστή» του χρέους του και τη λαϊκή έκφραση του τίτλου μας: «Σου είπαμε να...», αλλά τη νίκη δε μας την έδωσες. Κι εμείς ό,τι κάμναμε, θα του πούνε, το κάμναμε γι' αυτό. Γι' αυτό δεχθήκαμε να μας εξευτελίσεις και εμάς και την ιδεολογία μας και το κόμμα μας. Πού είναι τα επίχειρα αυτού του γενικού αυτοεξευτελισμού μας; Και τότε θα του πάρουνε το κεφάλι. Κι επειδή ούτε αυτό θα τους ικανοποιήσει, θα συνεχίσουν να παίρνουν αδιάκριτα και άλλα κεφάλια, ο ένας του άλλου.

Και θα «λάβουνε τα όνειρα εκδίκηση».

ΑΛΕΚΟΣ ΤΖΙΟΛΑΣ

Διεθνής Βιβλιοθήκη

ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

ΔΕΝ ΕΙΣΤΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΣΑΣ;
ΔΕΝ ΠΕΙΡΑΖΕΙ..

ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΕΝΑΝ ΧΑΜΟΓΕΛΑΣΤΟ ΥΠΟΨΗΦΙΟ!.

Όνους σύρματ' αν ελέσθαι ή χρυσόν.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ (ΣΥΝΗΓΟΡΗΣΑΝ), ΜΕΘΟΔΕΥΣΑΝ, ΛΗΣΤΕΥΣΑΝ, ΣΥΛΗΣΑΝ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ, ΙΔΡΥΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΜΑΣ. ΠΡΟΕΒΗΣΑΝ ΣΕ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΛΗΘΗΣΑΝ ΤΑ ΕΠΙ 30 ΧΡΟΝΙΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΕΛΦΩΝ 2. ΠΡΟΣΧΗΜΑ: ΔΗΘΕΝ ΟΦΕΙΛΗ 900 €!

Η ΣΙΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΝΟΧΗ

Εκδόσεις Δ.Β.: Ιπποδάμου 7, Τ.Κ.: 116 35, Τηλ./Fax: 210 75 16 213

Οι νέοι ψηφοφόροι ανέκαθεν αποτελούσαν τον πλέον προσφιλή στόχο όλων των πολιτικών παρατάξεων, εκείνη την κοινωνική ομάδα που παρά τις αντιφατικότητές της και τις ιδεολογικές της συγχύσεις μπορεί να αποβεί ο καθοριστικός παράγοντας που θα κρίνει το εκλογικό αποτέλεσμα. Πώς κρίνουν όμως οι σημερινοί νέοι την εκλογική

αναμέτρηση της 7ης Μαρτίου και πώς βλέπουν τη σχέση τους με την πολιτική; Στη συνέντευξη που ακολουθεί τρεις φοιτητές μιλούν στο Αντί για τις εκλογές. Πρόκειται για τον Θανάση, 21 χρόνων, φοιτητή της Νομικής, την Νάταλι, 23 ετών, αισθητικό και φοιτήτρια οικονομικών, και την Άντυ, 18 χρόνων, φοιτήτρια στο Οικονομικό της Νομικής.

Νέοι ψηφοφόροι μπροστά στην κάλπη

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Πώς αισθάνεστε καταρχήν για το ότι οι πολιτικοί αναφέρονται σε σας με τα πιο κολακευτικά λόγια και δείχνουν να στηρίζουν πολλά σε σας τις τελευταίες ημέρες;

Άντυ: Φαίνεται ότι έστω και λίγο μας υπολογίζουν και αυτό είναι καταρχήν θετικό. Πιστεύω όμως ότι περισσότερο το κάνουν από ιδιοτέλεια, επειδή ακόμη δεν έχουμε διαμορφωμένη πολιτική άποψη και μπορούμε να επηρεαστούμε πολύ πιο εύκολα από τους ενηλίκους. Πριν τα 18 είναι δύσκολο ένας από εμάς να έχει πολιτική κρίση και ενδιαφέρον για την πολιτική, τον απασχολούν άλλα προβλήματα που αφορούν το μέλλον των σπουδών, την ίδια τη ζωή του.

Νάταλι: Δεν πιστευώ ότι το ενδιαφέρον τους είναι ανιδιοτελές, επειδή μας θεωρούν λίγο έως πολύ εύκολους στόχους, όπως και τους ηλικιωμένους. Μας θυμούνται λίγο πριν τις εκλογές.

Θανάσης: Πολύ απλά τα κόμματα μέσω των δημοσκοπήσεων κατάλαβαν ότι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι αναποφάσιστων είναι μεταξύ 18 και 26 χρόνων. Είναι αρκετά δύσκολο πριν τα 18 να διαθέτεις πολιτική άποψη· εμείς αποτελούμε μια πολύ εύπλαστη και ευαίσθητη ομάδα. Οι σημερινοί πολιτικοί το κάνουν πιο εύκολα, ίσως επειδή είναι και αυτοί νέοι, νιώθουν πιο κοντά σε

μας. Οι μέθοδοί τους είναι διαφορετικές απ' ό,τι σε παλιότερα χρόνια.

Νάταλι: Σίγουρα είναι πιο κοντά στη σημερινή εποχή και αυτό φαίνεται από τα διαφημιστικά μηνύματα. Όπως αυτό του ΠΑΣΟΚ, που είναι καλό γιατί βλέπεις ωραία νέα παιδιά, νιώθεις ότι είναι σαν κι εσένα και σε αντιπροσωπεύουν. Δεν έχουν σχέση με τις παλιές διαφημίσεις που απευθύνονταν κυρίως σε μεγαλύτερες ηλικίες. Οι αντίστοιχες της ΝΔ είναι λίγο πιο κλασικές, ενώ του ΠΑΣΟΚ κυρίως απευθύνονται σε νέους.

• Εφόσον δεν είστε ευχαριστημένοι, γιατί θα πάτε να ψηφίσετε;

Θανάσης: Εντάξει, είναι συνταγματικό μου δικαίωμα και κανείς δεν μπορεί να με εμποδίσει. Είναι όπως ένα μαγαζί που δεν πουλάει καλά προϊόντα, αλλά επειδή είμαι υποχρεωμένος να τρέφομαι θα ψάξω να βρω κάποιο άλλο. Ασφαλώς και έχει σημασία η ψήφος μου και μάλιστα πιο πολύ για την τύχη των μικρών κομμάτων, που παλεύουν για μια θέση στη βουλή.

Νάταλι: Θα πάω να ψηφίσω μόνο και μόνο επειδή είναι συνταγματικό μου δικαίωμα. Έχω αποφασίσει ήδη τι θα ψηφίσω και είμαι ήσυχη με τη συνειδήσή μου. Η ψήφος μου δεν έχει αξία, αφού για πολλά πράγματα είναι προαποφασισμένο τι θα γίνει.

Άντυ: Πιστεύω ότι η ψήφος μου έχει δύναμη και πρέπει να ψηφίζουμε – να μην κάνουμε όπως σε άλλες χώρες που τα ποσοστά της αποχής είναι μεγάλα. Η ψήφος σου δίνει την ψευδαίσθηση ότι μπορείς να αλλάξεις κάποια πράγματα. Απορρίπτοντας το ένα ή το άλλο κόμμα, στο τέλος καταλήγω να ψηφίσω ένα κόμμα. Δεν είναι λύση το λευκό. Ψηφίζω στην επαρχία και πιστεύω ότι με την ψήφο μου μπορεί να εκλεγεί κάποιος που θα βοηθήσει όσους κατοικούν εκεί μόνιμα.

• Η γενιά σας πιστεύει ότι η πολιτική είναι ένα μέσο που επιτρέπει την άμεση κοινωνικοποίησή σας, ότι σας δίνει τη δυνατότητα να διευρύνετε την οπτική σας απέναντι στον κόσμο;

Θανάσης: Έτσι υποτίθεται ότι θα

έπρεπε ως λαός να πράττουμε, να μας ακολουθεί η ταυτότητα της αρχαιοελληνικής παράδοσης και να μας εμπνέει αυτό το παρελθόν.

Άντυ: Οι νέοι δεν νομίζουν ότι η πολιτική θα τους λύσει τα προβλήματα και γι' αυτό δεν συμμετέχουν ενεργά σε σχέση με παλαιότερες εποχές. Ασχολούνται πιο πολύ με τον εαυτό τους και αδιαφορούν ακόμη και για ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία μιας τάξης στο λύκειο ή με τα προβλήματα στο πανεπιστήμιο.

• Ποιο βασικό συστατικό θα έπρεπε να έχει μια πολιτική οργάνωση για να τραβήξει τους νέους;

Νάταλι: Να είναι πιο κοντά στα μέτρα μας και να αποφεύγουν την ξύλινη γλώσσα και τη σοβαροφάνεια. Στη βουλή να συμμετέχουν περισσότεροι νέοι άνθρωποι. Δεν ξέρω εάν υπάρχει άλλη καλύτερη συνταγή. Δηλαδή τι πρέπει να κάνουν; Περισσότερα πάρτι;

Θανάσης: Επιλέγοντας ένα κόμμα έναν νέο άνθρωπο, στέλνει το μήνυμα ότι κάποιος που είναι 35 μπορεί να ανήκει στο κόμμα μας και να είναι μέλος της βουλής. Με το να είναι οι ηλικίες από 35 και πάνω δείχνει αμέσως ότι είναι συντηρητικό και ας είναι και το ΚΚΕ. Αυτό που συμβαίνει στην Ελλάδα αφορά όλη την μεσογειακή ζώνη, σε αντίθεση με τις κοινωνίες με νεότερη ιστορία, π.χ. στη Σκανδιναβία ή στην Αυστραλία όπου έχουν διαφορετική παιδεία που επηρεάζει το σύστημα κοινωνικής συμπεριφοράς. Με αυτό το σύστημα αξιών παρέχεται η δυνατότητα να αναπτυχθεί και ο εθελοντισμός αλλά και η ίδια η κοινωνία να εξελιχθεί πιο γρήγορα.

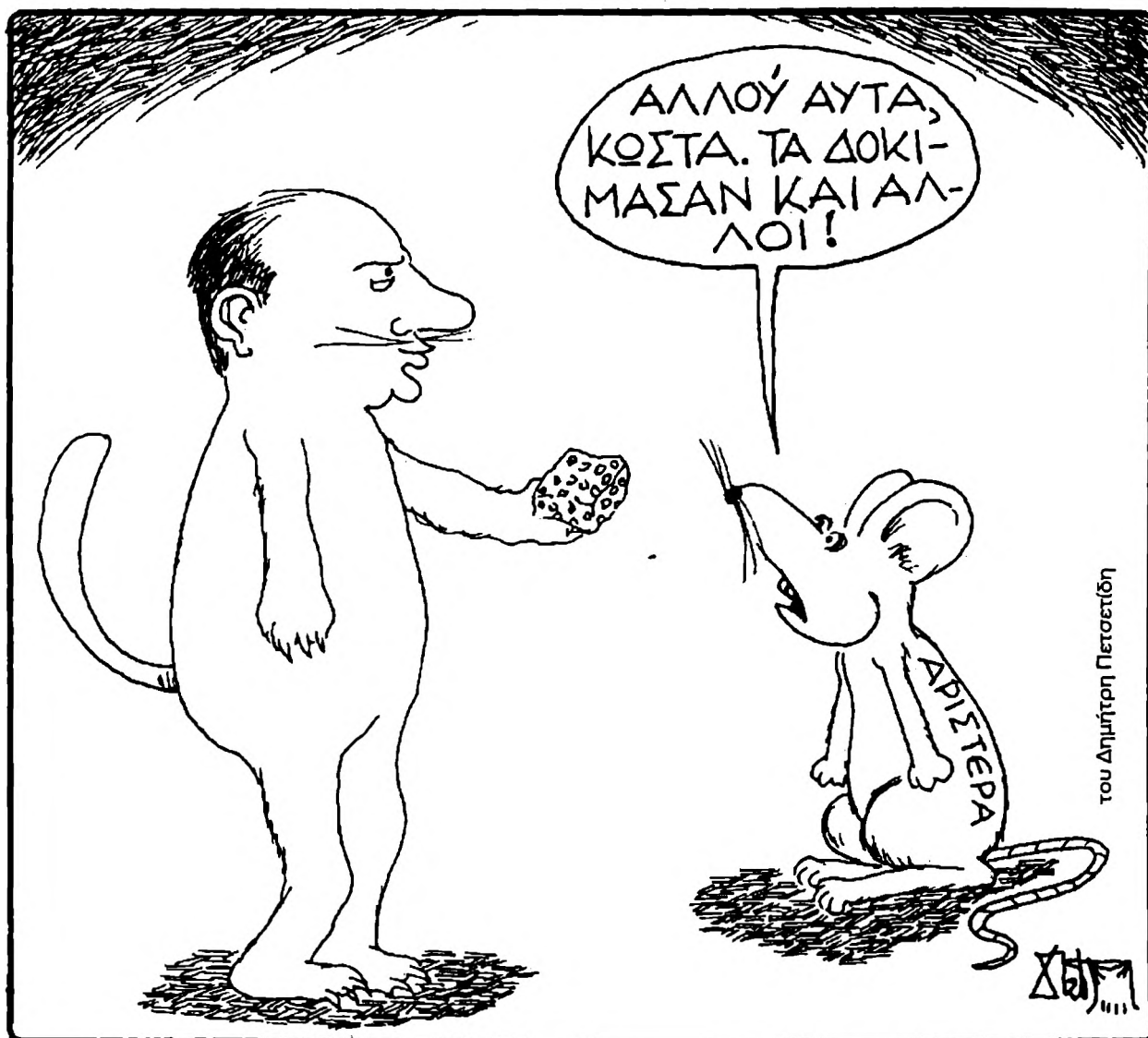
• Ποιος πολιτικός θα θέλατε να σας εκπροσωπεί;

Θανάσης: Δεν είναι απαραίτητο κάποιος να είναι δημοφιλής, μας αρκεί και αυτός που έχει τις απαραίτητες επιστημονικές γνώσεις και το αντίστοιχο κύρος.

Νάταλι: Βασικό γνώρισμα αυτού του πολιτικού, να είναι μοντέρνος άνθρωπος που θα πετάξει τα κοστούμια και τις γραβάτες για να φερθεί πιο άνετα. Να μην είναι προσποιητός. Έτσι κάνω και στη ζωή μου. Δεν θα έβγαينا βόλτα με όποιον ντύνεται με αυτό το σοβαροφανές ύφος.

Η ιδεολογική τερατογένεση μιας νεωτερικής Cosa Nostra

του Χρήστου Γούδη

του Δημήτρη Πετασίδη

—Αλαφροϊσκιωτε καλέ για πες απόψε τί 'δες;

—Νύχτα γεμάτη θαύματα, νύχτα γεμάτη μάγια.

Διονύσιος Σολωμός,
Ελεύθεροι Πολιορκημένοι.

Η εισβολή μιας ξενόφερτης εικονικής νεωτερικότητας στην πολιτική ζωή του τόπου, συμβατή λόγω καρναβαλιού όπου οι μάσκες και τα βεγγαλικά δεσπόζουν, αποτελεί έναυσμα για μια θεώρηση της πολιτικής πραγματικότητας, ιδωμένης μέσα από την τρέχουσα οπτική των γεγονότων. Η θρυλούμενη επανίδρυση ή μετάλλαξη ενός πολλαπλά διαβρωμένου καθεστωτικού πολιτικού

χώρου (ο οποίος ακούει ακόμη στο όνομα ΠΑΣΟΚ), επάνω σε γραμμές και πρόσωπα αμερικανικής παιδείας και προελεύσεως, θα αποτελέσει σίγουρα ένα πολιτικό γεγονός υπό συνεχή παρακολούθηση, λόγω των υποψιών που έχει ήδη δημιουργήσει ότι ενδεχομένως θα αποβεί φορέας επιβολής της κουλτούρας της παγκοσμιοποίησης, μέσα από ψευδοδημοκρατικές διαδικασίες που αγγίζουν τα όρια ενός καθεστώτος Δημοκρατορίας (δημοκρατικής δικτατορίας).

Επειδή εκ των πραγμάτων ένα τέτοιο εγχείρημα, άσχετα με το πώς θα επιχειρηθεί να περάσει στην κοινή γνώμη, θα εμφορείται και από αξεπέραστες εσωτερικές πολιτικές αντιφάσεις, θα

πρέπει κανείς να ξεκινήσει από τις θεμελιώδεις έννοιες της Δεξιάς και της Αριστεράς, πριν επιχειρήσει να μελετήσει το φαινόμενο μιας δύναμει πολιτικής τερατογένεσης.

Η κεφαλαιώδης πολιτική σύγκρουση ιδεών στον εικοστό αιώνα εμπεριείχε από τη μια μεριά την έννοια της ισότητας, πάνω στην οποία χτίστηκαν τα ποικίλα οικοδομήματα της Αριστεράς, και από την άλλη την έννοια της ελευθερίας και τη σχέση της με τους κανονιστικούς κοινωνικούς παράγοντες του νόμου, και της τάξεως, όπως νοούνται από τη Δεξιά μέσα από τις συγκοινωνούσες συνιστώσες του Φιλελευθερισμού και του Συντηρητισμού.

Στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, όπως αυτή άρχισε να διαμορφώνεται από το 1981 και μετά, τη μαζική έκφραση ενός αριστερίζοντος σοσιαλισμού διεκδίκησε το ΠΑΣΟΚ, ενώ στο χώρο της κεντροδεξιάς κυριάρχησε η ΝΔ. Η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, στις αρχές της δεκαετίας του '90 συγκλόνισε τον κόσμο των ιδεών του σοσιαλισμού, με αποτέλεσμα την εμφάνιση ενός ιδεολογικού κενού στο χώρο του ΠΑΣΟΚ, το οποίο οδήγησε στις γνωστές αμοραλιστικές μετεξελίξεις του, σε χώρο εξυπηρέτησης ιδίων συμφερόντων, διαπλοκής με εξωθεσμικούς παράγοντες, και αδιέξοδης, μυωπικής διαχείρισης της εξουσίας.

Από την άλλη μεριά η ΝΔ, μετά από μια περίοδο μετάθεσης του ιδεολογικού κέντρου βάρους της προς έναν μάλλον ακραίο φιλελευθερισμό, επανέκαμψε σταδιακά, μετά την ανάληψη της ηγεσίας από τον Κώστα Καραμανλή (1997), σε ένα ευσταθές σημείο ισορροπίας μεταξύ συντηρητισμού και φιλελευθερισμού, προβάλλοντας τη διάσταση της κοινωνικής ευαισθησίας ενός φιλελεύθερου κράτους Δικαίου. Η ευκρίνεια της πολιτικής φυσιογνωμίας της κατέστη εφικτή μετά από την ιδεολογική φραγή του χώρου, αρχικά στις ακραίες νεοφιλελεύθερες τάσεις, που οδήγησε στην αποχώρηση των Ανδριανόπουλου και Μάνου, και στη συνέχεια στις ακραίες υπερσυντηρητικές τάσεις του εθνικισμού, που οδήγησε στην αποχώρηση του Καρατσαφέρη.

Η συνειδητή αυτή επιλογή της νέας ηγεσίας της ΝΔ είχε ως συνέπεια το άνοιγμά της στον μεσαίο χώρο ο οποίος και την προσδιορίζει ως σύγχρονη μαζική πολιτική δύναμη.

Μπροστά στην επερχόμενη ανάκτηση της εξουσίας από τη ΝΔ, πρακτικά μετά από μία μακρά περίοδο είκοσι ετών, το ΠΑΣΟΚ αντέδρασε με την ιδεολογική του αυτοδιάλυση και την προβολή από τον ουρανοκατέβατο αρχηγό του και τον αμερικανοτραφή του περίγυρο, μιας μελλοντικής νεωτερικής ιδεολογίας αμερικανικών προδιαγραφών. Τα πρόσφατα γεγονότα είναι γνωστά. Η μεταγραφή των νεοφιλελεύθερων Ανδριανόπουλου και Μάνου σε συνδυασμό με την «σιωπή των αμνών» και των «εριφίων» του πράσινου σοσιαλισμού, παλαιών και νεοφώτιστων, σηματοδοτεί την κυοφορία ενός καινούργιου αρχηγικού κόμματος του οποίου η ιδεολογική διαφάνεια είναι ανύπαρκτη. Το μόνο που γνωρίζουμε προς το παρόν είναι η πρόσφατη επισήμανση του κ. Παπανδρέου, περί της αναγκαιότητας προσαρμογής στις επιταγές της παγκοσμιοποίησης η οποία, σε συνδυασμό με τις γνωστές θέσεις στήριξης των πλανητικών επιδρομών των ΗΠΑ από τον Α. Ανδριανόπουλο, δημιουργεί το περίγραμμα ενός πολιτικού κατασκευάσματος που θα διέπεται από μια αμοραλιστική Realpolitik. Η συμπίεση με την ισχυρή υπερδύναμη του πλανήτη, σύμφωνα με την αποδοχή της Θουκυδίδειας ρήσης που σηματοδοτεί τον Αθηναϊκό ιμπεριαλισμό «δυνατά οι προύχοντες πράττουν και οι ασθενείς συγχωρούν», επαναφέρει στο προσκήνιο την φαναριώτικη ιδεολογία, το ραγιαδισμό και τον προσκυνητισμό του Χατζηαβάτη. Παράλληλα, η άκριτη αποδοχή ενός αμερικανικού μοντέλου συμπεριφοράς από προστρέξαντες νεοφιλελεύθερους, γκρουπούσκουλα αμερικανικής καταγωγής ή υπηκοότητας και ανανήψαντες σοσιαλιστές, δημιουργεί την αίσθηση ενός περιρρέοντος πολιτικού μαϊμούδισμού γύρω από τη φυσιογνωμία ενός κυοφορούμενου κατασκευάσματος με κύριο χαρακτηριστικό την ιδεολογική του τερατομορφία.

Ακόμη χειρότερα για τις τύχες του ελληνικού λαού, μια τέτοια ιδεολογική τερατομορφία είναι φανερό ότι δεν θα μπορέσει να δώσει πρακτικές πολιτικές λύσεις στα άμεσα κοινωνικά προβλήματα, διότι θα στερείται ενός ευρύτερου στρατηγικού ορίζοντα, απαραίτητου για τη χάραξη μιας μακρόπνοης προοπτικής ανάπτυξης της χώρας. Η ιδεολογική σύγχυση που ήδη επικρατεί, το μόνο που εξυπηρετεί είναι η άγρια ψήφων των αφελών, για τη διατήρηση στη εξουσία ενός πολιτικού κατασκευάσματος του οποίου μοναδικός σκοπός και στόχος είναι η προώθηση των ιδίων και των ξένων συμφερόντων. Και που στην προσπάθεια αγκίστρωσης στη εξουσία δεν διστάζει να προπαγανδίσει ακόμη και μια προχωρημένη ναρκο-πολιτική για την προσέλκυση των νέων ψηφοφόρων, παιδιών που δεν έχουν ακόμα νιώσει τις συνέπειες της «δημοκρατορίας» και που πολλά απ' αυτά, ζώντας στην κοινωνία του lifestyle, των reality shows και της trash TV της σημερινής εικονικής πραγματικότητας, θεωρούν νεωτεριστικό, θελκτικό και προοδευτικό να γευτούν ένα τσιγαράκι χασίσι με την άδεια της αστυνομίας, όπως πρεσβεύουν οι κ.κ. Παπανδρέου και Ανδριανόπουλος. Η νάρκωση των νέων ψηφοφόρων σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια! Μια τέτοια αμοραλιστική πολιτική cosa nostra των έξυπνων, επιτήδειων και φτασμένων εις βάρος των κουτών, των αφελών και των νέων, η οποία βρίσκεται σήμερα εν τω γενέσθαι, θα αποτελέσει έκφανση μιας στυγνής πολιτικής ολιγαρχίας εις βάρος των λαϊκών συμφερόντων. Δεν είναι παρά μια οργανωμένη και ενσυνείδητη προσπάθεια ενός πολιτικού τέρατος που θα εμφορείται και θα διέπεται από την αρχή: «η εξουσία είναι πραγματικά cosa nostra, (δηλαδή: δική μας υπόθεση) και κανενός άλλου». Το κατά πόσο θα είναι βιώσιμη θα εξαρτηθεί και από τη δύναμη της προοδευτικής ελληνικής αριστεράς να προβάλει με καθαρότητα την ιδεολογία της ώστε να ανακτήσει τους αυτομολήσαντες στο ΠΑΣΟΚ οπαδούς της και, τελικά, από την ωριμότητα των επιλογών του ελληνικού λαού.

'Όταν ο Σ. Κόκκαλης θυμώνει...

Ενα νέο στοιχείο που επιβεβαιώνει τις σχέσεις διαπλοκής μεταξύ του Σωκράτη Κόκκαλη με τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και στην προκειμένη περίπτωση με την κυβέρνηση των εκσυγχρονιστών του Κ. Σημίτη, έρχεται στο φως με την υπόθεση της απόλυσης ενός συνεργάτη της ελληνικής πρεσβείας στο Λονδίνο, υπεύθυνου για την έκδοση του ενημερωτικού δελτίου της πρεσβείας, επειδή ένα δημοσίευσμά του θύμωσε τον μεγαλοεπιχειρηματία.

Η υπόθεση αφορά τον Μάρκο Δραγούμη, ο οποίος επί επτά χρόνια εξέδιδε το δελτίο της ελληνικής πρεσβείας και μάλιστα με άψογο τρόπο, σε βαθμό που να δέχεται συνεχώς επαινετικά σχόλια από έλληνες και βρετανούς πολιτικούς, διπλωμάτες και διανοούμενους, μέχρι τον περασμένο μήνα, οπότε, μετά από μια μακρά περίοδο τριβών, με απαράδεκτο και προσβλητικό τρόπο τού ανακοινώθηκε ότι η συνεργασία αυτή τερματίζεται.

Η ιστορία αυτή ξεκινά τον Ιανουάριο 2002, όταν στο δελτίο που εξέδιδε ο Μ. Δραγούμης δημοσιεύτηκε ένα σχόλιο, στο οποίο αναφέρονταν οι λόγοι που υπαγόρευσαν στον πρωθυπουργό Κ. Σημίτη να απορρίψει τότε μια προσφορά του Κόκκαλη να συγχωνευθεί η Ιντρακόμ με τον κρατικό ΟΤΕ. Συγκεκριμένα το σχόλιο ανέφερε:

«Την παλιά κακή εποχή ορισμένοι έλληνες επιχειρηματίες κατάφεραν να απομυζούν το κράτος. Εξασφαλίζοντας αποκλειστικές, τακτικώς ανανεώσιμες συμβάσεις με κρατικούς οργανισμούς, αποκόμιζαν σημαντικά κέρδη, κατοχυρώνοντας υψηλές τιμές για τα προϊόντα τους, ενώ, κινώντας τα κατάλληλα νήματα, κατόρθωναν να αποφεύγουν τις βλαβερές συνέπειες από τη δράση ενδεχόμενων ανταγωνιστών. Τούτο δεν συμβαίνει πια. Έχει ήδη λοιπόν αρχίσει να τους ελκύει η ιδέα πωλήσεως των μηκερδοφόρων πλέον επιχειρήσεών τους στο κράτος. Έτσι, στις 30 Νοεμβρίου 2001 ο επικεφαλής της Ιντρακόμ, Σωκράτης Κόκκαλης, έριξε την ιδέα μιας

“συνεταιρικής σχέσης με τον ΟΤΕ”.

Αποκλείοντας όμως κάθε περίπτωση συγχωνεύσεως του κρατικού αυτού οργανισμού τηλεπικοινωνιών με την Ιντρακόμ, τον μεγαλύτερο ιδιώτη-προμηθευτή του ΟΤΕ, ο πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης δήλωσε στις 4 Δεκεμβρίου ότι η εποχή που η κυβέρνηση στή-

ριζε τους εγχώριους παραγωγούς τηλεπικοινωνιακού υλικού ανήκει οριστικά στο παρελθόν και πρόσθεσε: “Δεν συμφωνούμε με την ιδέα της κάθετης ενσωμάτωσης ή συγχώνευσης. Θα πρέπει να δοθεί στον ΟΤΕ η ευκαιρία να αξιοποιήσει τον ανταγωνισμό και να αναζητήσει τις προσφορότερες δυνατές λύσεις στις συμφωνίες που συνάπτει σχετικά με τις προμήθειες. Η πολιτική μας κατά τη δεκαετία του '80 ήταν οι προμήθειες του ΟΤΕ να χρησιμεύουν για την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας κατασκευής τηλεπικοινωνιακού υλικού, η περίοδος αυτή όμως έχει λήξει.»

Από την ημέρα ωστόσο που δημοσιεύτηκε το σχόλιο και για τρεις μήνες κανείς δεν αντέδρασε στο υπουργείο Τύπου, μέχρι τη στιγμή που το αντιλήφθηκε ο ίδιος ο Κόκκαλης, ο οποίος εξοργίστηκε και διαμαρτυρήθηκε... αρμοδίως. Έτσι γύρω στον Απρίλιο ο Μ. Δραγούμης κλήθηκε στην Αθήνα και είχε μια συνάντηση με τον ειδικό γραμματέα του υπουργείου Δημ. Γέρου, που όμως δεν αναφέρθηκε στο επίμαχο θέμα, απλώς έκανε μια συζήτηση μαζί του για την έκδοση του δελτίου, για την οποία εκδήλωσε την ικανοποίησή του

και τον διαβεβαίωσε ότι αυτή θα συνεχισθεί απρόσκοπτα.

Ο ίδιος ο Γέρου ωστόσο είχε δώσει ήδη εντολή στο γραφείο τύπου της πρεσβείας στο Λονδίνο, πριν από την έκδοση του ενημερωτικού δελτίου, η ύλη του να στέλνεται στην Κεντρική Υπηρεσία, δηλαδή στην Αθήνα, για λεπτομερή έλεγχο, παρ' όλο που την ύλη του δελτίου έλεγχαν πάντα τόσο ο σύμβουλος της πρεσβείας όσο και προσωπικά ο πρεσβευτής.

Κάτω από αυτό το καθεστώς άμεσης λογοκρισίας πάντως, ο Μ. Δραγούμης συνέχισε την έκδοση του δελτίου στο Λονδίνο επί ενάμιση σχεδόν χρόνο, μέχρι τον περασμένο Δεκέμβριο, οπότε ο σύμβουλος τύπου της πρεσβείας τον ενημέρωσε ότι διακόπτεται η συνεργασία της πρεσβείας μαζί του.

Βεβαίως από την πρεσβεία δεν δόθηκε καμία εξήγηση για την απόφαση αυτή, ούτε ποιος την είχε λάβει, οπότε ο άνθρωπος απευθύνθηκε τον περασμένο μήνα με επιστολή του στον ειδικό γραμματέα Γέρου, ο οποίος στην απάντησή του εξήγησε μεταξύ άλλων ότι η απόφαση ήταν δική του και είχε παρθεί δύο μήνες νωρίτερα, με το αιτιολογικό ότι η εργασία του Δραγούμη «είχε γίνει αντικείμενο δυσμενών σχολίων και αρνητικής κριτικής» από τους συναδέλφους του στο υπουργείο, επειδή, λέει, είναι συνταξιούχος του υπουργείου Τύπου.

Οπότε ο Δραγούμης με νέα επιστολή του, αυτή τη φορά μέσω του συμβούλου τύπου της πρεσβείας, ενημέρωσε τον ειδικό γραμματέα ότι όντως είναι συνταξιούχος, όχι όμως του υπουργείου Τύπου, αλλά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εργασία του ως επικεφαλής της ελληνικής μετάφρασης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Λουξεμβούργο. Παράλληλα ωστόσο, αναφερόμενος στα ευμενή σχόλια για τη δουλειά του στο δελτίο, εξέφραζε και την απορία του για τον ασυνήθιστο τρόπο αξιολόγησης της εργασίας συνεργατών, τον οποίο, όπως λέει, δεν έχει συναντήσει ποτέ σε καμία χώρα της Ευρώπης.

Τ.Κ.Δ.

ΛΑΘΗ

Ο κ. Καρκαγιάννης έγραψε πως οι Έλληνες ως αντιαμερικανοί είναι εναντίον του λιμπεραλισμού, ενός κινήματος που εξέφρασε ο Ρούσβελτ και ο Κέινς. Πολλά λάθη. Πρώτον σιγά μην είναι οι Έλληνες αντιαμερικανοί. Απλώς δεν τρώνε κουτόχορτο περί δυνάμεων του κακού. Μια χαρά φιλοαμερικανοί είναι. Δεύτερον δεν είναι εναντίον του λιμπεραλισμού. Οι Έλληνες είναι φύσει φιλελεύθεροι. Απλώς δεν θέλουν να κάνει κουμάντο ο κ. Κόκκαλης στην τσέπη τους. Και τρίτον ο φιλελευθερισμός δεν έχει ουδεμία σχέση με τον Κέινς. Ο άνθρωπος την κρατική παρέμβαση στην οικονομία σχεδίασε. Ο σύγχρονος λιμπεραλισμός εξάλλου, του κ. Φρήντμαν, ακούει Κέινς και βγάζει σπυράκια.

ΑΤΣΙΔΑΣ

Ο κ. Κοτζιάς και η παρέα των επήλυδων του ΠΑΣΟΚ λένε πως το να αλλάξεις απόψεις είναι

λογικό και αναγκαίο. Προφανώς μας περνάνε για χαζούς. Το να αλλάξεις απόψεις προφανώς και είναι απολύτως λογικό. Απλώς υπάρχει ένα προβληματάκι όταν από σταλινικός γίνεσαι φανατικός του Μπους. Διότι τότε θυμίζει λίγο Γεωργιάλα το πράγμα, λίγο Σάββα Κωσταντόπουλο, λίγο Θεοφύλακτο Παπακωνσταντίνου. Η ομάδα των Κοτζιά, Μπίστη, Δαμανάκη, Κουναλάκη και Ανδρουλάκη ακολουθεί πιστά αυτήν την παράδοση. Σε κάθε άποψη που αλλάξεις υπάρχει πάντα ένα περιεχόμενο ηθικής, δεν είναι οι απόψεις σκέτα επιχειρήματα. Όταν λοιπόν αλλάξεις ηθικό προσανατολισμό και από υπερασπιστής των λαών του τρίτου κόσμου, γίνεσαι οπαδός της επίθεσης του ΝΑΤΟ στη Σερβία και στο Ιράκ, τότε δεν έχεις αλλάξει άποψη. Έχεις αλλάξει ηθική στάση. Έγινες δηλαδή προδότης κανονικός. Σωστό;

ΟΙ ΣΤΑΡΕΝΙΟΙ

Τα υπόλοιπα να πάνε να τα πούνε σε τίποτα κορόιδα. Σε μας δεν περνάνε. Γι' αυτό και η Αριστερά, είναι βέβαιον, δεν θα τους κάνει τη χάρη. Θα σταθεί όρθια και αυτοί ας ξεροσταλιάζουν για κανένα κοκκαλάκι εξουσίας στο Καστρί. Και άλλοι τα κάνανε αυτά στο παρελθόν και έγιναν ο περίγελος των πάντων. Διότι από αρχαιοτάτων χρόνων, που λένε, πάντα αυτοί που προδίδουν γίνονται μισητοί. Σε όλους.

ΜΟΥΤΡΑ

Όσο για τον Ανδριανόπουλο και τον Μάνο οι άνθρωποι αυτοί είναι οι ατζέντηδες στην Ελλάδα του νεοφιλελεύθερου προτεσταντικού φονταμενταλισμού. Λίγο μπερδεμένο ακούγεται, αλλά να μου έχετε εμπιστοσύνη στα θεωρητικά, καθώς έχω φάει αυτά τα θέματα με το κουτάλι. Λοιπόν, δεν είναι καθόλου κακό να είσαι νεοφιλελεύθερος, να είσαι προτεστάτης, να είσαι φονταμενταλιστής. Κακό είναι να είσαι όλα αυτά μαζί. Ταυτοχρόνως. Νομίζω έγινα αντιληπτός.

ΕΛΛΗΝΕΣ

Πάμε παρακάτω. Εμείς εδώ στην Ελλαδίτσα μας τι ζητάμε; Ζητάμε λιγάκι ησυχία. Να μας αφήσουν ήσυχους. Να έχουμε τις παραξενιές μας. Τα δικά μας, τα ελληνικά τα πράγματα. Στο κάτω κάτω είμαστε ο παλιός ο κόσμος. Δεν είμαστε χθεσινοί. Ερχόμαστε από μακριά. Ζητάμε λοιπόν να τσακωνόμαστε ελευθέρως, να είμαστε άθεοι με τον Βαρθολομαίο, κομμουνιστές με τον Χριστόδουλο, δεξιοί με τον γιωργάκη, αριστεροί με τον Καραμανλή, διανοούμενοι με το ΚΚΕ και εργάτες με τον Συνασπισμό. Με λίγα λόγια ζητάμε να κατανοήσουν την ιδιορρυθμία μας. Οι Έλληνες δεν πάνε με την χρήσιμη γνώση. Πάνε πάντα, ανέκαθεν, εθνικοί και χριστιανοί, ανάλογα με τις πράξεις των προσώπων. Δεν κρίνουν από τα λόγια, κρίνουν από

την προσωπική εμπειρία, δηλαδή από την ιστορία.

ΖΩΗ

Και όταν πάρουν απόφαση, όταν καταλήξουν στην κρίση τους, δεν τους αλλάξεις γνώμη, μακάρι να τους φέρεις τον ουρανό με τ' άστρα. Έγινες καραγκιόζης και πρόδωσες το παρελθόν σου; Τελείωσες οριστικά. Δεν σε σώνει κανένας. Είδατε τι έπαθε η Δαμανάκη. Την μαύρισαν οι Πασόκοι και ας πήγε να τους προσκυνήσει. Έτσι είναι οι Έλληνες. Δεν τους ενδιαφέρει το επιχείρημα. Τους ενδιαφέρει πρωτίστως η στάση ζωής. Η πράξη σου. Τα λόγια είναι του αέρα.

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Επανερχόμεθα στο ζήτημα των εκλογών. Σε λίγες ημέρες προβάλλεται στις οθόνες μας το θρίλερ «Οι μελλοθάνατοι του ΠΑΣΟΚ και το σκιάχτρο του Μάνου». Προβλέπω μια ασυνεννοησία μεταξύ γιωργάκη και μελλοθάνων. Μια σχετική ένταση. Διότι οι άνθρωποι δεν θέλουν καθόλου να πεθάνουν. Θέλουν να ζήσουν. Αλλά ο δολοφόνος με το πριόνι, ο γιωργάκης, τους περιμένει στη γωνία. Πάρτε πίτσες και μπροστά στην τηλεόραση όλοι. Ήδη ο γιωργάκης άρχισε στις συγκεντρώσεις του να φέρνει λίγο του Κρίστοφερ Λη, του Δράκουλα. Δεν βρίσκετε και σεις; Με αυτούς τους σηκωμένους μαύρους γιακάδες στάζει αίμα... Τέλειος!

Ο ετερόφωτος Λαϊκισμός

του Αλέξανδρου Καζαμία

Σοσιαλιστής, χωρίς το σοσιαλισμό. Ρομαντικός, χωρίς το πάθος. Ριζοσπαστικός, αλλά καθησυχαστικά άτονος. Ένας θιασώτης του πλουραλισμού που εκλέγεται αρχηγός χωρίς συνυποψήφιο: ο εισηγητής της αποκέντρωσης του μονολιθικού 99,83%! Ένας αρχάγγελος της «δημοκρατίας της βάσης», που κατήλθε στην πολιτική από τους ουρανούς της κορυφής. Οραματίζεται «ριζικές ανατροπές», κι όμως αναζητά παντού τις συναινέσεις. Υπόσχεται «ρήξεις και τομές», κι όμως γυρεύει πάντα την ενότητα μέσα και πέρα από το κόμμα. Καταγγέλλει την «κατοχή» του Ιράκ, ενώ επικρίνει την αντίσταση ενάντια στους κατακτητές. Επικοινωνιακός, με μια πρωτοφανή αοριστία λόγου. Ο γκριζομάλλης πενηντάρης που εκφράζει τις ανησυχίες των νέων: Άραγε τον βλέπει καθαρά κανείς; Κι αυτή η άυλη μετριοπάθεια που συμβιβάζει ανέμελα θατσερικούς και νεομαρξιστές: Υπάρχει τελικά κάποιος εκεί, ή μήπως είναι η σκία ενός προσώπου που απουσιάζει;

Ανάλεκτα απ' το «Προσωπικό ημερολόγιο» του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ, που άρχισε να δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του από τις 17 Ιανουαρίου: «26 Ιανουαρίου. Στην Άρτα φθάσαμε σχεδόν νύχτα. Το γεφύρι αγέρωχο, φωτισμένο σωστά, όσο θα 'πρεπε. Εντυπωσιακή η υποδοχή στο Γυμναστήριο. Η Ελλάδα της αισιοδοξίας είναι εδώ. Ο πολίτης αισιοδοξεί». Δεύτερη περικοπή: «28 Ιανουαρίου. Σκέφτομαι στο αεροπλάνο πώς θα αναδείξουμε τα καλά του Έλληνα, το μεγαλείο της ελληνικής ψυχής, ώστε να κερδίσουμε το στοίχημα της αναγέννησης της χώρας. Και μου φαίνεται ότι το κλειδί είναι η δημοκρατία, η συμμετοχική δημοκρατία». Τέλος, απ' την ημέρα της εκλογής: «8 Φεβρουαρίου. Το βράδυ στο Κιλελέρ για το αποτέλεσμα. Γιατί το Κιλελέρ είναι το νήμα που μας ενώνει με την ιστορία και τους αγώνες των

ελλήνων αγροτών, με την μνήμη και τους αγώνες του Ανδρέα Παπανδρέου».

Παρ' όλο που εκ πρώτης όψεως το ημερολόγιο αυτό φαίνεται ν' αναπαράγει όσα ακούμε ή συμπεραίνουμε απ' τις δημόσιες εμφανίσεις του κ. Παπανδρέου, ο ρόλος του δεν είναι τόσο απλός. Κατ' αρχήν, ένα «προσωπικό ημερολόγιο» εξ ορισμού είναι ένα κείμενο που γράφεται με μόνο προορισμό να διαβαστεί από τον ίδιο το συγγραφέα του και, αν κάποτε δημοσιευτεί, τούτο συμβαίνει αργότερα, όταν ξεπεραστούν τα γεγονότα που περιέβαλλαν τη συγγραφή του. Το «Ημερολόγιο Παπανδρέου» όμως πρέπει να είναι το πρώτο στα χρονικά που δημοσιεύεται αυθημερόν! Πρόκειται δηλαδή για ένα κείμενο που προορίζεται εξ αρχής για δημοσιοποίηση, ενώ **προσποιείται** ότι είναι καθαρά «προσωπικό». Κάνοντάς το αυτό, προφασίζεται επιπλέον τη «δια-

φάνεια», ενώ στην πραγματικότητα εισάγει ακόμη πιο βαθιά προπαγάνδα: είναι σα να μας παρουσιάζει κάποιος ως ντοκιμαντέρ μία διαφημιστική ταινία που σκηνοθετήθηκε σε στούντιο.

Η «ΝΕΑ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ» ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΥΣΚΟΤΙΣΜΟΥ

Σκοπός της πρώτης αυτής απατηλής πράξης είναι βεβαίως μία δεύτερη: να μας πείσει ότι η δημόσια εικόνα του συγγραφέα του δε διαφέρει από την προσωπικότητά του. Ωστόσο μόνο η ανάγκη μια τέτοιας επιβεβαίωσης κινεί αυτομάτως την υποψία για το ενδεχόμενο ύπαρξης χάσματος ανάμεσα στη δημόσια εικόνα του κ. Παπανδρέου και στην πραγματική προσωπικότητά του. Άλλωστε ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ είναι ο μόνος πολιτικός που νιώθει την ανάγκη παρουσίασης ενός ημερησίου απολογισμού των «προσωπικών του σκέψεων», τη στιγμή που όχι μόνο δε του

το ζητά κανείς, αλλά του ζητείται ακριβώς το αντίθετο: «ο κόσμος θα ψηφίσει με βάση τις δικές σας δεσμεύσεις, ή το διάλογο που θα κάνετε;», τον ρώτησε πρόσφατα ένας φοιτητής ευθέως (συνέντευξη στη ΝΕΤ, 4.2.04)

Εκείνο όμως που οξύνει την αίσθηση περί ύπαρξης χάσματος ανάμεσα στη δημόσια εικόνα και στην πραγματική προσωπικότητα του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ είναι η εμμονή του στο να παρουσιάζει και τις δύο ως απαράλλαχτα ίδιες. Διαβάζοντας το «προσωπικό του ημερολόγιο», έχει κανείς την αίσθηση πως ο κ. Παπανδρέου μάς καλεί στο υπνοδωμάτιό του για να τον δούμε να φορά όχι παντόφλες και πιτζάμα, αλλά γραβάτα και κοστούμι! Ιδού οι υποτιθέμενοι αναστοχασμοί του από το Έκτακτο Συνέδριο της 6ης Φεβρουαρίου: «*Νίκαια, στο κέντρο Αρσης Βαρών. Με το βάρος της ευθύνης, της ιστορίας, της συγκίνησης. Αλλά με τη δύναμη του οράματος, τη δύναμη της νεολαίας. Πέντε χιλιάδες φίλοι και φίλες, τριάντα χρόνια απ' τη ζωή μας. Με την σκέψη στον Ανδρέα. Συγκίνηση και παλμός. Τιμή και σεβασμός για τον Κώστα Σημίτη*».

Το πόσο κάλπικα «προσωπική» είναι η εικόνα αυτή, φαίνεται από τη σύγκριση με ένα άλλο ημερολόγιο, που επίσης αναφέρεται στην εκλογή ενός πολιτικού στην ηγεσία του κόμματός του: «11 Μαΐου 1980... Ήταν φανερό ότι ο Καραμανλής πίστευε

πως το ενδεχόμενο της δικής μου εκλογής ήταν ουτοπία και ότι το είχε συζητήσει μαζί μου μόνο και μόνο για να μη με προσβάλει... Όταν έφυγα από το σπίτι του Προέδρου, έσπευσα στο γραφείο μου και τηλεφώνησα σε δέκα περίπου συναδέλφους, που αμφέβαλλαν αν θα υποστήριζαν την υποψηφιότητά μου» (Γ. Ράλλη, Ώρες ευθύνης, Αθήνα 1983, σ.12). Δυο κόσμοι χωρίζουν τα δύο κείμενα: Στο πρώτο, ένας κάλπικος πουριτανισμός που παρουσιάζει ως «προσωπικά» τα συνθήματα που επιβάλλεται να έχει ο κάθε οπαδός του ΠΑΣΟΚ (στον Ανδρέα, στο Σημίτη κ.λπ.), ενώ στο δεύτερο, άνθρωποι που διαφωνούν, που κάνουν λάθη, που αμφιβάλλουν και πιέζουν άλλους να τους ψηφίσουν, διότι αυτή είναι η πραγματικότητα της πολιτικής.

Ο ΕΞΟΒΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ: Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα παραπάνω θέτουν βεβαίως ξανά το ερώτημα του κατά πόσο ο κ. Παπανδρέου είναι ένας επιφανειακός πολιτικός ή ένας επιδέξιος θεατρίνος της σύγχρονης πολιτικής επικοινωνίας. Από μια άποψη όμως, το ερώτημα αυτό είναι δευτερεύον, αφού τα δύο αυτά γνωρίσματα μπορούν να συνδυαστούν και μάλιστα επιτυχώς: λ.χ. ο Ρήγκαν, ο Σαντάτ ή ο Μπερλουσκόνι υπήρξαν λ.χ. παραδείγματα λαμπρά. Γι' αυτό, το ζήτημα που θέτει η περίπτωση Παπανδρέου δεν αφορά ούτε μόνο την κοινοτοπία αυτών που λέει, ούτε μόνο το θεατρinισμό με τον οποίο τα λέει, αλλά και τα δύο μαζί: δηλαδή, γιατί επινοεί διαρκώς όλο και πιο «προσωπικούς» τρόπους αυτοπροβολής, όταν στο τέ-

λος δεν πρόκειται να δείξει παρά όσα ξέραμε από πριν; Λ.χ. γιατί διοργανώνει μια εκλογή με 900.000 «φίλους» όταν είχε ήδη εξασφαλισμένη παμψηφία από τα 150.000 μέλη ή τους 5.000 συνέδρους του ΠΑΣΟΚ; Γιατί κρυβεται

ότι ο γιος της αναλώνεται σε μία αναποτελεσματική υπερπροβολή (βλ. Αντί, τχ. 806). Ωστόσο, η ευρεία προσέλευση στο λαϊκό δημοψήφισμα της 8ης Φεβρουαρίου δείχνει ότι, τουλάχιστον ανάμεσα στους οπαδούς,

στα έδρανα της νεολαίας κατά το Έκτακτο Συνέδριο, όταν όλοι γνώριζαν πως ο ίδιος το συγκάλεσε έχοντας προκαθορίσει όλες του τις αποφάσεις; Ή γιατί να δημοσιεύει ολόκληρο «ημερολόγιο», για να μας πει ότι «το γεφύρι της Άρτας ήταν φωτισμένο σωστά»;

Μια σύντομη απάντηση έχει ήδη δοθεί από τον υπουργό Ναυτιλίας Γ. Πασχάλιδη, ο οποίος, προτού λάβει την εντολή να σωπάσει, είχε μιλήσει για «πολύ άρωμα, πολύ στίλ και καθόλου ουσία» (Ελευθεροτυπία, 14.1.04). Ακόμα και η μητέρα του, όπως φαίνεται από τις επιστολές που αποκάλυψε η Λιάνα Κανέλλη, κρίνει

αυτή η ανούσια αυτοπροβολή έχει μεγάλη σημασία. Άλλωστε, υπήρξε πάντα μία μερίδα οπαδών του ΠΑΣΟΚ που έμεινε άτιχη απ' τον επιδερμικό εκσυγχρονισμό της οκταετίας Σημίτη, προσμένοντας ένα νέο προσωπικό κάλεσμα προκειμένου να επανενταχθεί στο παπανδρεϊκό της κόμμα. Γι' αυτό, όλο το θέατρο της «προσωποποίησης» των πιο κοινότοπων στοιχείων της δημόσιας εικόνας του κ. Παπανδρέου, και η προβολή τους ξανά ως «αποκαλύψεις» μιας διαφάνειας (ημερολόγιο) ή συμμετοχικής δημοκρατίας (Συνέδριο, εκλογή), δεν είναι διόλου χαμένος κόπος: σκοπός του είναι

να δημιουργήσει αυτό που ο ίδιος ο Κώστας Σημίτης όρισε κάποτε σ' ένα βιβλίο ως «η πολιτική κινητοποίηση που βασίζεται σε απλουστευμένες αντιθέσεις, η προσήλωση σε ηγέτες και πολιτικούς που επιζητούν άμεση αδιαμεσολάβητη σχέση με το λαό». Το βιβλίο είχε τίτλο Λαϊκισμός και πολιτική (1989, σ. 17).

Ο ΕΤΕΡΟΦΩΤΟΣ ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ

Όμως ο νέος λαϊκισμός του κ. Παπανδρέου περιέχει και μια ιδιομορφία που συνοψίζεται μάλλον άριστα απ' το κομματικό του παρατσούκλι: «το παιδί της Αλλαγής» δεν αντλεί το ηγετικό του χάρισμα από την άχρωμη προσωπικότητα που προβάλλει, αλλά από το πολιτικό κεφάλαιο που απέκτησε με γονική παροχή. Άλλωστε, το 35-40% της κοινής γνώμης κρίνει ότι «το μεγαλύτερο πλεονέκτημά του» είναι «το όνομά του», ενώ μόνο το 25-27% αναφέρει την «προσωπικότητά του» και το 6% «τις ηγετικές του ικανότητες» (VPRC, 28-29/1 και 11-12/2). Δεδομένου λοιπόν ότι η ταύτιση με τη μνήμη του Ανδρέα παραμένει το μέγιστο κεφάλαιό του, ο ίδιος είναι υποχρεωμένος όχι μόνο να μην εμφανίζει την προσωπικότητά του, αλλά αντιθέτως χρειάζεται να την καταργεί σε θολές κοινοτοπίες, καταφεύγοντας έτσι σε μία **προβολή προσωπικής αυτοαναίρεσης**: διατηρεί εφηβικό προφίλ στα 52, εμφανίζεται συχνά ως εσωστρεφής, είναι υπερβολικά μετριοφρων και υποδειγματικά νομιμόφρων προς την ιστορία του κόμματος – ό,τι χρειάζεται δηλαδή για να μην επισκιάσει τη λάμψη του πατέρα του που αντανακλά «το όνομά του».

Με την έννοια αυτή, η βα-

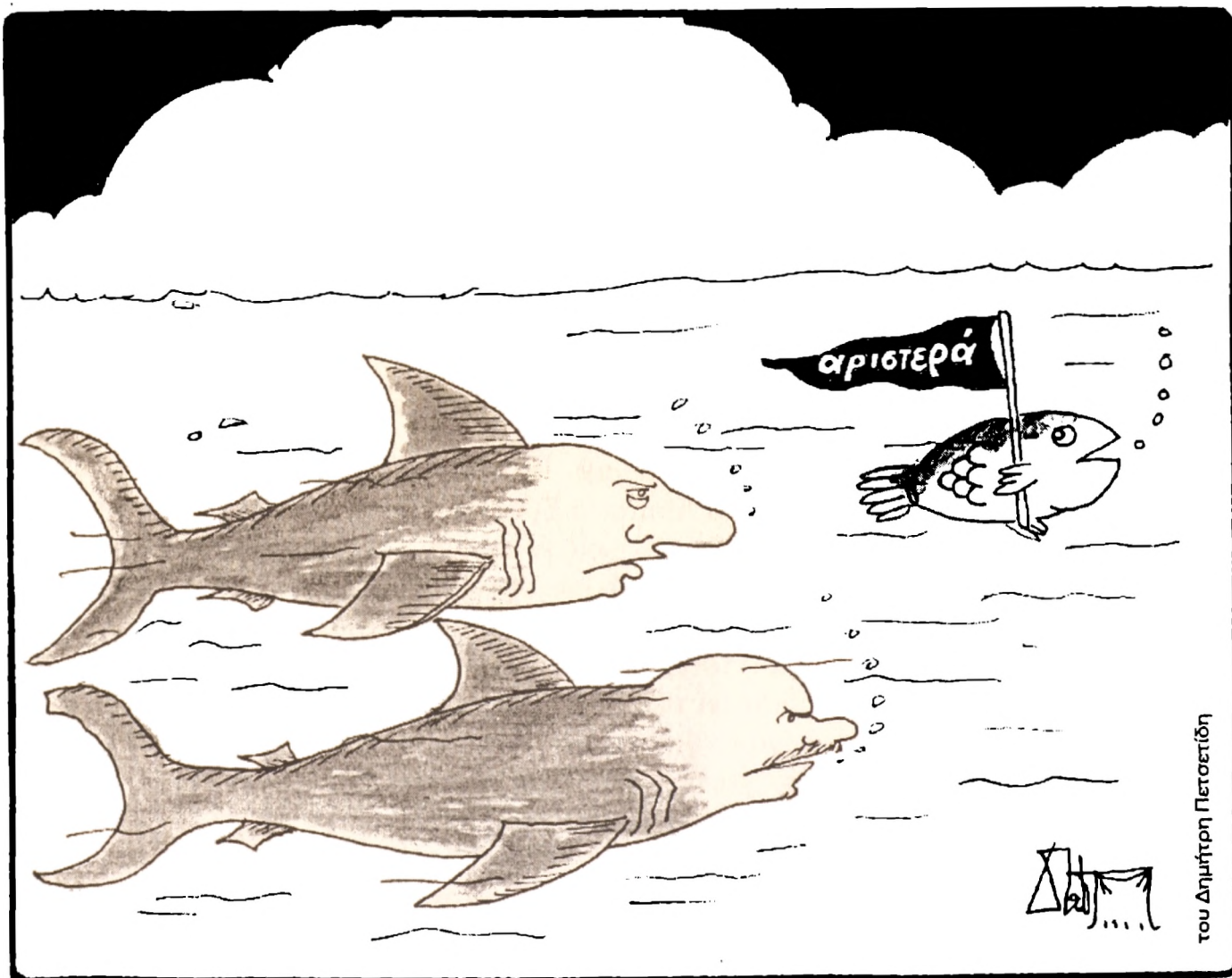
σική του επικοινωνιακή πολιτική δε θα μπορούσε να είναι παρά αμειγώς μεταμοντέρνα και εστιασμένη στο ιδεολογικό επικάλυμμα της «πολιτικής ορθότητας»: «50% γυναίκες στην κυβέρνηση, θέλω να το κάνω», γράφει στις 21/1 στο ημερολόγιό του, ενώ στις 10/2 συστήνει ένα «ενδιαφέρον άρθρο του Ανδρέα Ανδριανόπουλου», που λέει ότι «στην εποχή των ανοιχτών αγορών... οι πολιτικά φορτισμένες πεποιθήσεις... [είναι] politically incorrect! Πράγματι, η «πολιτική ορθότητα» του δίνει ακριβώς εκείνο το μέσο που χρειάζεται, αφενός για να αποϊδεολογικοποιεί την πολιτική σε μία συμπεριφορά, ανοίγοντας έτσι το δρόμο της προσωπικής επικοινωνίας που απαιτεί ο λαϊκισμός του, κι αφετέρου για να τον εξαυλώνει σε μία πολιτική αγιοσύνη που διατηρεί ανεπισκίαστη την παρουσία του πατέρα του – «πώς ελέγχω το εγώ μου» εξηγούσε στο περιοδικό *Esquire* (4.2.04).

Βεβαίως, ο γιος δεν είναι μόνο ένας λαμπαδηφόρος του Ανδρεϊκού λαϊκισμού και ο «φυσικός κληρονόμος» της ιστορίας του κόμματός του. Είναι ταυτόχρονα κι ένας φιλελεύθερος Ατλαντιστής, που αρθρώνει μισόλογα του τύπου «λέμε ναι στην αγορά, όχι στην ασυδοσία», «τα μη κρατικά ή ιδιωτικά πανεπιστήμια», και που τελεί ως ο στενότερος φίλος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, ακόμη κι αν πίσω απ' το άυλο προσωπείο του κρύβεται όντως μια συγκροτημένη πολιτική προσωπικότητα, είναι πολύ αμφίβολο αν θα τολμούσε προεκλογικά να την προβάλλει.

Ο σηκωμένος γιακάς του Giorgos και ο θυμός της Αριστεράς

του Γιάννη Γιαχανατζή

Μαγεία είναι τα επικοινωνιακά τρικ που οι συμβουλάτορες γιάπηδες του Giorgos τον υποχρεώνουν να μετέρχεται, προκειμένου να συγκινήσει (να ψωνίσει, είναι η ακριβέστερη έκφραση) το πόπολο. Μαγεία, θέαμα, θέατρο, έως και καραγκιοζιλίκι. Από τις σκηνές τζόκινγκ, τα γυμναστήρια, τα λαϊκά πλεύσματα (καϊκία), το κασκόλ, τις χειραψίες στους δρόμους, έως και τα πιο απίθανα ευρήματα που κάποιοι εγκέφαλοι απόμακροι εντελώς από την ελληνική πραγματικότητα πλασάρουν ως τις πλέον ενδεδειγμένες επιθέσεις κατά των ψηφοφόρων, προκειμένου το bravo Giorgos να έλθει όχι πλέον εξ Ανατολών αλλά εκ της μεγάλης υπερατλαντικής μητρός, ως επιβράβευση των αόκνων προσπαθειών του.

Τις τελευταίες ημέρες, οι περί τον Giorgos εγκέφαλοι επινόησαν ένα άλλο κόλπο: Τον έπεισαν να σηκώνει τον γιακά του πανωφοριού του στις ομιλίες που κάνει

προς τους... αυθορμήτως συγκεντρωμένους. Θα έχετε παρατηρήσει ότι επ' εσχάτων ο Giorgos έχει μονίμως τον γιακά του σηκωμένο. Είναι κι αυτό ένα τρικ που κατ'ά τους ευφυείς επικοινων-

νιολόγους του θα εκστασιάσει τα πλήθη και θα στρέψει τον ρουν της ιστορίας προς τα πίσω, δεδομένου ότι, κατ'αυτούς, ο κόσμος είναι βλαξ και θα εντυπωσιαστεί και θα επηρεαστεί τόσο, ώστε να

σβήσει από τη μνήμη του όλες τις έως τώρα διαπραχθείσες αμαρτίες. Το έγκλημα του Χρηματιστηρίου, οι μίζες, οι ρεμούλες, η διαπλοκή, οι εργολαβίες, οι ντροπολογίες, η ατιμωρησία των ανομιμάτων θα ξεχαστούν μονομιάς και θα μεταβάλουν τους πολίτες σε... αμερικανάκια εξαιτίας του σκηωμένου του γιακά. Τόσο τους κόβει.

Λίγο πιο πριν είχαν θέσει σε εφαρμογή το τρικ με τα σχολεία. Βγήκαν Τα Νέα πρωτοσέλιδα και προανήγγειλαν τις νέες ρηξικέλυτες ιδέες του Giorgos για το νέου τύπου σχολείο που οραματίζεται: Ένα σφαιρικό μόρφωμα, που θα στεγάζει, λέει, στο υπερώο το Internet καφέ, στη μέση τις σχολικές τάξεις και στο κάτω μέρος τα γκαράζ. Γκαράζ για ποιους; Για τους μαθητές, λένε. (Οι άνθρωποι ζουν σε άλλο πλανήτη, είναι φανερό. Αλλά δεν είναι παράξενο. Εδώ στους ηλικιωμένους απόμαχους των ΚΑΠΗ υποσχέθηκαν Internet και σερφάρισμα, εδώ θα κολλούσαν;) Και στην κορυφή της σφαίρας αυτής δύο κεραίες. Η μία για TV και Internet, και η άλλη για το FBI, λέω εγώ...

Η συνήθης κακεντρεχής παρέα μας, που κάθετα τα βράδια στην τηλεόραση και ξεραίνεται στα γέλια με τα καμώματα των γιάπηδων, βρήκε τώρα ακόμη ένα αντικείμενο πλάκας. Μάλιστα άρχισαν και τα στοιχήματα. «Πόσα βάζεις για το αν θα έχει σκηωμένο γιακά στο ντιμπέιτ;». Ή το άλλο: «Θα σκηώσει και τον γιακά του σακακιού του ή θα αρκεστεί στο πανωφόρι;». Θέματα σοβαρά-σοβαρότατα, που μόνον η σαρκαστική διάθε-

ση των εξαγριωμένων αριστερών (και πολλών συντηρητικών, για να είμαστε δίκαιοι) μπορεί να ανατάμει, αλλά και να χρησιμοποιήσει ως έσχατο όπλο μπροστά στην ξετσιπωτά εξαμερικανισμένη θεώρηση της εκλογικής ιερουργίας. Αυτής που η Αριστερά, μετά τον Εμφύλιο, ανέδειξε ως κατ' εξοχήν μορφή αγώνα για να κερδίσει τη θέση που της ανήκει στο Κοινοβούλιο της πατρίδας. Έναν αγώνα που αμαυρώνεται από βανδάλους και δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με επικοινωνιακά τρικάκια, με ανέξοδες και απατηλές υποσχέσεις για δήθεν δημοκρατικές συνεργασίες, με αγοραίες μεταγραφές της πρώτης ευκαιρίας, με χειραψίες των αποκλεισμένων στα χιόνια Νεοελλήνων και (πολλώ δε μάλλον) με σκηωμένους γιακάδες. Τέτοια καραγκιοζιλίκια δεν έχουν σχέση με καμιά

Αριστερά. Ευτύχημα για όλους μας είναι ότι αυτά τα φτηνοκολπάκια τα έχει εξοβελίσει και η παραδοσιακή Δεξιά.

Σε τελευταία ανάλυση θα τολμήσω να το πω: η διαγωγή των νεοपासώνων γιάπηδων απέναντι στην Αριστερά μάς έκανε καλό. Λειτουργήσε ως οιονεί εγερτήριο σάλπισμα και βίαιο ξεσήκωμα, φέρνοντάς μας στα όρια ενός θυμού που χρόνια είχε να μας πιάσει. Κι αυτό καλό είναι. Τα επικοινωνιακά τρικάκια και οι μεταγραφές που αποτόλμησε το cast του νεοπαγούς ηγέτη του ΠΑΣΟΚ (ως περίπου απειλή) ήταν ένα δώρο αναπάντεχο για την Αριστερά. Τα πήραμε στο κρανίο.

Ο ΣΥΝασπισμός θα μπει στη Βουλή. Προς μεγάλη θλίψη των πατρώνων του Giorgos και των γιάπηδων που νομίζουν ότι τα αβγά αλωνίζονται. Αλλά και σε

αντίθετη (απευκταία) περίπτωση, πάλι εδώ θα είναι. Το δέντρο που λουλούδιασε μετά τα γεγονότα της Πράγας δεν είναι εύκολο να κοπεί ούτε να μαραθεί. Μπορεί να ταλανίζεται, θορυβώδώς πολλές φορές, αλλά αυτή είναι η χάρη και η ομορφιά του. Η διαφωνία και η έκφραση αυτής της διαφωνίας ανοιχτά, η συνεχής διαπάλη γνώμων και διαφορετικών απόψεων στους κόλπους του είναι η απόδειξη μιας άλλης, πιο υγιούς αποψης για το αριστερό γίγνεσθαι. Και όπως είναι γνωστό, ελεύθερο σπίτι μην το φοβάσαι. Δεν πέφτει ποτέ. Αυτό ας το έχουν υπόψη τους και κάποιοι άλλοι που ξημεροβραδιάζονται μπροστά στους υπολογιστές τους και κάνουν ευχέλαια για την εξαφάνιση του ΣΥΝασπισμού.

Πάντως, εμένα μου την έχει δώσει ο σκηωμένος γιακάς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

OLIVER TAPLIN

Καθηγητής της Αρχαίας Ελληνικής και Λατινικής γλώσσας
στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΣΚΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Μετάφραση: Βασίλης Δ. Ασημομύτης

Με 325 σελίδες και 19 εικόνες εκτός κειμένου

Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας, βαθύς γνώστης της θεατρικής τέχνης και των φιλολογικών προβλημάτων της Αρχαίας Ελληνικής Τραγωδίας, συγκεντρώνει την προσοχή του σε εννέα τραγωδίες, τρεις από κάθε μεγάλο

τραγικό ποιητή (Αισχύλο, Σοφοκλή και Ευριπίδη), και τις μελετά ως δραματικές δημιουργίες, που παρουσιάζονται σκηνικά στο θέατρο.

Ο Oliver Taplin προσφέρει μια νέα εμβάθυνση στην αρχαία ελληνική τραγωδία με την επικέντρωση της προσοχής πάνω στα δραματικά συμφραζόμενα του Θεάτρου για να δώσει το οπτικό νόημα των έργων. Έτσι παρουσιάζει τα θεατρικά αυτά έργα με το φως, με το οποίο γίνονται περισσότερο προσιτά σε ευρύ και ζωντανό κοινό που πηγαίνει στο θέατρο σήμερα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

Περιβάλλον: μία εικοσαετία (1984-2004) μιζέριας, στασιμότητας και οπισθοδρομήσεων

του Βασίλη Κ. Δωροβίνη

Το άρθρο αυτό γράφεται αμέσως μετά τη συνέντευξη Τύπου που δόθηκε στις 12 Φεβρουαρίου στην Αθήνα με εκπροσώπους τεσσάρων κεντρικών περιβαλλοντικών οργανώσεων (Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης, Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας και WWF-Ελλάς) και των τεσσάρων κομμάτων στην υπό διάλυση Βουλή. Κύριος άξονας της συνέντευξης Τύπου ήταν το πώς απαντούν τα κόμματα σε είκοσι βασικές ερωτήσεις για θέματα περιβάλλοντος, οι οποίες στάλθηκαν και σε όλους τους εν ενεργεία βουλευτές και σε πολλούς υποψηφίους. Μέχρι την 12/2/04, σε σύνολο περίπου 400 παραληπτών του σχετικού ερωτηματολογίου είχαν απαντήσει 22, ενώ στη συνέντευξη ήταν παρόντες είκοσι δημοσιογράφοι από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και τον Τύπο.

Οι σκέψεις που ακολουθούν λοιπόν στηρίζονται στη θεματική του ερωτηματολογίου, στην εμπειρία του γράφοντος σε θέματα περιβάλλοντος επί ένα τέταρτο (τουλάχιστον) αιώνα, επαγγελματική και θεωρητική, αλλά δεν το κρύβω και σε όσα ζούμε αυτές τις μέρες, μέρες θλιβερές, όπου κυρίως το ΠΑΣΟΚ δείχνει να έχει μετατραπεί σε ποδοσφαιρική ομάδα (μια από τις τρεις αθηναϊκές τέλος πάντων), με τις μεταγραφές παικτών και τα πλήθη των αλαλαζόντων υποστηρικτών.

Η «ΜΕΤΑΒΑΣΗ» ΤΟΥ 1984-85

Με την απομάκρυνση του μακαρίτη **Αντώνη Τρίτση** από το τότε ΥΧΟΠ –τόρα μάλιστα, με την απόσταση του χρόνου, μπορούμε να το πούμε με βεβαιότητα– έληξε μία περίοδος ανοιγμάτων προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος, η οποία εγκαινιάστηκε από τον Στέφανο Μάνο, από την Υπηρεσία Οικισμού της επο-

χής εκείνης και το ΥΧΟΠ που την διαδέχθηκε. Περίοδος τόλμης και μεταρρυθμίσεων, σε γενικές γραμμές, προς όφελος της προστασίας του περιβάλλοντος, όταν ακόμα και ο όρος κυκλοφορούσε μόνο μεταξύ των «πιονιέρων» της οικολογίας στην Ελλάδα, μεταξύ λίγων ειδικών, μεταξύ ελάχιστων περιβαλλοντικών οργανώσεων, ενώ ήταν ήδη αντικείμενο διοικητικών ενεργειών από την πρωτοπόρα Γραμματεία Χωροταξίας και Περιβάλλοντος στο τότε Υπουργείο Συντονισμού. Διατυπώθηκε νομοθεσία, λήφθηκαν μέτρα τόσο για το φυσικό όσο και για το ιστορικό περιβάλλον, άρχισε μία πρώτη ρυθμιστική λειτουργία του κράτους στον τομέα αυτόν. Υπήρξαν και ατυχήστατες πρωτοβουλίες, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια, όπως το Π.Δ. του Μάνου για τον Υμηττό (1978) και η πρωτοβουλία του Τρίτση για τα αυθαίρετα και για τις ΕΠΑΕ (η πλήρης χρεοκοπία των δεύτερων διέψευσε τις ελπίδες του σε αυτές).

Όσον αφορά το Υπουργείο Πολιτισμού, η επί μία οκταετία διοίκησή του από τη **Μελίνα Μερκούρη** το ανέδειξε σε φορέα «επικοινωνιακών» πρωτοβουλιών προβολής και τίποτε περισσότερο. Είναι πια καιρός να ειπωθούν τα πράγματα ψυχρά και με το όνομά τους, πέρα από τα αισθήματα συμπάθειας προς τη μακαρίτισσα τη Μελίνα. Την περίοδο εκείνη μάλιστα, Γεν. Γραμματείς όπως ο **Κ. Αλαβάνος** διακρίθηκαν ως χειριστές του πελατειακού συστήματος (όπως λ.χ. για το σπίτι του Μακρυγιάννη στο Άργος), ενώ στελέχη του ΥΠΠΟ που «διακρίθηκαν» και αναφέρθηκαν επί Χούντας, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει, αναβαπτίσθηκαν στην κολυμπήθρα του ΠΑΣΟΚ, αναδείχθηκαν σε «μοχλούς» των κεντρικών συμβουλευτικών σωμάτων του Υπουργείου επί δύο δεκαετίες και βοήθησαν στο στήσιμο και γρασάρισμα πελατειακών σχέσεων.

Η ανάληψη της ηγεσίας του ΥΧΟΠ από τον **Ευάγγ. Κουλουμπή** σήμανε ριζική στροφή προς τα δημόσια έργα και το εργολαβοκατασκευαστικό λόμπι: το καλοκαίρι του 1985 το Υπουργείο μετονομάστηκε επίσημα σε ΥΠΕΧΩΔΕ και από τότε το περιβάλλον έγινε φτωχός συγγενής της «εποποιίας» των «μεγάλων» και, μετά, των «ολυμπιακών» έργων.

ΜΙΑ ΧΑΜΕΝΗ ΕΙΚΟΣΑΕΤΙΑ

Είκοσι χρόνια είναι πάρα πολλά σε θέματα περιβάλλοντος, με τη δραματική χειροτέρευση που παρουσιάζει στην Ελλάδα. Στο νομοθετικό επίπεδο έχουμε μία υπερπαραγωγή νομοθετημάτων, ιδίως «**νομοθετημάτων-σκούπας**» νέου τύπου, όπου ένας μικρός κορμός αφορά το βασικό θέμα του τίτλου, ακολουθούμενος από σωρεία διατάξεων κυριολεκτικό ποτ-πουρί, πάρα πολλές

από τις οποίες εξυπηρετούν πελατειακές σχέσεις. Για να έρθουμε στα πρόσφατα, ένα «λαμπρό» τέτοιο παράδειγμα είναι ο διαβόητος νόμος 3212 του Δεκεμβρίου 2003 για την άδεια δόμησης και τα αυθαίρετα. Παράλληλα έχουμε και την παραγωγή γενικόλογων νόμων-ευχολογίων (όπως για την αιεφορία και τη χωροταξία) ή νόμων δομημένων εξυπαρχής για να παρακάμψουν το αντικείμενό τους (όπως ο ν. 3068/2002, υποτίθεται για την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων).

Οδηγίες βασικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα περιβάλλοντος εισάγονται στο εσωτερικό Δίκαιο με μεγάλες καθυστερήσεις (όπως για την περιβαλλοντική πληροφόρηση) ή με τρόπο που φαλκιδεύει την ίδια τη φιλοσοφία της Οδηγίας (όπως της 85/337, όπως ισχύει σήμερα, για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, και της 60/2000 για τα νερά). Αλλά το βασικό πρόβλημα είναι η μη εφαρμογή τους: για παράδειγμα, ένα χρόνο μετά την κύρωση της Οδηγίας 90/313 για την περιβαλλοντική πληροφόρηση, κυρωνόταν με νόμο και με παρουσία λίγων βουλευτών η σύμβαση Δημοσίου-εργολαβοκατασκευαστικών εταιρειών (που παρεμπιπτόντως ελέγχουν βασικά μέσα «ενημέρωσης») για την κατασκευή της οδού Σταυρού-Ελευσίνας-Σπάτων-Δυτ. Περ. Λεωφόρου Υμηττού, σύμβαση ημιαποικιακού χαρακτήρα, καταστροφική για τον Υμηττό και με ρήτρα (στο ά. 61 του σχετικού νόμου 2445/1996) πλήρους αποκλεισμού των πολιτών σε θέματα περιβαλλοντικής πληροφόρησης και επιβολής της απόλυτης μυστικότητας.

Βασικοί θεσμοί σε χώρες της Ε.Ε. αλλά και στις ΗΠΑ, όπως οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων, εδώ «εγκλιματίζονται» και διαπλάθονται με τρόπο εκφυλιστικό, δηλαδή σαν άλλοθι προαποφασισμένων έργων, πράγ-

μα που από την κορυφή (ΥΠΕΧΩΔΕ) περνά στις Περιφέρειες και στις Νομαρχίες, με ουσιαστικό αποκλεισμό κάθε ελέγχου από τους πολίτες και τους φορείς τους. Αλλά η συμμετοχή των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος αποδεικνύεται παταγωδώς, στην εικοσαετία αυτή, ότι αποφεύγεται συστηματικά από την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ. Η σύμβαση του Άαρχους (1998) υπογράφεται από την Ελλάδα αλλά αποφεύγεται συστηματικά μέχρι σήμερα να κυρωθεί (εξασφαλίζει τη θεσμική συμμετοχή των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος), ενώ κατά την περσινή προεδρία της Ε.Ε. από τη χώρα μας επιδιώκεται μεν να την κυρώσει η Ένωση, και αυτό σήμερα προβάλλεται από το ΠΑΣΟΚ, όμως παρασιωπάται ότι χρειάζεται πάντοτε η εσωτερική κύρωση σε κάθε χώρα-μέλος.

Στο μεγάλο θέμα της χωροταξικής πολιτικής, ένα Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας συγκαλείται αραιά και πού (πρόκειται για πολυμελέστατο όργανο, με ισχνή συμμετοχή οικολογικών οργανώσεων) και έχει ρόλο εντελώς θεωρητικό. Γενικά χωροταξικά σχέδια συντάχθηκαν πριν δέκα χρόνια και προωθούνται μόλις τώρα, ενώ ειδικά χωροταξικά, μάλιστα για πολύ ευαίσθητες περιοχές όπως το Αιγαίο, έχουν συνταχθεί και αυτά εδώ και περισσότερο από μία δεκαετία και έχουν σκόπιμα καταχωνιαστεί στα συρτάρια, προφανώς για να αναθεωρηθούν μετά μία εικοσαετία, όταν θα έχει «συμπληρωθεί» η άναρχη δόμηση παντού. Το ίδιο ακριβώς φαινόμενο επικρατεί και ως προς τη σύνταξη και νομοθέτηση των δασικών χαρτών, ενώ είναι ευρύτερα γνωστή η τύχη του κτηματολογίου.

Στο θέμα των περιβαλλοντικών φόρων, της ενέργειας και της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής

παρατηρείται η ίδια ακριβώς αδράνεια και μιζέρια, ενώ στο γιγαντιαίο θέμα της **διαχείρισης των αποβλήτων** έχει επικρατήσει σε απαξίαπασα τη χώρα η πλήρης στασιμότητα και η τριτοκοσμική προώθηση «προσωρινών» χωματερών. Ακόμα και κάποια διατυμπανισθέντα μέτρα για την **αιολική ενέργεια** λήφθηκαν σε πλήρες αλαλούμ, δίχως σχεδιασμό και με μεγάλο αριθμό αεριτζήδων να προχωρούν σε σύμπληξη εταιρειών της συμφοράς, μόνο και μόνο για να ξεκοκκαλίσουν κοινοτικά κονδύλια.

Στον τουρισμό, έγινε παγκοσμίως γνωστή η ίδρυση και η δράση της Α.Ε. των **«Ελληνικών Τουριστικών Ακινήτων»**, μιας εταιρείας-τέρατος, που έφθασε σε τέτοιο σημείο εκφυλισμού και ξεπεσμού, ώστε να δημοσιεύσει ολοσέλιδες διαφημίσεις στον Τύπο για τη... δωρεά 123 ακινήτων του Δημοσίου προς το... ίδιο και σε Δήμους της χώρας (δίχως εξασφάλιση προϋποθέσεων καλής συντήρησης και διαχείρισης εκ μέρους τους), ενώ χιλιάδες άλλων εκτάσεων και κτηρίων, δημοσίων κτημάτων και κοινών αγαθών τα προορίζει για φτηνό ξεπούλημα.

Για το **άρθρο 24 του Συντάγματος** και την αναθεώρησή του που επιχειρήθηκε προς το χειρότερο είναι γνωστός ο αγώνας οικολογικών, κοινωνικών και επιστημονικών οργανώσεων και φορέων, που κατέληξε στην αποτροπή της αρχικά προγραμματισμένης μεταρρύθμισής του προς το χειρότερο. Ειδικότερα ως προς το **ιστορικό περιβάλλον**, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η **Σύμβαση της Γρανάδας (1985)** κυρώθηκε με

επτά χρόνια καθυστέρησης και άρχισε να εφαρμόζεται ουσιαστικά πολύ αργότερα, ενώ για τα **ιστορικά κέντρα πόλεων** και για την **προστασία της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς** εκδηλώνεται πλήρης απροθυμία του κράτους να χαράξει συνεπή και συνεκτική πολιτική: διάσπαρτες διατάξεις, αλληλοσυγκρουόμενα νομοθετήματα, νεολιθικές επιβιώσεις (όπως του ν.δ. του 1929 για την ετοιμορροπία), καλά νομοθετήματα (όπως για την αναστήλωση διατηρητέων από το κράτος – Π.Δ. του 1988) που αποφεύγεται επιμελώς να εφαρμοστούν, χαρακτηρισμοί και αποχαρακτηρισμοί κτηρίων, σύνταξη καλών σχεδίων νομοθετημάτων και τορπιλισμός τους από τους ίδιους τους Υπουργούς (όπως για την Αράχωβα, από τον κ. **Κολλιопάνο**), πλήρης αποφυγή ενημέρωσης των ιδιοκτητών και εφαρμογής συνεπών πολιτικής κινήτρων απέναντί τους, έχουν καταλήξει στο σημείο μέσα σε είκοσι χρόνια να έχει επέλθει τρομακτική αλλοίωση των ιστορικών κέντρων των περισσότερων πόλεων και να έχουν καταρρεύσει εκατοντάδες υποτίθεται προστατευόμενα κτήρια.

Εδώ κι εκεί ορισμένες ευτυχείς πρωτοβουλίες (όπως ο νέος Οργανισμός του ΥΠΠΟ, ορισμένα καλά άρθρα του νέου αρχαιολογικού νόμου) δεν αναιρούν τη γενική εικόνα, μέσα στην οποία «ανθούν» αρνητικά φαινόμενα, όπως η μετατροπή κεντρικών συμβουλίων σε δημοσιοϋπαλληλικά μορφώματα (με την κακή έννοια εννοείται – είναι καιρός να εμπεδωθεί το πόσο μεγάλη ανάγκη έχουμε από την αέρινη δημοσιοϋ-

παλληλία!).

Μέσα σε αυτά τα είκοσι χρόνια, η κυβέρνηση μετέτρεψε ένα Υπουργείο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος σε Υπουργείο Δημοσίων Έργων και κατ'επίφαση Περιβάλλοντος, μόνη αυτή στα 15 (και σε λίγο και στα 25) κράτη της Ένωσης. Ποτέ δεν χαράχθηκε και δεν ακολουθήθηκε συνεπής και συνεχής πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο ίδιος ο κ. Σημίτης, και υπουργοί του όπως ο κ. Χριστοδουλάκης, έδειξαν να εφαρμόζουν μία οικονομικίστικη πολιτική «κλασικού» τύπου, όπως των ετών της «Ανασυγκρότησης» του 1950. Παρουσίες όπως των **Ευθυμίουπουλου-Μοδινού** δεν είχαν άλλο αποτέλεσμα από την προσθήκη κάποιας νότας γραφικότητας (και αυτής άκρως διακριτικής) στην κυβέρνηση (βεβαίως με την παράλληλη προσωπική «βολή» των ενδιαφερομένων προσώπων). Ποτέ άλλοτε η εφόρμηση των εργολαβοκατασκευαστικών συμφερόντων δεν υπήρξε τόσο γενικευμένη και τόσο καθοριστική για το μέλλον της χώρας (και βεβαίως για το παρόν της!).

Σημείωση: Δεν υπάρχει χώρος για σημειώσεις και παραπομπές. Ας μου επιτραπεί μόνο να παραπέμψω σε ένα προδρομικό, όπως αποδεικνύεται, άρθρο μου στην **Αυγή** της 28ης Οκτωβρίου 1993 (τελευταία σελίδα), με τον τίτλο «Πρωτότυποι λόγοι με παρωχημένες υποδομές και προτάσεις», με την ευκαιρία των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης και της ανάληψης του ΥΠΕΧΩΔΕ από τον κ. Λαλιώτη. ❧

Περί ηθικής, εκσυγχρονισμού και παρωχημένης κουλτούρας σήμερα

του Πάνου Καζάκου

Αναμφίβολα οι τρέχουσες εξελίξεις στην πολιτική σκηνή προκαλούν σε πολλούς ιδεολογική σύγχυση. Μπορούμε να βάλουμε κάποια τάξη σε ό,τι (μας) συμβαίνει; Οι αυθόρμητες αντιδράσεις σχετίζονται με την ηθική ποιότητα πολιτικών αποφάσεων για μετατοπίσεις προσώπων από χώρο σε χώρο ή για συνεργασίες.

Σκίτσο του Ανδρέα Πετρουλάκη από την εφημερίδα *Μήνυμα των Χανίων*.

Η ηθική προσέγγιση τονίζει ότι ο (εκάστοτε) πρωταγωνιστής είναι ασπόνδυλος, ότι ουδείς γνωρίζει τι πραγματικά πιστεύει σε καίρια θέματα, ότι οι προσχωρούντες στο ένα ή στο άλλο κόμμα είναι απλά καιροσκόποι που αξιοποιούν μια μοναδική ευκαιρία για πολιτική επιβίωση, ότι απεμπολούν όλοι μαζί αρχές που

ανέκαθεν και ως πρόσφατα διακήρυσσαν, συνάπτοντας ανίερους συμμαχίες, ότι κάνουν επίδειξη μιας χαλαρών ηθών στάσης και ανευθυνότητας έναντι όλων εκείνων που τους άκουγαν ή ακολουθούσαν ως τώρα. Περιφρονούν τον αφελή οπαδό. Εκπέμπουν ανεντιμότητα.

Λοιπόν; Πρόκειται για μεταλλάξεις με μοναδικό σκοπό την απόκτηση ή παραμονή στην εξουσία; Η υπόθεση αυτή θυμίζει τους ρεπουμπλικάνους του **Γκαμπριέλ Μαρκές**¹: Όταν πια άλλαξαν όλες τις βασικές θέσεις που τους ξεχώριζαν από την

αντίπαλη παράταξη και διέφεραν από αυτή μόνον ως προς την ώρα προσέλευσης στη θεία λειτουργία, ρωτήθηκαν για ποιο πράγμα αγωνίζονταν. Και ο αρχηγός Αουρελιάνο Μπουεντία, απάντησε απλά: Ας πούμε, ότι το μόνο πράγμα για το οποίο αγωνιζόμαστε είναι η εξουσία!

Σίγουρα λοιπόν υπάρχει θέμα ηθικής και δεν έχει ανακύψει για πρώτη φορά. Δεν πρέπει να ξεγράψουμε το ήθος από την πολιτική. Κάθε άλλο. Αλλά δεν αρκεί για να κατανοήσουμε όσα συμβαίνουν. Προτείνω λοι-

πόν να εξετάσουμε μια υπόθεση, η οποία συχνά προβάλλεται με αρκετή οπισθοβουλία, μόλις υποκρύπτει συνενοχή σε ό,τι συμβαίνει, και έχει ως βασικό χαρακτηριστικό το δίπολο εκσυγχρονισμός-παρωχημένη κουλτούρα.

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΩΧΗΜΕΝΟΙ

Αυτό το πλαίσιο ανάλυσης που πρότεινε παλαιότερα ο **Ν. Διαμαντούρος**² κυκλοφορεί στη σκέψη πολλών. Κάθε πόλος του συγκροτεί ένα ολόκληρο σύστημα θεώρησης του κόσμου με δικό του

Ο Πάνος Καζάκος είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Διευθυντής του Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Πολιτικής.

όραμα για το μέλλον της κοινωνίας. Σε γενικές γραμμές, γράφει ο Διαμαντούρος, φορείς της μεταρρυθμιστικής παράδοσης (του εκσυγχρονισμού) αποτελούν τα κοινωνικά εκείνα στρώματα που διαθέτουν τις αναγκαίες δεξιότητες και πόρους για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό στην Ευρώπη και στον κόσμο. Είναι εξωστρεφή, βλέπουν ευκαιρίες στον διεθνή ανταγωνισμό, θέλουν το κράτος να δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια ανταγωνιστική οικονομία. Αντίθετα, φορείς της παρωχημένης κουλτούρας είναι τα κοινωνικά στρώματα που δεν μπορούν να τα βγάλουν πέρα σε συνθήκες ανταγωνισμού και βλέπουν τις τελευταίες ως απειλή. Υπάρχει μεγάλη ένταση και ασταθής ισορροπία ανάμεσα στους δύο φορείς. Τελικά, η έκβαση της διαπάλης προς όφελος του εκσυγχρονισμού θα εξαρτηθεί από το πώς θα αποζημιωθούν τα μη ανταγωνιστικά και ευάλωτα στο μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον στρώματα. Αν τα ανταγωνιστικά στρώματα επιζητούν την προσαρμογή των οικονομικών δομών και της κρατικής διοίκησης στις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τα αδύνατα προσβλέπουν στην προστασία και στην κρατική παρέμβαση.

Ειρήσθω εν παρόδω ότι ο όρος «παρωχημένη κουλτούρα» είναι απαξιωτικός και σηματοδοτεί περιφρόνηση που είναι διπλά αδικαιολόγητη:

- Πρώτον, βλέπει μέσα από παραμορφωτικούς φακούς τον βιωματικό κόσμο των ανθρώπων, ενώ δεν τον συνδέει καθόλου με τις περιστάσεις (π.χ. γιατί φοβάται ο ανειδίκευτος την παγκοσμιοποίηση; Γιατί ο δημόσιος υπάλληλος δεν θέλει να πάει στον ιδιωτικό τομέα;) και,

- δεύτερον, εξιδανικεύει τους φορείς του εκσυγχρονισμού, η πραγματική συμπεριφορά των οποίων συχνά μόνο στα λόγια είναι εκσυγχρονιστική και κατά τα λοιπά εξίσου παρωχημένη!

Χρειάζεται να αναφέρουμε ονόματα; Ας πούμε μόνο τούτο: Το εμφανέστερο σύμπτωμα της διάστασης ανάμεσα σε εκσυγχρονιστικά λόγια και παρασιτική πράξη (δηλαδή αναζήτηση εισοδημάτων χωρίς παραγωγικό αντίκρισμα) αρκετών εκσυγχρονιστών.

Αλλά προσοχή. Ο Ν. Διαμαντούρος δεν είπε ότι το ΠΑΣΟΚ εκπροσωπούσε τον εκσυγχρονισμό και η ΝΔ τους αδύνατους σε ένα σαφή καταμερισμό πολιτικού έργου. Ενδιαφέρον έχει ότι στην αρχική εκδοχή της υπόθεσης αυτής το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται ως ο κατεξοχήν

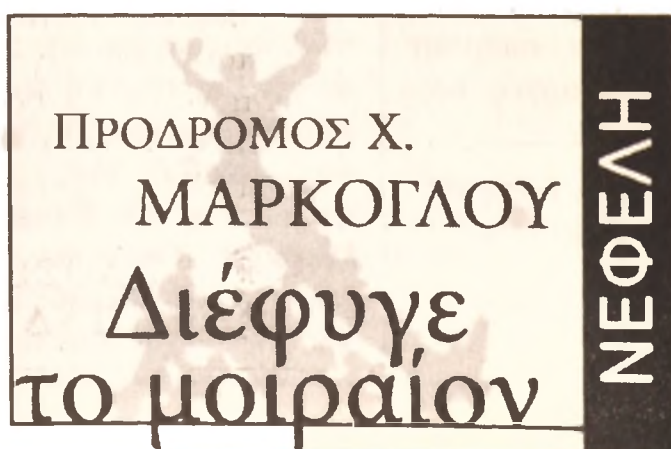
πολιτικός φορέας των μη ανταγωνιστικών στρωμάτων και της παρωχημένης κουλτούρας τους εφαρμόζοντας λαϊκιστική πολιτική. Προσθέτουμε ότι τη δεκαετία του '90 έγιναν βέβαια κάποιες προσαρμογές λόγω Μάαστριχτ, αλλά το κράτος, η κρατική παρέμβαση και προστασία μέσα από ποικίλα δίκτυα πελατείας και συναλλαγής έμειναν κεντρικό χαρακτηριστικό της φυσιογνωμίας του κόμματος. Το ίδιο μπορεί να υποστηριχθεί και για τη ΝΔ. Παρά τα ιδεολογικά ανοίγματα τείνει να απευθύνεται κυρίως στα αδύνατα λαϊκά στρώματα που αισθάνονται απειλούμενα ή ότι χάνουν.

ΑΝΑΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΩΝ;

Σήμερα διατυπώνεται από πολλούς η υπόθεση ότι στο ΠΑΣΟΚ ή τη νέα δημοκρατική παράταξη συσπειρώνονται οι διανοούμενοι του εκσυγχρονισμού, άνθρωποι με ανοιχτό πνεύμα, και τα ανταγωνιστικά στρώματα, ενώ τα μη ανταγωνιστικά, φορείς μιας παρωχημένης κουλτούρας συγκεντρώνονται γύρω από τη ΝΔ. Η συνεργασία του Μάνου με το ΠΑΣΟΚ, η επάνοδος του Α. Σαμαρά στη ΝΔ, η συνεργασία της με τον Στ. Παπαθεμελή και οι σχέσεις του κόμματος με την Εκκλησία μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτό

επιβεβαιώνουν. Έτσι ξεκαθαρίζει το πολιτικό τοπίο και αναδεικνύονται οι κρυφές διαχωριστικές γραμμές της νεοελληνικής πραγματικότητας που η παλαιά διακρίση αριστερά-δεξιά έτεινε να συσκοτίσει!

Η ανάλυση αυτή, διάχυτη σε ορισμένους κύκλους, δεν ικανοποιεί, μολονότι δείχνει να εξηγεί κάποια φαινόμενα. Δεν ικανοποιεί γιατί εξηγεί επιλεκτικά. Ειδικότερα, πρώτον, δεν εξηγεί την συνεργασία με τυπικούς εκπροσώπους της παραδοσιακής και κρατικίστικης αριστεράς. Επίσης: Δεύτερον, παραβλέπει ότι στη ΝΔ συμμετέχουν στελέχη όπως η Ντόρα Μπακογιάννη και ο Γιώργος Αλογοσκούφης που αντιπροσωπεύουν σαφώς φιλελεύθερες θέσεις και, σε επίπεδο παραγωγικών δυνάμεων, πολλοί δυναμικοί επιχειρηματίες που πιέζονται ασφυκτικά από ένα αδιαφανές και κομματικό κράτος. Συναφώς, οι φιλελεύθεροι προβληματισμοί έχουν προχωρήσει συνεπείστερα στους τεχνοκράτες της ΝΔ. Δεν είναι τυχαίο π.χ. ότι ο Στέφανος Μάνος ξέχασε την οικονομία –το προνομιακό του πεδίο– όταν αιτιολόγησε την απόφασή του να συνεργασθεί με το ΠΑΣΟΚ³. Ας προσθέσουμε ότι ανάλογες διαφοροποιήσεις στη βάση και στα στελέχη μπορούμε να διαπιστώ-

σουμε και στον ΣΥΝ. Και τρίτον και σπουδαιότερον, όχι μόνο στη ΝΔ αλλά και στο ΠΑΣΟΚ συγκεντρώνονται μη ανταγωνιστικά, κρατικοδίαιτα στρώματα, τα οποία μάλιστα διογκώθηκαν την περίοδο που κυβερνά με τη βοήθεια και των κοινοτικών κονδυλίων. Ένα μεγάλο τμήμα της επιχειρηματικότητας οικοδομεί πάνω στην κρατική κάλυψη, ενώ οι στρατιές των τακτοποιημένων έμμεσα ή άμεσα στον προνομιούχο δημόσιο τομέα είναι αμέτρητες. Επιθυμία όλων τους είναι απλά να διατηρήσουν τα κεκτημένα. Αυτό δεν συγκαλύπτεται από το θέατρο τυπικών φορέων του life style και της παραδοξολογίας τύπου Γ. Βέλτσου ή από τη διγλωσσία των προσήλυτων εξ αριστερών, που βολεύτηκαν δεότως ή από την επαγγελία του Γ. Παπανδρέου για ανέμελο πολυφωνικό διάλογο. Τι σχέση έχουν όλοι αυτοί με την Ελλάδα «του μόχθου και της εργασίας», όπως θα ρώταγε ο Γ. Γραμματικάκης;

Η χώρα εμφανίζεται σήμερα παγιδευμένη σε ένα φαύλο κύκλο: Η χαμηλή ανταγωνιστικότητά της ως τόπου παραγωγής εξωθεί ολοένα και περισσότερους ανθρώπους να προσβλέπουν στην κρατική προστασία και η τελευταία, μεταμορφούμενη συνεχώς (βλ. ενδεικτικά προσωρινή μερική απασχόληση δεκάδων χιλιάδων ενόψει εκλογών και επιμορφωτικά προγράμματα-μαϊμούδες) υπονομεύει την ανταγωνιστικότητά.

ΠΑΡΟΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Τυπικά τα δύο μεγάλα κόμματα έχουν, όπως υπαινίχθηκα, το ίδιο πρόβλημα:

Πώς θα προχωρήσουν στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που επιβάλλονται από τις νέες διεθνείς και ευρωπαϊκές συνθήκες και αποδίδουν μακροχρόνια, συγκρατώντας ταυτόχρονα τα εντός και εκτός του κράτους «λαϊκά» στρώματα που προβάλλουν τις δικές τους απαιτήσεις. Προς το παρόν, οι ηγεσίες δηλώνουν ότι στόχος τους είναι η παραγωγική αναβάθμιση της χώρας, η ενίσχυση δηλαδή της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και η «επανίδρυση» ή ο «εκσυγχρονισμός» του κράτους, αλλά συγκεκριμένες και αμεσότερης απόδοσης είναι οι «φιλολαϊκές» υποσχέσεις για πάσης φύσης παροχές που δίνουν και τα δύο μεγάλα κόμματα. Η «παροχολογία» –λιγότερες ώρες εργασίας, ευρωπαϊκές συντάξεις (Γ. Αλογοσκούφης) και ευρωπαϊκοί μισθοί

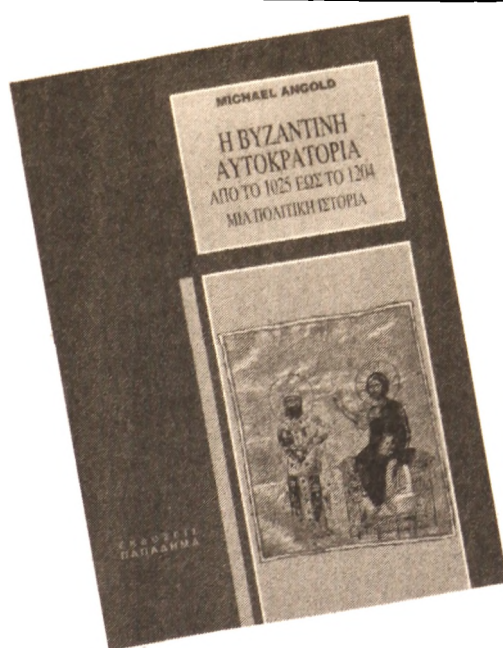
(Γ. Παπανδρέου), απασχόληση στο δημόσιο ακόμη και όταν δεν δικαιολογείται, οικονομικά υψηλότερες δαπάνες για όλα, παιδεία, υγεία, τοπική αυτοδιοίκηση, μεγαλύτερη στήριξη των αγροτών – δεν προκύπτει από κάποια σαφή στρατηγική μεταρρύθμισης που, χωρίς να χάνει τον κεντρικό στόχο από το πεδίο, λαμβάνει υπόψη την ανάγκη για στήριξη των αδύνατων και ευάλωτων στρωμάτων. Και απειλεί τη δημοσιονομική σταθερότητα!

Τέλος, η υπόθεση του αριστερού εκσυγχρονισμού και του δεξιού λαϊκισμού πάσχει και κατά τούτο: Παραβλέπει τις συγκροτημένες κομματικές δυνάμεις που μπορεί να βρίσκονται σε μια κατάσταση σύγχυσης και να περιμένουν το εκλογικό αποτέλεσμα, αλλά δεν θα αυτοπαραιτηθούν στο

τέλος. Αναμφίβολα, τα ανοίγματα του Γ. Παπανδρέου πρέπει να ιδωθούν ως κινήσεις στη σκιά ενός μεγάλου κομματικού μηχανισμού που διαθέτει μνήμες, κοινωνικούς και προσωπικούς δεσμούς, διαπλοκές και συμφέροντα. Και επιζητεί απλά την παραμονή στην εξουσία. Η νομή της έγινε έθος και ήθος!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γκαμπριέλ Μαρκές, *Εκατό χρόνια μοναξιάς*, ελλην. μετάφραση, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 1979.
2. Ν. Διαμαντούρος, *Πολιτισμικός δυϊσμός και πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα της μεταπολίτευσης*, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2000.
3. Βλ. ανακοίνωση 10.2.2004 στην ιστοσελίδα των φιλελευθέρων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

MICHAEL J. ANGOLD

Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας Πανεπιστημίου Εδιμβούργου

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1025 ΕΩΣ ΤΟ 1204

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Μετάφραση: Ευαγγελία Καργιανιώτη

Επιστημονική επιμέλεια: Παναγιώτης Α. Αγαπητός

Με 572 σελίδες, σχ. 8ο, 5 χάρτες, βιβλιογραφία και ευρετήριο

Το 1025 η Βυζαντινή Αυτοκρατορία ήταν η μεγαλύτερη δύναμη στο μεσογειακό και το μεσανατολικό κόσμο και η Κωνσταντινούπολη, η πιο λαμπρή πόλη. Το 1204 έπεσε στα χέρια των ιπποτών της Τέταρτης Σταυροφορίας και μισό αιώνα αργότερα η ανασυσταθείσα Αυτοκρατορία επέζησε για διακόσια

περίπου χρόνια.

Τα πολύπλοκα γεγονότα των δύο αυτών αιώνων ως προς τις αιτίες, τις εξελίξεις και τα αποτελέσματα, εκθέτει με συναρπαστικό τρόπο ο Angold στο βιβλίο αυτό που είναι μια πολιτική ιστορία της διασύνδεσης μεταξύ πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής εξέλιξης στο διάστημα των διακοσίων ετών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • e-mail: papadimas@atp.gr

ΚΥΠΡΟΣ ΔΕΝ ΒΙΑΖΕΤΑΙ Ο ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Με τη γνωστή παρελκυστική τακτική του προσέρχεται ο ηγέτης των Τουρκοκυπρίων Ραούφ Ντενκτάς στις διμερείς συνομιλίες που διεξάγονται ήδη στη Λευκωσία με σκοπό την επίλυση του Κυπριακού μέχρι την 1η Μαΐου. Έτσι παρουσιάζει συνεχώς νέα αιτήματα, τα οποία μάλιστα είναι εκτός του πνεύματος του σχεδίου που έχει προτείνει ο Κόφι Ανάν και έχουν αποδεχτεί και οι δύο πλευρές.

Είναι φανερό ότι ο Ντενκτάς, όπως αναμενόταν άλλωστε, προσπαθεί να ροκανίσει το χρόνο, ώστε να μην υπάρξει συμφωνία στον χρόνο που έχει οριστεί και η υπόθεση να περάσει στην επόμενη φάση, που προβλέπει τη συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις της Αθήνας και της Άγκυρας, αν και τότε είναι αμφίβολο ότι θα επιτευχθεί κάποια συμφωνία.

Χαρακτηριστικό είναι ότι προχτές ο Ντενκτάς ζήτησε μέχρι και την αναστολή της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένα από τα θέματα έντονης αντιπαράθεσης είναι η τουρκική θέση ότι η οποια συμφωνία επιτευχθεί θα πρέπει πρώτα να εγκριθεί με δημοψήφισμα και κατόπιν να επικυρωθεί από τη Βουλή της Τουρκίας, όπου, όπως είναι γνω-

στό, το πολιτικοστρατιωτικό κατεστημένο της χώρας –που δε βλέπει με καλό μάτι τις εξελίξεις στο Κυπριακό– μπορεί να έχει ακόμα επιρροές.

Στη θέση αυτή αντιδρά έντονα η ελληνοκυπριακή πλευρά, η οποία αντιτείνει ότι θα πρέπει η οποια συμφωνία να εγκριθεί πρώτα από την τουρκική εθνοσυνέλευση και μετά να τεθεί σε δημοψήφισμα, ώστε να μη δημιουργηθεί πρόβλημα ασφαλείας στη μεγαλόνησο, καθώς η συμφωνία αυτή θα σημαίνει ουσιαστικά τη διάλυση του κυπριακού κράτους με τη μορφή που έχει σήμερα και την εφαρμογή των όρων που προβλέπει το σχέδιο Ανάν.

ΗΠΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΠΕΙΛΗ

Τεράστιες καταστροφές σε ολόκληρο τον πλανήτη μέσα στην επόμενη 20ετία, εξαιτίας κυρίως των δραματικών κλιματολογικών αλλαγών που ήδη συντελούνται, προβλέπει το πόρισμα επιστημονικής έρευνας που έγινε για λογαριασμό του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας. Το πόρισμα ανακάλυψε και δημοσίευσε η βρετανική εφημερίδα *Ομπσέρβερ*.

Συγκεκριμένα, η σχετική έκθεση προβλέπει ότι θα σημειωθούν τεράστιες φυσικές καταστροφές, που θα προκαλέσουν μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών και πολέμους και ο κόσμος θα απειληθεί από το φάσμα της αναρχίας, καθώς διάφορες χώρες θα αναπτύσσουν πυρηνικά προγράμματα για να αμυνθούν ή για να εξασφαλίσουν πρόσβαση σε τρόφιμα, νερό και ενέργεια.

Να σημειωθεί ότι η έκθεση αυτή, που παρήγγειλε ο σύμβουλος του Πενταγώνου Άντριου Μάρσαλ, ο οποίος ταλαντεύεται σχετικά με τις τακτικές που ακολουθεί ο αμερικανικός στρατός τα τελευταία χρόνια, παρέμενε στην αφάνεια, καθώς θεωρείται ότι τορπιλίζει τις θέσεις του προέδρου Τζορτζ Μπους, εξαλείφοντας ουσιαστικά την απειλή της τρομοκρατίας, στην οποία έχει στηρίξει αποκλειστικά την πολιτική του.

Η έκθεση αναφέρει χαρακτηριστικά ότι θα πρέπει οι κίνδυνοι από τις συνθήκες που διαμορφώνονται να αναδειχθούν σε θέμα υψίστης εθνικής ασφαλείας για τις ΗΠΑ.

ΑΙΤΗ ΑΚΑΘΕΚΤΟΙ ΟΙ ΑΝΤΑΡΤΕΣ

Έτοιμοι να καταλάβουν την πρωτεύουσα Πορτ-Ο-Πρενς είναι οι αντάρτες της Αϊτής, οι οποίοι, καταλαμβάνοντας τη μία πόλη μετά την άλλη, ελέγχουν ήδη το μεγαλύτερο μέρος της χώρας και, όπως λένε, θα έχουν απελευθερώσει ολόκληρη την επικράτεια μέσα στις επόμενες δυο εβδομάδες.

Χαρακτηριστικό της κατάστασης που επικρατεί στην άμπτωχη νησιωτική αυτή χώρα, είναι το γεγονός ότι ήδη οι πρεσβείες μεγάλων χωρών, όπως των ΗΠΑ, της Γαλλίας και άλλων, έχουν αρχίσει να απομακρύνουν το προσωπικό τους για λόγους ασφαλείας.

Στις τρεις εβδομάδες αφότου ξεσηκώθηκαν οι οπαδοί της αντιπολίτευσης της χώρας, σε συγκρούσεις που διεξάγονται σε διάφορες περιοχές, έχουν σκοτωθεί συνολικά πάνω από 70 άτομα.

Όσο όμως η κατάσταση γίνεται όλο και πιο έκρυθμη, τόσο ο διεθνής παράγοντας επιχειρεί να φέρει σε συμφωνία τα δύο εμπλεκόμενα μέρη, με ένα ειρηνευτικό σχέδιο που επιτρέπει

στον Αριστίντ να παραμείνει στην εξουσία με μειωμένες αρμοδιότητες μέχρι τη διεξαγωγή εκλογών, πράγμα όμως που δεν δέχονται οι ηγέτες των ανταρτών, οι οποίοι επιμένουν στην άμεση παραίτηση του προέδρου από την εξουσία.

ΙΡΑΝ «ΦΙΑΣΚΟ» ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Χωρίς τη συμμετοχή της πλειονότητας των μεταρρυθμιστών υποψηφίων του προέδρου Χαταμί διεξήχθησαν τελικά την περασμένη Παρασκευή οι βουλευτικές εκλογές στο Ιράν, στις οποίες η αποχή πλησίασε το 50%, με αποτέλεσμα η συντηρητική παράταξη του θρησκευτικού κατεστημένου να κερδίσει από το κόμμα του Χαταμί την πλειοψηφία των εδρών του κοινοβουλίου.

Φυσικά κανείς δεν πιστεύει ότι η εκλογική διαδικασία υπήρξε απόλυτα ελεύθερη και δημοκρατική, με δεδομένο μάλιστα τον αποκλεισμό 2.500 υποψηφίων των μεταρρυθμιστών μερικές εβδομάδες πριν από τις εκλογές. Για τον λόγο αυτό, ενώ η θρησκευτική ηγεσία χαρακτηρίζει την εκλογική διαδικασία ως «εθνικό και ισλαμικό έπος», οι μεταρρυθμιστές την χαρακτηρίζουν «φιάσκο».

Αντιδράσεις εξάλλου εκδηλώθηκαν και από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αξιωματούχοι της οποίας μιλούσαν επικριτικά για την εκλογική διαδικασία και άφηναν έμμεσα να εννοηθεί ότι αυτό θα επηρεάσει αρνητικά τις εμπορικές διαπραγματεύσεις του Ιράν με την Ένωση.

Είναι βέβαιο πάντως ότι η θρησκευτική ηγεσία της χώρας, ξαναπαίρνοντας την πολιτική διακυβέρνηση, θα προσπαθήσει να αποφύγει τα λάθη του παρελθόντος. Αντίθετα θα προχωρήσουν σε κάποιες μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό, ιδιαίτερα στο χώρο των ατομικών ελευθεριών, αλλά και σε μεταρρυθμίσεις σε σχέση με το εξωτερικό και κυρίως στην απελευθέρωση της οικονομίας και την προσπάθεια προέλκυσης ξένων επενδύσεων, ενώ παράλληλα θα προσπαθήσουν να βελτιώσουν τις διεθνείς τους σχέσεις ακόμα και με τις ΗΠΑ.

ΙΣΡΑΗΛ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΠΡΟΚΑΛΕΙ Ο ΣΑΡΟΝ

Ότι η ανέγερση του τείχους που κατασκευάζεται στο Ισραήλ θα συνεχισθεί δηλώνει ο ισραηλινός πρωθυπουργός Αριέλ Σαρόν, καταφερόμενος προκλητικά εναντίον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, το οποίο χαρακτηρίζει «διεθνές τσίρκο», εκφράζοντας έτσι την αντίθεσή του στη συζήτηση για το τείχος που γίνεται σ' αυτό μετά από αίτηση του ΟΗΕ, ενώ αρνείται κατηγορηματικά κάθε ιδέα για ανάπτυξη διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης στο Ισραήλ, παρά το γεγονός ότι συνεχίζεται αμείωτη η αιματηρή βία στη χώρα.

Παράλληλα ο Σαρόν δηλώνει ότι θα συνεχίσει τον μονομερή διαχωρισμό των παλαιστινιακών εδαφών, ενώ κατηγορη-

σε τον ομόλογό του παλαιστίνιο πρωθυπουργό Αχμέτ Κορέι ότι ηγείται μιας κυβέρνησης «δολοφονιών και ψεμάτων», απλώς και μόνο επειδή δεν θεώρησε ικανοποιητικό τον τρόπο με τον οποίο ο Κορέι καταδίκασε την επίθεση αυτοκτονίας του περασμένου Σαββάτου από την οποία σκοτώθηκαν 8 Ισραηλινοί.

Πάντως στη Χάγη ο εκπρόσωπος της Ιορδανίας κατηγόρησε τον Σαρόν ότι με την πολιτική του απειλεί να αποσταθεροποιήσει την ευρύτερη περιοχή και προειδοποίησε ότι το τείχος μπορεί εκτός των άλλων να προκαλέσει μεγάλο κύμα παλαιστίνιων προσφύγων προς τις γειτονικές χώρες και κυρίως προς την Ιορδανία.

ΟΗΕ ΟΙ ΒΛΑΒΕΡΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι κοινωνικές ανισότητες σε παγκόσμιο επίπεδο μεγαλώνουν συνεχώς, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης που τελικά αποδεικνύεται ότι διευρύνει όλο και περισσότερο το φάσμα της φτώχειας στον πλανήτη.

Στη διαπίστωση αυτή κατέληξε η Διεθνής Επιτροπή για την Κοινωνική Διάσταση της Παγκοσμιοποίησης, που έχει συσταθεί στο πλαίσιο του ΟΗΕ με έδρα τη Γενεύη, και η οποία τονίζει ότι, αναφορικά με τις σημερινές εφαρμογές της παγκόσμιας οικονομίας, εξακολουθούν να υπάρχουν στον κόσμο τεράστιες ανισοροπίες, βαθιά ριζομένες και δύσκολα αναστρέψιμες, που είναι ηθικά απαράδεκτες. Προσθέτει μάλιστα ότι για την πλειονότητα των ανθρώπων η παγκοσμιοποίηση δεν έχει καταφέρει να εξασφαλίσει το ζητούμενο για αξιοπρεπείς δουλειές και ένα καλύτερο μέλλον.

Για το λόγο αυτό συστήνει στις κυβερνήσεις και τους διάφορους φορείς διαμόρφωσης πολιτικής να επιβάλουν δικαιότερους κανόνες για το εμπόριο, τις επενδύσεις και τη μετανάστευση, καθώς και να δημιουργήσουν εγγυήσεις για τη διασφάλιση του εργατικού δικαίου και τη βελτίωση της κοινωνικής ασφάλειας.

Αμερικανικές Εκλογές 2004: It's showtime!

του Δρ. Ουίλλιαμ Μάλλινσον

Θα αλλάξουν καθόλου τα πράγματα για την Ευρώπη και την Ελλάδα μετά τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές του χρόνου; Μια σύντομη ανάλυση και εκτίμηση δείχνει πως, όποιος κι αν κερδίσει, ο λύκος της εξωτερικής πολιτικής μπορεί ν' αλλάξει προβιά αλλά όχι συμπεριφορά. Η προεδρική κορυφή του παγόβουνου κρύβει ένα μεγάλο και ζοφερό πλήθος επικίνδυνων και μονόπλευρων δολοπλόκων που κάνει την πλειοψηφία των μέσων αμερικανών πολιτών να μοιάζουν με προσκοπάκια σε κυριακάτικη συγκέντρωση για τσάι.

Ποιοι παράγοντες δείχνουν πως μια αλλαγή κατεύθυνσης είναι απίθανη; Κατ' αρχήν η ίδια η εκλογική διαδικασία: οι ελεύθερες και δίκαιες εκλογές ασφαλώς αποτελούν τη ραχοκοκκαλιά της σύγχρονης δημοκρατίας και οι Η.Π.Α. θεωρητικώς είναι μία από τις πιο δημοκρατικές χώρες, καθώς επίσης και ένας οξύφωνος σημαιοφόρος και εξαγωγέας της λέξης «ελευθερία». Παρά ταύτα, τα τελευταία χρόνια τα δημοκρατικά διαπιστευτήρια των Η.Π.Α. αμφισβητούνται διαρκώς. Ποιος μπορεί να ξεχάσει την φάρσα των τελευταίων τους προεδρικών «εκλογών», όταν, κυριολεκτικά, ο νικητής ηττήθηκε και ο ηττημένος νίκησε ύστερα από εβδομάδες νομικής φιλονικίας που έφεραν όλη τη χώρα σε αμηχανία. Λιγότερο από το ένα τέταρτο του εκλογικού σώματος είχε ψηφίσει τον κ. Μπους, γεγονός που δεν καθιστούσε ούτε τον ίδιο, ούτε και την παρέα του (εκείνα τα γεράκια του επιχειρηματικού κόσμου) πραγματικούς εκπροσώπους του αμερικανικού λαού. Θα πρέπει μάλλον την επόμενη φορά να επιμείνει ο Ο.Η.Ε. και η Ε.Ε. να στείλουν παρατηρητές. Οι αμερικανικοί νόμοι, σε συνδυασμό με το υψηλό ποσοστό αναλφαβητισμού (υψηλότερο απ' ό,τι σε πολλές «αναπτυσσόμενες»

χώρες), μετατρέπουν το δικαίωμα εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους σε μία συχνά ανυπέρβλητη διαδικασία.¹ Με αυτή την έννοια, η ψήφος είναι περισσότερο προνόμιο παρά αναφαίρετο δικαίωμα του αμερικανού πολίτη. Μόνο το ήμισυ του εκλογικού σώματος έχει τη δυνατότητα να ψηφίζει, εφόσον οι υπόλοιποι δεν έχουν καν εγγραφεί.

Ένας δεύτερος παράγοντας είναι η διαρκώς αυξανόμενη υπονόμευση της δύναμης των αμερικανών προέδρων τα τελευταία χρόνια. Από αυτή την άποψη, το αποφασιστικό σημείο ήταν ίσως η αμφιλεγόμενη δολοφονία του Τζον Κένεντι. Ο προκάτοχός του, Ντουάιτ Αϊζενχάουερ, είχε ήδη προειδοποιήσει (αισθανόμενος ενοχές μήπως;), προτού αποσυρθεί, για τους κινδύνους του βιομηχανο-στρατιωτικού συμπλέγματος: η φράση αυτή παραδόξως χρησιμοποιήθηκε έκτοτε από την αριστερά. Όμως και η ίδια η προειδοποίηση του Αϊζενχάουερ ήταν παράδοξη, αφού εκείνος ήταν ο ιδρυτής του δόγματος του ελέγχου της Μέσης Ανατολής (ήτοι η κρίση στο Σουέζ).

Σήμερα η προειδοποίησή του αποδεικνύεται ανατριχιαστικά σωστή: το βιομηχανο-στρατιωτικό σύμπλεγμα, με επικεφαλής την βιομηχανία όπλων και το Πεντάγωνο, επηρεάζει αποφασιστι-

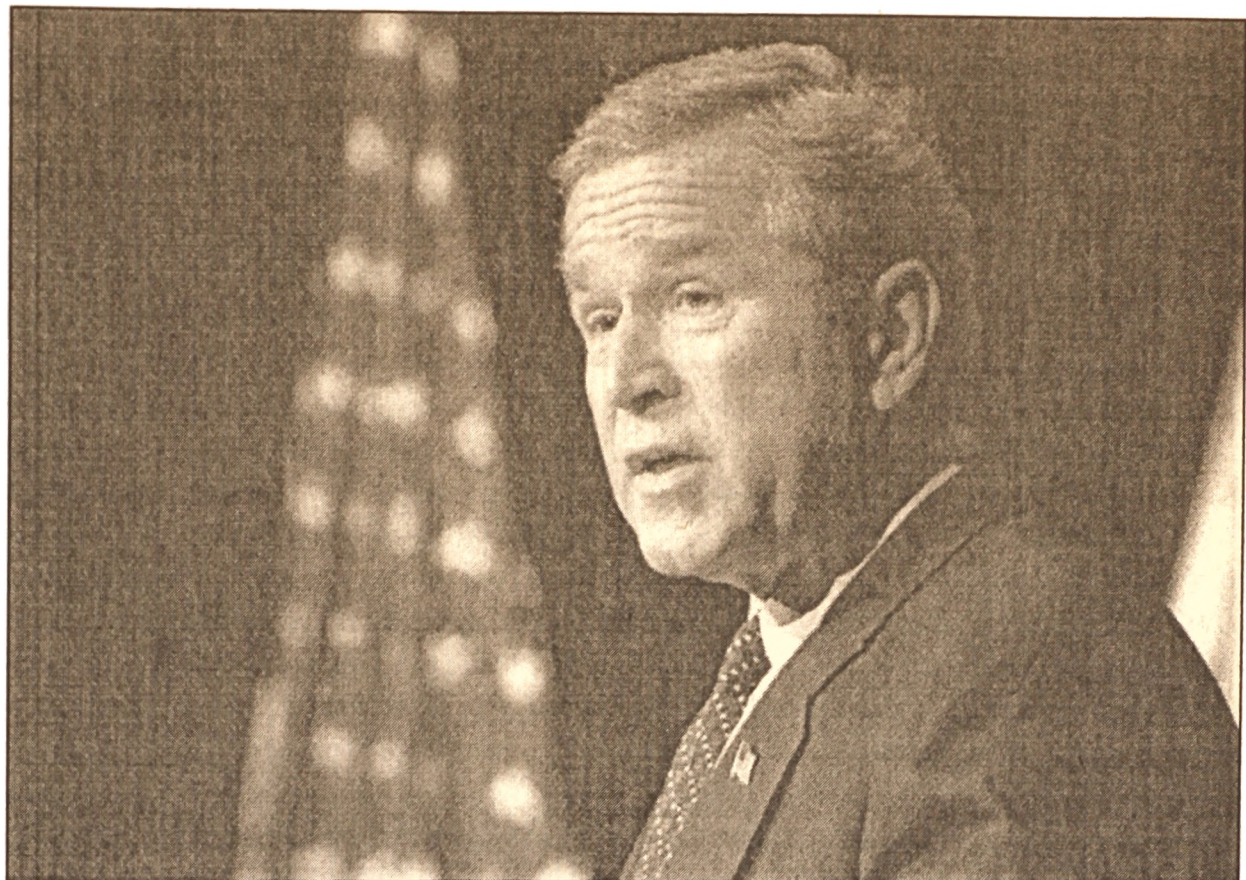
κά τις προεδρικές εκλογές και, φυσικά, την εξωτερική πολιτική, σε σημείο που ο διανοητικά μέτριος και αργόστροφος κ. Μπους συγχέει την εξωτερική με την στρατιωτική πολιτική. Καθώς λοιπόν η εξωτερική πολιτική υποστυλώνεται με στρατιωτικούς χειρισμούς, μοιάζει περισσότερο με την γερμανική εξωτερική πολιτική την εποχή του πολέμου, παρά με εκείνη ενός δημοκρατικού κράτους.

Οι ίδιοι οι πρόεδροι δεν μπορούν πλέον να συναγωνιστούν τον Κένεντι, αν και ο Κάρτερ, για παράδειγμα, προσπάθησε. Ακόμα και ο Νίξον, που εθεωρείτο έξυπνος, εξαρτιόταν από τον Κίσινγκερ για την εξωτερική του πολιτική. Διατίθενται δε όλο και σοβαρότερες αποδείξεις που στηρίζουν αυτή την άποψη. Ήδη στα τέλη του 1971, υψηλόβαθμος βρετανός διπλωμάτης έγραψε πως «ο Κίσινγκερ αποφάσιζε και διηύθυνε επιχειρήσεις χωρίς ενημέρωση ή αναφορά προς το Στέιτ Ντιπάρτμεντ ή κάποιον άλλο». Πρόσθεσε επίσης πως οποιαδήποτε στιγμή, οτιδήποτε μπορούσε να πάει στραβά μιας και οι συνήθεις πηγές συμβουλών, ελέγχου και εκτέλεσης είχαν εντελώς προσπεραστεί.² Οι Γερμανοί ήταν ιδιαίτερα ανήσυχοι: «ο Κίσινγκερ ενδιαφερόταν για το πού εδρεύει η εξουσία και για την άσκησή της... η προσέγγισή του, που θυμίζει 19ο αιώνα [Μέτερνιχ], επηρέαζε τον τρόπο σκέψης του Λευκού Οίκου και ειδικότερα την συμπεριφορά του προέδρου [Νίξον]».³ Ο Κίσινγκερ ήταν στην πραγματικότητα ένας ψευδο-διπλωματικός ταύρος μέσα σε υαλοπωλείο.

Οι σκιές του παρελθόντος γίνονται σκιές του παρόντος αλλά είναι εντονότερες. Σήμερα το βιομηχανο-στρατιωτικό σύμπλεγμα των σωματείων που αποτελούν την ψυχή και το σώμα της Αμερι-

κής, διευθύνεται με πανουργία από ομάδα μηχανορράφων επονομαζομένων «ακραίοι Χριστιανο-Σιωνιστές»,⁴ των οποίων κύριος σκοπός εξωτερικής πολιτικής είναι ο έλεγχος της Μέσης Ανατολής πάση θυσία, εκεί που τα συμφέροντα Αμερικής και Ισραήλ είναι συνώνυμα. Ενώ κάποτε το εβραϊκό λόμπι απέφευγε νεο-χριστιανούς φονταμενταλιστές όπως ο κ. Μπους, το σιωνιστικό λόμπι επιδέξια τους υποδέχθηκε με ανοιχτές αγκάλες. Αφού οι νεο-χριστιανοί φονταμενταλιστές πιστεύουν πως ο Θεός όρισε πολιτικά σύνορα για τους Εβραίους, υποστηρίζουν με ζήλο τα συμφέροντα του κράτους του Ισραήλ και τίθενται κατά του παλαιστινιακού ζητήματος, πεπεισμένοι πως, κατά την Δευτέρα Παρουσία, πολλοί Εβραίοι θα εκχριστιανιστούν. Ένα τυπικό νεοχριστιανικό φονταμενταλιστικό σκηνικό, για παράδειγμα, θα περιελάμβανε τον δήμαρχο της Ιερουσαλήμ επί σκηνής, περικυκλωμένο από χριστιανούς που κρατούν σημαίες του Ισραήλ. Τον Σεπτέμβριο του 2002, χριστιανοί Ευαγγελιστές υποδέχτηκαν σαν αστέρι της ροκ τον Αριέλ Σαρόν, τον χασάπη της Σατίλα και της Σάμπρα, στην Ιερουσαλήμ.⁵ Σύμφωνα με τον βετεράνο έλληνα δημοσιογράφο Ηλία Δημητρακόπουλο οι Ευαγγελιστές των νοτίων πολιτειών της Αμερικής πρέπει να θεωρηθούν σοβαρός παράγοντας στην τρέχουσα εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., έναντι της Μέσης Ανατολής.⁶ Ένας Δημοκρατικός, μέλος του Κογκρέσου, δέχθηκε επιθέσεις όταν τόλμησε να προτείνει πως πίσω από το στήσιμο των γεγονότων που οδήγησαν σε πόλεμο κατά του Ιράκ βρίσκονταν Εβραίοι.⁷ Στη Βρετανία, ο αρχαιότερος της Βουλής των Κοινοτήτων, Ταμ Νταλνέλ, προκάλεσε το θυμό των Σιωνιστών όταν αναφέρθηκε στην «ομάδα δολοπλόκων Εβραίων συμβούλων στις Η.Π.Α.» κατονομάζοντας μεταξύ άλλων τους: Πολ Γούλφοβιτς, Ρίτσαρντ Περλ και Άρι Φλάισερ. Παρεμπιπτόντως αναφέρθηκε στην «εξτρεμιστική σιωνιστική ατζέντα Λικούντνικ» και δήλωσε καθαρά τις υποψίες του ότι η Μοσάντ σκάρωσε το παραμύθι για το ιρακινό καθεστώς που δήθεν προσπαθούσε να πάρει ουράνιο από τη Νιγηρία.⁸

Αυτή τη στιγμή δεν είναι οι μετριοπα-

θείς Χριστιανοί και Εβραίοι Αμερικανοί που κρατούν τα ηνία της εξουσίας. Είναι οι εξτρεμιστές, του ιδίου φυράματος με εκείνους που δολοφόνησαν τον μετριοπαθή ισραηλινό πρωθυπουργό Γιτσαχάκ Ραμπίν, που ασκούν υπερβολική επιρροή στον Λευκό Οίκο και στο Πεντάγωνο. Είτε ο πρόεδρος είναι δημοκρατικός είτε ρεπουμπλικανός, δεν φαίνεται να αλλάζει η εξωτερική πολιτική. Η κατ' όνομα δημοκρατική Μαντλίν Ολμπράιτ άσκησε βέτο στην επανεκλογή του συνετού Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε. Μπούτρος Μπούτρος-Γκάλι, πρωταγωνίστησε στην εξαπάτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. παραβιάζοντας τους δεσμεντικούς όρους του ιδίου του ΝΑΤΟ, και παραδόθηκε στην απόλαυση του οργίου των 78ήμερων βομβαρδισμών κατά ενός κυρίαρχου κράτους, της Γιουγκοσλαβίας. Ο δε ρεπουμπλικανός Μπους αρχικά μιλούσε για απόσυρση των αμερικανικών στρατευμάτων από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού και για λιγότερη ανάμειξη των Η.Π.Α. Ας μην ξεχνάμε και εκείνη τη βαρύγδουπη ανακοίνωσή του περί αναγνώρισης του παλαιστινιακού κράτους. Οι πιέσεις από τους Χριστιανούς Σιωνιστές και τα περίεργα (και, από ένα σημείο και πέρα, ανεξήγητα) γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 προκάλεσαν την ξαφνική μετάλλαξή του

στον πιο αιμοβόρο πρόεδρο των Η.Π.Α. (ζητώ συγγνώμη από τον Τζόνσον). Η πτώση του τείχους του Βερολίνου, η δόλια χρήση της παγκοσμιοποίησης και οι επιθέσεις στο Βεσφραλιανό κρατικό σύστημα μέσω της επιλεκτικής ψευτο-ανθρωπιστικής παρέμβασης είναι τα τρία βασικά συστατικά της εξωτερικής πολιτικής που άφησαν ελεύθερα τα ηνία του βιομηχανο-στρατιωτικού συμπλέγματος του Αϊζενχάουερ, υποβιβάζοντας έτσι κάποιους από τους αμερικανούς προέδρους σε μασκότ. Εφόσον και οι δύο μεγάλες πολιτικές παρατάξεις εξαρτώνται από αυτό το σύμπλεγμα, είναι αφέλεια να πιστεύουμε πως οι εκλογές μπορούν να παραγάγουν στον επιχειρηματικό τομέα την επανάσταση που θα κατεύναζε τα εξτρεμιστικά πνεύματα στις Η.Π.Α.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε πως η πατρίδα εκείνου του αξιοθαύμαστου σωτήρα, μαχητή της ελευθερίας ή τρομοκράτη (αναλόγως με τα κριτήρια του καθενός), του Τζορτζ Ουάσιγκτον, έχει πλέον γίνει αντικείμενο σφοδρών επικρίσεων, που ξεπερνούν ακόμα και τους φιλοσοφικούς κεραυνούς που εκτόξευε ο ΝτεΓκωλ κατά του «αγγλοσαξωνικού» γίγαντα στις αντιπολεμικές διαμαρτυρίες για το Βιετνάμ στα τέλη της δεκαετίας του '60 και αρχές της δεκαετίας του '70. Οι πιο αγανακτισμένοι παρατηρητές της εξέλιξης των

Η.Π.Α. ίσως να θυμούνται την παρακάτω ρήση του βρετανού δημιουργού του Τζέιμς Μποντ, Ίαν Φλέμινγκ: «η μόνη χώρα που έχει περάσει από τη νηπιακή ηλικία στο γήρας χωρίς να περάσει καθόλου από το ενδιάμεσο στάδιο της ωριμότητας είναι η Αμερική». Ίσως ακόμα να θυμούνται και τον περίφημο αμφιλεγόμενο (και με το τουφέκι υπό μάλης) Ουίλλιαμ Μπάροουζ που περιέγραφε πώς η λαιμαργία τρώει τον εαυτό της και μεταμορφώνει τους ανθρώπους σε γουρούνια, περιέγραφε επίσης τη φιλαργυρία των μεγάλων πολυεθνικών συγχωνεύσεων που έχουν προγραμματιστεί για να επιτύχουν τα υψηλότερα δυνατά κέρδη χωρίς κανένα προβληματισμό για το μέλλον του πλανήτη (ήτοι οι εταιρείες βιοτεχνολογίας και τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα τους), και πώς η υπεροψία της εξουσίας κάνει τα χέρια να ιδρώνουν και να τρέμουν. Τέτοιου είδους αμαρτίες εξευτελίζουν την ανθρώπινη εικόνα σε ένα μείγμα επικαλυμμένων σπασμών.⁹ Τα ακρωτηριασμένα παιδιά του Βιετνάμ, της Καμπότζης, του Λάος, της Σερβίας, του Αφγανιστάν και του Ιράκ μπορούν να καταλάβουν πολύ περισσότερα απ' ό,τι ένα μάτσο εγωκεντρικών και φιλόδοξων υλιστών πολιτικών. Η «εξωτερική» πολιτική των Η.Π.Α. έχει πράγματι προκαλέσει μαζικό πόνο σε παγκόσμια κλίμακα. Υπάρχουν βέβαια και άλλες χώρες που είναι εξίσου ένοχες για φοβερά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, όπως η Γερμανία για τους θανάτους Εβραίων και άλλων, η Οθωμανική Αυτοκρατορία για τις σφαγές των Αρμενίων και των Ελλήνων, το Ισραήλ για τις δολοφονίες και τους διωγμούς χιλιάδων Παλαιστινίων, η Βρετανία για τους περιττούς βομβαρδισμούς της Δρέσδης και για τα πυρά εναντίον εκατοντάδων ινδών πολιτών στο Αμριτσάρ, η Ιαπωνία για το θάνατο πλήθους Κινέζων, η Σοβιετική Ένωση για τη σφαγή στο Κατύν και άλλα χειρότερα. Κι όμως, παρ' όλα αυτά, μόνο οι Η.Π.Α., με κάποιο περίεργο τρόπο και ίσως επειδή είναι μια τεράστια χώρα, έχουν καταφέρει να παράγουν, με απελπιστικά τακτικό ρυθμό, έναν σταθερό κατάλογο προσβλητικών ακροτήτων.

Το γεγονός ότι η αμερικανική εξωτερική-στρατιωτική πολιτική γίνεται όλο και πιο άκοσμη, μετά βίας αμφισβητείται. Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν καταντήσει εργαλείο αυτής της πολιτικής. Το ΝΑΤΟ, σχεδιασμένο με ημερομηνία λήξης τον Απρίλιο του 1999, έχει μετατραπεί σε έναν επιθετικό παγκόσμιο σερίφη με την βοήθεια δουλοπρεπών ανατολικοευρωπαϊκών κρατών-πελατών όπως η Πολωνία, που είναι έτοιμα να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες του αφέντη τους εν ριπή δολαρίου. Το Διεθνές Δίκαιο σε ορισμένες περιπτώσεις νεκρώνεται, όπως μαρτυρούν τα γεγονότα στο Γκουαντάναμο, η υπόθεση του Διεθνούς Δικαστηρίου Εγκλημάτων, η Συνθήκη του Κυότο (την οποία ας ελπίσουμε πως σύντομα θα επικυρώσει και η Ρωσία), η ΑΒΜ (Συνθήκη Αντιβαλλιστικών Πυραύλων) και η παράνομη εισβολή και κατοχή του Ιράκ με ελλιπή και κατασκευασμένα στοιχεία.

Για την Ευρώπη και την Ελλάδα, τα αποτελέσματα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής είναι ξεκάθαρα, όπως ακριβώς είναι και οι κρυφοί της στόχοι: να εμποδίσει την Ευρώπη να αναπτύξει τις δικές της, εντελώς ανεξάρτητες, ένοπλες δυνάμεις (σε αυτό το σημείο ο βρετανός Ρόμπιν δολίως βοηθά τον αμερικανό Μπάτμαν), να χωρίσει τους Γάλλους από τους Γερμανούς, να διατηρήσει τον ΝΑΤΟϊκό και ισραηλινό έλεγχο στη νοτιοανατολική Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή (εν μέρει εξασφαλίζοντας μια διχοτομημένη Κύπρο ως Αχίλλειο πτέρνα της ευρωπαϊκής ασφάλειας), και να ενισχύσει ακόμα περισσότερο την τουρκοϊσραηλινή στρατιωτική συμμαχία.

Στην περίπτωση της Ελλάδας έχει σημασία το γεγονός ότι, ενώ ο πρώην αμερικανός πρέσβης Μπερνς δήλωσε ενώπιον ελλήνων σπουδαστών ότι σε αμερικανικό ναυτικό χάρτη τα Ίμια ήταν «μαρκαρισμένα» ως ελληνικά, η θέση της κυβέρνησης Μπους μετετράπη σε «δεν τοποθετούμεθα στο θέμα των Ιμίων».¹⁰ Σχετική είναι και η άρνηση του Ισραήλ να απαντήσει σε ερωτήσεις που αφορούν τον εναέριο χώρο και τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας.¹¹ Κάτι τέτοιες «μικρολεπτομέρειες» επιδεικνύουν την αυξανόμενη επιθετικότητα του βιομη-

χανο-στρατιωτικού συμπλέγματος.

Με τα σημερινά δεδομένα, είναι απίθανο να κερδίσει ο Μπους τις επόμενες προεδρικές εκλογές· η χρησιμότητά του έχει εξαντληθεί, ο ίδιος είναι πλέον καμένο χαρτί. Το Ιράκ εξελίσσεται σε οικτρή αποτυχία και η παρέα των εξτρεμιστών ψάχνουν άλλη πηγή αναζωγόνησης της μονόπλευρης ατζέντας τους για την αποδυνάμωση και διάσπαση της Ευρώπης, τον ενουχιισμό των Παλαιστινίων και τη διάνοιξη περισσότερων δρόμων μέσα από τον Καύκασο. Το αν ο Μπους απλώς δεν κατέβει στις εκλογές ή αν χάσει είναι συζητήσιμο· όποιος όμως κι αν κερδίσει, είτε Δημοκρατικός, είτε Ρεπουμπλικανός, είτε λέγεται Μπους, είτε Γουέσλι-Κλαρκ, είτε Λίμπερμαν, η ιταλικά αποκλείεται να φρενάρει!

Για την Ελλάδα πλησιάζει η ώρα των σκληρών αποφάσεων. Στο παρελθόν υπήρχαν το ρωσικό, το αγγλικό και το γαλλικό κόμμα. Τώρα ο γαλλογερμανικός και ο αγγλοσαξωνικός άξονας έχουν απλοποιήσει τα πράγματα. Τουλάχιστον από το 1955, η αμερικανική ανάμειξη στις ελληνικές υποθέσεις αυξάνεται καθημερινά. Επιτυγχάνεται, δε, είτε με τη μορφή της πειθούς μέσω της ψευτο-εκπαίδευσης σε ορισμένα κολέγια και τρένα σκέψης χορηγούμενα από την αμερικανική κυβέρνηση (σε συγκεκριμένο κολέγιο, το βασικό βιβλίο που διδάσκεται στο μάθημα της Διπλωματίας είναι το βιβλίο του Χένρυ Κίσινγκερ με τίτλο «Διπλωματία»!),¹² είτε με υποτροφίες και οικονομική υποστήριξη μερικών «φιλικών» ακαδημαϊκών, είτε με την παροχή «βοηθείας» σε κάποιους δημοσιογράφους, ή ακόμα με άλλες πιο πανούργες μεθόδους. Έτσι η Ελλάδα εξαρτάται ακόμα από την καλή θέληση των Η.Π.Α. σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι, για παράδειγμα, η Γαλλία, γι' αυτό και μία δυνατή Ευρώπη θα την καταστήσει πιο ανεξάρτητη, ειδικά όσον αφορά την ασφάλειά της.

Αν οι εξτρεμιστές διατηρήσουν, όπως είναι πιθανό, την ισχύ τους ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των εκλογών, η Ελλάδα θα μπορούσε να καταλήξει με πρωθυπουργό τον Χρυσοχοΐδη (προς τον οποίο είναι ήδη γνωστή η υποστήριξη της βρετανικής πρεσβείας, δεδομέ-

νης της συνεργασίας του σε κάποια λεπτά θέματα σχετικά με την «17 Νοέμβρη», τον Ντέιβιντ Σόντερς κ.ά.). Το αν κάτι τέτοιο θα ήταν καλό ή κακό, αποτελεί θέμα προς συζήτηση. Το σημαντικότερο όλων είναι πως ο βιομηχανο-στρατιωτικός Προκρούστης συνεχίζει να σχεδιάζει την εξωτερική-στρατιωτική πολιτική και θα αισθανθούμε σοβαρές παρασκηνιακές πιέσεις και εντάσεις, εκτός φυσικά αν η μετριοπαθής Αμερική ξαναβρεί τη δύναμή της. Μέχρι όμως να ξημερώσει αυτή η μέρα, είναι χρήσιμο να θυμόμαστε την παρακάτω σοφή ελληνική παροιμία: «ο λύκος κι αν εγέρασε κι άσπρισε το μαλλί του, μήτε την γνώση άλλαξε, μήτε την κεφαλή του»!

Μετάφραση
ΚΑΛΥΨΩ ΣΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Lawson, Kay, *The Human Polity*, Houghton Mifflin Company, Boston and New York 1997, σ. 197-203.
2. Tebbit (Βρετανική Πρεσβεία, Ουάσιγκτον) προς Wiggin, 30 Δεκεμβρίου 1971, *επιστολή*, PRO FCO 82/62, αρ. φακέλου AMU3/548/10.
3. Αυτόθι, Jackling (Βρετανική Πρεσβεία, Ρώμη) προς Wiggin, 30 Δεκεμβρίου 1971, *επιστολή*.
4. Βλ. Clarke, Victoria, «The Christian Zionists», *Prospects*, τεύχος 88, Λονδίνο, Ιούλιος 2003.
5. Engei, Matthew, «Meet the New Zionists», *The Guardian*, 28 Οκτωβρίου 2002.
6. Δημητρακόπουλος, Ηλίας, *συνέντευξη* προς τον Δρ. Ουίλλιαμ Μάλλινσον, 30 Νοεμβρίου 2002.
7. Firestone, David, «Outrage over remarks on Jews», *International Herald Tribune*, 13

Μαρτίου 2003.

8. Dalyell, Tam, *συνέντευξη* προς τον Δρ. Ουίλλιαμ Μάλλινσον, 17 Ιουλίου 2003.
9. Burroughs, William S., *The Seven Deadly Sins*, Lococo-Mulder, New York, 1991.
10. Ashraf, Madeek (State Department) προς Μάλλινσον, Ουίλλιαμ, 10 Ιανουαρίου 2003, *υπόμνημα μέσω φαξ*. Βλ. επίσης Μάλλινσον, Ουίλλιαμ, *Cyprus, A Historical Perspective; Between NATO and Europe, war or peace*, (υπό έκδοση) I.B. Tauris, London and New York, 2004.
11. Αυτόθι.
12. Σε σχέση με αυτό, οι αναγνώστες θα μπορούσαν κάλλιστα να συγκρίνουν το βιβλίο του Κίσινγκερ με το ομότιτλο βιβλίο του Harold Nicholson, ο οποίος, ως πρώην βρετανός διπλωμάτης, όντως έγραφε για τη διπλωματία, εν αντιθέσει με τον Κίσινγκερ που ποτέ δεν υπήρξε επαγγελματίας και έγραφε για την πολιτική ισχύ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μεταφραστικό κείμενο με ερμηνευτικές προσεγγίσεις
από τον
ΤΖΙΜΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεΰς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθесινοί διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;*

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21 • τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107,
e-mail: chparou@otenet.gr

Όλα για το πρωτάθλημα

Του Νίκου Πρωινού

Μια εβδομάδα πριν από τις εκλογές και οι εκπρόσωποι-χορηγοί του δικομματισμού δίνουν τα ρέστα τους για την πρωτιά.

Ο επί οχτώ συναπτά έτη πρωταθλητής (ΠΑΣΟΚ) προσπαθεί να καλύψει τη διαφορά των 3 βαθμών (μονάδων) από την πρωτοπόρο (των δημοσκοπήσεων) Ν.Δ.

Η γνωστή Παράγκα της διαιτησίας (ΜΜΕ) κάνει τα αδύνατα δυνατά για τη νίκη του παλιού «πρωταθλητή» που επιμένει στα πέτσινα τρόπαια.

Σφυρίχτρες όπως αυτές των Φυντανίδη, Πρετεντέρη, Παπαχελά, Καψή, Κακαουνάκη, με την αγαστή συνεργασία των εποπτών Σωμερίτη, Κύρτσου, Λιαρέλη, Παναγιωταρέα, Καρελιά, Βλάχου κ.ά της ίδιας Σχολής, δίνουν τον αγώνα τον καλό.

Για το καλό τους κι όχι το δικό μας!

Έλα όμως που η ομάδα τους δεν τραβά. Ακόμα και οι πλέον φανατικοί παραμιλούν και κάνουν χρήση αντιεμετικών χαπιών από το θέαμα που παρουσιάζει η ομάδα τους.

Μάζεψαν από τα αζήτητα της αγοράς ό,τι πιο ατάλαντο και καμένο και προσπαθούν να το παρουσιάσουν ως σημαντικό.

Με το εναρκτήριο λάκτισμα όμως άρχισαν τα αυτογκόλ. Γέλια από την κερκίδα των αντιπάλων και θλίψη στους χορηγούς, εμπνευστές και μεσάζοντες των μετακινήσεων αυτών.

Οι παλιοί παίκτες γκρινιάζουν στα πηγαδάκια, αλλά ως γνήσιοι κλώνοι χαμαιλέοντων (κριτήριο για την κατοχή δελτίου στο συγκεκριμένο σωματείο) απαξάπαντες ομιλούν περί ομάδος που θα διαπρέψει και τελικά θα κατακτήσει το πρωτάθλημα!

Ευσεβείς πόθοι. Βλέπετε το πριμ είναι ΜΕΓΑ-λο, κι όταν από ερασιτέχνης γίνεσαι επαγγελματίας και συνηθίσεις στα πολλά, δύσκολα βολεύεσαι με τα μικρά συμβόλαια. Κι ενώ έχουν φτιάξει την προϊκα τους, θυμίζουν τον αλησμόνητο Γκιωνάκη στην ταινία «Ο Αχόρταγος».

Σε εννέα μέρες θα ξέρουμε το αποτέλεσμα – οπότε, κοντός ψαλμός αλληλούια. Ελπίζουμε η Παράγκα και η ΟΥΕΦΑ (ξένα κέντρα) να αποτύχουν να επιβάλουν τις επιθυμίες τους, όπως στο προ τετραετίας πρωτάθλημα που αλλοίωσαν το αποτέλεσμα.

Την τρίτη θέση που οδηγεί στο πρωταθλητριών (βουλή) έχει καπαρώσει το ΚΚΕ. Ουδείς το αμφισβητεί, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της Παράγκας να πλασάρει στη θέση

αυτή μια ομάδα από το πουθενά υπό την επωνυμία ΛΑΟΣ.

Ήταν τόσο γλοιώδης η προσπάθεια που το μόνο που πέτυχε ήταν να την οδηγήσει στη Β' Εθνική. Θέση που της αρμόζει.

Όπως όλα δείχνουν μια καλή ομάδα (ΔΗΚΚΙ), μονίμως στο στόχαστρο της Παράγκας, δεν κατορθώνει και πάλι ν' ανέβει στην Α' Εθνική. Στο παρά πέντε τής πήραν το 10 το καλό (Δημαράς), ένας άλλος κατήγγειλε το συμβόλαιό του (Δασκαλάκης) κι αρκετοί λάκισαν. Αν προσθέσουμε και τις μεταγραφές που δεν έγιναν (Παπαθεμελής, Ζουράρης, Καραμπελιάς, Χαραλαμπίδης), στις 8 Μαρτίου η ομάδα θα βγει τραυματισμένη και με πάμπολλα προβλήματα.

Μάλλον εξασφαλίζει την παραμονή του ο ΣΥΝ, αν και πολλοί είναι επιφυλακτικοί.

Το ενδιαφέρον στην περίπτωση του είναι ότι κρατά το «κλειδί» του πρωταθλητή. Αν αντέξει στον αγώνα με το ΠΑΣΟΚ, τότε και στη μεγάλη κατηγορία παραμένει (βουλή) και ο καθεστωτικός πρωταθλητής βγαίνει δεύτερος.

Διαφορετικά τα πράγματα είναι δύσκολα. Πολύ δύσκολα. Και σ' αυτό έχει ευθύνες με τις κολιγιές του παρελθόντος (δημοτικές, νομαρχιακές, ΓΣΕΕ κ.ά). Του έφυγαν παίκτες και προσπαθεί εναγωνίως οι νέοι που ήρθαν να δέσουν με τους παλιούς.

Σε ρόλο Ζιντάν ο Κωνσταντόπουλος έχει πάρει την ομάδα στις πλάτες του και οργώνει τα γήπεδα. Ένας κούκος όμως δεν φέρνει την άνοιξη. Κι αν τη φέρει, κάθε μέρα δεν είναι καλή μέρα. Κι αυτό θα πρέπει να το έχει στα υπόψιν. Έχει πολύ φύρα ακόμα στο σωματείο. Ονόματα δε λέμε, υπολήψεις δε θίγουμε, μια και μόνοι τους εκθέτουν το σωματείο και τους εαυτούς τους.

Επειδή η στήλη θα απουσιάσει την ερχόμενη βδομάδα για να ασκήσει τα εκλογικά της δικαιώματα στην ερυθρά Λέσβο, εύχεται ολοψύχως στους αναγνώστες του Αντί «καλό Αριστερό βόλι».

«Εμπρός να πετάξουμε τον πράσινο ήλιο από την Ελλάδα».

επισημαίνουμε

Ιδιωτικά βίτσια, δημόσιες αρετές

Εσχάτως το πάθος των «μοντερνιστών» για την αποδόμηση της ιστορικής ταυτότητας των Ελλήνων έχει λάβει χαρακτηριστικά υστερίας.
Διονύσης Χαριτόπουλος

Διερωτώμεθα: Μπορούν να γίνονται διακρίσεις όταν πρόκειται για δημόσιο χρήμα; Μπορούν ν' αποκλείουν κάποιοι «παράγοντες» από τις κρατικές δαπάνες τους ανεπιθύμητους και να επιλέγουν τους «ημετέρους»; Είναι δυνατόν κρατικές αναθέσεις, παραγγελίες, εκθέσεις, συμμετοχές κ.λπ. να εξαντλούνται αποκλειστικά στους δύο-τρεις φίλους του κόμματος, του υπουργού, του παράγοντα κ.ο.κ.; Δεν είναι η έσχατη μιζέρια στον χώρο του πολιτισμού να δρουν νονοί και μόνο νονοί; (Παρένθεση: «Μιζέριας» ήταν το παρατσούκλι του Βελουχιώτη, όπως μας πληροφορεί ο Διονύσης Χαριτόπουλος στο εκπληκτικό του βιβλίο *Άρης, ο Αρχηγός των Ατάκτων*, επειδή συνέχεια διεκτραγωδούσε τη μιζέρια του τόπου. Αυτό σαν μια μικρή ανάσα· πίσω τώρα πάλι στις αναθυμιάσεις).

Η ελληνική συμμετοχή στην Arco έγινε όπως έγινε. Εδώ και χρόνια ο ΠΣΑΤ με δημόσιο χρήμα «παίζει» αποκλειστικά δύο-τρία κοριτσάκια βορείων προαστείων, γιατί, είπαμε, στην Ελλάδα η τέχνη είναι το γέρας των νεόπλουτων και μονομερώς ταξική. Ως συνέπεια αυτού είχαμε μια ακόμη εκδήλωση της Coca Cola Art στη Μαδρίτη με τον γνωστό θίασο επί σκηνής. Και ως εδώ καλά. Απλώς έδειξαν τη μιζέρια τους στο εξωτερικό και εισέπραξαν αρνητικές κριτικές του τύπου «Μην πιθηκίζετε», «βρείτε τον εαυτό σας» κ.λπ. Απ' την άλλη οι «οργανωτές» ούτε πούλησαν, ούτε προώθησαν τα προϊόντα που χρηματοδοτήθηκαν για να προωθήσουν. Μην περιμένετε βέβαια τον Ευγένιο ή τον Ευάγγελο να ζητήσουν ευθύνες, γιατί είναι αυτοί οι πάτρονες των «ημετέρων». Ο Βενιζέλος εξακολουθεί να προκαλεί με την κ. Τσίκουτα, την οποία στέλνει αυτή τη φορά και στη Biennale Sao Paulo. Τόσα ξέρει, τόσα κάνει.

Είναι όμως απαράδεκτο να προσκαλούνται δεκάδες εκπρόσωποι των ΜΜΕ στη Μαδρίτη και ν' αποκλείονται οι συνεργάτες του Αντί (οι οποίοι πάντως γράφουν κριτική και όχι εγκωμιαστικά ρεπορτάζ) επειδή δεν είναι αρεστοί στη διεύθυνση του ΠΣΑΤ. Με δημόσιο χρήμα είναι απαράδεκτο να υποστηρίζονται ιδιωτικά βίτσια. Είναι απαράδεκτο το ΦΙΞ (Ε.Μ.Σ.Τ.) να μην στέλνει στο Αντί ενημερωτικά δελτία, καταλόγους ή πληροφοριακό υλικό επειδή δεν του αρέσουν τα κείμενα του Μουτσόπουλου ή του Στεφανίδη. Κι απ' την άλλη να χρυσοπληρώνονται δεκάδες συντάκτες λαθρόβιων εντύπων της Θεσσαλονίκης ή ραδιοσταθμών της Μακεδονίας για ν' «αποθαυμάσουν» τα επιτεύγματα της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας στη Ν. Υόρκη ή το Βερολίνο. Το Αντί καλύπτει μεθοδικά και το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης (μέσω του Δ. Χαρίτου) και τη «Φωτοσυγκυρία» και τις εκθέσεις του Μακεδονικού ή του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης. Είναι λοιπόν αδιανόητο να μην προσκαλούνται οι συντάκτες του και να μην αποστέλλεται υλικό στα γραφεία του.

Με την Arco το ποτήρι ξεχείλισε. Θεωρούμε αυτή τη συμπεριφορά όχι απλώς αντιδεοντολογική αλλά στυγνά φασιστική. Και δεν επιχαίρουμε βέβαια για τις αρνητικές κριτικές που γράφτηκαν στην *El Pais* της 14.2 (σελ. 37) και την *ABC* της 7.2 (σελ. 25-26), ούτε για τα συγκαταβατικά και ειρωνικά σχόλια για τα «υπνωτικά» κείμενα των επιμελητριών.

Είναι πάντως ενδεικτικό ότι οι Ισπανοί εντυπωσιάστηκαν από τον Άγγελο Παπαδημητρίου κι ας μην μετείχε σε επίσημη έκθεση αλλά σε περίπτερο και όχι από την post Παπαδημητρίου, η οποία ως ευρηματική κάτοχος όλων των σιλ του μοντέρνου ακαδημαϊσμού παίζει παντού. Στη χώρα του Αλμοδόβαρ όμως ήταν φυσικό να σκίσει το αυθεντικό σχόλιο του kitsch κι όχι η faux πρωτοπορία.

ΥΓ. Στη συζήτηση για το Outlook την περασμένη εβδομάδα ο καθηγητής Π. Χριστοδουλίδης επισκοπώντας τις διάφορες αισθητικές θεωρίες υπενθύμισε ότι τα τελευταία χρόνια υποστηρίζεται στην Αμερική πως «τέχνη είναι ό,τι παράγεται εντός του θεσμού της τέχνης, των εκπροσώπων της, των μουσείων κ.λπ. και γίνεται αποδεκτό απ' αυτούς». Πολύ φοβάμαι ότι πλέον τέχνη, με την παλαιά, επαναστατική της σημασία, είναι αποκλειστικά μόνον ό,τι παράγεται εκτός του παραπάνω θεσμού.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Την Παρασκευή 20 Φεβρουαρίου εγκαινιάστηκαν τρεις πολύ ενδιαφέρουσες εκθέσεις φωτογραφίας, που διοργάνωσε το MIET στο Πολιτιστικό του Κέντρο Θεσσαλονίκης (Βασ. Όλγας 108) στο πλαίσιο της «Φωτοσυγκυρίας 2004». Πρόκειται για τις εκθέσεις: «Πεπρωμένο» του Κορεάτη **Lim Young Kyun**, «Φαντάσματα του παιδικού δωματίου» της Βρετανίδας **Deborah Baker** και «Από την πρόβα στο χειροκρότημα – Επίδαυρος 1954-1966» του **Δημήτρη Χαρισιάδη**. Παρότι αποτυπώνουν τη διαφορετική ευαισθησία και οπτική και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα κάθε φωτογράφου, κοινό στοιχείο των τριών ενοτήτων αποτελεί η αφηγηματική τους πρόθεση. Διάρκεια μέχρι 13 Μαρτίου.

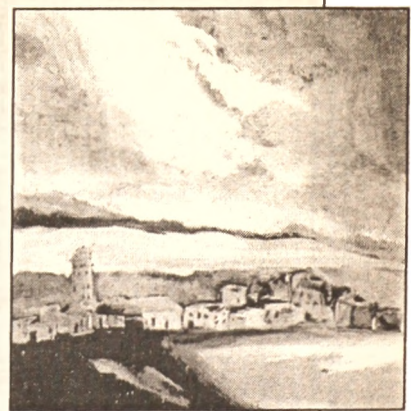
• Στο πλαίσιο πάλι της «Φωτοσυγκυρίας» το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, στους χώρους του στη ΔΕΘ (Εγνατίας 154), παρουσιάζει δύο εκθέσεις φωτογραφίας: του **Wendy McMurdo** και του **Guiseppe Tornatore**. Διάρκεια ως 18 Απριλίου.

• Απόψε, Παρασκευή 27 Φεβρουαρίου, στη μουσική σκηνή *Gagarin 250* (Λιοσίων 250) η **Σαβίνα Γιαννάτου** και το συγκρότημα **Primavera en Salonico** παρουσιάζουν την παράσταση *Terra Nostra*, με έντεχνα και λαϊκά τραγούδια από τη Μεσόγειο και άλλα μέρη του κόσμου σε μια σύγχρονη μουσική και φωνητική εκδοχή. Μαζί τους και το πρωτοποριακό σύνολο κρουστών «**Κρόταλα**». Ώρα έναρξης: 22.30.

• Την Τρίτη 2 Μαρτίου, στις 8 το βράδι, εγκαινιάζεται στον τεχνικό χώρο «Το Μήλο» (Αμύντα 11, Πλατεία Προσκόπων, Παγκράτι) η έκθεση ζωγραφικής της **Ελένης Μπίλια**, που θα διαρκέσει μέχρι τις 27 Μαρτίου.

• «**Φως ανάμεσα**» είναι ο τίτλος της ομαδικής έκθεσης σύγχρονων εικαστικών καλλιτεχνών, που γίνεται στη *Diana Gallery Down Town* (Αρμοδίου 10, Βαρβάκειος) σε επιμέλεια Φαίης Τζανετουλάκου. Επισκεφθείτε την έως 3 Απριλίου.

• Μέχρι τις 13/3 διαρκεί η έκθεση ζωγραφικής της **Μαρίας Κοκκίνου**, που γίνεται στη γκαλερί *Astra* (Καρυάτιδων 8, Ακρόπολη) και έχει τίτλο «Σπίτι στο βουνό».

Αντί

Δάφνες και

πικροδάφνες

Πρέπει να ξετρέλανε τους Ισπανούς ο *Ενδυμίων* (ή αλλιώς *Απόλλων*, νέος που αντανάζεται, αφιέρωμα στον *Dali*) του Άγγελου Παπαδημητρίου από την τελευταία ενότητα την αφιερωμένη στον Απόλλωνα και τις Δάφνες του. Γιατί τον είδαμε τουλάχιστον σε δύο εξώφυλλα μαδριλένικων εφημερίδων και σε αρκετά περιοδικά. Ο Άγγελος, πέρα από μόδες, συνεχίζει να

λειτουργεί σαν ένας δημιουργός συνολικός, που πρωτίστως χλευάζει τη σοβαροφάνεια και το δήθεν της εγχώριας καλλιτεχνικής σκηνής και μετά όλα τ' άλλα. Και τραγουδιστής και ηθοποιός και κομπέρ και ζωγράφος και γλύπτης και πάνω απ' όλα σαρκαστής μιας κοινωνίας που χρησιμοποιεί την τέχνη σαν πόζα και την πόζα σαν άλλοθι διανόησης.

Μ.Σ.

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Δηλαδή πώς το κάνετε στην Καισαριανή;
- Ελπίζω διαφορετικά από το Καστρί! (κλείνει η παρένθεση).
- Προς τέρψιν των πεφιλημένων αναγνωστών μας τώρα, μεταφέρουμε ολόκληρο το ανέκδοτο που εκστόμισε η τρομερή mother Margaret και πήρε το «παιδί» στο λαιμό της (ούτε ο Πάχτας να ήτανε!):
- «Μόλις η Παναγία έχει γεννήσει τον Χριστό και δίνει την πρώτη τηλεοπτική της συνέντευξη στον *Πρετεντέρη*».
- «Πώς συνέβη –την ρωτάει ο δαιμόνιος εκσυγχρονιστής– εσείς μια απλή κοπέλα του λαού να γεννήσετε τον Υιό του Θεού;» (Σωστή ερώτηση. Μια απλή Μαρία είναι η Θεομήτωρ· δεν είναι και η Φωτεινή Τσαλικογλου).
- «Να σας πω –απαντά η Παναγία– βασικά το περιμέναμε κοριτσάκι!».
- Αν ερμηνεύσουμε φροϋδικά το αστείο, και ο

- Ανδρέας κοριτσάκι θα προτιμούσε τελικά να του βγει ο διάδοχος.
- Τώρα γιατί είπε η Μάργκαρετ τοιούτον ανέκδοτο, ρωτήστε τον *Ίορβιν Γιάλομ*, τον ψυχίατρο-ψυχαναλυτή, να σας εξηγήσει.
- Και για να συμπληρωθεί το ρηθέν υπό του προφήτου πως ένας Παπανδρέου μόνο δεν φτάνει για το κακό...
- Ακούστε και τ' άλλα νέα...
- Στις 2 Μαρτίου ο Νίκος Παπανδρέου θα παρουσιάσει το βιβλίο του *Ανδρέας Παπανδρέου, Η Ζωή σε πρώτο ενικό και η τέχνη της πολιτικής αφήγησης*.
- Ναι, να μην σας χαρώ! Όπου με τον συγγραφέα θα μιλήσει –τρόπος του λέγειν– ο Θ.Θ. Νιάρχος.
- Τέτοιο πολιτικό μάρκετινγκ στην Ανατολή λέγεται χα-ρα-κί-ρι.
- Όσο το σκέφτομαι ο πιο σωστός Παπανδρέου...

- Είναι η Βάσω (και ο πιο τσαμπουνκάς βεβαίως-βεβαίως).
- Ρε παιδιά, σας ξαναρώτησα: Τι έγινε ο *Σημίτης*; (Κρίμα τον άνθρωπο δηλαδή· τον φάγαμε με την κακογλωσσιά μας.)
- Δηλαδή άμα βγει ο Γιωργάκης, η μαμά του θα δέχεται στου Μαξίμου;
- Ε, δεν θα βγει!
- Ρε σεις, είδατε μια αφίσα που ο Γιωργάκης, παιδί του λαού, κάθεται τάχα μου δίπλα σε μια κυρία με λαμέ μαλλί;
- Ίδια η κυρία *Δάφνη* δεν ήτανε;
- Πρόσεξε την αφίσα ο πρωθυπουργός και του έκανε (του Γιωργάκη) παρατήρηση επειδή ζήλεψε!
- Όπως επίσης παρατήρηση του έκανε και η κ. Μάργκαρετ. (Ήθελε να βγει αυτή φωτογραφία).
- Περπατάω σε δρόμους, στενά και λεωφόρους της Αθήνας και νομίζω πως βρίσκομαι στο Πήλιο.
- Τρέχουν νερά, ρυάκια, ποτάμια, νεροσυρμές παντού. Αυτά βλέπει ο *Διαμαντής* και συγκινείται. Νομίζει ότι είναι στο χωριό του.

- Λυπάμαι που θα τον προσγειώσω, αλλά πρόκειται για το διάτρητο δίκτυο της ΕΥΔΑΠ και για τα έργα που δεν γίνονται, καθώς τα συνεργεία δεν επαρκούν και οι ζημιές είναι τεράστιες.
- Να μου το θυμηθείτε, τόσες βροχές και χιόνια και θα πούμε το νερό-νεράκι τον *Αύγουστο* και θα εκτεθεί και η κυρία *Γιάννα*.
- Γι' αυτό προτείνω μια γερή αύξηση από τώρα. Κι όχι μόνο στο νερό αλλά και στο ρεύμα και στο τηλέφωνο.
- Η ποιότητα ζωής πρέπει να πληρώνεται.
- Παράδεισος η πρωτεύουσα κατά τ' άλλα: τρεχούμενα νερά, νερόλακκοι, χώματα, χωματερές, ξεκοιλιασμένα πεζοδρόμια, τάφροι, κάφροι, διάφοροι που σπρώχνονται, νομίζεις ότι βρίσκεσαι στην Ταϊτή του Γκωγκέν...
- Και μέσα σ' όλα και τα έργα για το φωταέριο και τα σκάμματα για το τραμ που όλο αλλάζει.
- Αυτά μαθαίνει και ζηλεύει ο φιλότεχνος Τάσος Γούλας από το Νύμπεργκ.
- Ξεσάλωσε η Φωτεινή

Ένα σπουδαίο κινηματογραφικό γεγονός

Η Ταινιοθήκη της Ελλάδος και το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου προβάλλουν σχεδόν το σύνολο του ιστορικού έργου του Ζαν-Λυκ Γκοντάρ, του επαναστάτη και ποιητή της Nouvelle Vague. Δεκαοχτώ ταινίες, από το *Με κομμένη την ανάσα* (1959) μέχρι την *Ελεγεία του έρωτα* (2001).

Αίθουσα Τριανον Filmcenter, 27/2/04-4/3/04

Πρόγραμμα προβολών:

Παρασκευή 27/2/2004

19.00 Τα 7 θανάσιμα αμαρτήματα, 1962, 113'

21.00 Με κομμένη την ανάσα, 1959, 87' (σε νέα κόπια)

23.00 Η κυρία θέλει έρωτα, 1961, 85'

Σάββατο 28/2/2004

19.00 Η περιφρόνηση, 1963, 103'

21.00 Ζούσε τη ζωή της, 1962, 80'

23.00 Ο μικρός στρατιώτης, 1963, 88'

Κυριακή 29/2/2004

19.00 Οι καραμπινιέροι, 1963, 85'

21.00 Ο τρελός Πιέρο, 1965, 110' (σε νέα κόπια)

23.00 Αλφαβίλ, 1965, 99'

Δευτέρα 1/3/2004

19.00 Συνέβη στην Αμερική, 1966, 90'

21.00 Weekend, 1967, 105'

23.00 Αρσενικό-Θηλυκό, 1966, 85'

Τετάρτη 3/3/2004

19.00 Όλα πάνε καλά, 1972, 95'

21.00 Δυο τρία πράγματα που ξέρω γι' αυτήν, 1967, 95'

23.00 Ο σώζων εαυτόν σωθήτω, 1980, 87'

Πέμπτη 4/3/2004

19.00 Άρια, 1987, 87'

21.00 Η ελεγεία του έρωτα, 2001, 97'

23.00 Το πάθος, 1982, 88'

Δ.Χ.

Τσαλίκoglou.

- Πρώτα έκανε δηλώσεις υπέρ Γιωργάκη, έπειτα οργάνωσε έκθεση στη Δημοτική Πινακοθήκη της Αθήνας με τίτλο «Στην Άλλη Όχθη».

- Την οποία εγκαινίασε την περασμένη Τετάρτη ο Στεφανόπουλος, παρακαλώ...

- Και τέλος προλόγισε την έκθεση της Καφέτση του Φιξ στο Μέγαρο Λαμπράκη.

- Για όλα τα ανωτέρω βέβαια πληρώνει η Πολιτιστική Ολυμπιάδα και προσκαλεί ο Ευγένιος Γιαννακόπουλος.

- Είπαμε: Λεφτά υπάρχουν και μάλιστα χάρτινα.

- Το καλύτερο το είπε ο αείμνηστος Κώστας Χατζηχρήστος και μας το θύμισε η «Άγρα».

- «Όλα στον κόσμο είναι χάρτινα, εκτός απ' το χαρτί που είναι από ξύλο».

- Και η Ελένη από χαρτί, θα συμπληρώναμε, που είναι από ντουβάρι.

- Ο Στεφανόπουλος επίσης εγκαινίασε στο Μέγαρο, χοροστατούντος του Βενιζέλου, την έκθεση «Η επανένωση των Μαρμάρων του Παρθενώνα πολιτιστική επιταγή».

- Αμ δε!

- Τι το λες σε μένα, κυρ Βαγγέλη μου; Στον Μπλαιρ πες το!

- *Debate; Είπα-ξείπα! Γι' αυτό αρέσουν οι Παπανδρέου. Επειδή δεν κρατάνε το λόγο τους.*

- Ομοίως και οι νεόκοποι αστέρες της Μεγάλης Δημοκρατικής Παράταξης, που τη μια είναι δω και την άλλη εκεί.

- Μια δηλώνουν ότι δεν θα πολιτευτούν και την άλλη ερωτεύονται τον Γιωργάκη και το ψηφοδέλτιο επικρατείας του.

- Αυτά παθαίνει κανείς άμα είναι ερωτικός!

- Τώρα θα σας πω πώς στήνεται μια κομπίνα με ψηφοδέλτια επικρατείας.

- Η κ. Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα φλέρταρε το ψηφοδέλτιο επικρατείας της Ν.Δ. επί εποχής Έβερτ ακόμη, και παράλληλα δήλωνε «ερωτευμένη» με τον εκάστοτε υπουργό Πολιτισμού του ΠΑΣΟΚ και «στρατευμένη» στην επανάσταση της ουτοπίας!

- Βλέποντας την άνοδο της Ν.Δ. και ξέροντας ότι έχει εκτεθεί ανεπανόρθωτα με τους Πασόκους, βάζει λυτούς και δεμένους για να πεισθεί η Ρηγίλλης και να

την συμπεριλάβει στο ψηφοδέλτιο επικρατείας της...

- Επειδή όμως στη Ν.Δ. δεν έχουν ξεχάσει την εποχή που χειροκροτούσε τον Σημίτη στο Χίλτον μαζί με τον άλλο αστέρα της κεντροαριστεράς και όλων των επιτροπών, τον Σάββα Κονταράτο...

- Ούτε όταν περίμενε τη Μιμή στα σκαλιά της Πινακοθήκης με τριαντάφυλλα.

- Ούτε όταν παρουσίαζε τα βιβλία του

Τουρκμεντζόγλου μέσα στις αίθουσες του Μουσείου που έχει μετατρέψει σε κομματική πασαρέλα (κυρία Ψαρούδα-Μπενάκη μου)...

- Δεν ήθελαν να την δουν ούτε ζωγραφιστή!

- Γι' αυτό τι σκαρφίστηκε η δαιμονία Κρητικοπούλα;

- Έδωσε μέσω της Φιλιππινέζας της ως αποκλειστικό

παραπολιτικό σε τηλεοράσεις κι εφημερίδες ότι τάχα για το καλό του πολιτισμού θα κατέβει με την Ν.Δ....

- Μπας και αναλάβει και το ανάλογο Υπουργείο!

- Σατανικό, ε; Έτσι είμαστε εμείς οι Κρητικές.

Βαβέλ

«Ψήφο στα νιάτα, ψήφο στην ομορφιά» διακηρύσσει σε κόκκινο φόντο στο εξώφυλλό της η Βαβέλ του Φεβρουαρίου, ενώ ο τύπος με τα μπλε γυαλιά και την κονκάρδα με το γιν και το γεν δεν καταλαβαίνει τίποτα. Και η ωραία του Altan, κυνική και λάγνα, αποφαινεται: «πώς αλλάζουν τα χρόνια... η φαντασία στην εξουσία έγινε η μαλακία στην εξουσία». Οξυδερκής και κεφάτη, ανατρεπτική και σοφή, ικανή να εμβαθύνει στα πράγματα, να τα διαλύει και να τα ανασυνθέτει, χωρίς ποτέ να σαλπίζει την ήττα, η Βαβέλ σ' αυτό το τεύχος ασχολείται αρκετά με το φαινόμενο εκλογές και βάζει βαθιά το νυστέρι σ' αυτό που ονομάζουμε πολιτική. Ο μοναδικός χιουμορίστας Edika, ο Prado με τη συγκλονιστική του «Αντιτρομοκρατική Επέμβαση», ο Θωμάς με τη φιλοσοφία του που θυμίζει... τις σκέψεις του Πασκάλ, ο Μπότσορ μέσα από έναν κόσμο χρωματικής πανδαισίας και οράματος, ο Ralf König με τη δική του εκδοχή της Λυσιστράτης σε συνέχειες, η ανάλυση της δισκογραφίας και των φανζίν και όλες οι άλλες συνεργασίες φτιάχνουν ένα τεύχος πολλαπλά ψυχαγωγικό και πολιτικό με την ευρεία έννοια. Τέλος, ας προσθέσουμε και μια επίκαιρη και πνευματώδη συνέντευξη με τον σκιτσογράφο Γιάννη Καλαϊτζή.

Ρωτήστε και τον
Μητσοτάκη!

- Βούιξαν λοιπόν τα ΜΜΕ για 24 ώρες πως η Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα με την άδεια του Λαμπράκη αλλάζει μαγαζί και παίζει πλέον με τη νέα εξουσία.
- Έστω κι αν η Ν.Δ. δεν είχε ιδέα! (Αυτό κι αν είναι πολιτικό μάρκετινγκ).
- Πριν αλέκτωρ φωνήσαι όμως... ανακοινώθηκαν τα ονόματα του ψηφοδελτίου επικρατείας (στο οποίο ήθελε να μπει και η άλλη Πασόκα, η Αρβελέρ πάντων των ιδρυμάτων)...
- Αλλά και η τρομερή Φωτεινή Τομαή που θέλει να πάει παντού. Με κάθε τίμημα...
- Είπαμε: Από μάρκετινγκ πάμε καλά στους καταλόγους υστερούμε.
- Και η κυρία Λαμπράκη έμεινε να μετράει τις μέρες της στην Πινακοθήκη...
- Από την οποία οφείλει να αποχωρήσει οσονούπω, όπως απεχώρησε και από την ΑΣΚΤ λόγω ορίου ηλικίας.
- Διανύει βλέπετε το εξηκοστόν όγδοον...
- Εγώ πάντως τη βρίσκω μια χαρά. Αν μάλιστα δούλευε λίγο και τους καταλόγους του

«Απόλλωνα», που ακόμη δεν έχουν εκδοθεί, θα είμασταν όλοι πολύ καλύτερα.

- Γιατί ποιος θ' αγοράσει τους καταλόγους μετά το τέλος της έκθεσης; Είναι δυνατόν τρεις μήνες μετά και η έκθεση να μην έχει κατάλογο!
- Ευτυχώς πάντως που πουλιέται το βιβλίο της Αναγέννηση, που εξέδωσε ο Καστανιώτης και διαθέτει η Πινακοθήκη αντί καταλόγου.
- Θα μου πείτε, λεφτά έχουν στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα και τον «Πολιτισμό των Πολιτισμών» που τώρα έγινε «Γιορτή των Πολιτισμών» αλλά πάλι δεν πρόκοψε.
- Δεν γεννάται θέμα!
- Απίστευτο: Η αστυνομία του Δήμου και το ΣΔΟΕ έκλεισαν προχθές το κυλικείο της Εθνικής Πινακοθήκης, επειδή η διεύθυνση του Ιδρύματος το παραχώρησε στην αλυσίδα Flocafé χωρίς άδεια.
- Και μάλιστα άνοιξε είσοδο στο μαντρότειχο της Πινακοθήκης, που απαγορεύεται από την Πολεοδομία.
- Ποια είναι η τελευταία

ταρζανιά του Βενιζέλου πριν εγκαταλείψει εν αμαρτίαις το ΥΠΠΟ;

- Διόρισε κομισάριο στη Μπιενάλε Σάο Πάολο την προστατευομένη του, την περίφημη Δρ. Τσίκοντα που είχε στείλει το 2003 και στη Μπιενάλε Βενετίας. Βλέπετε, δικό μας το μαγαζί, ό,τι θέλουμε κάνουμε και κανέναν δεν ρωτάμε.
- Και τους θυρωρούς μας υπουργούς, που θα 'λεγε κι ο Κατσιφάρας.
- Επίσης επειδή το ελληνικό τμήμα του ICOMOS αποκάλυψε τις κομματικές αθλιότητες και τις διαδικαστικές παραλείψεις του ίδιου και ως προς την επιστροφή των Μαρμάρων και ως προς το Νέο Μουσείο Ακρόπολης...
- Ο γενναίος του Βορρά μετέθεσε δυσμενώς αφενός, και δεν προήγαγε αφετέρου τους επικεφαλής του ICOMOS που συμβαίνει να είναι και ανώτεροι υπάλληλοι του ΥΠΠΟ!
- Τέτοια παλληκαριά ο καθηγητής των συνταγματικών γνωμοδοτήσεων επί παραγγελία...
- Θεός σωρέστον τον αείμνηστο Αριστόβουλο

Μάνεση που είχε εξορκίσει τους συναδέλφους του να μην ψηφίσουν Βενιζέλο για καθηγητή.

- Όλα εδώ πληρώνονται πάντως!
- Δεν εμφανίστηκε ο Χρήστος Ιωακείμης, που λέτε, στη συζήτηση που είχε διοργανωθεί στις 19.2. στο Πάντειο Πανεπιστήμιο με αφορμή το Outlook, παρότι είχε υποσχεθεί ότι θα παραστεί...
- Ήταν όμως ασθενής και παραμένει ακόμη κλινήρης. Του ευχόμαστε περαστικά. Ο Γιώργος Τζιροτζιλάκης πάντως μπορούσε να έρθει.
- Διάβολε, με δημόσιο χρήμα στήθηκε όλη αυτή η πολυδιαφημισμένη και πολυαμφισβητημένη ιστορία. Κάποιος πρέπει να δώσει κάποιες εξηγήσεις.
- Ποτέ κανείς δεν έχασε από τον διάλογο.
- Και βέβαια όχι μόνο ενώπιον του Γιαννακόπουλου.
- Διερωτώμαι: Υπάρχει έλληνας διανοούμενος ή συγγραφέας που θα τολμούσε να πει ό,τι είπε ο Χάρολντ Πίντερ στον Τόνυ Μπλαιρ;
- Είσαι μπάσταρδος και φονιάς!

Μανωλάκης ο Β.

Αποχαιρετισμός στον Ανδρέα Κίτσο-Μυλωνά (1938-2004)

Ο Ανδρέας Κίτσος-Μυλωνάς έφυγε την Τρίτη 10 Φεβρουαρίου 2004. Είχε γεννηθεί πριν από 66 χρόνια, το 1938, στο Μεσολόγγι, όπου και φοίτησε στα πρώτα γυμνασιακά χρόνια. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Χαλανδρίου και στη συνέχεια σπούδασε στη Νομική Σχολή Αθηνών. Ανάμεσα στις πολυσχιδείς πνευματικές του ενασχολήσεις, συμμετείχε στην έκδοση του φιλοσοφικού περιοδικού *Δευκαλίων* (τχ. 1 έως 6), ίδρυσε τη φιλοσοφική σειρά των εκδόσεων «Έρασμος», συμμετείχε ενεργά στην έκδοση του περιοδικού *Μαρτυρίες* (1962-1965), του περιοδικού *Προτάσεις* (1971) και του περιοδικού *Σημειώσεις* από το 1973 έως σήμερα. Ως ελάχιστο φόρο τιμής, δημοσιεύουμε τον επικήδειο που εκφώνησε ο Χριστόφορος Δ. Αργυρόπουλος.

Ανδρέα μου, φτάσαμε ως εδώ «γα-
τζωμένοι χρόνια και χρόνια» σ'
εκείνη τη μακρινή εποχή. Στο πε-
δίο του χρόνου, «εκεί που δόθη-
καν, εκεί που χάθηκαν όλες οι
μάχες». Είμαστε όλοι εδώ για να εκφρά-
σουμε την πιο βαθιά αυτόθρονη ευγνω-
μοσύνη μας για όσα μας χάρισες με γεν-
ναιοφροσύνη, γιατί σε γνωρίσαμε, γιατί
προχωρήσαμε μαζί, γιατί θα διατηρή-
σουμε τη φωτεινή εικόνα σου ως ότου
χαθούμε κι εμείς στην ομίχλη. Θα κρα-
τήσουμε την ανταύγεια από τα λυρικά
σου μάτια, το γέλιο του Μάρτη σου, την
τρυφερότητα, την ευγένεια, την αγάπη
σου. Η μνήμη σου θα μείνει πληγή αγιά-
τρευτη, αλλά και προστάτιδα των δικών
σου και καταφυγή στην καθαρότητα
όσων ευτύχησαν να διασταυρώσουν το
μονοπάτι τους με το δικό σου δρόμο.
Ενός εμπνευσμένου και ταυτόχρονα τό-
σο οικείου ανθρώπου, του Ανδρέα όλων
μας όσοι σήμερα σ' ευχαριστούμε γιατί
υπήρξες και για ό,τι υπήρξες.

Ερχόμαστε από εκείνη τη μακρινή
εποχή. Μας κράτησε ενωμένους ο ζωτι-
κός μύθος μας, η ουτοπία του Χαλανδρί-
ου. Όχι «ο χρυσός κρίκος του πνευματι-
κού δεσμού μας» όπως θεωρούσαν τη
Χαϊδελβέργη τους οι ιδεαλιστές φοιτη-
τές του Μεσοπολέμου, αλλά οι ατελεύ-
τητες περιπατητικές συζητήσεις μας
οδεύοντας προς την αραιοκατοικημένη
Φραγκοκλησιά. Όχι η «ανάμνηση που
προκαλεί πάντα ένα οδυνηρό σκίρτημα
μέσα στη γερασμένη πια καρδιά μας»,
αλλά η «εικόνα των εργατών που διάβα-
ζαν την *Αυγή* στη βρύση του Χαλανδρί-
ου, χαράματα, σχεδόν πενήντα χρόνια

πίσω», όπως κατέγραψες. Εμείς δεν «α-
ναζητάμε μάταια εκεί τα ίχνη των νεανι-
κών βιωμάτων μας», αλλά, καθώς έλε-
γες, «πάντα υπάρχει η άλλη φορά».

Αυτές τις άλλες φορές «άλλοι φίλοι, σ'
άλλα χρόνια» θα συλλαβίσουν «τα λόγια
που εννοούσαμε και θαυμάσαμε και γε-
ράσαμε», θα μιλήσουν με τα δικά σου
λόγια, τα λόγια των φίλων μας και κυ-
ρίως τα δικά τους για την εποχή που
«αγγίξαμε το μέλλον», για τις καρδιές
που χτυπάνε ακόμα «κάτω από τη σκλη-
ρή φτερούγα της γης».

Σήμερα μακαρίζουμε, όπως αξίζει, τη
χάρη που μας δόθηκε να κοινωνήσουμε
με τα χαρίσματα και τις αρετές σου. Με
εκπαιδευτική οικογενειακή παράδοση,
με αξεδίψαστη παιδευτική λαχτάρα ο
Ανδρέας Κίτσος-Μυλωνάς υπήρξε πρώ-
ιμος λόγιος, έφηβος σοφός. Έτσι τον
γνωρίσαμε και έτσι παρέμεινε πάντοτε
σε ξεκινήματα πρωινά για δύσκολες
αναβάσεις σε κορυφές της γνώσης και
της δημιουργίας. Η αυτογνωσία και το
αίσθημα αυτοσεβασμού, όχι η σεμνοτυ-
φία, εμπόδιζε όποιον πρωτογνώριζε τον
Ανδρέα να προσεγγίσει αμέσως το μέ-
γεθος, την ποιότητα, την πολυχρωμία
της μοναδικής γνωστικής σκευής και της
κριτικής ικανότητάς του, την υψηλή αι-
σθητική αγωγή του, το θησαύρισμα μιας
ζωής ταμένης σε ό,τι ο Ανδρέας αγάπη-
σε παράφορα. Η επικοινωνία μαζί του
αποτελούσε για όσους τον πλησίαζαν
μια εξελικτική, αποκαλυπτική και τελι-
κά ηδονική πνευματική διαδρομή.

Οι φιλολογικές επιδόσεις του, η κλασι-
κή κατάρτισή του και η νεωτερική ανα-
ζήτηση, τα πολύτιμα σπαράγματα ποιη-

τικής, κριτικής και στοχασμού, η συνει-
σφορά του σε εκδοτικά εγχειρήματα
που μας έκαναν καλύτερους, διατήρη-
σαν σε απώτερη θέαση τη νομική παι-
δεία και τη δικηγορική ενασχόλησή του.
Όσοι όμως είχαν την αγαθή τύχη να συ-
ναντηθούν με την οξυδερκή σκέψη του
κρατούν, ως δωρεά, τις τολμηρές προ-
σεγγίσεις του για τη διαδικαστική αλή-
θεια ως ιστοριογραφία, για τη νομική
επιχειρηματολογία ως άσκηση νομιμο-
ποίησης, για την παραβατότητα ως
έμπρακτη κριτική του δικαίου.

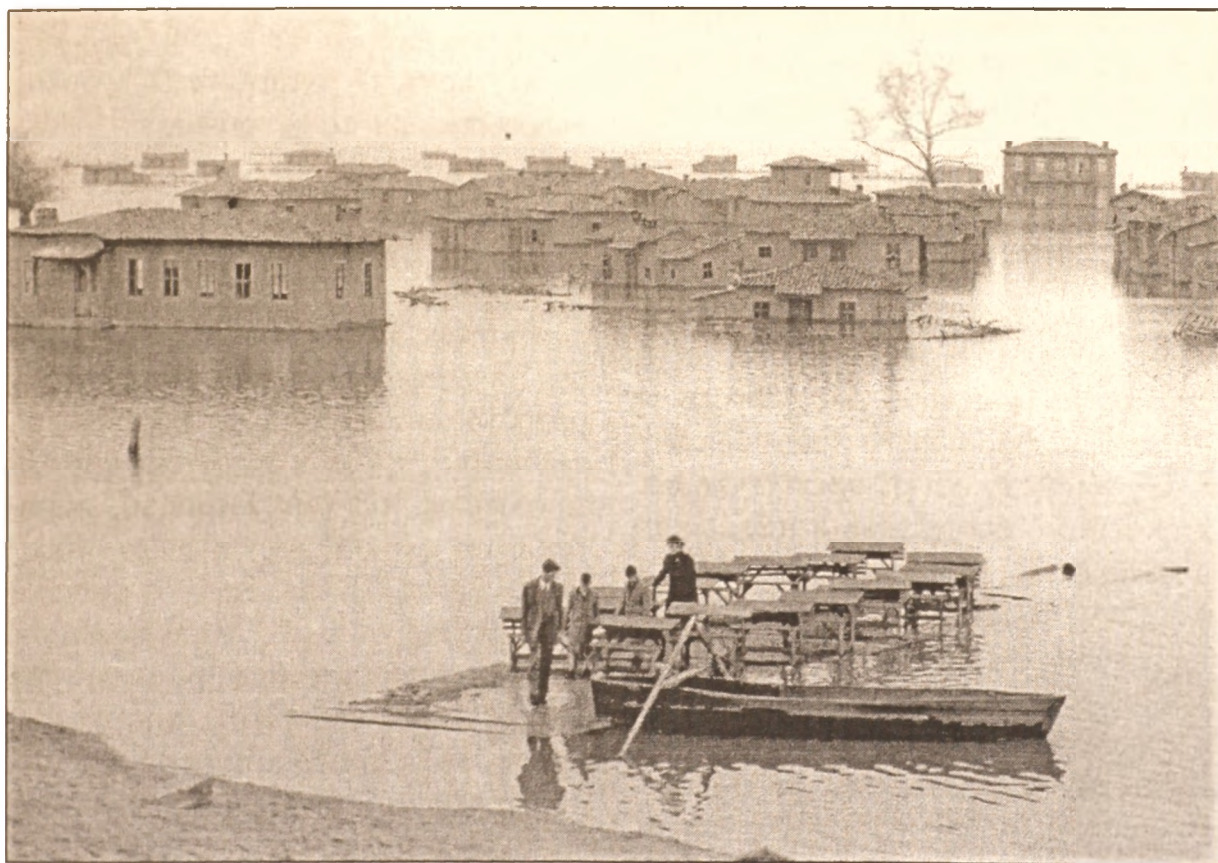
Όμως, πριν τη σιωπή, είναι ώρα να
επιστρέψουμε στο ουσιώδες, το σταθε-
ρό σημείο των ομόκεντρων τόπων της
ψυχής του Ανδρέα. Το Μεσολόγγι – πα-
τρίδα, απαντοχή, αντίσταση. Ο Ανδρέας
υπερασπίστηκε το οχυρό του ως το τέ-
λος, ανυποχώρητα. Με την αφοσίωσή
του στη Μαρία, Εστία και Αργώ της ζω-
ής του, την Ειρήνη και την Ισιδώρα, την
περηφάνια του, τα αδέρφια του. Με την
πίστη στους φίλους του. Με την αμέρι-
στη συμπαράστασή του στους νεότε-
ρους. Με την αγάπη στα γράμματα, τη
φιλοσοφία, την ιστορία, την ποίηση. Με
τη νοσταλγία της επανάστασης. Ο πυρή-
νας όλων των σκέψεων και των αισθη-
μάτων του σε όλα τα ενεργήματά του πα-
ρέμεινε ακέραιος και αναλλοίωτος: ν'
αντέξει, να μην υποταγεί. Ν' αντισταθεί
στις οδυνηρές δυσκολίες, τη βιολογική
ανασφάλεια, την ιδέα της συνθηκολόγη-
σης. Υπερασπίστηκε ως την τελευταία
αναπνοή του ό,τι αγάπησε. Πορεύτηκε
κάτω από τη δική του σημαία. Δεν παρέ-
δωσε το φως και τις σκιές της προσωπι-
κής του λιμνοθάλασσας. Δεν πρόδωσε
το Μεσολόγγι των αισθημάτων του.

Ανδρέα, ξέρουμε πως θα μείνουμε ως
το τέλος πιστοί, όπως και όσο μπορεί κα-
θένας, σε ό,τι μας έφτασε ως εδώ μαζί.
Ξέρουμε πόσο μας αγάπησες. Και συ
ήξερες πόσο σε αγαπούσαμε. Τώρα
όμως το «αήττητο Μεσολογγάκι της ψυ-
χής σου» πάρθηκε. Κι εμείς «μικρές ψυ-
χές φοβισμένες στο σκοτάδι» παλεύου-
με να σηκώσουμε τις μεγάλες πέτρες της
αβάσταχτης απώλειας.

Σ' ευχαριστούμε, σ' αγαπάμε.

Σχεδόν σατανική η σύμπτωση. Την ώρα που η προεκλογική Ελλάδα μένει αποσβολωμένη από τον καινοφανή πολιτικό αμοραλισμό της επιχειρούμενης «παρά φύσιν» πράσινης σύγκλισης νεο-φιλελευθερισμού και «αριστεράς», ο Θόδωρος Αγγελόπουλος παρουσιάζει τη δωδέκατη ταινία του με τον ποιητικό, πλην δυσερμήνευτο τίτλο: *Τριλογία: Το λιβάδι που δακρύζει*. Ένα ιστορικό ρετρό με ελεγειακού (από αριστερά) χαρακτήρα βλέμμα, πάνω στις εθνικές τραγωδίες που έπληξαν την Ελλάδα του περασμένου αιώνα, μαζί και τις καταρρεύσεις των ιδεολογικών «ουτοπιών».

Ο έρωτας στα χρόνια της «αιωνιότητας»

Πολύ πρόσφατα, και με αφορμή ετούτη την ταινία του, ο ίδιος ο Αγγελόπουλος, ο σπουδαίος αυτός δημιουργός, συνομολόγησε ότι: «Δυστυχώς, αριστερός πολιτικός λόγος που να είναι πειστικός για το σήμερα δεν υπάρχει. Η αριστερά πρέπει να ξαναβρεί πρόσωπο και πολιτική». Προφανώς από σύμπτωση, αλλά από άλλο δρόμο (και άλλη σκοπιμότητα), την ίδια περίπου πλατφόρμα επικαλείται και ο πολιτικός κομπορμισμός του Μίμη Ανδρουλάκη. Αλίμονο, το ελληνικό πολιτικό προσκήνιο γέμισε κερκόπορτες, χωρίς να φωτίζεται το

αλισβερίσι του παρασκηνίου.

Ευτυχώς η ταινία προσφέρει πλήθος άλλες, σημαντικές καλλιτεχνικές απολαύσεις μιας βαθύτερης πνευματικής αξίας. Βέβαια των κινηματογραφικών τρόπων που παγίωσε ο Αγγελόπουλος στα όρια πια τηςμανιέρας. Άλλωστε ο ίδιος έχει δηλώσει ότι δεν τον ενδιέφερε ποτέ ο σκηνοθετικός «τυχοδιωκτισμός» των κινηματογραφικών ειδών. Δεν υπήρξε, λέει, «σινεφίλ». Το μέχρι σήμερα έργο του τον έχει δικαιώσει (ή και τον έχει –ως αντίτιμο– δεσμεύσει). Ο δημιουργός είναι (οφείλει τουλάχιστον να είναι) ο οικείος του χώρος. Αυτός δη-

λαδή που ο θεατής θα τον προσεγγίζει και θα τον αναγνωρίζει με σιγουριά. Και επί του προκειμένου, οικείος χώρος είναι μια σταθερή στάση ζωής, είναι ένα σύστημα επιλογών και μια διαλεκτική ορθοδοξία αδιαπραγμάτευτη. Αυτό που αλλιώς το λέμε ήθος. Σ' αυτά τα χαρακτηριστικά αναγνωρίζουμε χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία τον δημιουργό του κινηματογράφου Θόδωρο Αγγελόπουλο.

Και το *Λιβάδι που δακρύζει* θα διχάσει κοινό και κριτική και αρκετά συχνά τον ίδιο ατομικά θεατή. Μέχρι ενός σημείου έχει δίκιο ο κριτικός της *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, όταν για τη συγκεκριμένη ταινία γράφει ότι: «Εάν κάποιος θεωρήσουν το στυλ του (Αγγελόπουλου) αδυναμία, η αδυναμία χρεώνεται στους θεατές και όχι σ' αυτόν. Αυτός, από τους ελάχιστους που απομείναν διεθνώς δημιουργούς του "χειροποίητου" κινηματογράφου, όχι της ψηφιακής βιντεοκάμερας και του computing design των Matrix, που δεν παραπέμπει στα γεννητικά όργανα του θεατή ούτε στα θέλητρα μιας εφήμερης και χυδαίας επικαιρότητας, είναι απαράδεκτο να αποποιηθεί μια ολόκληρη αισθητική κοσμολογία θεώρησης της ζωής προκειμένου να συμβιβαστεί με ένα κοινό ανήκεστα εθισμένο στην βιομηχανικά τυποποιημένη, μιας χρήσεως ψυχαγωγία».

* * *

Η ταινία ξεκινάει με ένα μικρό κείμενο που αποτελεί και την αρχή του σεναρίου. Το διαβάζει ο ίδιος ο Αγγελόπουλος: «Εκβολές ενός μεγάλου ποταμού στον κόλπο της Θεσσαλονίκης, γύρω στα 1919. Η ελαφριά ομίχλη διαλύεται αργά πάνω από τη λασπωμένη γη, που απλώνεται γυμνή σαν στέπα στον ορίζοντα. Μια μεγάλη ανθρώπινη ομάδα έρχεται περπατώντας αργά με μπόγους και βαλίτσες στα χέρια. Τα ρούχα τους φθαρμένα και σκονισμένα, μαρτυρούν μια παλιά αρχοντιά. Προηγείται ένας άνδρας, στα 40, με τη γυναίκα του –μια ασθενική γυναίκα– κι ανάμεσά τους δυο μικρά παιδιά: ο γιος τους –ένα αγόρι έως 5 χρονών– κι ένα μικρότερο κορίτσι, σχεδόν μωρό. Το κοριτσάκι κάθε τόσο ψάχνει χαμένο το χέρι του αγοριού. Φθάνοντας κοντά στο ποτάμι, η ανθρώπινη ομάδα σταματά απότομα σαν κάποιος απ' την άλλη όχθη να φώναζε: "Ε! Ποιοι είστε; Από πού έρχε-

στε;». Έρχονται από την Οδησό, έλληνες πρόσφυγες, διωγμένοι ύστερα από την επικράτηση των Μπολσεβίκων. Το κοριτσάκι το λένε Ελένη. Το μάζεψαν στη φυγή τους οι πρόσφυγες πάνω από το σωρό της νεκρής μητέρας του. Είναι αυτό που θα αποτελέσει τον άξονα γύρω από τον οποίο θα περιστραφεί η τρίωρη ταινία, πρώτο μέρος μιας τριλογίας. Ο δημιουργός της –γερός να 'ναι– υπόσχεται σύντομο ξεκίνημα του δεύτερου μέρους.

Κοντά στη λίμνη Κερκίνη, στις όχθες του Στρυμόνα οι πρόσφυγες θα χτίσουν ένα καινούργιο χωριό (εντυπωσιακό επίτευγμα της παραγωγής) όπου και θα προσπαθήσουν να αποκαταστήσουν την τραυματισμένη καθημερινότητά τους. Αργότερα θα έρθουν και οι άλλοι, εκείνοι του ξεριζωμού του '22. Αντιπαλότητες κι αναμετρήσεις επικράτησης. Η Ελένη θα «υιοθετηθεί» από την οικογένεια που την έσωσε. Όχι ακριβώς υιοθεσία, αφού ανάμεσα σ' αυτήν και το αγόρι θα αναπτυχθεί δυνατός έρωτας με κρυφούς καρπούς δυο αγόρια. Εκείνη θα παντρευτεί τον πατέρα του αγαπημένου της και προστάτη δικό της, αλλά θα το σκάσει αμέσως μετά το γαμήλιο μυστήριο μέσα από την εκκλησία μαζί με τον εραστή της. Με τη βοήθεια πλανόδιων μουσικών θα φτάσουν στη Θεσσαλονίκη, εκεί όπου ο Αγγελόπουλος έστησε έναν ολόκληρο –και εξίσου εντυπωσιακό– προσφυγικό συνοικισμό. Ο εγκαταλελειμένος πατέρας-γαμπρός-προστάτης θα γίνει αγχωτική σκιά τους αναζητώντας τους. Όταν τους βρει θα πεθάνει από συγκοπή. Το παράνομο ζευγάρι θα γυρίσει στο χωριό μαζί με τα δυο τους παιδιά. Το χωριό –σε μια από τις πιο εντυπωσιακές σκηνές του ελληνικού κινηματογράφου– θα βυθιστεί στο νερό ύστερα από μια παρατεταμένη καταρρακτώδη βροχή. Θα γυρίσουν πάλι στον προσφυγικό οικισμό. Ακολουθούν τα εργατικά της Θεσσαλονίκης. Μέρες του '36, η 4η Αυγούστου του Μεταξά, ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος, η Κατοχή, ο Εμφύλιος. Ο πατέρας ακολουθώντας το μπουλούκι των μουσικών μεταναστεύει μόνος του στην Αμερική δίχως να μπορεί ποτέ να φέρει εκεί την Ελένη και τα παιδιά τους. Αυτά θα αναμετρηθούν στον Εμφύλιο σαν άλλοι Ετεοκλής και Πολυνείκης, του Θηβαϊκού κύκλου.

Τριάντα χρόνια αγγελοπουλικής «αι-

ωνιότητας» όχι με την έννοια της χρονικής διάρκειας αλλά της αναπόσβεστης μνήμης, του αμετακίνητου βάρους και της καθοριστικής σημασίας που όλα αυτά έχουν στη σειρά των ιστορικών επαναλήψεων. Η ανθρώπινη μοίρα, κατά τον Αγγελόπουλο, καθορίζεται από το ιστορικό «υποδόμημα» – ίσως πιο πολύ και από το οικονομικό. Το ιστορικό συμβάν συντελείται, διαστρωματώνεται συλλογικά και επαναλαμβάνεται. Ακόμα και όταν γίνει μύθος θα εξακολουθεί να «ματώνει» το στοχασμό και την αυθορμησία μας. Η Ελλάδα δεν μπορεί να αποξενωθεί από την ιστορία, την ποίηση και τραγωδία που τα παντρεύει. Αυτά καθορίζουν και ετούτη την ταινία του Αγγελόπουλου. Τα διαχειρίζεται με ένα αίσθημα αυθεντικότητας και ευθύνης ως εξ αίματος κληρονόμος και κληροδότης. Αν οι κινούμενες εικόνες μπορούν να εξαλλαχθούν σε ποίηση, τότε ο Αγγελόπουλος είναι από τους λίγους (στον παγκόσμιο κινηματογράφο) που το κάνουν.

* * *

Τίποτα το καινούργιο δεν πρόσφερε το *Λιβάδι που δακρύζει* εκτός από ένα όντως αυξημένο και εντυπωσιακό μέγεθος παραγωγής. Κανένας «καλλιτεχνικός» ερασιτεχνισμός. Αλλά και αφόρητη η τρίωρη διάρκεια. Εξοργιστική απουσία αίσθησης χρόνου στους καιρούς της θρησκείας της εξοικονόμησης χρόνου. Πολλά πράγματα μπορούσαν να δείχτούν (και να ειπωθούν) πιο σύντομα δίχως να είναι σε βάρος αυτής της μοναδικής αίσθησης του βιωμένου (του αργόσυρτου, όπως οι άσχετοι λένε) χρόνου που με μοναδικό τρόπο και αποτέλεσμα λειτουργεί στις ταινίες του Αγγελόπουλου. Μάλλον κάποιες συντμήσεις θα ήταν υπέρ της υπόλοιπης ταινίας. Μεγάλο άλλοθι και ετούτης της ταινίας είναι το μεγαλείο της ποιητικής εικονοποιίας, η σύνθεση του πλάνου και η κίνηση (πιο σωστά οι κινήσεις της μηχανής). Ενώ οι σεναρικές συλλήψεις έχουν μυθολογικό βάθος σημαντικό, το δραματουργικό αφήγημα δίνει συχνά την εντύπωση μπλεγμένου κουβαριού – επιπόλαιες ασάφειες που μάταια πασχίζουν να διαδραματίσουν το ρόλο αφαίρεσης. Οι διάλογοι κατά κανόνα είναι ρηχοί και κοινότοποι ή βαρύγδουποι χωρίς έρεισμα. Με λίγη προσοχή, δεν είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτό

ότι πίσω από το ιστορικό-ποιητικό όραμα της ταινίας βρίσκεται ένα ισόποσο που λέγεται Σεφέρης. Μόνο αυτός και ο Αγγελόπουλος έχουν αυτή την αίσθηση του κληρονομημένου βάρους της εθνικής μας μοίρας. Και επειδή με το λόγο ο σκηνοθέτης μας δεν μπορεί να το αποδώσει, πολύ σωστά το παλεύει –με θαυμαστά αποτελέσματα– με τις εικόνες. Όπως κάθε ποιητής έχει το λεξιλόγιό του, έτσι και κάθε (σημαντικός) σκηνοθέτης έχει το εικονολόγιό του. Οι κίτρινες νιτσεράδες των ηλεκτρολόγων του *Μετέωρου βήματος του πελαργού* εδώ γίνονται λευκά σεντόνια. Οι βάρκες με τις κόκκινες σημαίες των *Κυνηγών* τώρα γίνανε βάρκες με μαύρες σημαίες. Ο χορός του σωματείου των μουσικών παραπέμπει στον αντίστοιχο χορό των *Κυνηγών*. Το δέντρο με τα σφαγμένα αρνιά επαναφέρει το μοναχικό δέντρο του Κατράκη στο *Ταξίδι στα Κύθηρα* και το άλλο στο *Τοπίο στην ομίχλη*. Και βροχή: το υγρό στοιχείο, ένα πολυσημικό εργαλείο του αγγελοπουλικού σινεμά, στο *Λιβάδι* γίνεται κυρίαρχο. Εκείνο που πρόσθεσε στην ταινία είναι το εκπληκτικό εύρημα του μισοτελειωμένου κόκκινου πλεχτού που η Ελένη ετοίμαζε για τον άντρα της όταν αυτός φεύγει για την Αμερική και που μετατρέπεται σε ποιητικό μίτο της Αριάδνης. Πραγματικά, η μουσική της Καραϊνδρου μετατρέπεται σε σκηνοθετικό συντελεστή προκειμένου να εξισορροπήσει την προσπάθεια του Αγγελόπουλου να μετατρέψει σε μουσική τις εικόνες. Βέβαια, με αυτή τη λογική κινδυνεύουμε να ξεχάσουμε τον Αντρέα Σινάνο. Διεθνούς καλλιτεχνικής εμβέλειας διευθυντής φωτογραφίας. Όσο και αν στο *Λιβάδι που δακρύζει* έγινε προσπάθεια να δοθεί έμφαση στο συντελεστή ηθοποιία, αυτή εξακολουθεί να λειτουργεί αποστασιοποιημένα και φορμαλιστικά. Αυτή η αίσθηση λειτουργεί το ίδιο προκειμένου και για το συμπαθέστατο ζεύγος Αϊδίνη-Πουρσανίδη. Έμεινε μόνο η κομψή κίνηση της πρώτης.

Συμπέρασμα: Και ετούτη, όπως και κάθε ταινία του Αγγελόπουλου αποτελεί ανεκτίμητη προίκα για τον εθνικό μας κινηματογράφο. Παρακαταθήκη και μάθημα αυτογνωσίας. Με όλες τις όποιες επιφυλάξεις, οφείλουμε φόρο θαυμασμού στον κόπο του.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Η φωλιά του Κούκου του Ντέηλ Βάσερμαν είναι ένα έργο ιδιαίτερα αγαπητό στο ευρύ κοινό, κυρίως μέσα από την κινηματογραφική εκδοχή του Milos Forman με τον Τζακ Νίκολσον στο ρόλο του Μακ Μέρφυ (1975). Στην Ελλάδα το παρουσίασε ο Νίκος Κούρκουλος το 1987 στο θέατρο Κάππα, σε μετάφραση Παύλου Μάτεσι και σκηνοθεσία Leon Rubin.

Δύσκολες αναμετρήσεις

Το θεατρικό έργο του Βάσερμαν, που στηρίζεται στο μυθιστόρημα του Κεν Κέσεϋ (ο τίτλος είναι από παιδικό τραγούδι), ανέβηκε για πρώτη φορά στο Μπρόντγουεϊ με τον Κερκ Ντάγκλας το 1963. Ο Κέσεϋ στηρίχθηκε για τη συγγραφή του στις εμπειρίες που αποκόμισε στο τέλος της δεκαετίας του '50 όταν εργαζόταν σε μία ψυχιατρική κλινική. Το στόρυ είναι σχετικά απλό αλλά αλληγορικό. Ο Μακ Μέρφυ είναι ένας ασυμβίβαστος, αντικομοφομιστής που έχει καταδικαστεί για δευτερεύοντα αδικήματα. Από τις φυλακές στέλνεται σε ένα ψυχιατρείο για να «ελεγχθεί» η βίαια συμπεριφορά του. Εκεί, κάτω από το μανδύα της προόδου, της δημοκρατικότητας, της υποτιθέμενης προσπάθειας ίασης των τροφίμων με προοδευτικά μέσα, θα ανακαλύψει το ψέμα, την υποκρισία, τη σκληρότητα, και θα οδηγηθεί σε αδιέξοδο. Το σύστημα αντιπροσωπεύεται από την άτεγκτη Προϊσταμένη. Στο πρόσωπό του οι υπόλοιποι έγκλειστοι, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν εθελοντικά προσέλθει στο άσυλο, θα αναγνωρίσουν τον σύντροφο, τον φίλο, τον ηγέτη. Χάρη σ' αυτόν και στην ανθρώπινη συμπεριφορά του θα ελπίσουν σε ένα καλύτερο αύριο. Ο ανατροπέας της τάξης όμως θα εξουδετερωθεί. Μία λοβοτομή θα απομακρύνει τον κίνδυνο και η ανατροπή θα αποφευχθεί. Οι υπόλοιποι, με τον παραδειγματισμό αυτό, θα μαζευτούν ξανά.

Το έργο, με σαφέστατες πολιτικές προεκτάσεις, είναι μια κραυγή διαμαρτυρίας για την κοινωνική διάρθρωση. Η εικόνα του συστήματος είναι εναργής. Ο αντί-ήρωας Μακ Μέρφυ που αντιστέκεται στο κατεστημένο θα χτυπηθεί ανελέητα. Η εξόντωση κάθε πιθανού διασαλευτή είναι αναγκαία. Η κατάληξη της ιστορίας μοιάζει σχεδόν αναπόφευκτη: ο θάνατος του Μακ Μέρφυ επιβάλλεται, αλλά φέρνει καρπούς, φέρνει τη λύτρωση. Ο βουβός-κουφός έως τώρα Αρχηγός, ο νεαρός ινδιάνος που τόσο καιρό παρέμενε απλώς παρατηρητής των συμβάντων φοβούμενος την οποιαδήποτε εμπλοκή του, θα βρει το δρόμο της δύναμης και της φυγής. Η θυσία του Μακ Μέρφυ αποδεικνύεται γόνιμη.

Ο Βλαδίμηρος Κυριακίδης μάς έχει πείσει για τις ειλικρινείς και έντιμες προθέσεις του. Η πορεία του στηρίζεται στη λεπτομερή εργασία και μελέτη. Η φετινή όμως παράσταση έρχεται να επιβεβαιώσει τα όσα και στο παρελθόν έχουμε υποστηρίξει. Το πηγαίο ταλέντο του, η ανεξάντλητη ζωτικότητα του, η

δαιμόνια κίνησή του, η αμεσότητα της έκφρασής του περιορίζονται από τη σκηνοθετική ιδιότητα. Ο ηθοποιός καταπιέζεται από τον σκηνοθέτη.

Ωστόσο έστησε μια στρωτή παράσταση, με ρυθμό και εναλλασσόμενα κύματα έντασης. Ο θανάσιμος αγώνας του Μακ Μέρφυ με την Προϊσταμένη κλιμακώνεται σταδιακά. Η πάλη του ατόμου με την εξουσία, της τάξης με την αναρχία, εκφράζεται δυναμικά. Ο ίδιος, στο ρόλο του Μακ Μέρφυ, προσπάθησε να ανταποκριθεί στο ζητούμενο του «χοϊκού, αντάρτη, του βλάσφημα υγιή, εραστή της μάχης, της βουής που εισβάλλει σε χώρο χρόνιας σιγής» (Παύλος Μάτεσις). Ως ένα βαθμό τα κατάφερε, χωρίς να αποφύγει ωστόσο την παγίδα (παγίδα που ένας άλλος στο ρόλο του σκηνοθέτη θα μπορούσε να αποφύγει), να χρησιμοποιήσει δοκιμασμένες και επιτυχημένες σκηνικές ευκολίες του.

Η Έφη Μουρίκη στον ρόλο της σκληρής, κομπλεξικής Προϊσταμένης κινήθηκε μονοδιάστατα όπως απαιτούσε ο ρόλος. Ψυχρή, κυνική, αδίστακτη.

Θα σταθώ ιδιαίτερα στις ερμηνείες των εγκλείστων, που κερδίζουν τις εντυπώσεις. Ο Γιάννης Κοτσαρίνης (Σκάνλον) αποτύπωσε τον φόβο και την ανασφάλεια με εξαίρετη τεχνική. Ο Πάνος Σταθακόπουλος (Χάρντινγκ) ακροβάτησε επιτυχώς ανάμεσα στη λογική και την τρέλα. Ο Χρήστος Γιάνναρης απέδωσε με ευαισθησία τον Μπίλλυ, ρόλο ιδιαίτερα δύσκολο και εύθραυστο. Ο Πρόδρομος Τσοσούνιδης ερμήνευσε με ένταση τον Αρχηγό σε ένα μεγάλο φάσμα ψυχικών εναλλαγών. Απομονωμένος και απρόσιτος αρχικά, ευάλωτος στη συνέχεια, ελπιδοφόρος στο τέλος. Ο Γρηγόρης Ποιμενίδης (Μαρτίνι) διακρίνεται από τη φυσικότητα του παιξίματός του. Συνεπής και ο Στάθης Βούτος (Τσέσγουικ). Η Τόνια Ζησίδου δυστυχώς δεν ξέφυγε από την καρικατούρα. Οι Δημήτρης Μενούνος και Θανάσης Λιάσκος, φύλακες, ανταποκρίθηκαν με συνέπεια.

Το σκηνικό που επιμελήθηκε ο Χρήστος Μπούφας εξυπηρέτησε τις ανάγκες της παράστασης, χωρίς όμως να προσθέτει.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Τον Καταλανό συγγραφέα Σέρτζι Μπελμπέλ το θέατρό μας γνώρισε με το έργο του *Μετά τη βροχή*, που παίχτηκε τον Ιανουάριο του 1999 στο Θέατρο Αμόρε. Κινούμενος εντός των ορίων του σουρεαλισμού και του παραλόγου, ο κόσμος του Μπελμπέλ είναι μαζί ο κόσμος του Νταλί και του Μορντίλο.

Το ρολόι που λειώνει

Κόσμος από φανταστικά τοπία στα οποία η παραδοξότητα μπορεί να είναι το ίδιο αθώα και τρομακτική, κωμική όσο και τραγική, η αλήθεια ενός παιδιού και, μαζί, το ψέμα ενός μεγάλου. Ενταγμένοι σε αυτά τα παράδοξα τοπία, οι απλοί άνθρωποι της καθημερινότητάς του, έρχονται αντιμέτωποι με μια πραγματικότητα αλλοιωμένη κι ωστόσο, ακόμη, φυσιολογική.

Το *Μια στιγμή πριν!* είναι μια μελέτη θανάτου. Σαν τέτοιο δεν μπορεί παρά να κρύβει πίσω από το χιούμορ του μια στάση ζωής, μια φιλοσοφική στάση. Φέρνει στο νου, με ιδιαίτερη μάλιστα ένταση, το *Παιχνίδι της Σφαγής* του Ιονέσκο. Εκεί ο θάνατος θέριζε τις ζωές των ανθρώπων μιας πόλης με ένα κέφι και με ένα ρυθμό που υπερέβαινε και αντέστρεφε την ίδια την τραγικότητά του. Εδώ ο θάνατος έρχεται το ίδιο αναίτια ή τουλάχιστον το ίδιο απροετοίμαστα. Στα καλά καθούμενα, την ώρα που τρώει κάποιος το κοτόπουλό του, πνίγεται. Και πεθαίνει. Την ώρα που οδηγεί τη μοτοσικλέτα του, τον χτυπάει αυτοκίνητο. Και πεθαίνει. Την ώρα που περιμένει το φάρμακό του από τη νοσοκόμα, τη στιγμή που αφηγείται την ιστορία του, όταν ικανοποιεί τον εθισμό του, κάτι το απρόβλεπτο, κάτι το ανεπίτρεπτο συμβαίνει: Πεθαίνει.

Αυτό μοιάζει σαν ένας τρόπος να βλέπεις το γεγονός του θανάτου· είναι όμως ένας τρόπος για να βλέπεις τη ζωή. Ο Μπελμπέλ μοιάζει να διατυπώνει ένα σχόλιο τόσο κυνικό που δεν

πρέπει να ακουσθεί στο έργο παρά μόνο σαν υπαινιγμός: Ο καθένας έχει το θάνατο που του αξίζει. Μια χωρίς νόημα ζωή θα έχει και ένα χωρίς νόημα τέλος. Και μια ζωή που παραλείπει ή λησμονεί το τέλος της, δεν μπορεί παρά να είναι μια χωρίς νόημα ζωή.

Αυτή όμως δεν είναι η τελική θέση του Μπελμπέλ. Αν δεν μπορούμε να αποτρέψουμε το θάνατο, μπορούμε τουλάχιστον να σώσουμε τη ζωή. Ένα σύμπαν κυνικό όπως του Ιονέσκο, παιγνιώδες όπως του Νταλί, παράδοξο όπως του Ταραντίνο, δεν χρειάζεται να σημαίνει κατ' ανάγκην και ένα «απάνθρωπο» σύμπαν. Ο άξονας που δίνει νόημα στο χάος του θανάτου περνάει μέσα από τη συμπάθεια και την κατανόηση. Το πρώτο μέρος του θεατρικού έργου του Μπελμπέλ μπορεί να διαβαστεί σαν μια σκωπτική πραγματεία θανάτου. Το δεύτερο σαν μια ειρωνική παραβολή για το χαμένο κέντρο της ανθρωπότητας: τη ζωή.

Βέβαια η επιτυχία του Μπελμπέλ βρίσκεται στο ότι όλα αυτά, τα κάπως μελαγχολικά, τα διατυπώνει με πολύ και καλό χιούμορ, με χάρη και πρωτοτυπία. Κατά τη γνώμη μου, το ίδιο το θεατρικό έργο παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα

σε μονοτοπική σκηνή, γεγονός που αποδεικνύεται από το πόσο συχνά ο καλός σκηνοθέτης Γιάννης Αναστασάκης αναγκάζεται να βυθίσει την πλατεία του στο μισοσκοτάδο της αλλαγής σκηνικών. Οι περισσότερες ωστόσο από τις ιδέες του λειτουργούν και δίνουν μια παράσταση που κινείται στα όρια της αλληγορίας και της παρωδίας, με το ψυχρό, ιονεσκικό στιλιζάρισμα και την μπεκετική κλοουνερί να αποτελούν το εξωτερικό περίγραμμα ενός εσωτερικού, θερμού ρεαλισμού.

Είναι μια παράσταση που στηρίζεται στους ηθοποιούς της και τους στηρίζει. Ο Αναστασάκης κατανόησε ότι το έργο έχει γραφεί από χέρι σκηνοθέτη και άφησε μπόλικο χώρο για να λάμψει στη σκηνή το κέφι και ο αυτοσχεδιαστικός οίστρος. Και πραγματικά οι γυναίκες ηθοποιοί είναι όλες τους υπέροχες. Η αποκάλυψη είναι ασφαλώς η Μαρία Αντουλινάκη στο ρόλο της μισότρελης και εξαρτημένης από τα φάρμακα και το αλκοόλ μητέρας. Η Μαρία Τσιμά σαν αστή γυναίκα, σαν μικροαστή μητέρα και σαν τυπική και ανέραστη αστυνομικός, η Ανατολή Αθανασιάδου σαν υστερική αδελφή και σαν ποπ-αρτ νοσοκόμα και η Μέννη Κωνσταντινίδου σαν ανορεξική, καταπιεσμένη κόρη συνθέτουν γρήγορα και απλά σκαριφήματα που κρύβουν από πίσω τους σοβαρή μελέτη, κέφι και φαντασία. Από κοντά τους και οι άντρες: Ο Δημήτρης Κανέλλος ακολουθεί έναν ιδιαίτερο, ξεχωριστό τρόπο στην απόδοση του σεναριογράφου, του αστυνομικού και του θύματος. Ο Σπύρος Ζουπάνος είναι ο ασταθής εθισμένος στα ναρκωτικά αδελφός, αλλά και ο άτυχος μοτοσικλετιστής. Ο Χριστόδουλος Στυλιανού ο μοναχικός άρρωστος και ο κυνικός δολοφόνος. Γίνονται ο καθένας τους και όλοι μαζί το πρόσωπο μιας ανθρωπότητας που αναζητεί το ανθρώπινο πρόσωπό της.

Η μετάφραση της Κατερίνας Χριστοδούλου αποτελεί τον καλύτερο σύμμαχο της παράστασης και τον πιο άξιο εισηγητή του ισπανού συγγραφέα. Τα μπριόζικα κοστούμεια και τα μινιμαλιστικά σκηνικά της Κέλλυς Βρεττού προσφέρουν πολλά στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος πρόσληψης του συγγραφέα.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Το πολιτικό θέατρο σήμερα: Δυνατότητα ή ουτοπία;

του Σάββα Πατσαλίδη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο

Μέχρι τώρα έχουμε ακούσει και έχουμε διαβάσει για το τέλος της ιστορίας, της ιδεολογίας, της εθνικότητας, της ταυτότητας, της σωματικότητας, της λογοτεχνίας, των ειδών, και άλλα πολλά. Και διερωτώμαι κατά πόσο σε όλη αυτή την τελεολογία και θανατολογία θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και το τέλος του πολιτικού θεάτρου. Άλλωστε αρκεί μια ματιά στο ίδιο το προφίλ που παρουσιάζει η φετινή (και η περσινή και η προπέρσινή κ.λπ.) θεατρική Αθήνα (και όχι μόνον) για να πειστούμε ότι υπάρχει θέμα προς συζήτηση.

Σε ένα σύνολο διακοσίων και πλέον παραστάσεων, ελάχιστες είναι αυτές που κάποιος εύκολα θα τις κατέτασσε στις καθαρά «πολιτικές», τουλάχιστον με την πιο κλασική ερμηνεία του όρου. Ακόμη και αυτός ο Μπρεχτ, που υποτίθεται πως υπηρέτησε το πολιτικό/ανατρεπτικό θέατρο με πάθος, σήμερα εμφανίζεται ως καλλιτέχνης όλων των τάξεων και ηλικιών. Πολυδάπανες παραγωγές των έργων του, ευχάριστες στην όψη και εύπεπτες στις ιδέες, με αμβλυμένα τα πάθη και τα παθήματα των ηρώων τους, φιλοξενούνται σε όλα τα μεγάλα κρατικά/εθνικά θέατρα, τα οποία κατά κανόνα αποτελούν προπύργια του συντηρητισμού και χώρους οικογενειακής διασκέδασης.

Αυτή είναι η εικόνα, όχι όμως κατ' ανάγκη και μια σωστή εικόνα, καθώς εκκινεί από μια «προ-ειλημμένη», συνεπώς επισφαλή, θέση. Θέλω να πω πως επειδή ακριβώς έχουμε την τάση να κρίνουμε την πολιτική σκέψη και έκφραση διαφορετικών εποχών χρησιμοποιώντας κάθε φορά περίπου τα ίδια μέτρα και σταθμά, καταλήγουμε μοιραία σε ισοπεδωτικά ή αφοριστικά συμπεράσματα που ελάχιστη σχέση έχουν με την πραγματικότητα. Και εξηγούμαι.

Στα χρόνια της νεωτερικότητας για παράδειγμα, τότε που είχε ανθίσει το θέατρο του Μπρεχτ, του Πισκάτορ, του Μέγιερχολντ και πολλών άλλων, το πολιτικό στις τέχνες ήταν εφικτό και επιθυμητό, γιατί υπήρχε μια σαφής διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο πραγματικό και το φανταστικό, στην πολιτική και την αισθητική, στα εντός και τα εκτός (κανόνος,

κοινωνίας, θεσμών κ.λπ.). Τουτέστιν, υπήρχε ένας ορατός αντίπαλος (ας τον ονομάσουμε γενικά, και κάπως απλουστευτικά, «η μπουρζουαζία»), όπως υπήρχε και ένα ουτοπικό όραμα (πάλι απλουστευτικά – του σοσιαλισμού) που το συνιστούσαν και το συντηρούσαν η πίστη στην ισότητα, στη δικαιοσύνη και στη δημοκρατία. Δηλαδή τότε η έννοια του πολιτικού είχε, ιδεολογικά τουλάχιστον, άμεση σχέση με μια κυρίαρχη «υπεραφήγηση» –δανείζομαι τον εύστοχο όρο του Λυστάρ–, αυτήν του ιστορικού και διαλεκτικού υλισμού.

Επίσης, μέσα στο αισιόδοξο και πρωτοπόρο πνεύμα της νεωτερικότητας, υπήρχε μια γενικότερη αίσθηση πως ήταν δυνατό κάποιος να υπερβεί τα όρια της τρέχουσας πραγματικότητας και να τα κρίνει από μια θέση εκτός. Αυτό ακριβώς που είχε κάνει ο Μαρξ φερ' ειπείν, ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα, όταν, εν μέσω της φρενίτιδας της εκβιομηχάνισης, έγραψε την ανατρεπτική διατριβή του περί κεφαλαίου, και συνέχισε πολύ αργότερα ο «μαθητής» του ο Μπρεχτ, βάζοντας τους τρεις θεούς στον *Καλό άνθρωπο του Σετσουάν* να παρατηρούν τα φαινόμενα του κόσμου από μακριά και να τα (κατα)κρίνουν.

Σήμερα όμως τα πράγματα που εξέθεσε ο Μαρξ, σατίρισε ο Ζαρί, χτύπησε ο Μπρετόν, καντηρίασε ο Τόλερ, απομυθοποίησε ο Μπρεχτ κ.ά. είναι απείρως διαφορετικά και πιο σύνθετα. Και δεν χρειάζεται ούτε καν η γεωγραφική μετατόπισή μας για να το πιστοποιήσουμε. Μια ματιά στα καθ' ημάς, στην Ελλάδα του 2004, και θα διαπιστώσουμε ότι ελάχιστη σχέση έχει ακόμη και με την Ελλάδα των πρώτων χρόνων της μεταπολίτευσης, την οποία έκανε θέατρο ο Μάτεσις, ο Σκούρτης, η Αναγνωστάκη, ο Ποντίκας κ.ά.

Η διασπορά που έφερε η κατάρρευση των ιδεολογικών τειχών (1989), καθώς επίσης και η συνακόλουθη παγκοσμιοποίηση, έχουν θέσει όλα τα γνώριμα συμπεράσματά μας σχετικά με τον άνθρωπο, την πολιτική, τον γλωσσοκεντρισμό, την κλειστή ανάγνωση και την ιδεολογία, εν αμφιβόλω. Υπάρχει μια διάχυτη ρευστότητα ως προς τα όρια και τους ορισμούς, μια διαθεσιμότητα των σημείων, που προκαλεί, ακόμη και επιβάλλει, διαρκώς νέες αναγνώσεις και προφανώς νέες (παρ)ερμηνείες. Όλα παίρνουν τη μορφή «κειμένων» που διαχέονται δεξιά και αριστερά, διασταυρώνονται με άλλα κείμενα, παράγουν νέα (υπερ)κείμενα και πάει λέγοντας. Πράγμα που σημαίνει ότι ματαιοπονούμε αναζητώντας να εντοπίσουμε το «πολιτικό θέατρο» ως ξεχωριστή, μοναδική ή αν θέλετε αυθεντική κατηγορία (που τρόπον τινά ήταν κάποτε).

Από τη στιγμή που κάθε κοινωνική και αισθητική «παράσταση» είναι αναμειγμένη σε ένα (πολιτικό) παιχνίδι δύναμης –θεάματος και θεωρίας μαζί–, ουδείς μπορεί να μας πει με βεβαιότητα πού τίθενται τα όρια του ενός λόγου και πού του άλλου. Ως έχουν τα πράγματα, δεν υπάρχουν πλέον άκρα, παρά μονον ένα τεράστιο κέντρο, με το οποίο φλερτάρουν οι περισσότεροι. Και αυτοί που δηλώνουν κατοικία την Εκάλη και μεταφέρονται με σωφέρ στο μισητό καπιταλιστικό μπαρ ενδεδυμένοι μισητές δυτικές φίρμες, και αυτοί που κάνουν θέαμα και θέμα της δουλειάς τους την αδικία, για να δικαιωθούν οι ίδιοι στο ταμείο, και αυτοί που κάνουν Μπρεχτ το πρωί και το βράδι μελοδραματικό σίριαλ στην τηλεόραση, ό,τι θα μισούσε πιο πολύ ο Μπρεχτ.

Θέλω να πω με τις παραπάνω επί τούτοις κάπως τραβηγμένες παρατηρήσεις πως, όπως συντηρείται η κατάσταση τις μέρες μας, η οποιαδήποτε πράξη αντίστασης δεν μπορεί παρά να είναι μια αντίσταση εκ των έσω του κυρίαρχου λόγου, δηλαδή εντός των ορίων. Βέβαια, εδώ μπαίνει αμέσως αμέσως και ένα άλλο θέμα. Πώς μπορεί μια οποιαδήποτε παράσταση ή δράση, που είναι ήδη μέρος του κυρίαρχου λόγου, να λειτουργεί χωρίς να αναπαράγει μέρος του εν προκειμένω λόγου (και κατά συνέπεια να τον (εξ)υπηρετεί);

Το μόνο που θα μπορούσαμε να πούμε είναι ότι εδώ ακριβώς απαιτείται να αποκόψουμε την έννοια του πολιτικού θεάτρου από τους παλιότερους ορισμούς και να το επαναπροσεγγίσουμε υποβασταζόμενοι από έννοιες που έχουν κομίσει οι νέες θεωρίες περί δημοκρατίας, ετεροτοπίας, συγκριτισμού, παρωδίας, αλληγορίας και πολυπολιτισμικότητας. Πριν από χρόνια ακούγαμε (πιστευτές για πολλούς) συζητήσεις για αγκιτάτσια, εργατικό θέατρο, θέατρο της κομμουνίας, των συνδικάτων, επικό θέατρο κ.λπ. Σήμερα είναι απόλυτα φυσικό να ακούμε ολοένα και πιο ευδιάκριτα συζητήσεις για άλλα «θέατρα», το θέατρο του αποδομισμού, του αποικισμού, της υποκειμενικότητας, της φυλής, του γένους, του χρώματος και σπανίως της τάξης.

Το πολιτικό θέατρο δεν είναι πλέον ταξικό. Και δεν μπορεί να είναι, όταν οι τάξεις μπλέκονται μεταξύ τους, όπως και εμπλέκονται στις διαδικασίες της εξουσίας. Μπροστά στους νεο-μπαρόκ σχηματισμούς, με τις ετερόκλητες και ασυμφιλίωτες συνενυρέσεις, αρκετοί σύγχρονοι θεατράνθρωποι προσπαθούν να αρθρώσουν έναν κοινωνικό, πολιτικό λόγο μέσα από τη δημιουργία χασμάτων ανάμεσα στο σημαίνον και τα σημαινόμενά του. Φιλοδοξία τους να διαταράξουν τις εικόνες αρμονίας και συνύπαρξης πραγμάτων που εκβιαστικά εμφανίζονται μαζί και εν συνεχεία να εκθέσουν τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της κοινωνίας, αμφισβητώντας την έννοια της παρουσίας, του εθνικού χώρου, της αυθεντικότητας, της αναπαράστασης και όλων των μεθοδεύσεων που ελέγχουν την «ιδεολογία του βλέμματός», δηλαδή το πώς βλέπουμε και κατά συνέπεια πώς ερμηνεύουμε τον κόσμο. Εξού και το γιατί πολλές επονομαζόμενες και «μεταμοντέρνες παραστάσεις» έχουν την τάση να κατακερματίζουν το οπτικό πεδίο του δέκτη. Στόχος τους, να τον εμποδίσουν να απολαύσει οποιαδήποτε συνέχεια και συγκρότηση των δρωμένων.

Με αυτή την έννοια, θα μπορούσαμε να πούμε, απαντώντας

στο αρχικό μας ερώτημα, ναι, σήμερα υπάρχει θέατρο που μπορεί να ονομαστεί «πολιτικό». Είναι το θέατρο εκείνο που καλλιεργεί μέσα από τον συνεχή αποπροσανατολισμό και τη διασπορά του λόγου και των διαδικασιών της πρόσληψής του, την κριτική υποψία σχετικά με το πρωτόκολλο της (ανα)παράστασης (τους κανόνες της συγκεκριμένης αισθητικής) και τις προϋποθέσεις επάνω στις οποίες βασίζεται αυτό το πρωτόκολλο.

Βέβαια είναι προφανές πως έτσι θυσιάζεται εκείνο που κάποτε χαρακτήριζε την έννοια του πολιτικού – μια σταθερή δέσμη ιδεών που θα βοηθούσαν να αναγνωρίσουμε μια κι έξω την ιδεολογική ή πολιτική σημασία οποιασδήποτε παράστασης ή πρακτικής σε οποιοδήποτε πλαίσιο. Όμως μέσα στις πρωτόγνωρες συνθήκες παγκοσμιοποίησης, ετεροτοπιών και μικροαφηγήσεων, τέτοιες «σταθερές» είναι ουτοπία. Το καλύτερο που μπορούμε να ευελπιστούμε είναι προτάσεις και θέσεις που να διαφεύγουν διαρκώς από κάθε ορισμό και ολισμό, νέους τρόπους υπονόμησης των θεμελίων και των στρατηγικών που ο ίδιος ο κυρίαρχος λόγος χρησιμοποιεί για να επιβληθεί.

Επικίνδυνη, οπωσδήποτε, αποσταθεροποίηση, που «απειλεί» να ρίξει το θέατρο σε μια ταραγμένη θάλασσα. Όμως, ό,τι και να 'ναι αυτή η θάλασσα, δεν παύει να είναι μια θάλασσα πολλών πολιτικών θέσεων. Και αυτό, επί του παρόντος, είναι το μάξιμουμ που μπορεί να ελπίζει το υποψιασμένο θέατρο της εποχής μας: να παραμείνει, μέσα από την ίδια τη διασπορά του και όσο γίνεται πιο πολύ, άπιαστο στην όποια εξουσία, έστω και αν λειτουργεί από μια θέση εντός των περιουσιακών της στοιχείων. Έτσι κι αλλιώς, «εκτός» πλαισίου δεν κατοικοεδρεύει πλέον η ρομαντική ουτοπία του μποέμ-δημιουργού-ανατροπέα, αλλά η δυστοπία ενός επερχόμενου θανάτου-καταστροφέα.

Ο «Νεκρόδειπνος» και ο Κυβισμός

του Χρήστου Μαυρή

Στον Γιώργο Μύαρη,
εμβριθή φιλόλογο

Ο Τάκης Σινόπουλος δεν βοηθήθηκε μόνο από τον κινηματογράφο, όταν κατασκεύαζε τον «Νεκρόδειπνο». Βοηθήθηκε, όπως διαπιστώνω, σε μεγάλο βαθμό και από τις εικαστικές τέχνες, κυρίως τη ζωγραφική, που την υπηρέτησε και αυτή, όπως είναι γνωστό, με ιδιαίτερο πάθος τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Μάλιστα, σε κάποιες στιγμές αυτογνωσίας και περισυλλογής, ο Σινόπουλος δεν δίσταζε να εκθειάζει τα προτερήματα αλλά και τα ωφελήματα που του πρόσφερε η ζωγραφική, σε σύγκριση με την ποίηση. Γράφει στο 4ο μέρος της ποιητικής συλλογής *Νυχτολόγιο*:

«Υστερα οι άλλες ανοησίες που έλεγα: Θα παρατήσω την ποίηση, θ' αφοσιωθώ μονάχα στη ζωγραφική, μονάχα μ' αυτήν (τη ζωγραφική) έρχεσαι σε άμεση επαφή με το κοινό, με τον κόσμο, μαθαίνεις τις αντιδράσεις του, τις βλέπεις, τις ακούς, αν πουλήσεις καταλαμβάνεις πως έχεις πετύχει, κρίνεσαι, συζητιέσαι κλπ. Ενώ με την ποίηση τι σοί επαφή έχεις, τι άμεση ανταπόκριση; Τίποτα, δηλαδή σχεδόν τίποτα. Μονάχα την κριτική, αν υπάρχει κι αυτή, συνήθως από ανθρώπους που άλλα γράφεις κι άλλα καταλαμβάνουν, ύστερα έχεις τις γνώμες των «φίλων» κατά κανόνα ευνοϊκές ή ενθουσιώδεις, ψεύτικες δηλαδή, πού και πού κανένα γράμμα από γνωστό ή άγνωστο – λίγα πράγματα, πολύ λίγα, για να σε ξεδιψάσουν, να σε ικανοποιήσουν, να σου δώσουν έστω και μια ελάχιστη ανταμοιβή για το μόχθο σου, τον αγώνα με τη γλώσσα, τις αγρύπνιες, τις αγωνίες. Άσε πια που αν πετύχεις σαν ζωγράφος μπορεί να κερδίζεις ένα σωρό λεφτά,

με τη σέσουλα το χρήμα, να ζεις από την τέχνη σου, να ζεις και να εργάζεσαι άνετα».¹

Από τις πολλές και διάφορες σχολές της ζωγραφικής, ο Κυβισμός, όπως τον ανέπτυξαν και προώθησαν στον διεθνή εικαστικό χώρο ο Πάμπλο Πικάσο και ο Ζορζ Μπρακ, φαίνεται πως επηρέασε περισσότερο τον Σινόπουλο. Γιατί ο «Νεκρόδειπνος» μπορεί να έχει καθιερωθεί στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού σαν ένα σημαντικό ποιητικό έργο, στην ουσία όμως είναι ένας αριστουργηματικός ζωγραφικός πίνακας της σχολής του Κυβισμού και, για την ακρίβεια, του «αναλυτικού Κυβισμού», όπου εκεί ο Πικάσο και ο Μπρακ κατακερμάτιζαν τις μορφές των αντικειμένων που τις ανασυνθέταν πάνω στον καμβά. Συγκεκριμένα, οι κυβιστές ζωγράφοι ένωσαν ότι, κατακερματίζοντας π.χ. την ανθρώπινη μορφή, μπορούσαν να εκφραστούν με μεγαλύτερη δύναμη, απ' ό,τι μέσα από τις συμβατικές απεικονίσεις. Χαρακτηριστικό στοιχείο του έργου τους είναι ο τρόπος με τον οποίο αποδοθούν και ανασυνθέτουν τα ανθρώπινα μέλη, αλλάζοντας θέση σε μάτια, αφτιά, στόμα και μύτη προκειμένου να δώσουν έμφαση στα συναισθήματα. Η καινοτομία, με απλά λόγια, που εισήγαγαν στη ζωγραφική ο Πικάσο και Μπρακ στις αρχές του περασμένου αιώνα, συνίσταται κυρίως στο γεγονός ότι εγκατέλειψαν την παραδοσιακή οπτική γωνία που είχε η κλασική ευρωπαϊκή ζωγραφική. Δηλαδή, χρησιμοποιώντας διαφορετικές οπτικές γωνίες στο πλαίσιο του ίδιου έργου, κατάφερναν να αποδίδουν ταυτόχρονα πολλές και διαφορετικές όψεις του ίδιου αντικειμένου. Το αποτέλεσμα ήταν μάλλον η συνοπτική αντίληψη ενός δεδομένου αντικειμένου, παρά η

εικόνα που εμφανίζει το αντικείμενο μια συγκεκριμένη στιγμή.

Με άλλα λόγια, οι κυβιστές επέλεξαν να αποδομήσουν και να ανασυνθέσουν τις μορφές, ώστε ο πίνακας, αντί να γίνεται αντιληπτός ως ένα παράθυρο από το οποίο βλέπουμε την εικόνα, αντιμετωπίζεται ως μια επίπεδη επιφάνεια πάνω στην οποία ο καλλιτέχνης παραθέτει με τον καλύτερο τρόπο όλα τα επιμέρους στοιχεία. Έτσι, με αυτό τον τρόπο, ανατρέπουν όλες τις παραδοσιακές απόψεις που υποστήριζαν ότι το ζωγραφικό έργο οφείλει να απεικονίζει μια σκηνή ή ένα αντικείμενο από μία και μόνο οπτική γωνία.

Φυσικά η όλη ουσία του Κυβισμού αντικατοπτρίζεται, πιστεύω, στην ιστορική πλέον δήλωση του Πικάσο, που αποκαλύπτει ταυτόχρονα με τον καλύτερο τρόπο και τη σκέψη του: «Εγώ ζωγραφίζω τα αντικείμενα όπως τα αντιλαμβάνομαι, όχι όπως τα βλέπω».²

Ακριβώς και ο Τάκης Σινόπουλος, που φαίνεται πως είχε μελετήσει αρκετά καλά τον «αναλυτικό Κυβισμό», έγραψε τον «Νεκρόδειπνό» του όπως αυτός αντιλήφθηκε και ένωσε, με την πληγωμένη ψυχή του, τα τραγικά γεγονότα που περιγράφει στο ποίημά του και όχι όπως τα είδε με τα δακρυσμένα μάτια του.

Ο «Νεκρόδειπνος» είναι ένα ποίημα με συγκεκριμένο θέμα-αντικείμενο, που το βλέπει όμως ο συγγραφέας του από πολλές και διαφορετικές οπτικές γωνίες, καταφέροντας «ταυτόχρονα να αποδώσει πολλές και διαφορετικές όψεις του ίδιου αντικειμένου», δηλαδή του ίδιου θέματος, κατά την ποιητική ορολογία. Η ματιά του ποιητή υπερίπταται πάνω από την Ελλάδα και σαν προβολέας εποπτεύει τα πάντα. Αυτή η διαπεραστική ματιά άλλοτε κατευθύνεται προς τα κάτω και ερευ-

νά τον κατασκότεινο Άδη και άλλοτε διέρχεται πάνω από την Πελοπόννησο, την Λάρισα και ακόμα πιο βαθιά ως την Καστοριά, καθώς και τα άλλα γεωγραφικά σημεία της Ελλάδας που αποτέλεσαν πεδία πολεμικών συγκρούσεων στην Κατοχή και στον Εμφύλιο Πόλεμο.

Γιατί, το επαναλαμβάνω, ο Σινόπουλος στον «Νεκρόδειπνο» δεν περιγράφει τα γεγονότα όπως τα είδε ένας απαρηγόρητος ποιητής, από την απόσταση του χρόνου, κλεισμένος σ' ένα φωτεινό δωμάτιο. Τα περιγράφει όπως τα είδε και τα έζησε ένας νεαρός ανθυπίατρος, όπως τα είδε και τα έζησε ένας ηττημένος και καταδιωκόμενος έλληνας αντάρτης, όπως τα είδε και τα έζησε ένας έλληνας αντάρτης που επικράτησε των αντιπάλων του, όπως τα είδε και τα έζησε ένας πληγωμένος στρατιώτης, όπως τα είδε και τα έζησε μια μάνα που έχασε το παιδί της, όπως τα είδε και τα έζησε μια χήρα που έχασε το σύζυγό της, όπως τα είδε και τα έζησε ένας απλός και αμέτοχος πολίτης.

Καταλήγοντας, θέλω να τονίσω πως ο Τάκης Σινόπουλος ήταν ένας προικισμένος ποιητής που, όταν έγραφε τον «Νεκρόδειπνο», εργαζόταν παράλληλα και ως ένας επιδέξιος κυβιστής ζωγράφος, καταφέροντας να μας δώσει μια δεύτερη «Γκουέρνικα». Ένα ποιητικό έργο που δυσκολεύεται πραγματικά να ξεχωρίσεις πού τελειώνει η ποίηση και πού αρχίζει η ζωγραφική. Γιατί ο «Νεκρόδειπνος» είναι μια μεγαλειώδης ποίηση μέσα στη ζωγραφική ή, καλύτερα, μια «Γκουέρνικα», δηλαδή μια μεγαλειώδης ζωγραφική, μέσα στην ποίηση.

Όπως είναι γνωστό, ο Πικάσο άρχισε να ζωγραφίζει τον πίνακα μόλις πληροφορήθηκε το βομβαρδισμό της ισπανικής πόλης Γκουέρνικα, που έλαβε χώρα στις 26 Απριλίου του 1937, από τους γερμανούς συμμάχους του στρατηγού Φράνκο, αρχηγού τότε των Εθνικιστών στον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο. Η σφαγή του άμαχου και ανυπεράσπιστου πληθυσμού συντάραξε κυριολεκτικά τον ζωγράφο.

Ο πίνακας, που έχει διαστάσεις 352x782 εκ., παριστάνει σκηνές από τη

βομβαρδισμένη πόλη, δοσμένες στον καμβά από πολλές και διαφορετικές οπτικές γωνίες. Κυρίως παριστάνει διαμελισμένα και παραμορφωμένα σώματα που προβάλλουν μέσα από τα χαλάσματα και τα ερείπια αλλά και γυναίκες, με τα παιδιά στις αγκάλες τους, που τρέχουν να σωθούν με την αγωνία και τον φόβο ζωγραφισμένα στα πρόσωπά τους. Στον πίνακα όμως κατέχουν δεσπόζουσα θέση οι μορφές δύο γυναικών που βρίσκονται η μία στην αριστερή πλευρά του πίνακα και η άλλη στη δεξιά. Καθώς και το μεγάλο κεφάλι ενός ταύρου, που βρίσκεται επίσης στην αριστερή πλευρά του πίνακα, αλλά και το κεφάλι ενός αλόγου. Συγκεκριμένα, η γυναικεία μορφή στην αριστερή πλευρά του πίνακα παριστάνει μία μητέρα που κρατά το νεκρό μωρό της και γέρνει το κεφάλι της προς τα πίσω, σε ένα ουρλιαχτό αγωνίας, ενώ το πρόσωπο του παιδιού είναι ανατριχιαστικά άψυχο.

Ο ταύρος, που το μεγάλο κεφάλι του βρίσκεται ακριβώς πάνω από την σπαράζουσα γυναίκα και την εξουθενώνει με την παρουσία του, έχει ένα περίεργο κενό βλέμμα και είναι η μοναδική φιγούρα που δεν εκφράζει αγωνία. Για τον Πικάσο ο ταύρος συμβολίζει τη «βαρβαρότητα και το σκοτάδι».

Το κεφάλι του αλόγου, που βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του πίνακα, κάτω από το φως της μεγάλης ηλεκτρικής λάμπας, τεντώνεται με μία τρομακτική έκφραση πόνου πάνω στα άλλα διαμελισμένα σώματα. Για τον Πικάσο «το άλογο συμβολίζει το λαό».

Η γυναικεία φιγούρα στα δεξιά του πίνακα, που έχει αρκετά σημεία ομοιότητας με τη γυναικεία φιγούρα στα αριστερά, βρίσκεται γονατιστή και κατατρομαγμένη, με τα χέρια τεντωμένα ψηλά, σε στάση προσευχής και επίκλησης προς τον Θεό.

Αν διαβάσουμε τώρα προσεκτικά το ποίημα, θα δούμε πως λίγο-πολύ οι ίδιες σκηνές και φιγούρες περιγράφονται και στον «Νεκρόδειπνο», έτσι όπως πετάγονται από τη δυνατή μνήμη του Τάκη Σινόπουλου: μνήμη που κάνει συνεχώς βήματα μπρος-πίσω μέσα στην ελληνική ιστορία. Δίνω μερικές ενδεικτικές σκηνές:

1. «Χαντάκια, σκουπιδότοποι, μαύρες μανάδες ολολύζοντας,

ποιον σκότωσες εσύ, ποιον σκότωσες εσύ, πόσους σκοτώσαμε;

Τόσο αίμα και τα χέρια του Λουκά, κι άλλα κομένα σύρριζα, τα βρήκαμε στη ρεματιά μετά από μήνες φεύγοντας, σήμερα εδώ, τη νύχτα αλλού».

2. «Κι ήρθανε ο ένας μετά τον άλλο ξεπεζεύοντας, ο Πόρπορας, ο Κονταξής, ο Μάρκος, ο Γεράσιμος,

μια σκούρα πάχνη τ' άλογα κι η μέρα όπως ελόξευε

σε μονδιασμένο αιθέρα».

3. «Ήρθανε γέροι και παιδιά.

Μες στα φτενά τους ρούχα πώς αντέξανε,

πώς μεγαλώσανε σε τόση φρίκη τα παιδιά.

Οι γέροι τριζοντας, ψηλότεροι απ' το σώμα τους.

Και τα παιδιά,

βαστώντας το τσεκούρι, το μαχαίρι, το μπαλντά, στα μάτια τους

η καταφρόνια κι η φοβέρα, μήτε μίλησαν».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τάκη Σινόπουλου, *Νυχτολόγιο*, Αθήνα 1978.

2. Πικάσο, η ζωή και τα έργα μεγάλων πρωταγωνιστών, Art Gallery, τόμος 2, 2003, DeAGOSTINI, HELLAS Ltd.

Oscar Wilde
ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

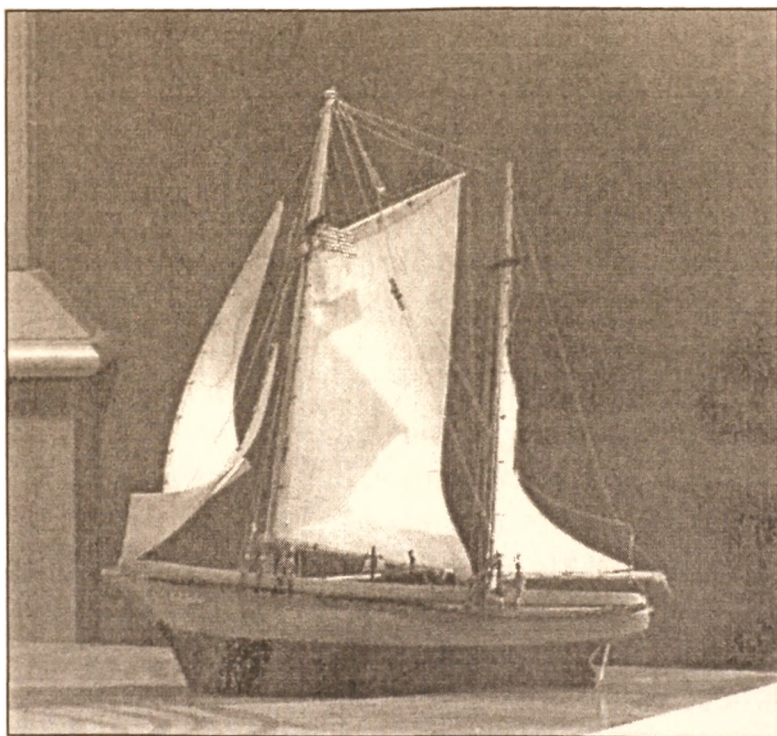
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ
Ζ. ΠΗΓΗΣ 21, 10681 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 210 3815433 – FAX: 210 3816661
<http://www.govostis.gr>

Αφού πια εκδέσαμε την εκλογική μας πλατφόρμα κι επικοινωνήσαμε με τις λαϊκές μάζες που συγκινούνται (πάντα) από την αρχιτεκτονική, τώρα, την ύστατη στιγμή πριν πάμε στις κάλπες, επιτρέψτε μου μια κάδοδο στον πλασματικό κόσμο της ψευδαισθήσεως – κεντρικό κι αυτό θέμα κάθε εκλογικής αναμέτρησης, αλλά και της καθημερινότητάς μας, άλλο αν το αναγνωρίζουμε ή όχι. Μπήκαμε στη Σαρακοστή, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως η τέχνη της μεταμφίεσης ξεχνιέται έτσι εύκολα.

Οθόνες

Η θεωρητική διάσταση της «πόλης-θέαμα» και της «πόλης-οθόνη» είναι γνωστή: ο φίλος Σταύρος Σταυρίδης χρόνια τώρα γράφει πάνω σε τέτοια ζητήματα. Όμως τα τελευταία δύο (αν δεν κάνω λάθος) χρόνια, αυτές οι αφηρημένες έννοιες έχουν αποκτήσει νέα υλική υπόσταση μέσα στην Αθήνα. Είχαν βέβαια προπομπούς: τις γιγάντιες διαφημιστικές πινακίδες δίπλα σε κάποιο γιαπί, που έδειχναν το τελικό προϊόν, την ποθητή πολυκατοικία όπως θα είναι τελειωμένη, σε ρομαντικό προοπτικό σχέδιο (άφθονο πράσινο περιβάλλον, καλυμμένες οι ασχήμιες, ούτε ένα αυτοκίνητο). Είτε σε πινακίδες στο οικοπέδο, είτε σε πινακίδες στο γραφείο του κατασκευαστή, τα προοπτικά πουλούσαν διαμερίσματα με την υπόσχεση εκείνου που μελλοντικά θα υπάρξει. Ακόμα κι όταν οι ανίδεοι πελάτες έπιαναν την απάτη, δέχονταν να τα ακουμπήσουν γιατί το όραμα θα είναι πάντα όραμα.

Το κόλπο δεν άργησε να μιμηθεί το επίσημο κράτος, στήνοντας ακόμα πιο μεγαλοπρεπείς τέτοιες πινακίδες (με νυκτερινό φωτισμό) δίπλα σε κολλημένα έργα – εκείνα που εγκαινιάζονταν ξανά και ξανά, από διαδοχικές κυβερνήσεις (αλλά κι από τις ίδιες, κακό δεν κάνει). Το μάτι πάλι χόρταινε μελλοντικούς παραδείσους: το τέλειο αρχιτεκτόνημα μέσα στο παραδείσιο περιβάλλον του ως κράχτης.

Η απόσταση από αυτό το στάδιο στο επόμενο αποδείχτηκε ελάχιστη. Δεν θα είναι πολλά χρόνια που άρχισε η εφαρμογή μιας πληρέστερης τεχνικής, που ήδη χρησιμοποιούνταν στο εξωτερικό: το εξωτερικό ντύσιμο της πρόσοψης μιας οικοδομής με μια πλαστικοποιημένη επιδερμίδα που αναπαράγει με ικανή λεπτομέρεια ό,τι υπάρχει από πίσω της. Συνηθέστερα, η οθόνη έδειχνε την πρόσοψη όπως θα προκύψει, εννοείται με απόλυτο σεβασμό στην αρχική της μορφή. Αν σήκωνες λίγο την επιδερμίδα, αντίκριζες το χάος, γιατί συνήθως αυτή έκρυβε ένα μισοσαπισμένο (διατηρητέο) νεοκλασικό προς ή σε προχωρημένο στάδιο αναπαλαίωσης. Άρα, το μήνυμα που εξέπεμπε ήταν καθαυχοχαστικό: περιμένετε, σε λίγο καιρό το κτήριο θα ξαναλάμψει καλύτερο από καινούριο!

Όμως είδαμε κι άλλες παραλλαγές του βασικού μοντέλου. Αίφνης μόλις

πρόσφατα κρεμάστηκε ένα τέτοιο σεντόνι μπροστά από το (άλλοτε) ξενοδοχείο «Ακροπόλ» στην Πατησίων, αντίκρυ στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Χρόνια είχαμε συνηθίσει να το βλέπουμε διακοσμημένο με μια μεταλλική σκαλωσιά, που μάλλον του πήγαινε. Τώρα, θα έπρεπε πάλι να εθιστούμε σε ένα επικείμενο νέο του βαλσάμωμα. Λίγο νωρίτερα, το άλλο διαφορούμενο κτήριο (ή καλύτερα, δείγμα κτηρίου), του Φιξ στη Συγγρού, ντύθηκε επιτέλους κι αυτό με κάτι αόριστο κι απροσδιόριστο, μάλλον διαφημιστικό της «Αθήνας 2004» (κρατικό είναι, το κάνουν ό,τι θέλουν). Πάλι θα χρειαζόταν μια νέα προσαρμογή εκ μέρους μας: ήταν τόσο συμπαθητικό, μπλαστρωμένο με διαφημιστικά πανό από πάνω ως κάτω (τα έσοδα πήγαιναν στο «Αττικό Μετρό»). Στο μεταξύ έχει γίνει σχετικός διαγωνισμός, βγήκαν αποτελέσματα, η τύχη του κτηρίου έχει κριθεί, αλλά η οθόνη, σκέτη σφίγγα, δεν φανερώνει τίποτα. Προφανώς ανήκει σε εκείνα τα έργα που μας υπόσχονται για μετά το 2004 (μα θα υπάρξει τίποτα για τότε; Εμένα, δεν το χωρά ο νους μου!)

Το καλύτερο όμως δείγμα, το πιο υποδόριο, ήταν η οθόνη μπροστά από το (παλιό) ξενοδοχείο «King George» στο Σύνταγμα. Ίδια συνταγή με του Φιξ: το σεντόνι των Ολυμπιακών Αγώνων, που δεν λέει τίποτα (πιο πριν δεν ήταν εκεί, νομίζω, μια τρύπα που έδειχνε πόσες μέρες απόμειναν για το Millennium ή για το 2004;). Η οθόνη αυτή όμως κρύβει τη μαγική μεταμόρφωση του προπολεμικού κτηρίου σε (θαύμα θαυμάτων!) νεοκλασικό βέρο, αντάξιο της πλαϊνής του τούρτας, γωνία με Πανεπιστημίου.

Μια τέτοια οθόνη (Φιξ, «King George») προαναγγέλλει ένα μέλλον άγνωστο, και γι' αυτό λυτρωτικό. Με λίγα λόγια, αυτές οι οθόνες κρύβουν περισσότερο παρά φανερώνουν. Κρύβουν μια σειρά από αδιέξοδα: επειδή δεν προφταίνουμε (χρονικό), επειδή είμαστε αναποφάσιστοι (διοικητικό), επειδή δεν θέλουμε να φαίνεται η πραγματικότητα (ιδεολογικό). Μια πόλη που πλέει στα σύννεφα, με το αεράκι να φουσκώνει ανάλαφρα τα πανιά της, δηλαδή τις οθόνες της.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Β ΚΡΙΤΙΚΗ βιβλίου

Μορφές βίας

Σωτήρης Δημητρίου,
Μορφές βίας,
εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2003, σελ. 313.

Άλλο ένα βιβλίο που αναρωτιέται κανείς με ποιους στόχους γράφηκε. Μέσα στις *Μορφές βίας* συνωστίζεται ένας εντυπωσιακός πλούτος γνώσεων, ιδεών και στοιχείων τα οποία θα μπορούσαν να γεμίσουν μια βιβλιοθήκη, αν τα επεξεργαζόταν κανείς αναλυτικά, κατά θέμα. Έτσι όπως παρουσιάζονται εδώ, απλώς τα διεξέρχεται (αν το καταφέρει) ο αναγνώστης, χωρίς να έχει κερδίσει σε βάθος ο στοχασμός του, χωρίς να έχει ασκηθεί στην ικανότητα συντονισμού των παραμέτρων.

Η εμπεριστατωμένη βιβλιογραφία στο τέλος του βιβλίου (από τη σελίδα 249 έως την 308) και τα διάφορα ευρετήρια, υποδηλώνουν ότι πρόκειται για βιβλίο αναφοράς προοριζόμενο κυρίως για πανεπιστημιακή χρήση. Αν είναι έτσι οι ευθύνες είναι ακόμη μεγαλύτερες. Ένα πανεπιστημιακό εγχειρίδιο πρέπει να είναι κάτι περισσότερο από παραθέσεις στατιστικών, και παρατακτική έκθεση ιστορικών γεγονότων ή θεωριών. Κυρίως οφείλει να ασκεί τη σκέψη και να προσφέρει κλειδιά ερμηνείας σε ένα φαινόμενο όπως η βία, που η πολλαπλότητά του το καθιστά ανεξάντλητο.

Κοινωνική ανθρωπολογία, λαογραφία, κοινωνιολογία, πολιτική, εθνολογία, κοινωνική ψυχολογία, εγκληματολογία, είναι μερικές από τις εφαπτόμενες του γενικού φαινομένου «βία».

Θα περίμενε κανείς από τις *Μορφές Βίας* μία αναλυτική-συγκριτική μελέτη των περιβίας θεωριών, μια μελέτη του κοινωνικοϊστορικού πλαισίου μέσα στο οποίο γεννήθηκαν οι ερμηνείες, μια πιο «φιλόσοφη» και γλαφυρή γλώσσα και –γιατί όχι;– χιούμορ. Ο συγγραφέας αναφέρεται στον Γκόρντον Τσάιλντ, τον Κίττο, τον Φρέιζερ. Μα η γλώσσα των συγγραφέων αυτών ήταν η ίδια φιλολογικό επίτευγμα. Προσκαλούσαν τον αναγνώστη, συνδυάζοντας την γνώση με την απόλαυση. Γιατί η παιδεία δεν κάνει να εί-

ναι... παιδεμός.

Όλα αυτά όμως δεν μπορούν να γίνουν μέσα σε έναν μικρό τόμο, που αναγκαστικά στέκεται στην επιφάνεια των πραγμάτων.

Πιο προσιτός φαίνεται να είναι ο χειρισμός του ογκώδους αυτού θέματος στα πρώτα κεφάλαια του βιβλίου, που πραγματεύονται το φαινόμενο της βίας στις πρωτόγονες και ακέφαλες κοινωνίες. Προχωρώντας, και όσο πυκνώνει ο ιστός των εκφάνσεων του φαινομένου και των ερμηνειών του στις εξελιγμένες κοινωνίες με κεντρική εξουσία, κραυγάζει η ανάγκη για μια αναλυτικότερη και κατά θέμα αντιμετώπιση. Λόγου χάρη σ' ό,τι αφορά τη βία την περίοδο του Μεσαίωνα, ή τη βία κατά των γυναικών και των μαύρων στην εποχή μας.

Η εικόνα του εξωφύλλου, τρεις γυναίκες στον κύφωνα, στην Κίνα της δεκαετίας του 1890, τιμωρημένες πιθανώς για το έγκλημα της μοιχείας, είναι πιο εύγλωττη από μερικές σελίδες κειμένου. Έκπληξη προκαλεί η ήρεμη αποδοχή της ποινής τους, η στωικότητα της μορφής τους, τα αμήχανα σφιχτοδεμένα χέρια. Ποιο να ήταν άραγε το τέλος τους; Τι συνέβαινε ακριβώς στην εποχή τους στην Κίνα; Τι συνέβαινε πριν; Πότε και πώς εξέλιπε αυτό το φαινόμενο; Μερικές εικόνες μέσα στο βιβλίο θα τροφοδοτούσαν την φαντασία και θα διευκόλυναν την κατανόηση.

Και κάτι άλλο. Μία μορφή βίας την οποία κανείς δεν συζητά είναι η γλωσσική βία. Ναι, είναι βία και αυτή, η οποία πλήττει αυτή τη στιγμή την ελληνική γλώσσα, κυρίως τον γραπτό λόγο, όπου ανήκει και το ανά χειράς βιβλίο. Νέοι, αδόκιμοι εκφραστικοί τρόποι κάνουν την εμφάνισή τους, απροειδοποίητα, κάπου μεταξύ εφημερίδων και διορθωτών, δημιουργώντας ένα είδος αποκαθαρμένης, ψευδο-λόγιας δημοτικής, όπου το αισθητήριο των ολίγων «επαϊόντων» έχει αναχθεί σε κανόνα, παραβιάζοντας με μη ορατούς τρόπους το γλωσσικό αισθητήριο και την συνείδηση των ανθρώπων. Γι' αυτή τη μορφή βίας, ποιος, πότε θα έχει το σθένος να μιλήσει;

Μαρία Τσάτσου

Η μελέτη του έργου του **Ιωάννη Συκουτρή** συμπληρώνεται άριστα με τον Β' τόμο *Μελέτες και Άρθρα. Τα γερμανόγλωσσα δημοσιεύματα* (μετάφραση: **Ηλίας Τσιριγκάκης**, επιμέλεια: **Δανιήλ Ι. Ιακώβ**, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2003). Σ' αυτό τον τόμο περιλαμβάνονται οι μελέτες του για την επιστολογραφία, το άρθρο του για τον Ευαγόρα του Ισοκράτη, και η μελέτη του για τον Επιτάφιο του Δημοσθένη. Παράλληλα συγκεντρώνονται οι σημαντικότερες βιβλιοκρισίες του.

Θέματα καθημερινότητας που αντιμετωπίζουν οι νέοι σήμερα θίγει ο **Στέλιος Σωτηρίου** στο βιβλίο του *Τα ήθελε όλα δικά του* (εκδ. Γκοβόστης, 2002). Η συμβίωση πριν από τον γάμο αποκαλύπτει και τους πραγματικούς χαρακτήρες των ηρώων και φανερώνει τις κρυφές πλευρές τους και τα προβλήματα που τους θέτει η κοινή ζωή.

Ιδιαίτερη έμφαση στην αξία των ονείρων και των μύθων επιστρατεύεται στο μυθιστόρημά του **Άμμος** (εκδ. Ιωλκός, 2002) ο **Θεοδόσης Σταυρόπουλος**, στην προσπάθειά του να περιγράψει έναν έρωτα, έναν άλλο κόσμο και μια μουσική. Η προσπάθεια του συγγραφέα στρέφεται στην αποκάλυψη της αλήθειας σε μια παράλληλη με τη ζωή πραγματικότητα

Λογοτεχνικοί συγκερασμοί

Κώστας Ακρίβος,
Σφαίρα στο βυζί,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2003, σελ. 160.

Η κύρια συμβολή του βιβλίου αυτού είναι τριπλή: η λογοτεχνική επεξεργασία του σύνθετου μοτίβου «έρωτας-θάνατος» που κατέχει κεντρική θέση στα κείμενα, η εκμετάλλευση ενός δομικού σχήματος που βοηθά στην κατανόηση της ενότητάς τους, και η σύνδεση της νεοτερικής θεματογραφίας και τεχνικής του συγγραφέα με τη σύγχρονη ποιητική θεωρία και πράξη.

Δεν πρέπει ακόμη να μείνει ασχολίαστη η δομή του συνόλου του βιβλίου: η επεξεργασία του διαβαθμίζεται σε εννέα κείμενα (επιστολές, ημερολόγια, εσωτερικοί μονολόγοι), ενώ σε ένα τελικό κεφάλαιο με τον τίτλο *Εν αρχή ην*, τα εννέα παραθέματα εκβάλλουν σε έναν προβληματισμό ευρύτερο από αυτόν που διαφαίνεται στον τίτλο. Ταυτόχρονα γίνεται έκδηλη και η διαρκής προσπάθεια του συγγραφέα να συνδέσει το μερικό με το γενικό, ώστε το πρώτο να αποκτήσει το νόημά του. Από την άλλη, επιβεβαιώνεται η ροπή του συγγραφέα να διευρύνει νόμιμα την περιφέρεια μιας αναλυτικής αφήγησης χωρίς να σφετερίζεται το χώρο της συνθετικής γραφής των προτύπων του. Η ίδια τάση τού επιβάλλει να αναζητεί παράλληλα και στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία, αν πρόκειται έτσι να διευκρινιστούν συλλήψεις και πρακτικές της νεοτερικής γραφής.

Πρέπει εξ αρχής να υπογραμμιστεί αφενός ότι το «δάνειο» που αποτελεί εδώ την «κεντρική έννοια» του κάθε κειμένου, υφίσταται πρώτα επεξεργασία από τον συγγραφέα (με την αποφασιστική σύνδεση, σε κάποια κείμενα, της νοητικής σύλληψης με την αίσθηση του έρωτα – και επιτέλους με τον ίδιο το θάνατο) και αφετέρου ότι χρησιμοποιείται ως βασικό εργαλείο για μια λεπτομερή, κάποτε εξαντλητική ανάγνωση και εκτίμηση των κειμένων αυτών ως λογοτεχνικών συνόλων. Ότι, τέλος, η αναζήτηση λογοτεχνικών προτύπων γι' αυτή την ποιητική αντίληψη του έρωτα-θανάτου και τη σύνδεσή της με τη «γραφή» μοιραία οδηγεί τον αναγνώστη στη μεταμοντέρνα λογοτεχνία το προκαταβάλλει ο συγγραφέας. Επιμένει σε έννοιες-κλειδιά και σε κάποιες προϋποθέσεις της γραφής του.

Παρόλο που το βιβλίο ξεκινά από μια ιδεαλιστική (και από μιαν άποψη ρομαντική) σύλληψη του έρωτα, που ξεπερνά τα

όρια της ζωής και εισέρχεται στο χώρο του επέκεινα (και της λογοτεχνίας), ωστόσο η ερμηνεία του είναι περισσότερο αισθητηριακή. Και στην κατεύθυνση αυτή μας οδηγούν γλωσσικά σήματα με νόημα ταυτόχρονα αφηρημένο και συγκεκριμένο. Τη λειτουργία αυτής της διαλεκτικής ανάμεσα στο αφηρημένο και το συγκεκριμένο επιχειρεί να αναγνώσει εδώ ο συγγραφέας, επιμένοντας στη λειτουργία του μυθολογικού ή του ιστορικού παραδείγματος (π.χ. της ομηρικής Ναυσικάς, του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη) και διερευνώντας τις λογοτεχνικές παρακαταθήκες (π.χ. Τζέιμς Τζόυς, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Τόμας Μαν, Κωστής Παλαμάς, Νίκος Καζαντζάκης, Μαργκερίτ Γιουρσενάρ). Τα κείμενα του βιβλίου θα μπορούσαν να ερμηνευτούν ψυχαναλυτικά, ωστόσο ο συγγραφέας περνώντας μέσα από τη θεματολογική και μορφολογική επεξεργασία καταλήγει στην αναζήτηση του βασικού αφηγηματικού σχήματος που θα οργανώσει τα κείμενα. Το οργανωτικό αυτό σχήμα, ατόφιο ή παραλλαγμένο, επανέρχεται σε όλα τα κείμενα όπου απαντά το διπλό μοτίβο του έρωτα και του θανάτου.

Ο συγγραφέας ευθεία ή πλάγια προτείνει ένα διαφορετικό τρόπο ζωής και γραφής, χωρίς να αφήσει να διαφανούν οι λόγοι που του επιβάλλουν αυτές τις επιλογές. Μετά από κάποια ερωτική περιγραφή κάνει την εμφάνισή του το θέμα του θανάτου. Ωστόσο ο τόνος του βιβλίου δεν είναι απαισιόδοξος, αφού ο στοχασμός του έρωτα μοιάζει να έχει απορροφήσει τη σκέψη του θανάτου.

Η επιστολή, το ημερολόγιο, ο εσωτερικός μονόλογος χρησιμοποιούνται ποιητικά εδώ, δήθεν για τους συγκεκριμένους συνειρμούς που ανακαλούν και που διαπλέκονται σημαντικά με συγκεκριμένα νοούμενα των κειμένων του βιβλίου.

Ο συγγραφέας ακολουθεί, από μορφολογική άποψη, το δρόμο που άνοιξε ο Θανάσης Βαλτινός. Ωστόσο καταφέρει να προσθέσει δικά του στοιχεία. Το ζητούμενό του πια είναι ο συγκερασμός των ποικίλων τόνων και μορφών, για να φανερωθεί το λογοτεχνικό παιγνίδι και ο λογοτεχνικός σκοπός του συνόλου. Προς τούτο ο συγγραφέας επιμένει σε ζητήματα λεξιλογίου, ρυθμού και χειρισμού μοτίβων και καταλήγει στην επιβεβαίωση του «αισθητικού» στόχου που δεν είναι άλλος από τον άκρο παρακμιακό αισθητισμό (πρβ. εξ αντιθέτου, τη στιβαρότητα της γραφής του Βαλτινού και τη σχέση της με την ιστορία). Άλλα

Κάθε ομοιότητα με τα πραγματικά περιστατικά δεν είναι συμπτωματική: Αυτό ισχύει για τα δοκίμια του Ρουμάνου Norman Manea που περιλαμβάνονται στον τόμο *Περί γελωτοποιών*.

Ο δικτάτορας και ο καλλιτέχνης (μετάφραση: Βίκτωρ Ιβάνοβιτς, εκδ. Άγρα, 2003). Το βιβλίο στο σύνολό του πραγματεύεται τη σχέση ανάμεσα στον συγγραφέα και την ολοκληρωτική ιδεολογία, φορέας της οποίας γίνεται η ίδια η κοινωνία κάτω από τις ιδιότυπες συνθήκες που αναπτύσσει ο ολοκληρωτισμός. Τραγωδία και κωμωδία διαμορφώνουν το έδαφος πάνω στο οποίο ο συγγραφέας διαχειρίζεται τους προβληματισμούς του.

Λόγος αποκαλυπτικός και εξαιρετικά εύγλωττος αναπτύσσεται στην επιστολική νουβέλα του Κ.Γ. Παπαγεωργίου, *Αντί Σιωπής* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2003). Ανεπίδοτη επιστολή που στοχεύει στην εσωτερική αναζήτηση του γράφοντος και φανερώνει το κενό επικοινωνίας. Ένα έξοχο κείμενο.

Μια νέα σειρά από τον καλό εκδοτικό οίκο «Ζήτρος» την οποία διευθύνει ο καθηγητής βυζαντινής φιλολογίας του ΑΠΘ Βασίλης Κατσαρός διαθέτει όλα εκείνα τα θετικά γνωρίσματα της

υφολογικά μικροζητήματα που ανοίγονται εδώ, δεν θα μας απασχολήσουν.

Έγινε ίσως φανερό ότι το βιβλίο καταπιάνεται με σημαντικά θέματα που πίσω τους έχουν, ευτυχώς ή δυστυχώς, μακρά παράδοση και ογκώδη βιβλιογραφία. Ο συγγραφέας δείχνει ότι απλοποιεί ή αντιμετωπίζει τα πράγματα ευκαιριακά ή επιπόλαια. Ενώ η σύλληψη των θεμάτων διαθλάται αναπόφευκτα από τις προσωπικές αισθητικές προτιμήσεις του, η μέθοδός του δεν διεκδικεί πρωτοτυπία. Συνίσταται σε ανθολογία κειμένων ομαδοποιημένων θεματικά. Με την εξαντλητική ανάγνωση (close reading), έρχονται στην επιφάνεια το ένα μετά το άλλο τα επιμέρους προβλήματα του «γοητευτικού» αυτού βιβλίου και διατυπώνονται

πορίσματα, τα οποία, στη συνέχεια, υφίστανται επεξεργασία σε διαρκή διάλογο προς την υπάρχουσα σύγχρονη γραφή. Κατά το διάλογο αυτό, τα κάθε λογής «τεχνάσματα» του συγγραφέα παραμορφώνονται για να αποκαλυφτούν τα αδύναμα σημεία τους στα οποία θα δοκιμαζόταν η θεραπεία του νέου συγγραφέα. Αξιοσημείωτη κρίνεται ωστόσο η εξοικείωση του Ακρίβου με τη λογοτεχνική παράδοση και το νεότερο κίνημα, χώρους προς τους οποίους γίνονται συχνά αλληλοδιαφωτιστικές αναφορές. Πιστεύω πως το άνοιγμα του βιβλίου προς πολλές κατευθύνσεις έχει αναπόφευκτα αδικήσει κάποιες από τις καλές πλευρές του.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Μητρική και θετή χώρα

Έντμουντ Κήλυ,
Ακροβατώντας στα όρια,
εκδ. Ωκεανίδα, Αθήνα 2004.

«Πώς μπορούσα να διεκδικήσω κάτι που ονομάζεται ολοκληρωμένη εθνική συνείδηση, όταν τόσοι από εκείνους που θεωρούσα φίλους και γνώριζα καλύτερα απ' όλους ανήκαν σε άλλους κόσμους και σε άλλες νοοτροπίες, είτε εντός είτε εκτός Αμερικής; Στα χρόνια που ακολούθησαν, όμως, μπορούσα να υπερασπίζομαι με το ίδιο πάθος άλλες φορές τη μητρική μου χώρα κι άλλες τη θετή. Μπορούσα επίσης να είμαι επικριτικός και με τις δυο. Αν ένιωθα νοσταλγία για τον πρώτο καιρό που έζησα σε κάποια από τις δυο –και σίγουρα υπήρξαν τέτοιες στιγμές– ήταν το είδος της νοσταλγίας που γεννά έναν γλυκό πόνο, ένα μίγμα πόθου και θλίψης. Αλλά κάποια στιγμή κατάφερα να δω τη διπλή οπτική με την οποία μεγάλωσα και την οποία αργότερα καλλιέργησα, ακόμη και τη διπλή αφοσίωση, ως μια πηγή δύναμης... Το ταξίδι στα συγκεχυμένα όρια της διπλής ζωής και στα ενίοτε ταραγμένα πολιτισμικά σύνορά της, πιθανόν να αποτελεί ένα πρώιμο και ίσως μόνιμο βάρος για κάποιους. Εγώ κατέληξα να νιώθω κυρίως ευγνώμων και για τις δοκιμασίες και για τις απολαύσεις που έφερε στον δρόμο μου».

Μ' αυτές τις λέξεις ο Έντμουντ Κήλυ κλείνει το ενδέκατο βιβλίο του που εκδίδεται στην Ελλάδα, το αυτοβιογραφικό *Ακροβατώντας στα όρια* από τις εκδόσεις Ωκεανίδα.

Απόφοιτος των πανεπιστημίων Πρίνστον και Οξφόρδης, δίδαξε αγγλικά, δημιουργική γραφή και νέα ελληνική λογοτεχνία στο Πρίνστον επί 40 χρόνια. Έχει μεταφράσει πλήθος ποιητικών έργων και πεζογραφημάτων των Σεφέρη, Ρίτσου, Καβάφη, Ελύτη, Σικελιανού κ.ά. και έχει γράψει επτά μυθιστορήματα και πολυάριθμα δοκίμια.

Με το τελευταίο του βιβλίο –που ακόμα δεν έχει κυκλοφορήσει στην Αμερική– προχωρά σε ένα είδος κατάθεσης ψυχής, θα λέγαμε, καθώς αναφέρεται στα τρυφερά παιδικά του χρόνια στην Ελλάδα και τα εφηβικά και μετεφηβικά στην Αμερική.

Ο λόγος του ζωντανός και δροσερός – σαν κάθε εποχή να την βλέπει και να την μεταφέρει με τα μάτια της αντίστοιχης ηλικίας, που ο ίδιος διένυε.

Σε κάνει εξάλλου να καταλάβεις και το πώς η εξωτική –στα μάτια ενός Αμερικανόπουλου– Ελλάδα της δεκαετίας του '30, η δυνατότητα της συχνής επαφής με την φύση, ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της Θεσσαλονίκης, η πρώιμη πολιτικοποίηση (εποχή του Μεταξά, παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου) ήταν το απαραίτητο λίπασμα στο κατάλληλο έδαφος της παιδικής ψυχής και φαντασίας του Έντμουντ Κήλυ.

Η αυτοβιογραφία του ξεκινά και τελειώνει στην Ελλάδα. Πώς αλλιώς θα μπορούσε να είναι άλλωστε για τον συγγραφέα που σχεδόν το ένα τρίτο του χρόνου του το περνά στη χώρα μας μαζί με την ελληνίδα σύντροφό του.

Μαρίνα Βήχου

φροντισμένης εκδοτικής προσπάθειας μαζί με τα εχέγγυα των άριστων επιλογών. Ο δεύτερος τόμος της σειράς μάς εισάγει στο είδος της αγιολογίας με το έργο του **Μάρκου Διακόνου, Βίος Αγίου Πορφυρίου Επισκόπου Γάζης** (πρόλογος: **Αρχιμανδρίτης Ελισαίος**, προλογικό σημείωμα: **Βασίλης Κατσαρός**, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια: **Ι. Μονή Σίμωνος Πέτρας**, 2003).

Νίκος Ψυρούκης, ένας σημαντικός ιστορικός με πολιτική ταυτότητα τον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα. Στο βιβλίο του *Το Εθνικό Ζήτημα* (εκδ. Αιγαίον-Κουκίδα, Λευκωσία, 2003) θεωρεί ότι «η επιστημονική γνώση του Εθνικού Ζητήματος και η συνειδητοποίηση της αδήρητης ανάγκης για τη διηνεκή υπεράσπιση της ταυτότητας όλων των εθνών και της ανεμπόδιστης ανάπτυξής τους, συστατικά μέρη της αντιιμπεριαλιστικής επανάστασης, είναι ο μοναδικός δρόμος για το μεγαλύτερο αγαθό των ανθρώπων, της κατάκτησης της ελευθερίας τους».

ο χαρτοκόπτης

Παραμυθολογία

Τζένη Μωραΐτη,

Ο μαγικός βοηθός. Ο ρόλος του μαγικού βοηθού στη εξέλιξη του παραμυθιού. Παραμυθολογική μελέτη,
εκδ. Ταξιδευτής, Αθήνα 2003, σελ. 420.

Η μελέτη των παραμυθιών ενός λαού μπορεί να προσφέρει πολλά στην κατανόηση των συμβολικών και ιδεολογικών συστημάτων που καθορίζουν τη σκέψη του. Και αυτό γιατί μέσα στο παραμύθι εμπεριέχονται σύμβολα και μοτίβα που διαχέονται σε όλες τις μορφές των εκδηλώσεων του λαού, μορφές λαϊκής τέχνης, λαϊκής λογοτεχνίας, τελετουργίες. Τα σύμβολα που συναντάμε μέσα στα παραμύθια, όσο και αν αυτό το είδος της λαϊκής λογοτεχνίας θεωρείται ότι καλύπτει το φαντασιακό, τα βρίσκουμε σε πολύ σημαντικές εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής, όπως ο γάμος, οι τελετουργίες συμβολικής συγκρότησης της κοινότητας κ.λπ.

Η μελέτη των παραμυθιών τα τελευταία χρόνια έχει προχωρήσει και στην Ελλάδα αρκετά και το είδος συγκεντρώνει το ενδιαφέρον λαογράφων, ανθρωπολόγων, φιλολόγων, παιδαγωγών και άλλων ειδικών που ασχολούνται με τη λαϊκή αφήγηση. Έχουν κυκλοφορήσει μέχρι σήμερα αρκετές παραμυθολογικές μελέτες, εκτός από τις συλλογές παραμυθιών, αλλά καμία με θέμα τον Μαγικό βοηθό.

Προς αυτή λοιπόν την κατεύθυνση κινείται το βιβλίο της Τζένης Μωραΐτη *Ο μαγικός βοηθός*, που κυκλοφόρησε σε μια καλαίσθητη έκδοση από τις εκδόσεις Ταξιδευτής. Το βιβλίο αποτελεί τη διδακτορική διατριβή της συγγραφέως, που εκπονήθηκε και υποβλήθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Ουσιαστικά πρόκειται για μια λεπτομερή μελέτη ενός σταθερού μοτίβου που συναντάμε στις ελληνικές παραλλαγές των μαγικών παραμυθιών από τον αριθμό 500 ως τον αριθμό 559 του παραμυθιακού κατάλογου των Aarne-Thomson.

Το σημαντικό αυτό για την ελληνική παραμυθολογία βιβλίο είναι διαρθρωμένο σύμφωνα με τη θεματική του. Μετά από έναν σύντομο πρόλογο του αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Βαγγέλη Αυδίκου (σ. 11-12), ακολουθεί εκτενής εισαγωγή (σ. 13-30) της συγγραφέως στην οποία εκθέτει την προβληματική και τα κίνητρά της για τη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος, μεταξύ των οποίων και το ενδιαφέρον των παιδιών μέσα στην τάξη για το βοηθό του ήρωα (η Μωραΐτη προέρχεται από την εκπαίδευση). Στο μέρος αυτό του βιβλίου η συγγραφέας αναφέρεται στις μέχρι τώρα ελληνικές και διεθνείς έρευνες πάνω στο παραμύθι, δίνοντας βάρος στους σημαντικούς μελετητές, κυρίως φορμαλιστές (Propp, Lüthi κ.λπ.) αλλά και σε άλλους λιγότερο γνωστούς στην Ελλάδα ξένους παραμυθολόγους.

Η υπόλοιπη ύλη του βιβλίου διαρθρώνεται σε ενότητες ή υποκεφάλαια ανάλογα με τον τύπο του παραμυθιού, τον οποίο αναλύει, στηριζόμενη πάντα στους ίδιους θεματικούς άξονες. Π.χ. λόγος και τόπος συνάντησης του βοηθού με τον ήρωα, τόπος προέλευσης και χρόνος συνάντησης του βοηθού, μορφή και ονοματοθεσία του βοηθού, προσφορά του βοηθού κ.λπ. Ακολουθούν τα συμπεράσματα, οι πίνακες και οι πηγές των παραμυθιών και οι πίνακες των στοιχείων των παραμυθιών ταξινομημένων με μεγάλη προσοχή και μεθοδικότητα. Το βιβλίο συμπληρώνει πλήρως και σύγχρονη βιβλιογραφία και γενικό ευρετήριο.

Τα βιβλίο της Τζένης Μωραΐτη δεν είναι απλώς μια συστηματική μελέτη, είναι ένα κείμενο το οποίο διαβάζεται και από μη ειδικούς με μεγάλο ενδιαφέρον και με ευχαρίστηση, και λόγω του θέματος αλλά και λόγω της ωραίας και απλής γλώσσας που είναι γραμμένο. Θεωρώ ότι η ελληνική παραμυθολογία εμπλουτίζεται σημαντικά και θα πρέπει το παράδειγμα της συγγραφέως να ακολουθήσουν και άλλοι.

Λευτέρης Αλεξάκης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

❖ *Απόπλους· Σαμιακών Γραμμάτων και Τεχνών Περιήγηση* (Τ.Θ. 69, Σάμος 83100): στο τχ. 29-30 (Φθινόπωρο 2003) επιλέγουμε το πολύ ενδιαφέρον αφιέρωμα στον **Λάκη Παπαστάθη**, που θίγει ουσιαστικά ζητήματα για τη σχέση κινηματογράφου και λογοτεχνίας.

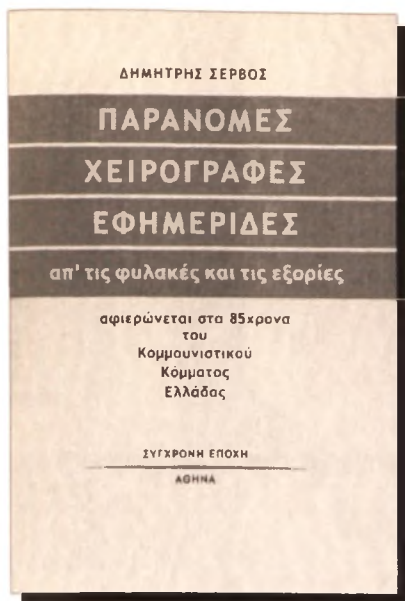
❖ Ένα περιοδικό «λόγου και τέχνης» από τις Σέρρες, το *Δρομολόγιο* (Τ.Θ. 112, Σέρρες 62100), στο τχ. 2 (χειμώνας 2003-2004) μας θυμίζει πως υπάρχουν, πως συνεχίζουν να υπάρχουν λογοτεχνικές διαδρομές στην ελληνική περιφέρεια. Προσπάθειες για μια καλύτερη επικοινωνία...

❖ «Κάνει περιπάτους στα λιβάδια των εποχών / χέρι χέρι με την ήττα / Επιβιώνει με πράγματα που ποτέ δεν υπήρξαν / και γεγονότα που δε συνέβησαν / Η αιωνιότητα του χάρισε στη ζωή το προνόμιο του θανάτου / έχει το ταλέντο να ζει νεκρός, και πεθαμένος να υπάρχει. / Για τον ποιητή δεν υπάρχει θάνατος / και η ζωή μοιάζει ξένη»: *Νιρβάνα του Ζαχαρία*

Στουφή (εκδ. Επτανησιακά Φύλλα, Ζάκυνθος 2003).

❖ Τον πρώτο χειμώνα της Κατοχής ο Πατρίκιος, πρωτοετής φοιτητής της Ιατρικής, ζει τα τραγικά γεγονότα της εποχής εκείνης με την πείνα, την πανούκλα, το ξεκίνημα της εθνικής αντίστασης και τον αθέμιτο έρωτα ως παθητικός παρατηρητής, περιμένοντας από ώρα σε ώρα να τελειώσει ο πόλεμος: **Πέτρου Χαρτοκόλλη, Όταν θα τελείωνε ο πόλεμος** (εκδ. Ίνδικτος, 2003).

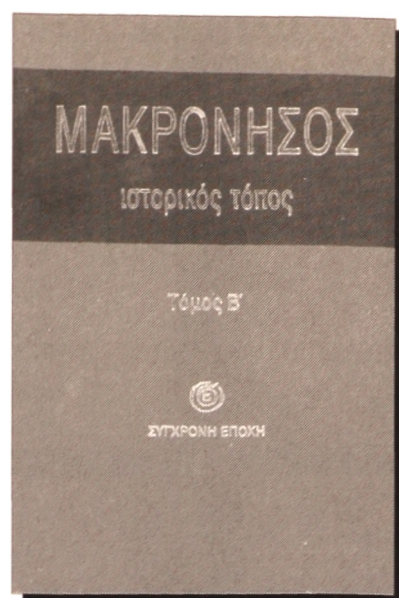
❖ *Οράματα του Νότου* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2003): ένα μυθιστόρημα του **Νεντίμ Γκιουρσέλ**, ο οποίος στο ρόλο του συγγραφέα-ρεπόρτερ διασχίζει μια Τουρκία στα βάθη της Ανατολής. Την Τουρκία του μυστικισμού των δερβίσηδων του Ικονίου, αλλά κυρίως του άγνωστου Νότου των νομαδικών φυλών στις κορφές του Ταύρου, ή στο Νότο που δεν είναι μόνο στη χώρα του αλλά και στην Τυνησία και στον Καύκασο και σ' ένα κόσμο που ο ίδιος ορίζει ως Νότο.

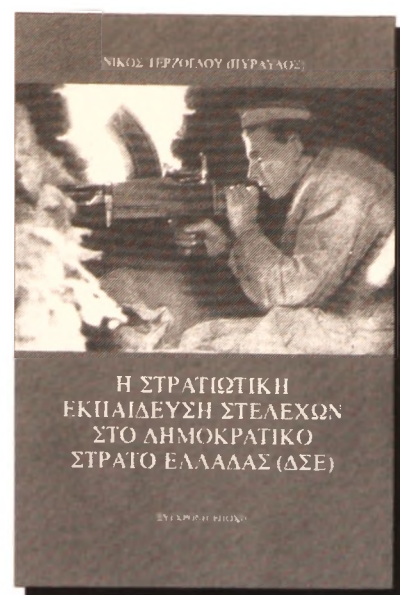
Δ. Σέρβος
**ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΕΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ**

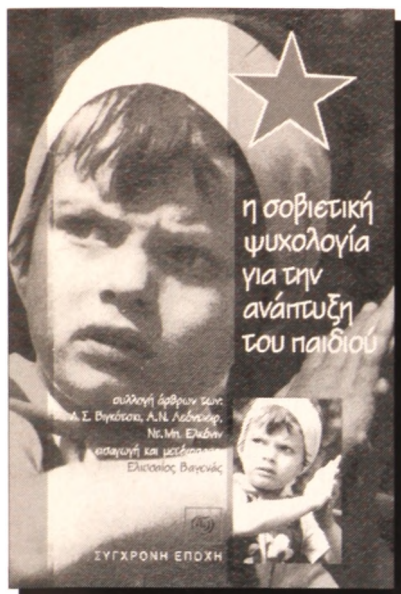
Κ. Βουγιουκλάκης
**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ**

ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος - τόμος Β'

Ν. Τερζόγλου
**Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΟ ΔΣΕ**

**Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**
Συλλογή άρθρων - Μεταφρ.: Ελ. Βαγενάς

Ε. Πολίτη-Μελά
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ

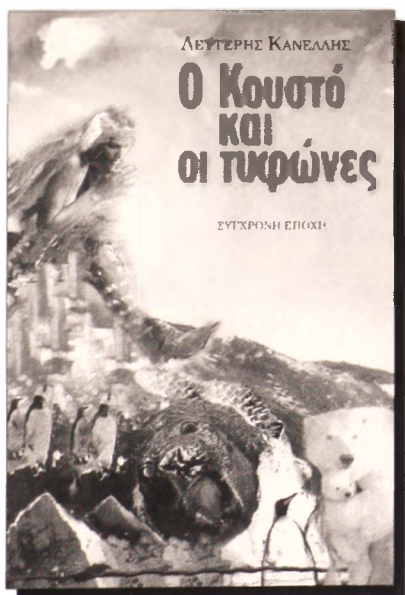
Ζ. Σκάρος
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΑΠΑΝΤΑ
τόμος Α'

Δ. Ζωγράφου
ΩΣΠΟΥ ΝΑ ΄ΡΘΕΙ ΤΟ ΑΥΡΙΟ

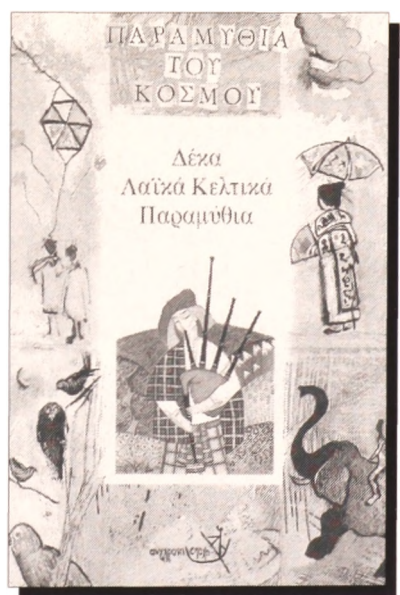
Α. Παπάκου-Λάγου
ΚΥΝΗΓΩΝΤΑΣ Τ' ΑΠΙΑΣΤΟ

Α. Κανέλλης
Ο ΚΟΥΣΤΟ ΚΑΙ ΟΙ ΤΥΦΩΝΕΣ

Π. Δαράκη
**ΤΑ ΧΡΥΣΟΥΦΑΝΤΑ ΟΝΕΙΡΑ
ΤΗΣ ΡΟΔΟΚΛΕΙΑΣ**

Α. Παπάκου-Λάγου
**ΔΕΚΑ ΛΑΪΚΑ
ΚΕΛΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ**

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

